

AIZSARGĀJAMO AINAVU APVIDUS „VECLAICENE” DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS

Pasūtītājs: Dabas aizsardzības pārvalde

Aizsargājamo ainavu apvidus atrodas Alūksnes novadā (Veclaicenes, Jaunlaicenes, Ziemera un Mārkalnes pagastos) un Apes novadā (Apes pagastā)

Plāns izstrādāts laika posmam no 2016. gada līdz 2028. gadam

Izstrādātājs: SIA “Estonian, Latvian & Lithuanian Environment”

Projekta vadītāja: Lūcija Kursīte

Rīga, 2016. gada aprīlis

INSPIRING
ENVIRONMENT

Plāna izstrādē iesaistītie eksperti/speciālisti:

Anna Mežaka – vaskulāro augu, sūnu un ķērpju sugu; purvu, eksperte;
Maija Grandāne – zālāju biotopu eksperte;
Laura Grīnberga – stāvošu saldūdeņu un tekošu saldūdeņu biotopu eksperte;
Digna Pilāte – zīdītāju (grauzēju) un bezmugurkaulnieku (gliemju) eksperte;
Andris Avotiņš – ornitofaunas eksperts;
Gaidis Grandāns – ornitofaunas eksperts;
Uldis Valainis – bezmugurkaulnieku eksperts;
Viesturs Vintulis – zīdītāju, t.sk. sikspārņu eksperts;
Valts Vilnītis – abinieku un rāpuļu eksperts;
Pēteris Lakovskis – ainavu un teritorijas plānošanas eksperts;
Ritvars Ritums – kultūrvēstures eksperts;
Anete Pošiva-Bunkovska – kartogrāfe, mežu un virsāju, zālāju un purvu biotopu eksperte;
Aiga Tora – kartogrāfe, projekta koordinatore.

Plāna izstrādes uzraudzības grupa:

(apstiprināta ar Dabas aizsardzības pārvaldes rīkojumu Nr. 1.17.14/12/2015-P, grozījumi ar rīkojumu Nr.1.17.14/2/2016-P)

Daina Bojāre – Dabas aizsardzības pārvaldes Nodrošinājuma un finanšu departamenta Projektu nodaļas projekta “Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju integrācija teritorijas plānojumā” dabas aizsardzības plānošanas un uzraudzības eksperte;

Andris Barkāns – Valsts meža dienesta Ziemeļaustrumu virsmežniecības inženieris vides aizsardzības jautājumos;

Aldis Verners – Valsts vides dienesta Madonas reģionālā vides pārvaldes Kontroles daļas Resursu kontroles sektora vadītājs;

Kārlis Hofmanis – Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra;

Dzintars Adlers – Alūksnes novada pašvaldības priekšsēdētāja vietnieks;

Jurijs Ronimoiss – Apes novada pašvaldības Teritorijas attīstības nodaļas vadītājs;

Ilona Ločmele – Lauku atbalsta dienesta Ziemeļaustrumu reģionālās lauksaimniecības pārvaldes ES tiešo maksājumu daļas vadītāja;

Kaspars Liepiņš – AS “Latvijas Valsts meži” Austrumvidzemes mežsaimniecības vides plānošanas speciālists;

Elīta Kalniņa – biedrības “Vides Aizsardzības klubs” viceprezidente;

Gunita Virka – Z/s „Mauriņi” zemes īpašniece

Finansējums Norvēģijas finanšu instrumenta 2009. - 2014. gada perioda programmas „Kapacitātes stiprināšana un institucionālā sadarbība starp Latvijas un Norvēģijas valsts institūcijām, vietējām un reģionālām iestādēm” projekta Nr. 4.3-24/NFI/INP-003 “Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju integrācija teritorijas plānojumā” ietvaros

Tekstā izmantotie saīsinājumi	5
Kopsavilkums.....	6
1. Aizsargājamās teritorijas apraksts.....	13
1.1. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR AIZSARGĀJAMO TERITORIJU	13
1.1.1. Aizsargājamās teritorijas atrašanās vieta un administratīvi teritoriālais sadalījums	13
1.1.2. Aizsargājamās teritorijas zemes izmantošanas veidu raksturojums un zemes īpašuma formu apraksts	15
1.1.3. Pašvaldību teritoriju plānojumos noteiktā pašreizējā teritorijas izmantošana un plānotā (atļautā) izmantošana	20
1.1.4. Esošais funkcionālais zonējums	25
1.1.5. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture	27
1.1.6. Kultūrvēsturiskais raksturojums.....	28
1.1.7. Valsts un pašvaldības institūciju funkcijas un atbildība aizsargājamā teritorijā	34
1.2. NORMATĪVO AKTU NORMAS, KAS ATTIECAS UZ KONKRĒTO AIZSARGĀJAMO TERITORIJU.....	34
Latvijas vides un dabas aizsardzības stratēģiskie dokumenti.....	34
Vides un dabas aizsardzības normatīvie akti	35
Starptautiskās saistības	44
1.3. ĪSS AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS FIZISKI ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS	46
1.3.1. Klimats.....	46
1.3.2. Ģeoloģija un ģeomorfoloģija	47
1.3.3. Hidroloģija un ūdens kvalitāte	51
1.3.4. Augsne.....	57
1.4. AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS SOCIĀLĀS UN EKONOMISKĀS SITUĀCIJAS APRAKSTS.....	57
1.4.1. Iedzīvotāji, apdzīvotās vietas, nodarbinātība	57
1.4.2. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze uz aizsargājamo teritoriju.....	61
1.4.3. Aizsargājamās teritorijas izmantošanas veidi	61
1.4.3.1. Lauksaimniecība.....	61
1.4.3.2. Tūrisms	64
1.4.3.3. Zveja un makšķerēšana.....	71
1.4.3.4. Mežsaimniecība	72
1.4.3.5. Medības.....	82
2. AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS NOVĒRTĒJUMS	89
2.1. AIZSARGĀJAMĀ TERITORIJĀ KĀ VIENOTA DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA UN FAKTORI, KAS TO IETEKMĒ	89
2.2. AINAVISKAIS NOVĒRTĒJUMS UN AINAVU STRUKTŪRPLĀNS	90
2.3. BIOTOPI, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	92
2.3.1. Saldūdens biotopi.....	100
2.3.2. Zālāju biotopi	107
2.3.3. Purvu biotopi.....	112
2.3.4. Iežu atsegumu biotopi.....	113
2.3.5. Mežu biotopi	114
2.4. SUGAS, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN SUGAS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI.....	121
2.4.1. Flora	121
2.4.2. Fauna	128

2.4.2.1. Putni	128
2.4.2.2. Zīdītāji	138
2.4.2.3. Abinieki un rāpuļi	146
2.4.2.4. Zivis un vēžveidīgie	148
2.4.2.5. Bezmugurkaulnieki	153
2.5. AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS VĒRTĪBU APKOPOJUMS UN PRETNOSTATĪJUMS	169
3. Informācija par aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanu.....	171
3.1. AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ILGTERMIŅA UN ĪSTERMIŅA MĒRĶI	171
3.2. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI.....	172
4. Priekšlikumi nepieciešamajiem grozījumiem pašvaldības teritorijas plānojumos	207
5. Priekšlikumi aizsargājamās teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam	214
5.1. PRIEKŠLIKUMS TERITORIJAS ZONĒJUMAM.....	214
5.2. PRIEKŠLIKUMI TERITORIJAS INDIVIDUĀLAJĒM AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMIEM	219
6. Izmantotie informācijas avoti.....	235

1. pielikums. Kultūras pieminekļu izvērtējums aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”
2. pielikums. Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” esošās dabas tūrisma un izziņas infrastruktūras objektu izvērtējums
3. pielikums. Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” ainavu struktūrplāns
4. pielikums. Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” detalizēta dabas vērtību karte
5. pielikums. Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” detalizēta infrastruktūras un apsaimniekošanas pasākumu karte un tabula
6. pielikums. Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” piedāvātais funkcionālais zonējums
7. pielikums. Pielikums individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam – informatīvās zīmes paraugs un lietošanas kārtība
8. pielikums. Pārskats par dabas aizsardzības plāna sabiedrisko apspriešanu
9. pielikums. Kompensācijas par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās (t.sk. Natura 2000 teritorijās) un mikroliegumos
10. pielikums. Pielikums individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam – kvartālu un nogabalu saraksts, kuros maksimālā pieļaujamā kailcirtes platība nepārsniedz 1 ha
11. pielikums. Apes novada pašvaldības un Alūksnes novada pašvaldības sniegtie atzinumi un komentāru tabula
12. pielikums. Vienošanās ar zemes īpašniekiem par infrastruktūras izvietojumu
13. pielikums. Atjaunota Natura 2000 standarta datu forma
14. pielikums. Informācija par soda apmēru par pārkāpumiem dabas aizsardzības jomā īpaši aizsargājamā dabas teritorijā
15. pielikums. Uzraudzības grupas pēdējās sanāksmes protokols
16. pielikums. Dabas liegumu „Dēliņkalns” un „Korneti – Pelji”. dabas aizsardzības plānos paredzēto apsaimniekošanas pasākumu izvērtējums

Tekstā izmantotie saīsinājumi

AAA – Aizsargājamo ainavu apvidus

BVZ – bioloģiski vērtīgs zālājs

DAP – Dabas aizsardzības pārvalde

DA plāns – dabas aizsardzības plāns

DMB – dabiskie meža biotopi

DL – dabas liegums

ES – Eiropas Savienība

HES – hidroelektrostacija

IAIN – individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi

IAS – ilgtspējīgas attīstības stratēģija

LAD – Lauku atbalsta dienests

LĢIA – Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra

LIZ – lauksaimniecībā izmantojamās zemes

LVM – akciju sabiedrība „Latvijas valsts meži”

MK – Ministru Kabinets

PDMB – potenciālie dabiskie meža biotopi

SDF, Natura 2000 SDF – Natura 2000 teritoriju apraksta standarta datu forma

TIAN – teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi

TP – teritorijas plānojums

VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

VKPAI – Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija

VMD – Valsts meža dienests

Zaļais koridors – projekts „Saskaņota dabas teritoriju apsaimniekošana Igaunijas un Latvijas pierobežā”

Kopsavilkums

Aizsargājamo ainavu apvidus (AAA) „Veclaicene” atrodas Latvijas ziemeļaustrumu daļā, Alūksnes un Apes novadu teritorijā (skat.1. attēlu). AAA platība ir 20850 ha (faktiskā platība atbilstoši dabas datu pārvaldības sistēmā „Ozols” esošajai robežai). Alūksnes novadā ietilpst 17493 ha no AAA teritorijas (Veclaicenes pagastā 7167,3 ha, Ziemera pagastā 6595,4 ha, Jaunlaicenes pagastā 3709,2 ha un Mārkalnes pagastā 21 ha), Apes novadā – 3357 ha.

AAA „Veclaicene” teritorijā ietilpst trīs dabas liegumi (Dēliņkalns, Avotu mežs, Korneti-Peļļi), viens ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis (Grūbes dolomīta atsegums) un viena aizsargājamā aleja (Ziemera ozolu aleja).

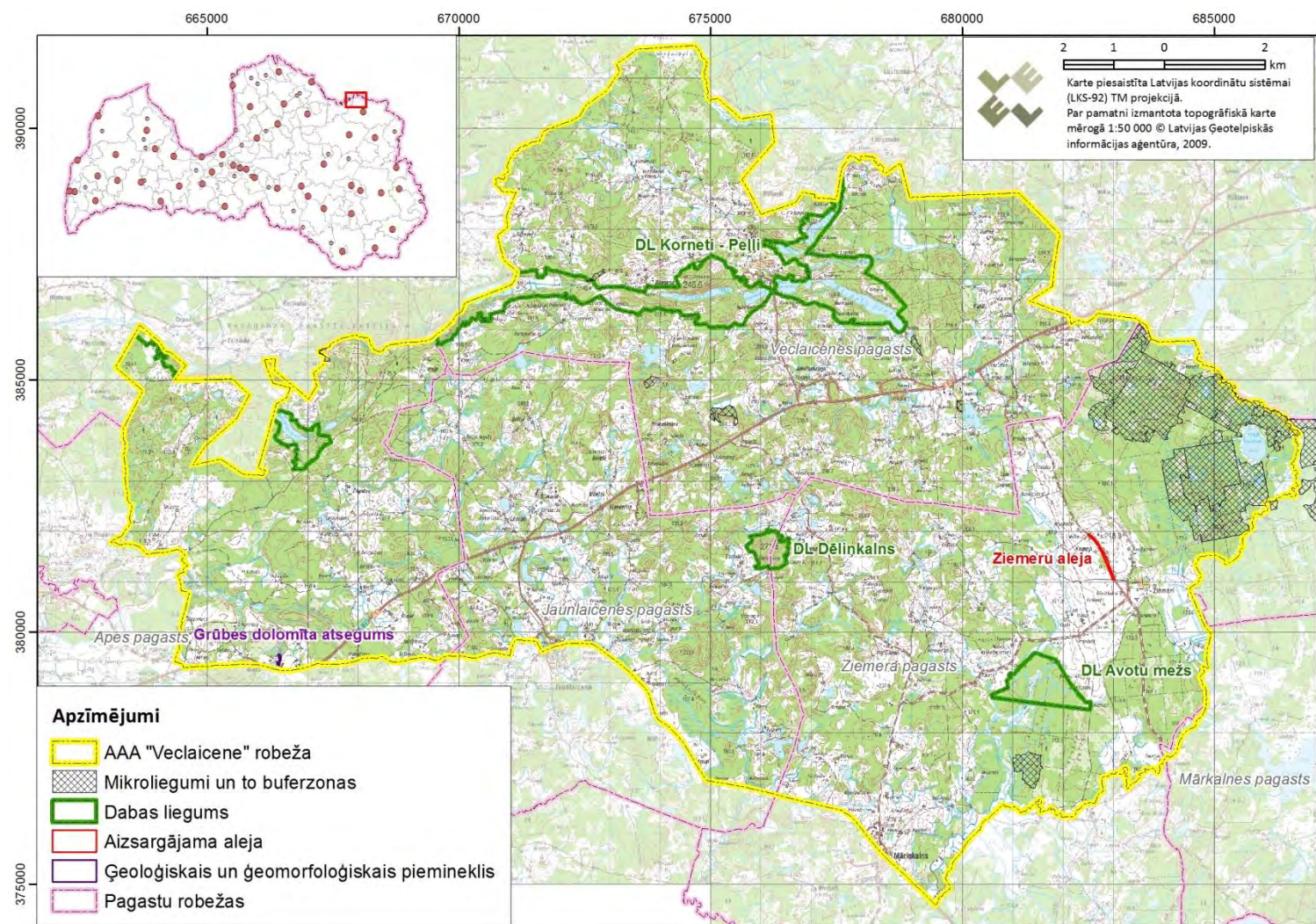
Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” dibināts 1977. gadā. Teritorija dibināta, lai saglabātu un aizsargātu raksturīgu Ziemeļvidzemes kultūrainavu un dabas vērtības. Teritorija ietver 11 austrumu - rietumu virzienā orientētu ezeru virkni subglaciālajās iegultnēs. Teritorijā konstatēti tādi ES Biotopu direktīvas biotopi kā – 3130 Ezeri ar oligotrofām līdz mezotrofām augu sabiedrībām, 6270* Sugām bagātas ganības un ganības pļavas, 7140 Pārejas purvi un slīkšņas, 9010* Veci vai dabiski boreāli meži, 9180* Nogāžu un gravu meži u.c. Teritorijā sastopams liels skaits aizsargājamo augu un dzīvnieku sugu: augi (dzeltenā akmeņlauzīte *Saxifraga hirculus*, spilvainais ancītis *Agrimonia pilosa*, sirdsveida divlape *Listera cordata*, sīkā lēpe *Nuphar pumila* u.c.), bezmugurkaulnieki (Šneidera mizmilis *Boros schneideri*, cīrulīšu dižtauriņš *Parnassius mnemosyne*, medicīnas dēle *Hirudo medicinalis*, sīkspāre *Nehalennia speciosa*, lielais torņgliemezis *Ena montana* u.c.), zivis un apaļmutnieki (akmeņgrauzis *Cobitis taenia*, platgalve *Cottus gobio*, strauta nēģis *Lampetra planeri* u.c.), abinieki un rāpuļi (lielais tritons *Triturus cristatus*, sila ķirzaka *Lacerta agilis* u.c.), putni – mazais ērglis *Aquila pomarina*, grieze *Crex crex*, vakarlēpis *Caprimulgus europaeus*, brūnā čakste *Lanius collurio* u.c.) zīdītāji (ūdrs *Lutra lutra*, lūsis *Lynx lynx* u.c.).

Pašreizējais teritorijas statuss nostiprināts 02.03.1993. likumā „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”. 2005. gadā ar grozījumiem šajā likumā AAA „Veclaicene” iekļauta Natura 2000 tīklā (kods LV0600100) kā C tipa teritorija (noteikta īpaši aizsargājamo sugu un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai).

AAA „Veclaicene” īpaši aizsargājamo biotopu platības aizņem kopā aptuveni 6,5% no AAA teritorijas, lielāko daļu – mežu biotopi (760 ha). Otra lielākā biotopu grupa AAA teritorijā ir zālāju biotopi, kas aizņem 379,6 ha lielu platību (1,8% no AAA teritorijas), vēl mazāk ir saldūdeņu biotopu (119 ha) un purvu biotopu (27,6 ha). AAA konstatētas arī retas un aizsargājamās augu un dzīvnieku sugas. AAA „Veclaicene” teritorijā konstatētas 24 retas vai īpaši aizsargājamās vaskulāro augu sugas, 6 retas vai aizsargājamās sūnu sugas un 3 retas ķērpju sugas, 37 īpaši aizsargājamās putnu sugas, 8 retas un aizsargājamās sīkspārņu sugas, 35 īpaši aizsargājamās vai Latvijā retas bezmugurkaulnieku sugas.

2015. gadā tika uzsākta dabas aizsardzības plāna (DA plāna) izstrāde aizsargājamo ainavu apvidum „Veclaicene”. Dabas aizsardzības plāns tiek izstrādāts atbilstoši

09.10.2007. Ministru kabineta noteikumiem Nr. 686 „Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību”. Plāns izstrādāts laika posmam no 2016. gada līdz 2028. gadam. Plāna izstrādes uzraudzībai ar Dabas aizsardzības pārvaldes rīkojumu ir nodibināta Uzraudzības grupa, kurā ir pārstāvētas dažādas institūcijas, organizācijas un zemes īpašnieki. Kopumā līdz sabiedriskajai apspriešanai ir notikušas trīs Uzraudzības grupas sanāksmes. Sabiedriskā apspriešana norisinājās laikā no 2016. gada 20. janvāra līdz 15. februārim. Sabiedriskās apspriešanas pārskats iekļauts 8. pielikumā. Pēc sabiedriskās apspriešanas DA plāns precizēts un atzinuma saņemšanai iesniegts Alūksnes novada domē un Apes novada domē. Saņemtie atzinumi pievienoti DA plāna 11. pielikumā. Pēc atzinuma saņemšanas tika sasaukta pēdējā uzraudzības grupas sanāksme 6.04.2016.

1. attēls. Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” teritorija

Veicot teritorijas izpēti, konstatēti vairāki dabas vērtības negatīvi ietekmējoši faktori. Nozīmīgākie dabas vērtības ietekmējošie faktori ezeros ir hidroloģiskā režīma izmaiņas, piesārņojums ar biogēnajiem elementiem, blīvas virsūdens augu joslas izveidošanās, detrita un dūņu uzkrāšanās piekrastes joslā. Zālāju biotopi ir viena no retajām biotopu grupām, kur aizsardzības nodrošināšana nozīmē regulāru, ilgstošu, ekstensīvu un pareizu biotopu apsaimniekošanu. Nereti šo nosacījumu izpilde zālāju īpašniekiem ir par grūtu, vai arī nav ekonomiski izdevīga, īpaši, ja netiek piekopts tradicionālais dzīvesveids ar lopu turēšanu, kas nozīmē gan zālāju ganišanu, gan pļaušanu sienam. Zālāju biotopu aizsardzību apdraud zālāju pamešana un aizaugšana, nepareiza apsaimniekošana, smalcinot nopļauto zāli, pārāk intensīva apsaimniekošana, kā arī AAA „Veclaicene” īpaši aktuālā problēma – invazīvās sugas Sosnovska latvāņa izplatība.

Būtiskākais meža biotopu ietekmējošais faktors ir mežsaimnieciskā darbība – tā var gan pilnībā iznīcināt biotopu un tam raksturīgās dabiskās meža struktūras un sugu kompleksu (cērtot kailcirtē, arī izlases cirtē), gan pazemināt tā kvalitāti (piemēram, samazinot bioloģiski veco koku un mirušās koksnes apjomu, mainot mikroklimatu u.tml.).

Lai mazinātu ietekmes, ir izstrādāti vairāki apsaimniekošanas īstermiņa un ilgtermiņa mērķi, kā arī apsaimniekošanas pasākumi un funkcionālais zonējums. Ainavisko vērtību un kultūrvēsturisko vērtību aizsardzībai teritorijai ir izstrādāts Ainavu struktūrplāns (skat. dabas aizsardzības plāna 3. pielikumu).

AAA „Veclaicene” apsaimniekošanas ilgtermiņa mērķi ir šādi:

Aizsargājamo ainavu apvidus teritorijā ir saskaņotas dabas aizsardzības, zemes īpašnieku un teritorijas apmeklētāju intereses, saglabāta teritorijai raksturīgā ainavu struktūra, vizuālā vērtība un ekoloģiskie procesi, nodrošinot bioloģiski vērtīgāko platību un dzīvotņu pastāvēšanu vienlaikus ar teritorijas sociālekonomisko attīstību. Aizsargājamo ainavu teritorijā nodrošināts labvēlīgs stāvoklis Latvijas un Eiropas nozīmes dabas vērtībām.

Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” teritorijā ir jārealizē katrai biotopu un sugu grupai nepieciešamās aizsardzības prasības, kas jāpiemēro dažādās teritorijas daļās, un jāattīsta tūrisma infrastruktūra, kura ir balstīta uz ilgtspējīgu un saudzīgu vietējo dabas, kultūras, vēstures un cilvēkresursu izmantošanu, veicinot aktīvo tūrismu un teritorijas apmeklētāju izglītošanu ar vidi un dabas aizsardzību saistītos jautājumos.

Plānošanas periodā īstermiņa mērķi ir šādi (sadalīti pa grupām):

A. Administratīvie un organizatoriskie mērķi

A.1. AAA „Veclaicene” IAIN MK noteikumu apstiprināšana;

A.2. AAA „Veclaicene” ietilpstošo aizsargājamo teritoriju un mikroliegumu integrēšana AAA.

B. Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana

- B.1. Saldūdeņu biotopu aizsardzība un kvalitātes uzlabošana;
- B.2. Zālāju biotopu aizsardzība un apsaimniekošana;
- B.3. Purvu biotopu aizsardzība un kvalitātes uzlabošana;
- B.4. Mežu biotopu aizsardzība un kvalitātes uzlabošana;
- B.5. Īpaši aizsargājamām sugām labvēlīga aizsardzības stāvokļa nodrošināšana;
- B.6. Grūbes dolomīta atseguma aizsardzība.

C. Izglītojošie un informējošie pasākumi

- C.1. Informācijas standu izvietošana;
- C.2. Dabas objektu nosaukumu zīmju uzstādīšana;
- C.3. Informatīvo bukletu sagatavošana teritorijas iedzīvotājiem un apmeklētājiem;
- C.4. Mājas lapas www.veclaicene.lv mājas lapas uzturēšana;
- C.5. Speciālistu lekciju organizēšana, informatīvo materiālu sagatavošana zemes apsaimniekotājiem.

D. Tūrisms un atpūtas organizēšana

- D.1. Tūrisma infrastruktūras papildināšana un uzturēšana;
- D.2. Antropogēnās slodzes samazināšana uz dabas vērtībām.

E. Ainavisko un kultūrvēsturisko vērtību apsaimniekošana

- E.1. Ainavu struktūrplānā iekļauto pārvaldības nosacījumu ievērošana;
- E.2. Kultūrvēsturiskā mantojuma izmantošanas, apbūves nosacījumu un priekšlikumu restaurācijai ievērošana.

F. Izpēte un monitorings

- F.1. Apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes monitorings;
- F.2. Reto un aizsargājamo sugu monitorings un izpēte;
- F.3. Biotopa 7140 Pārejas purvi un slīkšņas monitorings;
- F.4. Ainavu izmaiņu monitorings;
- F.5. Tūrisma un atpūtas ietekmju monitorings.

Lai nodrošinātu izvirzītos ilgtermiņa un īstermiņa mērķus, izstrādāts dabas AAA „Veclaicene” apsaimniekošanas pasākumu plāns, kas paredz pasākumus dabas vērtību aizsardzībai un saglabāšanai. Apsaimniekošanas pasākumi ir aprakstīti dabas aizsardzības plāna 3. nodaļā un 3.1. tabulā.

Galvenie apsaimniekošanas pasākumi ir:

- AAA „Veclaicene” individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu, kas ietver funkcionālo zonējumu, izstrāde un apstiprināšana;
- AAA „Veclaicene” ietilpstošo aizsargājamo teritoriju un mikroliegumu integrēšana AAA;
- Niedru pļaušana atpūtas vietās un peldvietās;
- Pavedienveida zaļajgu izvākšana Ievas ezerā;
- Ezeru dabiskā hidroloģiskā režīma uzturēšana;
- Zivju ielaišanas regulēšana;

- Bebru skaita regulēšana;
- Zālāju biotopu aizsardzība un apsaimniekošana;
- Purvu biotopu aizsardzība un kvalitātes uzlabošana;
- Neiejaukšanās režīma nodrošināšana mežu biotopos;
- Hidroloģiskā režīma atjaunošana purvainu mežu biotopos;
- Hidroloģiskā režīma saglabāšana mitro mežu biotopos;
- Īpaši aizsargājamām sugām labvēlīga aizsardzības stāvokļa nodrošināšana;
- Informācijas nodrošināšana par dabas vērtībām un kultūrvēsturisko mantojumu AAA „Veclaicene” teritorijas apmeklētājiem un iedzīvotājiem;
- Esošās tūrisma infrastruktūras uzturēšana, atjaunošana un uzlabošana;
- Jaunu tūrisma infrastruktūras objektu ierīkošana;
- Teritorijas robežzīmju izvietošana;
- Ainavu struktūrplānā iekļauto pārvaldības nosacījumu ievērošana;
- Kultūrvēsturiskā mantojuma izmantošanas, apbūves nosacījumu ievērošana un priekšlikumi restaurācijai;
- Apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes monitorings;
- Reto un aizsargājamo sugu monitorings un izpēte;
- Ainavu izmaiņu monitorings.

Tā kā DA plāna izstrādes procesā atrastas vairāku Latvijā un Eiropas Savienībā īpaši aizsargājamo sugu atradnes un biotopi, kā arī ir nepieciešamas integrēt AAA „Veclaicene” ietilpstošās ĪADT (dabas liegumi, ģeoloģiskas un ģeomorfoloģiskas dabas pieminekļi, aizsargājamā aleja, mikroliegumi un to buferzonas), ir nepieciešams dabas vērtību aizsardzībai veidot piemērotu zonējumu. Piedāvātā zonējuma karte apskatāma 5.1. attēlā, kā arī DA plāna 6. pielikumā.

Tiek piedāvāts AAA „Veclaicene” izveidot šādas zonas:

- 1) Regulējamā režīma zona (RRZ);
- 2) Dabas lieguma zona (DLZ);
- 3) Dabas parka zona (DPZ);
- 4) Ainavu aizsardzības zona (AAZ);
- 5) Neitrālā zona (NZ).

Regulējamā režīma zona ietver visus esošos mikroliegumus un atsevišķas īpaši aizsargājamo meža biotopu platības dabas liegumu „Korneti – Peļļi”, „Dēliņkalns” un „Avotu mežs” teritorijā.

Dabas lieguma zona izveidota, lai aizsargātu atsevišķas dabas liegumu „Korneti – Peļļi” un „Dēliņkalns” platības, kā arī vērtīgākos īpaši aizsargājamo mežu biotopos, kuru platības pārsniedz 1 ha, un/vai īpaši aizsargājamo putnu sugu atradnes (sugām, kurām saskaņā ar Ministru kabineta 2012. gada 18. decembra noteikumiem Nr. 940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”, būtu jāveido mikroliegumi (lielais dumpis, zivjērglis, baltmugurdzenis, vidējais dzenis, apodziņš, pelēkā dzilna, trīspirkstu dzenis, bikšainais apogs, urālpūce)).

Dabas parka zona izveidota, lai nodrošinātu mikroliegumu aizsardzības buferzonas, kā arī lai aizsargātu putnu sugām piemērotas dzīvotnes (200 m rādiusā). Dabas parka zona veidota arī Muratagala meža masīvā, lai samazinātu masīva fragmentāciju kailciršu rezultātā un nodrošinātu buferzonas regulējamā režīma zonai.

Vislielāko platību aizņem piedāvātā ainavu aizsardzības zona, kas ar saviem nosacījumiem ļaus uzturēt AAA „Veclaicene” esošo mozaīkveida ainavu un nodrošinās ekonomiskās intereses.

Neitrālā zona ietver ciemus un gan valsts nozīmes, gan pašvaldības ceļus.

Dabas aizsardzības plāna 5. nodaļā ir iekļauts Ministru Kabineta noteikumu projekts teritorijas individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem, kur ir nodefinēti ierobežojumi visā ainavu apvidus teritorijā un katrai zonai atsevišķi.

1. Aizsargājamās teritorijas apraksts

1.1. Vispārēja informācija par aizsargājamo teritoriju

1.1.1. Aizsargājamās teritorijas atrašanās vieta un administratīvi teritoriālais sadalījums

Aizsargājamo ainavu apvidus (AAA) „Veclaicene” atrodas Latvijas ziemeļaustrumu daļā, Alūksnes un Apes novadu teritorijā (skat. 1.1.1. attēlu). AAA platība ir 20850 ha (faktiskā platība atbilstoši dabas datu pārvaldības sistēmā „Ozols” esošajai robežai). Alūksnes novadā ietilpst 17493 ha no AAA teritorijas (Veclaicenes pagastā 7167,3 ha, Ziemera pagastā 6595,4 ha, Jaunlaicenes pagastā 3709,2 ha un Mārkalnes pagastā 21 ha), Apes novadā – 3357 ha.

Uz dienvidaustrumiem no AAA atrodas Alūksnes pilsēta. Aizsargājamo ainavu apvidus centroīda koordinātes norādītas 1.1.1. tabulā.

AAA „Veclaicene” teritorijā ietilpst trīs dabas liegumi, viens ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis un viena aizsargājamā aleja (skat. 1.1.1. attēlu). Dabas lieguma „Dēliņkalns” platība ir 44,7 ha, un tas ietver Alūksnes augstienes augstāko punktu Dēliņkalnu un tam pieguļošās teritorijas. Dabas lieguma „Avotu mežs” platība ir 113 ha, un to veido mitri un pārmitri skujkoku un melnalkšņu meži. Dabas liegums „Korneti-Peļļi” ietver subglaciālajās iegultnēs novietotus ezerus, un tā platība ir 779 ha.

AAA teritorijā ietilpst ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Grūbes dolomīta atsegums”, kas atrodas Vaidavas upes krastā pie bijušajām Grūbes dzirnavām.

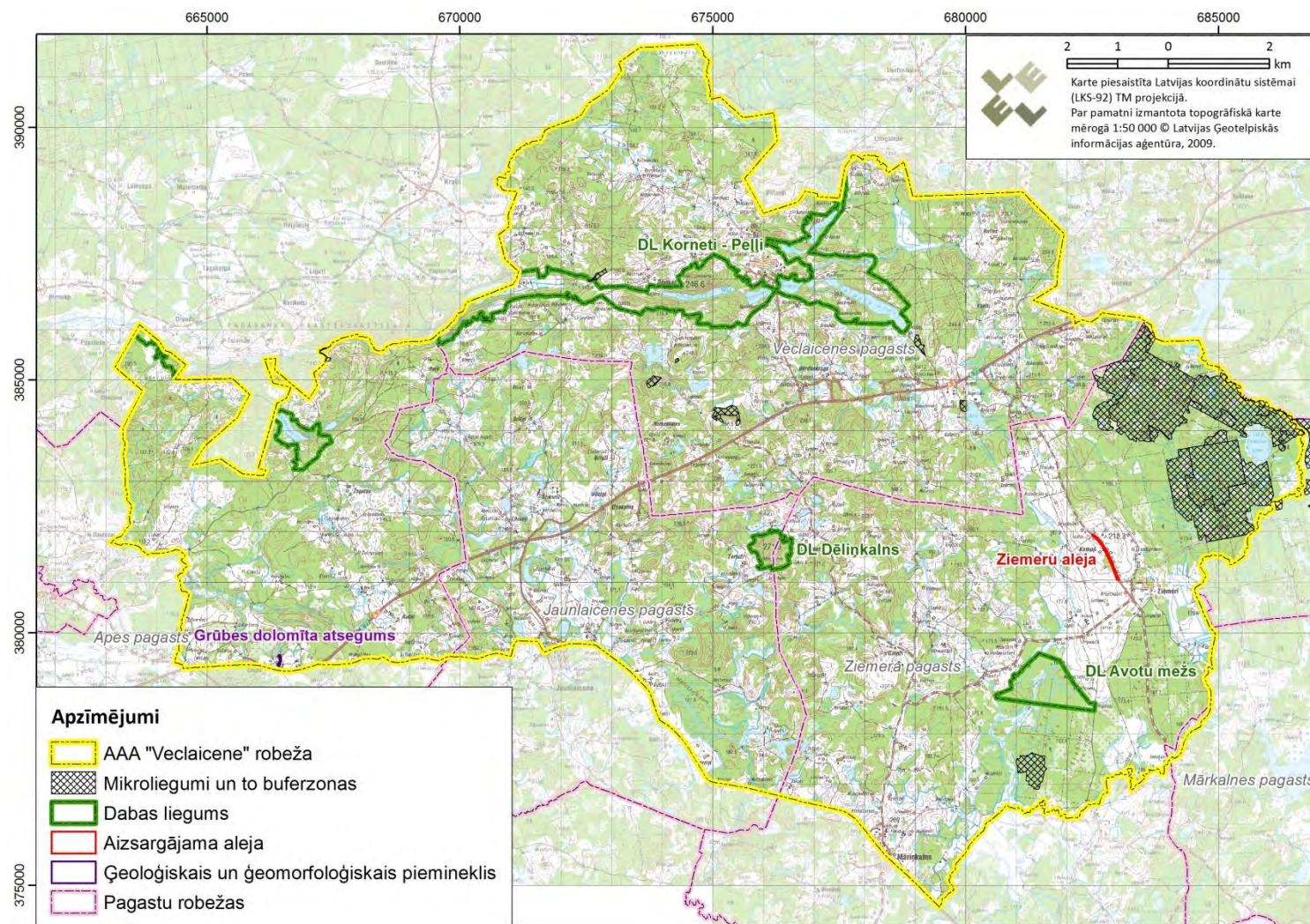
Ziemera ciemā, kas atrodas AAA teritorijā, atrodas aizsargājama aleja – „Ziemera ozolu aleja”.

AAA teritorijā ir arī vairāki mikroliegumi ar buferzonām, tai skaitā 458 ha nodibināti putnu aizsardzībai, 25 ha – meža biotopu aizsardzībai.

1.1.1. tabula. Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” centroīda koordinātes

Platums (Z):	57°	33′	19.01″
Garums (A):	26°	56′	14.56″
LKS-92 X	383003		
LKS-92 Y	675741		

LKS-92 - Latvijas koordinātu sistēma TM projekcijā

1.1.1. attēls. Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” teritorija

1.1.2. Aizsargājamās teritorijas zemes izmantošanas veidu raksturojums un zemes īpašuma formu apraksts

Aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene” vairāk nekā pusi teritorijas aizņem meži un krūmāji (skat. 1.1.2. tabulu un 1.1.2 attēlu). Lauksaimniecības zemes un citas atklātas teritorijas aizņem 33% no AAA. Ūdeņi aizņem 2,3% no AAA, lielākie ezeri ir Raipala ezers, Ilgājs, Pilskalna ezers, Lielais Baltiņš. Apbūves teritorijas aizņem aptuveni 1% no AAA teritorijas, bet purvi un mitraines, kā arī dārzu, parku un kapsētas teritorijas aizņem tikai 0,6%.

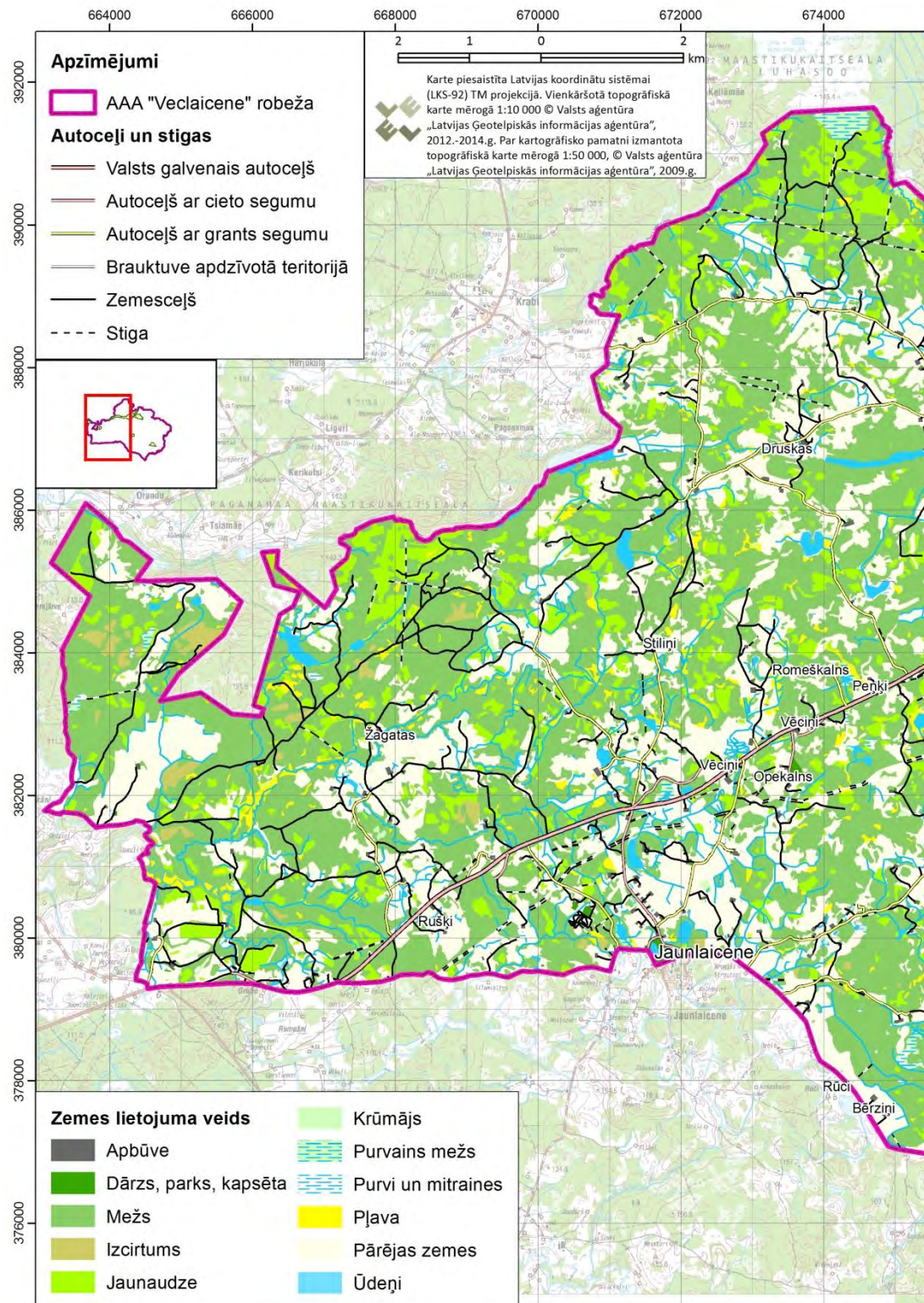
1.1.2. tabula. Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” zemes izmantošanas veidi

Zemes izmantošanas veids	Platība, ha	Procenti no AAA platības
Meži un krūmāji	13119,5	62,9
Lauksaimniecības zemes un atklātas teritorijas	6878,7	33,0
Ūdeņi	484,7	2,3
Apbūve, zeme zem ceļiem	237,9	1,1
Purvi un mitraines	86,7	0,4
Dārzi, parki, kapsētas	42,5	0,2

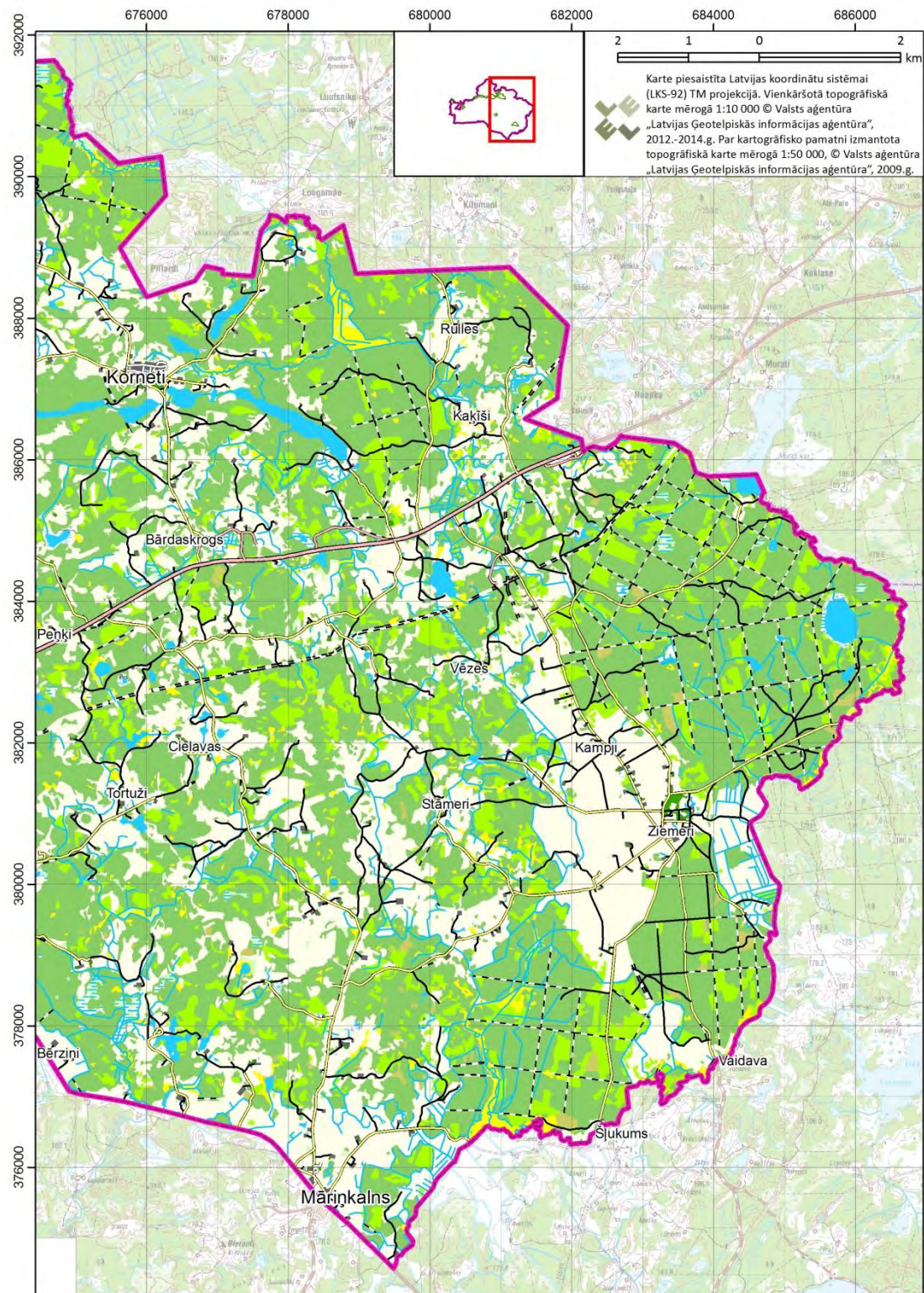
AAA „Veclaicene” teritorijā lielākā daļa zemes ir privātīpašumā (skat. 1.1.3. tabulu un 1.1.3. attēlu), kopā aptuveni 81% no AAA platības. Lielākās valsts īpašumā esošās platības ir teritorijas austrumu daļā esošie mežu masīvi (apsaimnieko AS „Latvijas valsts meži”).

1.1.3. tabula. Zemes īpašumu piederība aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

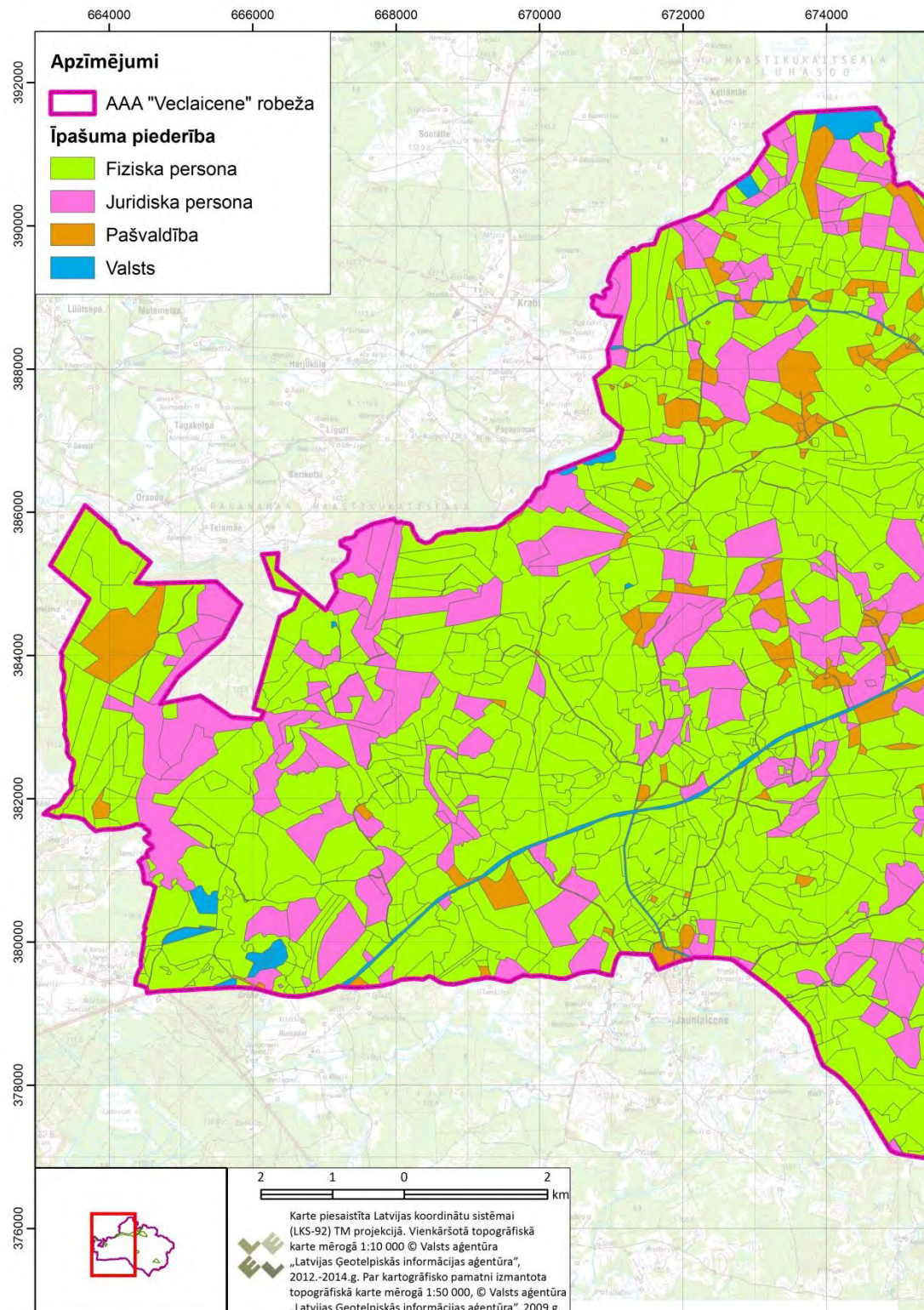
Īpašuma piederība	Platība, ha	% no AAA platības
Privātīpašums	16912,5	81,1
Pašvaldības īpašums	1019,237	4,9
Valsts īpašums	2917,33	14,0

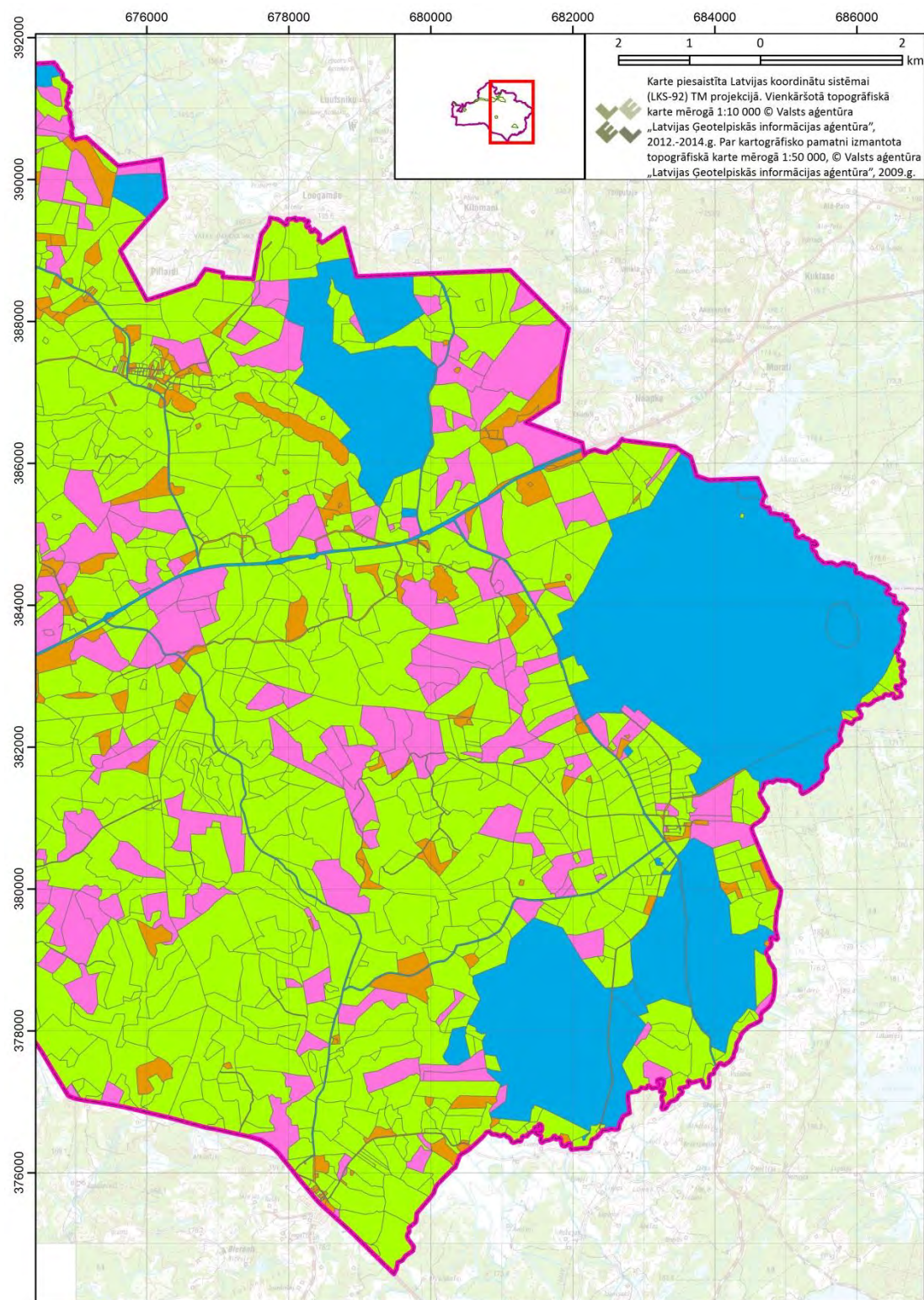
1.1.2.a attēls. Zemes izmantošanas veidi aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

1.1.2.b attēls. Zemes izmantošanas veidi aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

1.1.3.a attēls. Zemes īpašumi aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

1.1.3.b attēls. Zemes īpašumi aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

1.1.3. Pašvaldību teritoriju plānojumos noteiktā pašreizējā teritorijas izmantošana un plānotā (atļautā) izmantošana

Alūksnes novada dome 2015. gada 27. augustā pieņēma lēmumu Nr. 263 „Par Alūksnes novada teritorijas plānojuma 2015.-2027.gadam un Vides pārskata apstiprināšanu”. Ar Alūksnes novada domes 2015.gada 27.augusta lēmumu Nr.264 „Par saistošo noteikumu Nr.14 /2015. „Alūksnes novada teritorijas plānojums, Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi un grafiskā daļa” izdošanu” izdoti saistošie noteikumi.

Apes novada dome 26.06.2014. ir apstiprinājusi Apes novada teritorijas plānojumu 2014. – 2025. gadam. Teritorijas plānojumu apstiprina novada pašvaldības saistošie noteikumi Nr. 7/2014 „Par Apes novada teritorijas plānojuma 2014.-2025. gadam teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem un grafisko daļu”.

Pārskats par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas „Veclaicene” teritorijā esošajiem plānotās (atļautās) izmantošanas veidiem sniegts 1.1.4. tabulā un 1.1.4. attēlā.

1.1.4. tabula. Plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene” atbilstoši Alūksnes novada un Apes novada teritorijas plānojumiem

Plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana	Platība, ha	Procenti no AAA teritorijas
Mežu teritorija	12905,3	61,90
Lauksaimniecības teritorija	7260,1	34,82
Ūdeņu teritorija	493,0	2,36
Rūpnieciskās apbūves teritorija	65,8	0,32
Transporta infrastruktūras teritorija	55,7	0,27
Savrupmāju apbūves teritorija	43,8	0,21
Publiskās apbūves teritorija	11,1	0,05
Tehniskās apbūves teritorija	6,6	0,03
Jauktas centra apbūves teritorija	3,7	0,02
Mazstāvu dzīvojamās apbūves teritorija	3,6	0,02
Dabas un apstādījumu teritorija	1,1	0,01

Lielāko daļu AAA „Veclaicene” teritorijas Apes novadā aizņem mežu teritorijas, kas noteiktas, kā „funkcionālā zona pilsētā, ciemos un lauku teritorijā, ko nosaka, lai nodrošinātu apstākļus mežu ilgtspējīgai attīstībai un ar mežu saistīto galveno - saimniecisko, ekoloģisko un sociālo - funkciju īstenošanai”. Galvenā izmantošana ir: „mežsaimnieciska izmantošana; mežs īpaši aizsargājamās dabas teritorijās; labiekārtota publiskā ārtelpa; publiskā ārtelpa bez labiekārtojuma”.

Teritorijas izmantošanas veids ar otro lielāko platību Apes novadā ir lauksaimniecības teritorijas (29,25%). To pamata izmantošanas veids, atbilstoši teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu (TIAN) nosacījumiem, ir „lauksaimnieciska

izmantošana; viensētu apbūve; palīgbūve, lauksaimnieciskās ražošanas uzņēmumu apbūve; publiskā ārtelpa; ūdenssaimnieciska izmantošana. Paredzēta arī daudzveidīga papildizmantošana – mežsaimniecība, vieglā rūpniecība, derīgo izrakteņu (izņemot dolomīta) ieguve, atkritumu apsaimniekošanas un pārstrādes uzņēmumu apbūve, tehniskā apbūve, tirdzniecības un/vai pakalpojumu objektu apbūve, tūrisma un atpūtas iestādes, kultūras iestādes, sporta būves, reliģisko organizāciju ēkas, veselības aizsardzības aprūpes iestādes, sociālās aprūpes iestādes, dzīvnieku aprūpes iestādes, vasarnīcas un dārza mājas.

Apes novada teritorijas plānojumā 2014. – 2025. gadam ir noteiktas aizsargjoslas ainaviski vērtīgajiem ceļu posmiem. Saskaņā ar TIAN ainaviski vērtīgo ceļu posmu aizsargjoslu teritorijā ir *„aizliegts veikt derīgo izrakteņu ieguvi un apmežošanu”*.

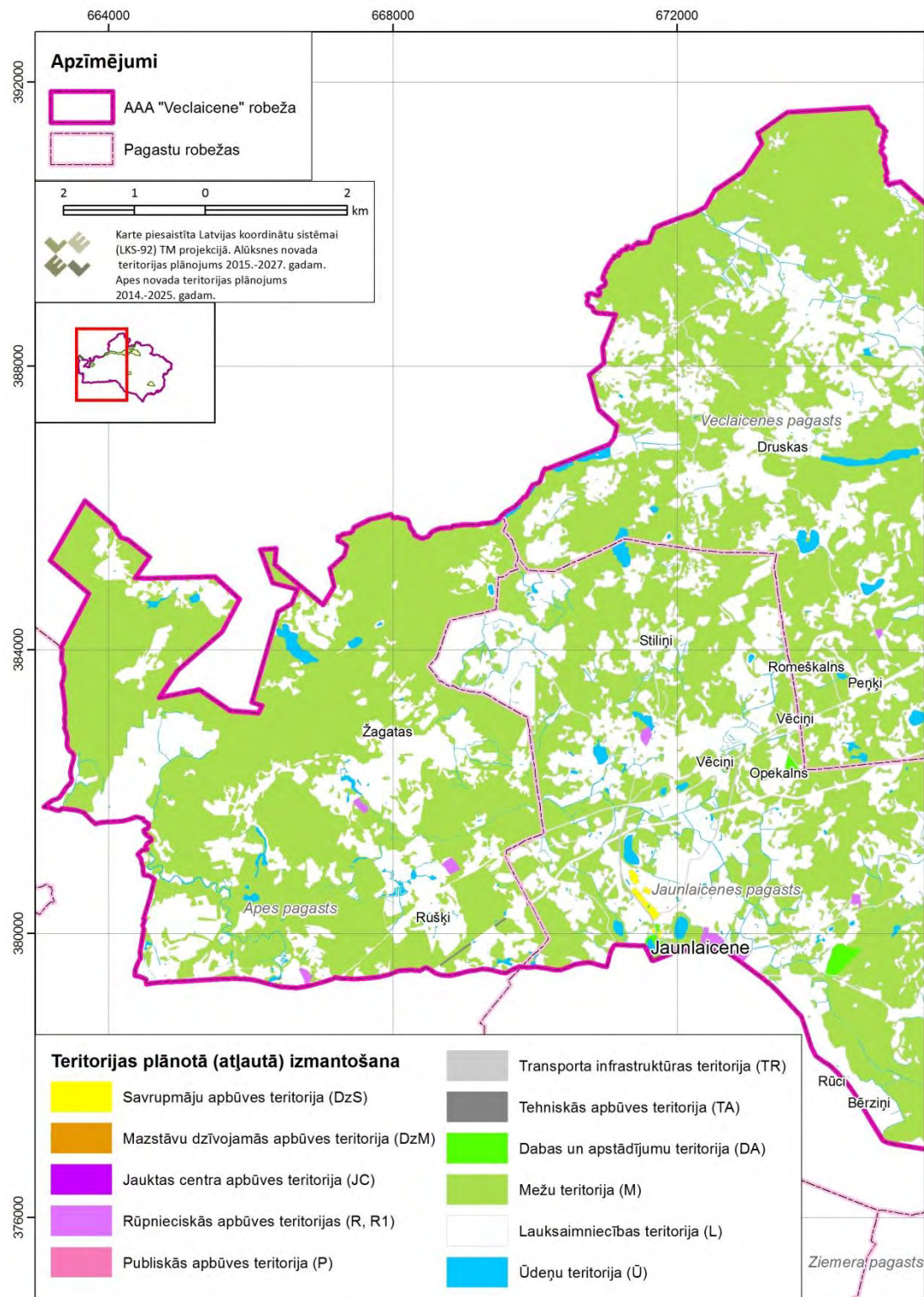
Apes novadā TIAN arī noteiktas prasības novada nozīmes kultūrvēsturisko un dabas pieminekļu aizsardzībai, kā arī valsts aizsargājamo arheoloģisko pieminekļu aizsardzībai.

Lielāko daļu AAA „Veclaicene” teritorijas Alūksnes novadā aizņem mežu teritorijas un lauksaimniecības teritorijas. Mežu teritorijas AAA „Veclaicene” teritorijā Alūksnes novadā aizņem 60,6%. Galvenā izmantošana ir: *„mežsaimnieciska izmantošana; mežs īpaši aizsargājamās dabas teritorijās; publiskā ārtelpa ar vai bez labiekārtojuma; ar mežsaimniecisko darbību, medību saimniecību un medību tūrismu saistītās ēkas un būves; plantācijas meži”*. Kā meža teritoriju papildizmantošana ir noteikta: *“viensēta (tikai privātajos mežos, izņemot aizsargājamā ainavu apvidus „Veclaicene” teritoriju, ja platība nav mazāka par 2ha un aizsargjoslas vai meža nozari regulējošos normatīvajos aktos nav noteikta lielāka platība); sporta būvju apbūve; tūrisma un atpūtas iestāžu apbūve, tai skaitā telšu un atpūtas vietas; derīgo izrakteņu iegūšana, ja veikta teritorijas izpēte un konstatēti derīgo izrakteņu krājumi; ogu, sēņu, augļu, ārstniecības augu audzēšana un ieguve; dīķsaimniecība; inženiertehniskās apgādes tīkli un objekti, t.sk. vēja ģeneratori; savvaļas dzīvnieku turēšana iežogotās platībās, izņemot pilsētā un ciemu teritorijās; meža zemes atmežošana”*.

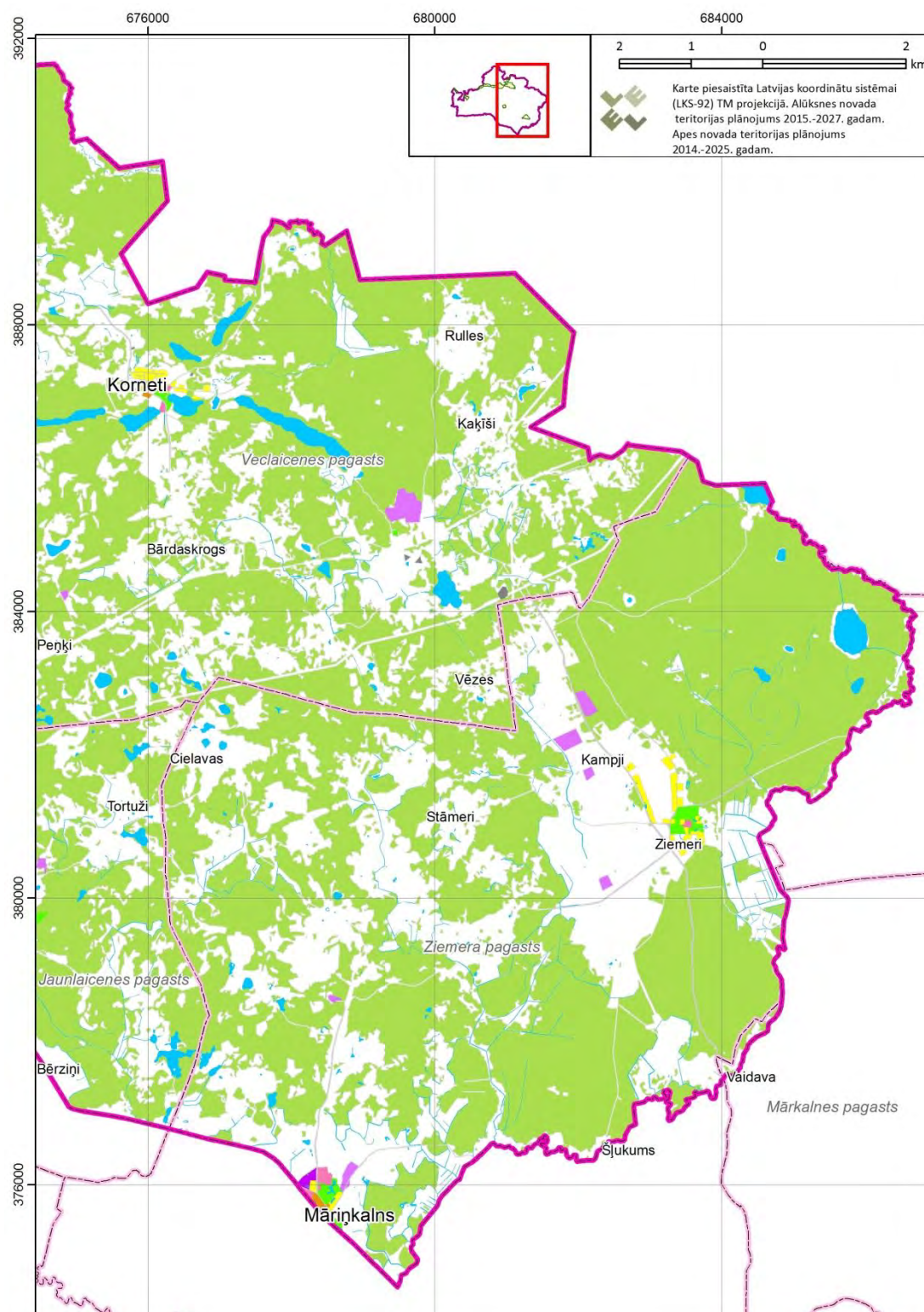
Teritorijas izmantošanas veids ar otro lielāko platību Alūksnes novadā ir lauksaimniecības teritorijas (35,6%). To pamata izmantošanas veids, atbilstoši teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu (TIAN) nosacījumiem, ir *„lauksaimnieciska teritorijas izmantošana (t.sk. netradicionālā); viensētu apbūve; lauksaimnieciskās ražošanas uzņēmumu apbūve; kokaudzētavas; publiskā ārtelpa ar vai bez labiekārtojuma”*.

Alūksnes novada teritorijas plānojumā 2015. – 2027. gadam ir noteikti ainaviskie skatupunkti un skatu līnijas, kā arī ainaviski vērtīgie ceļi. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos ir noteiktas sekojošas prasības ainavisko skatupunktu un skatu līniju aizsardzībai un pārvaldībai (numerācija no TIAN):

832. Novada teritorijas ainavu aizsardzības un pārvaldības mērķis ir saglabāt un aizsargāt Vidzemei raksturīgās atklātās lauku zemju ainavas.
833. Teritorijas plānojumā tiek noteiktas ainavu telpas gar autoceļiem un no skatu punktiem un attēlotas Grafiskajā daļā ar violetu punktotu līniju un skatu vērsuma leņķi.
834. Gar teritorijas plānojumā noteiktajiem ainavisko ceļu posmiem skatu vizūrās tuvplānos (līdz 500 m) aizliegts ieaudzēt mežu, kokus un krūmus, veikt reljefa pārveidošanu, ja tas pasliktina ainavisko kvalitāti.
835. Nav pieļaujama ainaviski nozīmīgu skatu punktu aizsegšana, aizbūvējot tos ar ēkām un būvēm, kuras ieņem dominējošu lomu ainavā.
836. Skatu vērsuma līnijās aizliegts veidot jaunus derīgo izrakteņu ieguves karjerus, izņemot gadījumus, ja pēc derīgo izrakteņu izstrādes tiek ierīkoti ūdensobjekti ar atbilstošu apkārtējās teritorijas labiekārtojumu.
837. Nav atļauta jaunu telekomunikāciju torņu un mastu, ūdenstorņu, kā arī vēja elektrostaciju ar jaudu virs 6kV izvietošana.
838. Ainaviskajās teritorijās būvējamo ēku augstākajam punktam jābūt ne vairāk kā 10m.
839. Plānojot dažādu jaunu objektu būvniecību vai esošo pārbūvi, jāsaglabā esošās apbūves raksturīgās iezīmes, arhitektūras stils un apjoms.
840. Arhitektūras stilam, apjomam un ēku apdares materiāliem jāiekļaujas Vidzemes kultūrvēsturiskajā ainavā.
841. Žogi un ceļmalas stādījumi jāveido tā, lai neaizsegtu skatus uz ainavu.
842. Ainaviski vērtīgas teritorijas identificē un nosaka, izstrādājot lokālos vai tematiskos ainavu plānus un atsevišķu teritoriju detālplānojumus.
843. Ainavu plānos un lokālajos ainavu plānojumos jānosaka:
 - 1.1. ainaviski vērtīgās teritorijas un jānosaka ierobežojumus to izmantošanā,
 - 1.2. kultūrvēsturiskās ainavas vai ainavu elementi un to attīstības iespējas,
 - 1.3. ainavu struktūras raksturīgie elementi,
 - 1.4. publiski pieejamie skatu punkti un perspektīvas,
 - 1.5. ainaviskie ceļi,
 - 1.6. ainavu kopšanas un uzturēšanas pasākumi, kas nepieciešami ainavas vai tās vienību mērķu sasniegšanai.

1.1.4.a attēls. Plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

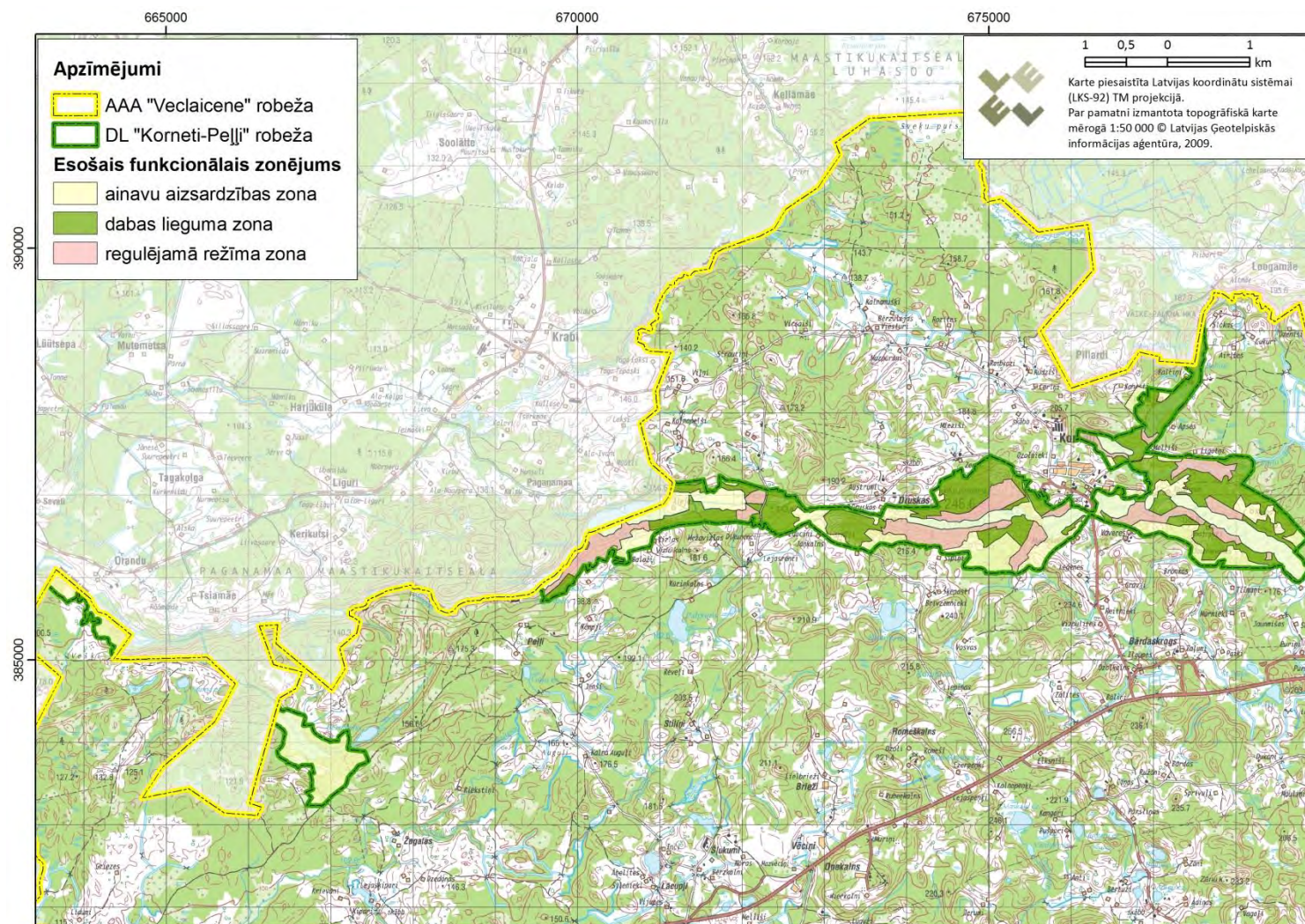
1.1.4.b attēls. Plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

1.1.4. Esošais funkcionālais zonējums

Aizsargājamo ainavu apvidum „Veclaicene” nav spēkā esoša funkcionālā zonējuma. Teritorijā ietilpst trīs dabas liegumi, viens ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskas dabas piemineklis un viena aizsargājamā aleja, uz kuriem attiecas 16.03.2010. Ministru Kabineta noteikumu Nr. 264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” sadaļas, kas regulē šo teritoriju izmantošanu un aizsardzību.

2003. gadā tika izstrādāti DA plāni dabas liegumiem „Dēliņkalns” un „Korneti-Peļļi”. DA plānā dabas lieguma „Dēliņkalns” teritorijā iekļauts priekšlikums izdalīt 2 funkcionālās zonas – stingrā režīma zonu un regulējamā režīma zonu, taču šai teritorijas nav izstrādāti un apstiprināti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (IAIN). Dabas liegumam „Korneti-Peļļi” ir apstiprināti IAIN un funkcionālais zonējums (25.01.2011. MK noteikumi Nr. 71 „Dabas lieguma „Korneti-Peļļi” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”), un tajā izdalītas 3 funkcionālās zonas – regulējamā režīma zona, dabas lieguma zona un ainavu aizsardzības zona (skat. 1.1.5. attēlu).

AAA teritorijā noteikti arī mikroliegumi un to buferzonas ar kopējo platību 754 ha (t.sk. 271 ha buferzonas; skat. 1.1.1. attēlu).

1.1.5. attēls. Spēkā esošais funkcionālais zonējums dabas liegumā „Korneti-Pelji”

1.1.5. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture

Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” dibināts 1977. gadā. Pašreizējais teritorijas statuss nostiprināts 02.03.1993. likumā „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”. 1999. gada 23. februārī ar MK noteikumiem Nr. 69 „Noteikumi par aizsargājamo ainavu apvidiem” apstiprinātas AAA „Veclaicene” robežas.

1995. gada 15. aprīlī ar MK noteikumiem Nr. 212. „Noteikumi par dabas liegumiem” noteiktas dabas liegumu „Avotu mežs”, „Dēliņkalns” un „Korneti – Pelji” robežas.

Dabas liegums „Avotu mežs” dibināts 1987. gadā.

1962. gadā tika dibināts kompleksais dabas liegums „Dēliņkalns”, bet 1993. gadā tas tika pārdēvēts par dabas liegumu. 2003. gadā ir izstrādāts dabas lieguma „Dēliņkalns” dabas aizsardzības plāns 2003.-2008. gadam.

Dabas liegums „Korneti – Pelji” dibināts 1962. gadā. Lieguma teritorijā starp Raipala un levas ezeru uz vaļņveidīga paugura un tā nogāzēm jau 1923. gadā 15 ha platībā dibināts Raipala meža botāniskais liegums, lai nodrošinātu veca egļu meža ar platlapju mežiem raksturīgu lakstaugu stāvu aizsardzību. 1990. gadu sākumā viss botāniskais liegums tika nocirsts. 2003. gadā ir izstrādāts dabas lieguma „Korneti-Pelji” dabas aizsardzības plāns 2003.-2008. gadam (Dabas lieguma „Korneti – Pelji” DA plāns, 2003).

Dabas liegumi „Dēliņkalns” un „Korneti – Pelji” 1977. gadā tika iekļauti jaunizveidotajā aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”.

2001. gadā ar 17.04.2001. MK noteikumiem Nr. 175. „Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem” apstiprinātas ģeoloģiskā un ģeomorfoloģiskā dabas pieminekļa „Grūbes dolomīta atsegums” robežas un aizsardzības statuss. Grūbes dolomīta atsegums ir aizsargājams ģeoloģiskais objekts kopš 1977. gada (Grāvītis, 1995).

2005. gadā ar 22.11.2005. MK noteikumiem Nr. 888 „Noteikumi par aizsargājamām alejām” apstiprinātas aizsargājamās alejas „Ziemera ozolu aleja” robežas.

Latvijas Dabas aizsardzības pārvalde un Igaunijas Vides pārvaldes Pelvas – Valgas – Veru reģions laika periodā no 2011. gada līdz 2013. gadam realizēja projektu „Saskaņota dabas teritoriju apsaimniekošana Igaunijas un Latvijas pierobežā” jeb „Zaļais koridors”. Projekts tika realizēts Dienvidigauņas un Ziemeļlatvijas pierobežas reģionos, ietverot arī AAA „Veclaicene” teritoriju. Viens no galvenajiem projekta uzdevumiem bija aizsargājamo dzīvotņu un sugu inventarizācija, esošās informācijas apstrāde un jaunu datu iegūšana. Projekta ietvaros apkopotie un iegūtie dati par dabas vērtībām publicēti dabas datu pārvaldības sistēmā „Ozols”, sagatavotie materiāli par teritorijas aizsardzību un apsaimniekošanu pieejami Dabas aizsardzības pārvaldes mājaslapā.

Aktīvi teritorijas apsaimniekošanā un pārvaldībā ir iesaistījusies 2000.gadā dibinātā nevalstiskā organizācija „Veclaicenes Avotiņš”. Tā realizējusi vairākus projektus gan saistībā ar AAA teritorijas apsaimniekošanu, gan izglītošanu, gan sociālo pakalpojumu uzlabošanu. Biedrība ir izveidojusi un uztur mājaslapu www.veclaicene.lv, kurā atrodama daudzpusīga informācija par dabas un kultūrvēsturiskām vērtībām AAA „Veclaicene” teritorijā.

1.1.6. Kultūrvēsturiskais raksturojums

Kultūras pieminekļi ir kultūrvēsturiskā mantojuma daļa – kultūrvēsturiskās ainavas un atsevišķas teritorijas (senkapi, kapsētas, parki, vēsturisko notikumu norises un ievērojamu personu darbības vietas), kā arī atsevišķi kapi, ēku grupas un atsevišķas ēkas, mākslas darbi, iekārtas un priekšmeti, kuriem ir vēsturiska, zinātniska, mākslinieciska vai citāda kultūras vērtība un kuru saglabāšana nākamajām paaudzēm atbilst Latvijas valsts un tautas, kā arī starptautiskajām interesēm. Dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros AAA „Veclaicene” teritorijā veikta padziļināta kultūrvēsturisko vērtību izpēte, ietverot gan objektu apsekošanu dabā, gan pieejamo materiālu izpēti. Detalizēts kultūras pieminekļu izvērtējums iekļauts DA plāna 1. pielikumā.

Pēc Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas datiem aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” teritorijā atrodas 15 valsts nozīmes aizsargājami kultūras pieminekļi un 30 vietējas nozīmes kultūrvēsturiskie objekti (ieskaitot Zamanu senkapus, kas atrodas uz AAA robežas). Arheoloģiskie pētījumi līdz šim notikuši tikai vienā pieminekļī – Drusku (Kornetu) pilskalnā (2007.gads, izrakumu vadītāja A.Vilcāne).

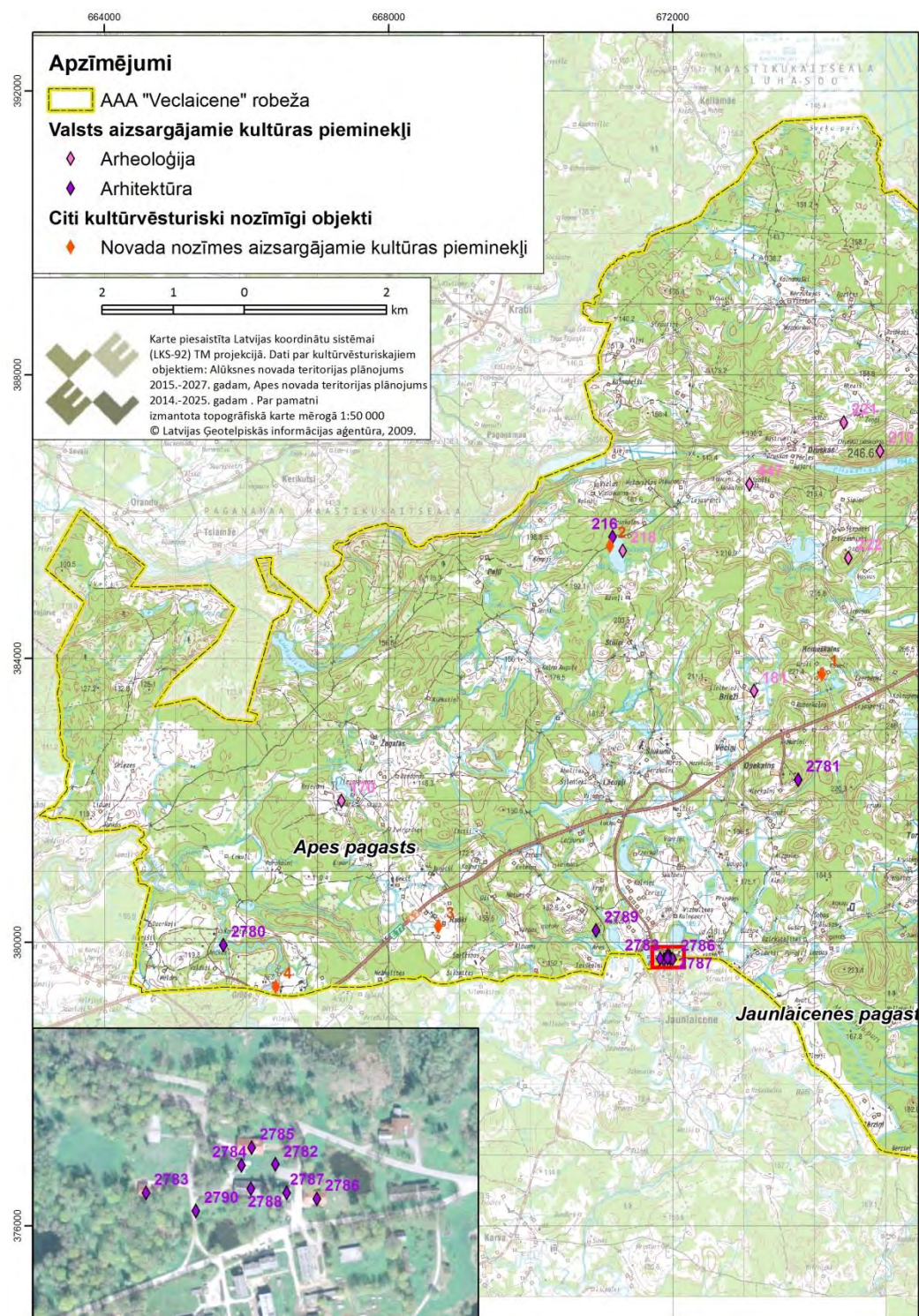
Gan Alūksnes novada teritorijas plānojumā 2015.–2027. gadam, gan Apes novada teritorijas plānojumā 2014.-2025. gadam ir noteikti novada nozīmes kultūrvēsturiskie pieminekļi un piemiņas vietas. Teritorijas plānojumos novada nozīmes kultūrvēsturiskajiem pieminekļiem ir noteiktas vispārējās prasības to izmantošanai un aizsardzībai, bet tiem nav noteiktas aizsargjoslas. AAA „Veclaicene” teritorijā atrodas 4 novada nozīmes kultūrvēsturiskie pieminekļi – Romeškalna muižas kungu māja un Naudas akmens Alūksnes novadā, kā arī piemiņas vieta 1919. gada Latvijas atbrīvošanas cīņām un Grūbes HES Apes novadā (skat. 1.1.5. tabulu un 1.1.6. attēlu).

1.1.5. tabula. Kultūrvēsturiskie objekti aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

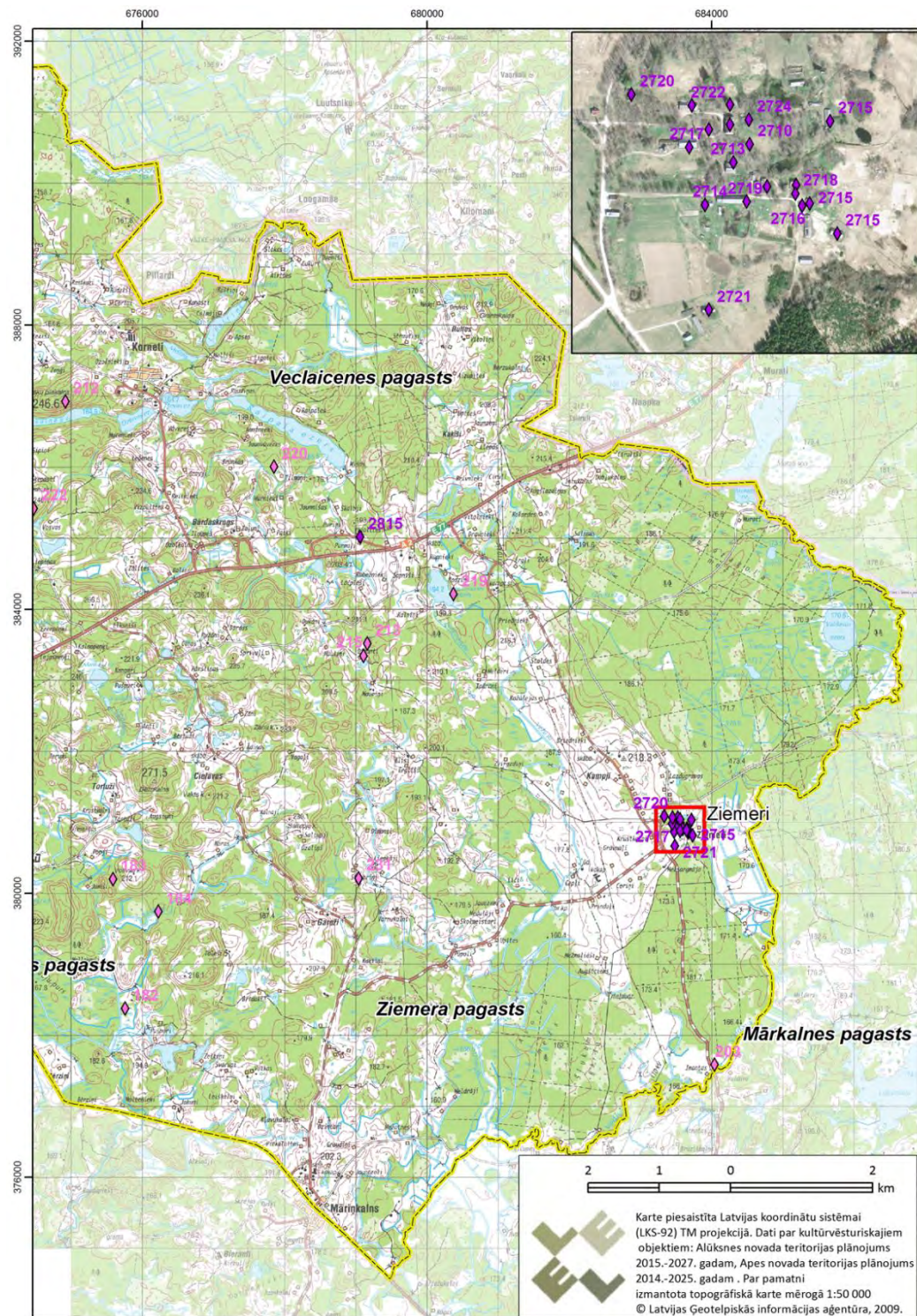
Nr. kartē	Objekta nosaukums	Veids	Pagasts	Datējums
Valsts nozīmes kultūras pieminekļi				
182	Vārņu ezera mītne	Arheoloģija	Jaunlaicenes pag.	8.-10.gs. (nav pieejama precīza informācija)
183	Popju pilskalns	Arheoloģija	Jaunlaicenes pag.	Vēlais dzelzs laikmets (nav pieejama precīza informācija)
184	Ķauķu senkapi (Bungu kalniņš)	Arheoloģija	Jaunlaicenes pag.	Nav pieejama informācija
212	Drusku (Kornetu) pilskalns	Arheoloģija	Veclaicenes pag.	1. g.t. pr.Kr. – 2. gs; 7.-10.gs
215	Mauliņu senkapi (Zviedru kapi)	Arheoloģija	Veclaicenes pag.	Viduslaiki (nav pieejama precīza informācija)
216	Ķempju senkapi (Zviedru kapi)	Arheoloģija	Veclaicenes pag.	Nav pieejama informācija
218	Kūriņkalnu senkapi	Arheoloģija	Veclaicenes pag.	Nav pieejama informācija
220	Tilmaņu senkapi (Zviedru kapi)	Arheoloģija	Veclaicenes pag.	Vēlais dzelzs laikmets – viduslaiki (nav pieejama precīza informācija)
221	Zenģu senkapi (Zviedru kapi)	Arheoloģija	Veclaicenes pag.	Viduslaiki (nav pieejama precīza informācija)
222	Vosvu Dieva kalns un Māras pēdas akmens - kulta vieta	Arheoloģija	Veclaicenes pag.	Nav pieejama informācija
447	Jāņkalna senkapi (Zviedru kapi)	Arheoloģija	Veclaicenes pag.	Viduslaiki
2710	Ziemera muižas apbūve	Arhitektūra	Ziemera pag.	18. gs. beigas - 19. gs. 1. puse
2711	Kungu māja	Arhitektūra	Ziemera pag.	18. gs. beigas
2780	Jaunlaicenes muižas medību pils	Arhitektūra	Apes pag.	19./20. gs.

Nr. kartē	Objekta nosaukums	Veids	Pagasts	Datējums
2781	Apekalna (Opekālna) luterāņu baznīca	Arhitektūra	Jaunlaicenes pag.	1774.-1779. g.
Vietējas nozīmes kultūras pieminekļi				
170	Ķiparu senkapi (Zviedru kapi)	Arheoloģija	Apes pag.	Nav pieejama informācija
181	Lielbriežu senkapi (Mironkalns)	Arheoloģija	Jaunlaicenes pag.	Viduslaiki (nav pieejama precīza informācija)
203	Ignašu senkapi	Arheoloģija	Mārkālnes pag.	Viduslaiki (nav pieejama precīza informācija)
213	Maskaļu senkapi (Kapu kalns)	Arheoloģija	Veclaicenes pag.	Viduslaiki (nav pieejama precīza informācija)
219	Radziņu senkapi (Kapenes)	Arheoloģija	Veclaicenes pag.	Nav pieejama informācija
231	Semeiku senkapi (Zviedru kapi)	Arheoloģija	Ziemera pag.	Viduslaiki (nav pieejama precīza informācija)
233	Zamanu senkapi	Arheoloģija	Ziemera pag. (pie AAA teritorijas robežas)	Vēlais dzelzs laikmets - viduslaiki (nav pieejama precīza informācija)
2712	Mežkunga un mežsarga dzīvojamās mājas	Arhitektūra	Ziemera pag.	19. gs. beigas
2713	Pārvaldnieka māja	Arhitektūra	Ziemera pag.	19. gs. otrā puse
2714	Kalpotāju māja	Arhitektūra	Ziemera pag.	19. gs. pirmā puse
2715	Kalpu mājas	Arhitektūra	Ziemera pag.	19. gs. pirmā puse
2716	Kambaris	Arhitektūra	Ziemera pag.	19. gs. otrā puse
2717	Klēts	Arhitektūra	Ziemera pag.	19. gs. pirmā puse
2718	Kūtis	Arhitektūra	Ziemera pag.	19. gs. beigas, 20. gs. 2. ceturksnis

Nr. kartē	Objekta nosaukums	Veids	Pagasts	Datējums
2719	Lielā kūts ar uzbrauktuvi	Arhitektūra	Ziemera pag.	1823. g., 19. gs. otrā puse
2720	Magazīna	Arhitektūra	Ziemera pag.	19. gs. pirmā puse
2721	Rija	Arhitektūra	Ziemera pag.	19. gs. pirmā puse
2722	Stallis	Arhitektūra	Ziemera pag.	19. gs. pirmā puse
2723	Ūdenstornis	Arhitektūra	Ziemera pag.	19. gs. pirmā puse
2724	Pagrabs	Arhitektūra	Ziemera pag.	19. gs. pirmā puse
2782	Jaunlaicenes muižas apbūve	Arhitektūra	Jaunlaicenes pag.	18. gs. beigas
2783	Kungu mājas gala spārns	Arhitektūra	Jaunlaicenes pag.	1789. g.
2784	Pārvaldnieka māja	Arhitektūra	Jaunlaicenes pag.	1789. g.
2785	Saimniecības ēka	Arhitektūra	Jaunlaicenes pag.	1847. g.
2786	Saimniecības ēka	Arhitektūra	Jaunlaicenes pag.	1840. g.
2787	Klēts (veļas māja)	Arhitektūra	Jaunlaicenes pag.	18. gs. beigas
2788	Stallis	Arhitektūra	Jaunlaicenes pag.	1852. g.
2789	Kapliča	Arhitektūra	Jaunlaicenes pag.	1870. g.
2790	Parks	Arhitektūra	Jaunlaicenes pag.	18. gs. beigas
2815	Veclaicenes pareizticīgo baznīca	Arhitektūra	Veclaicenes pag.	1892. g.
Vietējas nozīmes kultūrvēsturiskie objekti				
1	Romeškalna muižas kungu māja	-	Veclaicenes pag.	19. gs. vidus
2	Naudas akmens	-	Veclaicenes pag.	
3	Piemiņas vieta 1919. gada Latvijas atbrīvošanas cīņām	-	Apes pag.	1919. g.
4	Grūbes HES	-	Apes pag.	20. gs. vidus

1.1.6.a attēls. Kultūras pieminekļi un kultūrvēsturiskie objekti aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

1.1.6.b attēls. Kultūras pieminekļi un kultūrvēsturiskie objekti aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

1.1.7. Valsts un pašvaldības institūciju funkcijas un atbildība aizsargājamā teritorijā

AAA „Veclaicene” atrodas Alūksnes un Apes novados, un tam nav savas administrācijas. Tā pārvaldi īsteno Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pakļautībā esošās Dabas aizsardzības pārvaldes Vidzemes reģionālā administrācija, kura arī uzrauga dabas aizsardzības plāna izstrādes gaitu un pēc plāna apstiprināšanas veicina tā ieviešanu.

Teritorijas atļauto izmantošanu nosaka vietējās pašvaldības teritorijas plānojums. Vispārējo dabas aizsardzības prasību ievērošanas valsts kontroli īsteno Dabas aizsardzības pārvalde. Meža apsaimniekošanas un izmantošanas normatīvo aktu ievērošanu teritorijā kontrolē Valsts meža dienesta Ziemeļaustrumu reģionālā virsmežniecība. Vides aizsardzības un dabas resursu izmantošanas valsts kontroli veic Valsts vides dienesta Madonas reģionālā vides pārvalde.

Valsts kultūras un vēstures pieminekļu aizsardzību realizē Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija.

Lauku atbalsta dienesta Ziemeļaustrumu reģionālās lauksaimniecības pārvalde uzrauga normatīvo aktu ievērošanu lauksaimniecības nozarē un pilda ar lauksaimniecību un lauku atbalsta politikas īstenošanu saistītas funkcijas.

AAA esošo autoceļu uzturēšanu veic valsts, pašvaldība vai zemes īpašnieki tiem piederošajos ceļu posmos.

1.2. Normatīvo aktu normas, kas attiecas uz konkrēto aizsargājamo teritoriju

Latvijas vides un dabas aizsardzības stratēģiskie dokumenti

Vides politikas pamatnostādnes 2014-2020. gadam apstiprinātas 2014. gada 26. martā ar virsmērķi nodrošināt iedzīvotājiem iespēju dzīvot tīrā un sakārtotā vidē, īstenojot uz ilgtspējīgu attīstību veiktas darbības, saglabājot vides kvalitāti un bioloģisko daudzveidību, nodrošinot dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu, kā arī sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā un informētību par vides stāvokli.

Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma, kas ir akceptēta Ministru Kabinētā 16.05.2000., paredz dažādus pasākumus, kuri nepieciešami ES direktīvu ieviešanai. Programma paredz īpaši aizsargājamo teritoriju pilnveidošanu, aizsargājamo augu un dzīvnieku sugu dzīvotņu aizsardzības nodrošināšanu, labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanu tām sugām, kuras ir apdraudētas.

Vides un dabas aizsardzības normatīvie akti

Vides aizsardzības likums (02.11.2006.) nosaka resursu ilgtspējīgu izmantošanu, valsts pārvaldes institūciju un pašvaldību institūciju kompetenci vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, Latvijas Republikas iedzīvotāju tiesības uz kvalitatīvu dzīves vidi, Latvijas Republikas iedzīvotāju pienākumus vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, sabiedrības tiesības saņemt vides informāciju un piedalīties ar vides aizsardzību saistītu lēmumu pieņemšanā. Vides aizsardzības likums nosaka valsts kontroli vides jomā, atbildību par kaitējumu, kas nodarīts īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, mikroliegumiem, aizsargājamām sugām un biotopiem, ūdeņiem, augsnei un zemes dzīlēm.

„Noteikumi par preventīvajiem un sanācijas pasākumiem un kārtību, kādā novērtējams kaitējums videi un aprēķināmas preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas” (24.04.2007. MK noteikumi Nr. 281) nosaka zaudējumu atlīdzināšanas kārtību, atlīdzības lielumu un sugu sarakstu, par kuru iznīcināšanu jāatlīdzina zaudējumi.

„Noteikumi par kritērijiem, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu” (27.03.2007. MK noteikumi Nr. 213) nosaka kritērijus, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu salīdzinājumā ar pamatstāvokli.

Likums **Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām** (02.03.1993.) definē aizsargājamo teritoriju kategorijas un nosaka nepieciešamību tām izstrādāt dabas aizsardzības plānus, individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.

18. panta 4. apakšpunktā teikts, ka aizsargājamās teritorijas individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus, kā arī valsts un reģionālās attīstības plānošanas dokumentus izstrādā un aizsargājamo teritoriju apsaimnieko, ievērojot plānu, un plānam ir ieteikuma raksturs.

Likuma pielikumā uzskaitītas Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000). Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” ir C tipa teritorija, kas noteikta īpaši aizsargājamo sugu un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai. Teritorijas kods ir LV0600200.

„Noteikumi par aizsargājamo ainavu apvidiem” (23.02.1999. MK noteikumi Nr. 69) nosaka aizsargājamo ainavu apvidu robežas. Šo noteikumu 4. pielikumā iekļauta AAA „Veclaicene” robežu shēma un robežpunktu koordinātas.

„Noteikumi par dabas liegumiem” (15.06.1999. MK noteikumi Nr. 212) nosaka dabas liegumu robežas un teritoriju aizsardzības statusu. Šo MK noteikumu pielikumos iekļautas AAA „Veclaicene” ietilpstošo dabas liegumu robežu shēmas un robežu apraksti – „Korreti – Peļļi” (17. pielikums), „Dēliņkalns” (19. pielikums) un „Avotu mežs” (23. pielikums).

„Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem” (17.04.2001. MK noteikumi Nr. 175) nosaka ģeoloģisko un ģeomorfoloģisko dabas pieminekļu robežas un teritoriju aizsardzības statusu. Šo MK noteikumu pielikumos iekļauts AAA „Veclaicene” ietilpstošā aizsargājamā ģeoloģiskā un ģeomorfoloģiskā dabas pieminekļa „Grūbes dolomīta atsegums” robežu shēma un apraksts (8. pielikums).

„Noteikumi par aizsargājamām alejām” (22.11.2005. MK noteikumi Nr. 88) nosaka aizsargājamo aleju robežas un teritoriju aizsardzības statusu. Šo MK noteikumu pielikumos iekļauta AAA „Veclaicene” ietilpstošās aizsargājamās alejas „Ziemera ozolu aleja” robežu shēma un apraksts (3. pielikums).

16.03.2010. MK noteikumu Nr. 264 **„Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”** ietver prasības īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, kurām nav izstrādāti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, aizsardzībai.

„Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību” (09.10.2007. MK noteikumi Nr. 686) nosaka, kādai informācijai jābūt ietvertai dabas aizsardzības plānā un kāda ir dabas aizsardzības plāna izstrādes kārtība.

Noteikumi **„Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) izveidošanas kritēriji Latvijā”** (28.05.2002. MK noteikumi Nr. 199, izdoti saskaņā ar likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 43. panta otro daļu) nosaka kritērijus, kas piemērojami Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju izveidošanai Latvijā.

„Noteikumi par kritērijiem, pēc kuriem nosakāmi kompensējošie pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) tīklam, to piemērošanas kārtību un prasībām ilgtermiņa monitoringa plāna izstrādei un ieviešanai” (18.07.2006. MK noteikumi Nr. 594) nosaka kompensējošo pasākumu veikšanas kārtību, ja paredzētā darbība negatīvi ietekmēs Natura 2000 teritorijā esošas sugas vai biotopus, un šo kompensējošo pasākumu rezultātu monitoringa kārtību.

Sugu un biotopu aizsardzības likums (16.03.2000.) regulē sugu un biotopu aizsardzību, apsaimniekošanu un uzraudzību, veicina populāciju un biotopu saglabāšanu, kā arī regulē īpaši aizsargājamo sugu un biotopu noteikšanas kārtību. Likums nosaka valsts pārvaldes un institūciju kompetenci un zemes īpašnieku un pastāvīgo lietotāju pienākumus un tiesības sugu un biotopu aizsardzībā, kā arī nepieciešamību veikt sugu un biotopu monitoringu.

„Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” (14.11.2000. MK noteikumi Nr. 396) uzskaita Latvijā aizsargājamās (1. pielikums) vai ierobežoti izmantojamās (2. pielikums) dzīvo organismu sugas.

Noteikumi „**Par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu**” (21.02.2006. MK noteikumi Nr. 153) nosaka Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu.

„**Noteikumi par to Eiropas Kopienā nozīmīgu dzīvnieku un augu sugu sarakstu, kurām nepieciešama aizsardzība, un to dzīvnieku un augu sugu indivīdu sarakstu, kuru ieguvei savvaļā var piemērot ierobežotas izmantošanas nosacījumus**” (15.09.2009. MK noteikumi Nr. 1055) nosaka to Eiropas Kopienā nozīmīgu dzīvnieku un augu sugu sarakstu, kurām nepieciešama aizsardzība (1.pielikums), un to Eiropas Kopienā nozīmīgu dzīvnieku un augu sugu indivīdu sarakstu, kuru ieguvei savvaļā var piemērot ierobežotas izmantošanas nosacījumus (2.pielikums).

Noteikumi „**Par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu**” (05.12.2000. MK noteikumi Nr. 421) nosaka biotopu sarakstu, kurā iekļauti apdraudēti vai reti biotopi.

Ministru kabineta noteikumi **Nr. 940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”** (pieņemti 18.12.2012.) nosaka mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu. Noteikumu pielikumos ir pieejami īpaši aizsargājamo zīdītāju, abinieku, rāpuļu, bezmugurkaulnieku, vaskulāro augu, sūnu, aļģu, ķērpju un sēņu sugas, kuru aizsardzībai var izveidot mikroliegumus, sugu saraksts, kā arī īpaši aizsargājamās putnu sugas, kuru aizsardzībai var izveidot mikroliegumus un tām paredzētās mikroliegumu platības.

04.04.2013. likums **Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās** paredz nosacījumus, ar kuriem piešķirama kompensācija par saimnieciskās darbības ierobežojumiem valsts un pašvaldību izveidotajās īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos un kuri izriet no aizsargājamo teritoriju aizsardzības prasībām, kā arī kompensācijas piešķiršanas kārtību.

2015. gada 7. aprīļa Ministru kabineta noteikumi Nr. 171 „**Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību vides, klimata un lauku ainavas uzlabošanai 2014.–2020.gada plānošanas periodā**” nosaka kārtību, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts un Eiropas Savienības lauku attīstības platībatkarīgo atbalstu lauku attīstībai – vides, klimata un lauku ainavas uzlabošanas pasākumiem. Noteikumu 2.6. sadaļā noteikta atbalsta piešķiršanas kārtība aktivitātē „Kompensācijas maksājums par Natura 2000 meža teritorijām”.

Atbalsta apmērs par vienu hektāru atbalsttiesīgās platības (kas atrunāta noteikumos), kurā ievēroti visi atbalsta saņemšanas nosacījumi, ir šāds:

- pretendents, kam vienā zemes vienībā ir viena veida saimnieciskās darbības ierobežojumi:
 - 160 eiro – aizliegta mežsaimnieciskā darbība, aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte;
 - 120 eiro – aizliegta galvenā cirte;
 - 45 eiro – aizliegta kailcirte;
- 112 eiro – pretendents, kam vienā zemes vienībā ir vairāku veidu dažādu likmju saimnieciskās darbības ierobežojumi.

„Kārtība, kādā zemes lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedijamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem” (20.11.2007. MK noteikumi Nr. 778) nosaka kārtību, kādā zemes lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedijamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem.

Likums **Par ietekmes uz vidi novērtējumu** (14.10.1998., ar grozījumiem līdz 01.12.2011.) nosaka darbības un objektus, kuriem ir nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums un darbības, kurām ir nepieciešams sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, kā arī nosaka plānošanas dokumentus, kuriem nepieciešams stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums. 4¹. pants paredz, ka kompetentā institūcija var pieņemt lēmumu par ietekmes novērtējumu uz Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju arī darbībām, kuras nav iekļautas likuma 1. un 2. pielikumā. Novērtējums jāveic saskaņā ar atsevišķi noteiktu kārtību.

„Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000)” (19.04.2011. MK noteikumi Nr. 300) nosaka, kā novērtējama to paredzēto darbību ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000), kuru īstenošanai nav jāveic ietekmes uz vidi novērtējums.

„Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (23.03.2004. MK noteikumi Nr.157) nosaka kārtību, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums, kā arī plānošanas dokumentus, kuriem veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums.

„Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” (13.01.2015. MK noteikumi Nr. 18) nosaka, kā veicams ietekmes uz vidi novērtējums.

„Kārtība, kādā Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai” (27.01.2015. MK noteikumi Nr. 30) nosaka paredzētās darbības, kurām nav nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums, bet kuru veikšanai ir nepieciešami tehniskie noteikumi, kā arī šo tehnisko noteikumu saturu, pieprasīšanas, sagatavošanas un izdošanas kārtību. Tehniskajos noteikumos noteiktas vides aizsardzības prasības paredzētajai darbībai tās norises vietā.

Likuma **Par piesārņojumu** (15.03.2001.) mērķis ir novērst vai mazināt piesārņojuma dēļ cilvēku veselībai, videi un īpašumam nodarīto kaitējumu, kā arī novērst vai samazināt piesārņojošo darbību radīto kaitējumu, noteikt kārtību piesārņoto un potenciāli piesārņoto vielu reģistrācijai un sanācijai, novērst vai samazināt vides trokšņa ietekmi uz cilvēkiem, samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas un noteikt sabiedrības tiesības piedalīties lēmumu pieņemšanā attiecībā uz piesārņojošo darbību atļauju izsniegšanu.

Meža zemes

Meža likums (24.02.2000.) nosaka mērķi regulēt visu Latvijas mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, visiem meža īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem garantējot vienādas tiesības, īpašumtiesību neaizskaramību un saimnieciskās darbības patstāvību un nosakot vienādus pienākumus.

18.12.2012. Ministru kabineta noteikumi Nr. 935 „**Noteikumi par koku ciršanu mežā**” nosaka koku ciršanas kārtību mežā, kā arī dabas aizsardzības prasības koku ciršanai.

“**Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā**” (MK noteikumi Nr.936, 18.12.2012.) nosaka vispārējās dabas aizsardzības prasības meža apsaimniekošanā, aprobežojumus aizsargjoslās ap purviem, bioloģiski nozīmīgu meža struktūras elementu noteikšanas un saglabāšanas nosacījumus, kā arī saimnieciskās darbības ierobežojumus dzīvnieku vairošanās sezonas laikā.

Ministru Kabineta noteikumi Nr.947 “**Noteikumi par meža aizsardzības pasākumiem un ārkārtas situāciju izsludināšanu mežā**” (18.12.2012.) nosaka meža aizsardzības pasākumus, to izpildes kārtību un termiņus, kārtību, kādā izsludināmas ārkārtas situācijas sakarā ar meža ugunsgrēku izplatīšanos, meža kaitēkļu savairošanos un slimību izplatīšanos masveidā. Šie noteikumi attiecas arī uz īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām, ja individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos nav noteikts citādi.

Ministru Kabineta noteikumi Nr.889 „**Noteikumi par atmežošanas kompensācijas noteikšanas kritērijiem, aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību**” (18.12.2012.) nosaka ar atmežošanu izraisīto negatīvo seku kompensācijas noteikšanas kritērijus, aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību. Noteikumos paredzēts, ka kompensācija jāmaksā:

- par oglekļa dioksīda piesaistes potenciāla samazināšanos;
- par bioloģiskās daudzveidības samazināšanos;
- par vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslu un sanitāro aizsargjoslu funkciju kvalitātes samazināšanos.

Ūdeņi

Ūdens apsaimniekošanas likums (12.09.2002., ar grozījumiem līdz 22.11.2012.) nosaka mērķus, kas ietver tādas virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzības sistēmas izveidošanu, kas: veicina ilgtspējīgu un racionālu ūdens resursu lietošanu, nodrošinot to ilgtermiņa aizsardzību un iedzīvotāju pietiekamu apgādi ar labas kvalitātes virszemes un pazemes ūdeni; novērš ūdens un no ūdens tieši atkarīgo sauszemes ekosistēmu un mitrāju stāvokļa pasliktināšanos, aizsargā šīs ekosistēmas un uzlabo to stāvokli.

„Noteikumi par virszemes ūdensobjektu tipu raksturojumu, klasifikāciju, kvalitātes kritērijiem un antropogēno slodžu noteikšanas kārtību” (19.10.2004., MK noteikumi Nr. 858, ar grozījumiem līdz 11.08.2009.) nosaka virszemes ūdensobjektu tipu raksturojumu un virszemes ūdensobjektu klasifikāciju, antropogēnās slodzes noteikšanas kārtību, prioritārās vielas un to emisijas ierobežošanas kārtību, kā arī virszemes ūdeņu ekoloģiskās un ķīmiskās kvalitātes kritērijus.

Aizsargjoslu likums (05.02.1997., ar grozījumiem līdz 23.05.2013.) nosaka aizsargjoslu veidus un funkcijas, izveidošanas, grozīšanas un likvidēšanas pamatprincipus, uzturēšanas un stāvokļa kārtības kontroli, kā arī saimnieciskās darbības aprobežojumus aizsargjoslās. Likums cita starpā nosaka arī dažādus aprobežojumus ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslās, kā arī ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslu platumu atkarībā no to izmēriem.

“Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodika” (03.06.2008., MK noteikumi Nr. 406, ar grozījumiem līdz 20.04.2010.) regulē virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas kārtību, apzīmēšanu dabā, vides aizsardzības prasības aizsargjoslās.

Noteikumi **“Par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī”** (22.01.2002., MK noteikumi Nr. 34) nosaka emisijas robežvērtības un aizliegumus piesārņojošo vielu emisijai ūdenī.

“Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti” (MK noteikumi Nr. 118, 12.03.2002.) nosaka kvalitātes normatīvus virszemes un pazemes ūdeņiem, kā arī prioritāros zivju ūdeņus, kuros nepieciešams veikt ūdeņu aizsardzības vai kvalitātes uzlabošanas pasākumus, lai nodrošinātu zivju populācijām labvēlīgus apstākļus.

Zvejniecība un makšķerēšana

Zvejniecības likums (12.04.1995.) regulē Latvijas Republikas iekšējo ūdeņu, teritoriālo jūras ūdeņu un ekonomiskās zonas ūdeņu zivju resursu iegūšanu, izmantošanu, pētīšanu, saglabāšanu, pavairošanu un uzraudzīšanu. Likums nosaka zivju resursu un zvejas pārvaldīšanu.

“Makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību noteikumi” (22.12.2015., MK noteikumi Nr. 800) nosaka makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kārtību Latvijas Republikas ūdeņos. Saskaņā ar noteikumu 4. punktu makšķerēšanu, vēžošanu un zemūdens medības īpaši aizsargājamo dabas teritoriju ūdeņos nosaka šie noteikumi, kā arī attiecīgo teritoriju aizsardzību un izmantošanu regulējošie normatīvie akti.

Noteikumi **“Licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kārtība”** (22.12.2015., MK noteikumi Nr. 799) nosaka licencētās makšķerēšanas, licencētās vēžošanas un licencēto zemūdens medību kārtību. Licencēto makšķerēšanu, vēžošanu vai zemūdens medības Baltijas jūras vai Rīgas jūras līča piekrastes ūdeņos, publiskos ezeros un upēs, kā arī ezeros un upēs, kurās zvejas tiesības pieder valstij, organizē vietējā pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā atrodas attiecīgie ūdeņi, bet privātos ūdeņos, kuros zvejas tiesības nepieder valstij, – privāto ūdeņu īpašnieks vai pašvaldības vai privāto ūdeņu īpašnieka pilnvarota persona. Organizēšanas kārtība ir atrunāta noteikumos.

Lauksaimniecība

Lauksaimniecības un lauku attīstības likums (07.04.2004.) nosaka mērķi radīt tiesisku pamatu lauksaimniecības attīstībai un noteikt ilglaicīgu lauksaimniecības un lauku attīstības politiku saskaņā ar Eiropas Savienības kopējo lauksaimniecības politiku un kopējo zivsaimniecības politiku.

Tūrisms

Tūrisma likums (17.09.1998.) nosaka mērķi radīt tiesisku pamatu tūrisma nozares attīstībai Latvijā, noteikt kārtību, kādā valsts pārvaldes iestādes, pašvaldības un uzņēmumi (uzņēmēj sabiedrības) darbojas tūrisma jomā, un aizsargāt tūristu intereses; likums definē dabas tūrismu.

Medības

Medību likums (08.07.2003.) nosaka medību saimniecības pamatnoteikumus Latvijas Republikā un arī medību un medību saimniecības organizēšanu dzīvnieku skaita regulēšanas nolūkos īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

„Medību noteikumi” (26.02.2013.) nosaka medijamo dzīvnieku sugas, to medību termiņus, kā arī gadījumus, kādos iespējamās medības ārpus medību termiņiem; medību pieteikšanas un organizēšanas kārtību; kārtību, kādā Valsts meža dienests ir tiesīgs mainīt zīdītāju medību termiņus, kā arī noteikt papildu ierobežojumus medību organizēšanai atbilstoši attiecīgās dzīvnieku populācijas stāvoklim, meteoroloģiskajiem apstākļiem un fenoloģiskajai situācijai. Šie noteikumi paredz, ka medības īpaši aizsargājamās dabas teritorijās nosaka ne tikai šie noteikumi, bet arī īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, attiecīgo teritoriju individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi un citi medības reglamentējošie normatīvie akti.

Īpašuma tiesības un teritorijas plānojumi

Civillikums (28.01.1937.) - trešā daļa (Lietu tiesības), trešā nodaļa (Īpašums), piektā apakšnodaļa (Īpašuma aprobežojumi), III. Īpašuma lietošanas tiesības aprobežojumi. 1082. pants nosaka: „Īpašuma lietošanas tiesības aprobežojumu noteic vai nu likums, vai tiesas lēmums, vai arī privāta griba ar testamentu vai līgumu, un šis aprobežojums var attiekties kā uz dažu lietu tiesību piešķiršanu citām personām, tā arī uz to, ka īpašniekam jāatturas no zināmām lietošanas tiesībām, vai arī jāpacieš, ka tās izlieto citi.”

Teritorijas attīstības plānošanas likums (13.10.2011.) nosaka mērķi panākt, ka teritorijas attīstība tiek plānota tā, lai varētu paaugstināt dzīves vides kvalitāti, ilgtspējīgi, efektīvi un racionāli izmantot teritoriju un citus resursus, kā arī mērķtiecīgi un līdzsvaroti attīstīt ekonomiku.

Ministru Kabineta 30.04.2013. noteikumi Nr.240 „**Vispārīgie teritorijas plānošanas izmantošanas un apbūves noteikumi**” nosaka vispārīgās prasības vietējā līmeņa teritorijas attīstības plānošanai, teritorijas izmantošanai un apbūvei, kā arī teritorijas izmantošanas veidu klasifikāciju.

„Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem” (16.10.2012. MK noteikumi Nr. 711) cita starpā nosaka novada vai republikas pilsētas pašvaldības vietējā līmeņa teritorijas attīstības plānošanas dokumentu – ilgtspējīgas attīstības stratēģijas, attīstības programmas, teritorijas plānojuma, lokālplānojuma un to grozījumu, detālplānojuma un tematiskā plānojuma – saturu un to izstrādes kārtību.

Zemes ierīcības likums (14.09.2006.) nosaka uzdevumu aizsargāt zemes lietotāju tiesības un regulēt zemes lietošanas un zemes ierīcības pamatnoteikumus.

Likums **Par nekustamā īpašuma nodokli** (17.06.1997.) nosaka nodokļu aprēķināšanas un maksāšanas kārtību, nodokļu atvieglojumus.

Citi normatīvie akti

„Noteikumi par koku ciršanu ārpus meža” (02.05.2012., MK noteikumi Nr. 309) cita starpā nosaka kārtību koku ciršanai ārpus meža zemes un kārtību, kādā izsniedz atļauju šo koku ciršanai.

Likums **Par kultūras pieminekļu aizsardzību** (12.02.1992.) nosaka valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu veidus, to īpašuma un izmantošanas tiesības, valsts uzskaiti un prasības kultūras pieminekļu saglabāšanai.

Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksts ir apstiprināts ar 29.10.1998. Kultūras ministrijas rīkojumu Nr. 128 (publicēts 15.12.1998.) „**Par valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstu**”.

„Kultūras pieminekļu aizsargjoslas (aizsardzības zonas) noteikšanas metodika”

(15.07.2003. MK noteikumi Nr. 392) nosaka valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā iekļauto nekustamo kultūras pieminekļu aizsargjoslas (aizsardzības zonas) noteikšanas metodiku.

Vidzemes plānošanas reģiona Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2015.-2030.gadama

ir ietverta informācija par Vidzemes reģiona ilgtermiņa attīstības redzējumu, stratēģiskajiem mērķiem, telpiskās attīstības perspektīvu un attīstības prioritātēm. Saskaņā ar Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, AAA „Veclaicene” teritorija atrodas Vidzemes pierobežas telpā, kur galvenais mērķis ir ekonomiskās aktivitātes veicināšana un pierobežas apdzīvojuma centru attīstība.

Vidzemes īpašai pierobežas teritorijā, kurā ietilpst arī AAA „Veclaicene”, ir koncentrētas starptautiskas, nacionālas un reģionālas nozīmes dabas un kultūrvēstures teritorijas un objekti, ko raksturo augsta ainaviskā kvalitāte un bioloģiskā daudzveidība. Ilgtspējīgas attīstības stratēģija atbalsta šajās teritorijās vērtīgo dabas teritoriju un bioloģiskās daudzveidības aizsargāšanu un saglabāšanu, dabas aizsardzības intereses saskaņojot, ar ekonomiskajām interesēm. Šīs teritorijas stratēģijas kontekstā tiek skatītas arī kā tūrisma attīstībai nozīmīgas un piemērotas teritorijas.

Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā Vidzemes īpašai pierobežas teritorijām ir piedāvāti sekojoši risinājumi/vadlīnijas:

- dabas, ainavu un kultūrvēsturiskā mantojuma teritoriju apzināšana, saglabāšana, saprātīga apsaimniekošana un izmantošana;
- ekoloģisko tīklojumu attīstīšana, saglabājot zaļos koridorus sugu migrācijai;
- vadlīniju izstrāde ekoloģisko koridoru precizēšanai, to attīlošanai plānojumos un ieteikumu izstrāde to apsaimniekošanai;
- sabiedrības iesaistes un izglītojoši pasākumi dabas un kultūrvēsturisko ainavu apsaimniekošanā;
- izmantošanas nosacījumu noteikšana sabiedrībai nozīmīgām dabas, kultūrainavu un rekreācijas teritorijām, kas nodrošina ūdensmalu, dabas un kultūras pieminekļu publisku pieejamību un paredz ainaviski nozīmīgu vietu aizsardzību;
- ainavu teritorijas, kuras ir ļoti būtiskas ar ainavas izmantošanu saistītajiem atpūtas veidiem, ir saudzēšana, uzturēšana un attīstīšana tā, lai varētu radīt apstākļus brīvā laika pavadīšanas iespējām dabā un ainavā, gan arī līdztekus nodrošinot prasības sugu un biotopu aizsardzībai;
- videi draudzīgai saimnieciskās darbības atbalstīšana;
- ekotūrisma objektu un tūrisma infrastruktūras attīstība;
- uzņēmējdarbības un tūrisma pakalpojumu infrastruktūras attīstība saistībā ar kultūrainavu telpas kvalitātes palielināšanu;
- kultūrainavas uzturēšana un kopšana, saglabājot reljefu un attīstot tās atsevišķos elementus;
- Vidzemei tradicionālās apbūves rakstura saglabāšana - viensētas un to grupas, raksturīgo formu, siluetu un mērogu, estētiskās vērtības, būvniecības tradīcijas;
- kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana un tradīciju izkopšana;

- esošās kultūrainavas kvalitātes uzlabošana, veidojot jaunus, ainavā integrētus mākslīgās ainavas elementus;
- tūrisma attīstības veicināšana saskaņā ar vides aizsardzību, lai saglabātu skaistās ainavas, tīro vidi un unikālos dabas objektus;
- līdzdalība ĪADT plānu izstrādē un saskaņošanā;
- nav pieļaujama ainavas daudzveidības un estētiskās kvalitātes samazināšanās ainaviski vērtīgajās Vidzemes teritorijās, nepieļaujot panorāmas skatu zaudēšanu un kultūrvēsturiski nozīmīgu objektu aizsegšanu.

Pašvaldību saistošie noteikumi

Apes novads

Saistošie noteikumi Nr. 3/2011 „**Par īpašumam piegulošās publiskā lietošanā esošās teritorijas (gājēju ietves, izņemot sabiedriskā transporta pieturvietas, grāvji, caurtekas un zālienu līdz brauktuves malai) kopšanu Apes novada teritorijā**” (24.02.2011.) nosaka kārtību, kādā visām fiziskajām un juridiskajām personām jānodrošina to īpašumam, valdījumā vai lietošanā esošam nekustamam īpašumam piegulošās publiskā lietošanā esošās teritorijas uzturēšanu un sakopšanu Apes novada teritorijā.

Saistošie noteikumi Nr.15/2012 „**Par koku ciršanu ārpus meža Apes novadā**” (28.08.2013.) nosaka koku ciršanas ārpus meža izvērtēšanas kārtību, publiskās apspriešanas procedūras kārtību un sabiedrībai nozīmīgus gadījumus, kad rīko publisko apspriešanu, metodiku zaudējumu aprēķināšanai un samaksas kārtību par koku ciršanu Apes novada teritorijā.

Alūksnes novads

Saistošie noteikumi Nr. 8/2014 „**Alūksnes novada publisko un pašvaldības ūdenstilpju, to salu un piekrastes zonas uzturēšanas un sabiedriskās kārtības noteikumi**” (27.03.2014.) nosaka kāda kārtība ir jāievēro Alūksnes novada publisko un pašvaldības ūdenstilpju, to salu un piekrastes zonas teritorijā.

Saistošie noteikumi Nr. 44/2013 „**Alūksnes novada teritorijas kopšanas un būvju uzturēšanas noteikumi**” (28.11.2013.) nosaka kārtību, kādā kopjama Alūksnes novada teritorija, tajā skaitā arī apstādījumi, un uzturamas tajā esošās būves, kā arī koku ciršanas ārpus meža izvērtēšanas kārtību, publiskās apspriešanas procedūras kārtību un sabiedrībai nozīmīgus gadījumus, kad rīko publisko apspriešanu, metodiku zaudējumu aprēķināšanai un samaksas kārtību par koku ciršanu Alūksnes novada teritorijā

Saistošie noteikumi Nr. 16/2013 „**Par reklāmas izvietošanu publiskās vietās un vietās, kas vērstas pret publisku vietu, Alūksnes novadā**” (24.10.2013.) nosaka reklāmu, izkārtņu, afižu, sludinājumu, priekšvēlēšanu aģitācijas un citu informatīvo materiālu izvietošanas, uzraudzības un kontroles kārtību Alūksnes novada administratīvajā teritorijā.

Saistošie noteikumi Nr. 15/2013 „**Rakšanas darbu veikšanas kārtība Alūksnes novada teritorijā**” (27.06.2013.) nosaka kārtību, kādā Alūksnes novada administratīvajā teritorijā veicami rakšanas darbi, kas saistīti ar ielu seguma, gājēju celiņu uzlaušanu (remontu), darbu veikšanu zaļajā zonā un citu darbu veikšanu publiskās labiekārtotās teritorijās.

Starptautiskās saistības

Konvencija „**Par bioloģisko daudzveidību**”, kurai Latvija pievienojās ar likumu “Par 1992. gada 5. jūnija Riodežaneiro konvenciju par bioloģisko daudzveidību”.

Šīs konvencijas uzdevumi ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana.

Bernes konvencija „**Par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību**”, kas Latvijā apstiprināta ar likumu „Par 1979. gada Bernes konvenciju par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu” (17.12.1996).

Šīs konvencijas mērķis ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši tās sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība, kā arī veicināt šādu sadarbību. Īpaša uzmanība pievērsta apdraudētajām un izzūdošajām sugām, tai skaitā apdraudētajām un izzūdošajām migrējošajām sugām.

Eiropas ainavu konvencija (20.10.2000.) Latvijā pieņemta 29.03.2007. ar likumu „Par Eiropas ainavu konvenciju”, kur dalībvalstis apstiprina, ka Eiropas ainavu kvalitāte un daudzveidība ir kopīgs resurss un ka ir jāsadarbojas, lai tās aizsargātu un pārvaldītu, kā arī veiktu plānošanu, vēloties radīt jaunu instrumentu, kas īpaši domāts Eiropas visu ainavu aizsardzībai, pārvaldībai un plānošanai.

Orhūsas konvencija (pieņemta ar likumu „Par 1998. gada 25. jūnija Orhūsas konvenciju par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem” – izsludināts 18.04.2002.). Konvencijas noteikumu mērķis ir nodrošināt sabiedrības informēšanu, piekļūšanu informācijai, piedalīties lēmumu pieņemšanā un griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem.

Bonnas konvencija (pieņemta ar likumu „Par 1979. gada Bonnas konvenciju par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību” – izsludināts 11.03.1999.). Konvencija nosaka apdraudētās migrējošās sugas, migrējošās sugas, kurām ir nelabvēlīgs aizsardzības statuss, kā arī principus, kas jāņem vērā, īstenojot minēto sugu aizsardzības pasākumus.

Līgums par sikspārņu aizsardzību Eiropā (EUROBATS) (pieņemts ar MK noteikumiem Nr. 10 „Noteikumi par līgumu par sikspārņu aizsardzību Eiropā” - izsludināti 07.01.2003.). Līgums izriet no 1979. gada Bonnas konvencijas un nosaka sikspārņu aizsardzības principus.

Eiropas Padomes Direktīva „Par savvaļas putnu aizsardzību” 2009/147/EK
(30.11.2009.).

Direktīva pieņemta, lai saglabātu migrējošo sugu populācijas tādā līmenī, kas atbilst īpašajām ekoloģiskajām, zinātniskajām un kultūras prasībām, tai pašā laikā ņemot vērā ekonomiskās un rekreācijas vajadzības, vai lai regulētu šo sugu populāciju lielumu atbilstībā šim līmenim. Daudzas savvaļas putnu sugas, kuras dabiski sastopamas Eiropas teritorijā, skaitliski samazinās, dažos gadījumos tas notiek ļoti strauji, un tas rada nopietnus draudus vides aizsardzībai, īpaši tādēļ, ka tiek apdraudēts bioloģiskais līdzsvars.

Eiropas Padomes Direktīva „Par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību” 92/43/EEK (21.05.1992).

Direktīvas mērķis ir veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos, veicot dabisko biotopu un faunas un floras aizsardzību. Tā nosaka, ka programmas Natura 2000 ietvaros jāizveido Vienotais Eiropas ekoloģiskais tīkls, kurš aptver īpaši aizsargājamās teritorijas. Šim tīklam jānodrošina, dabisko biotopu tipu un attiecīgo sugu biotopu saglabāšanu, vai kur tas nepieciešams, labvēlīgā aizsardzības statusā atjaunošanu to dabiskās izplatības areāla robežās.

Eiropas Parlamenta un Padomes Ūdeņu Struktūrdirektīvas 2000/60/EK
(20.12.2000.) mērķis ir aizsargāt un uzlabot virszemes un pazemes ūdeņu ekosistēmu stāvokli, un veicināt ilgtspējīgu ūdeņu lietošanu, ieviešot integrētu upju baseinu apsaimniekošanas procesu.

1.3. Īss aizsargājamās teritorijas fiziski ģeogrāfiskais raksturojums

1.3.1. Klimats

AAA „Veclaicene” atrodas Alūksnes augstienē. AAA „Veclaicene” teritorijas lielākā daļa atrodas Veclaicenes paugurainē, bet neliela daļa aizņem Vaidavas pazeminājuma ziemeļu daļu un Trapenes līdzenuma ziemeļaustrumu daļu.

Veclaicenes paugurainē nokrišņu daudzums sasniedz aptuveni 650 mm gadā, vietām pārsniedzot 700 mm, lielākā daļā (apmēram 500 – 550 mm nokrišņu) ir siltajā gada laikā. Sniega segas biezums sasniedz aptuveni 50 cm. Pastāvīga sniega sega AAA izveidojas novembra vidū un saglabājas līdz marta beigām. Vidējā gaisa temperatūra janvārī -7°C, bet jūlijā 16,7 – 17,0 °C. Bez sala perioda ilgums AAA „Veclaicene” ir no 118 līdz 130 dienām (Āboltiņš, 1998b).

Alūksnes novadā valdošie ir dienvidrietumu un rietumu vēji. 10 m augstumā Alūksnes novada teritorijā gada vidējais vēja ātrums ir 3,4-3,9 m/sek. Vasarā bieži ir negaisi ar vēja ātrumu līdz 18 m/s (Alūksnes novada attīstības programma, 2011).

1.3.2. Ģeoloģija un ģeomorfoloģija

Veclaicenes pauguraines zemkvartārās virsmas pamatā ir pamatiežu pacēlums, ko veido augšdevona Franas stāva Gaujas, Amatas, Pļaviņu, Salaspils un Daugavas svītas terigēnie nogulumieži (smilšakmens, aleirolīts, māls) un karbonātieži (dolomīts, dolomītmerģelis). Pauguraines rietumu un ziemeļrietumu malā pamatiežu pacēlumu krasi iezīmē nogāze, kuras absolūtais augstums ir no 100 m vjl., piekāpjē strauji palielinās līdz 120 – 130 m vjl. un Veclaicenes apkaimē sasniedz 148 m vjl. Pacēluma ziemeļu daļā atrodas dziļš, rietumu – austrumu virzienā orientēts ieagrauzums, ar kuru tagadējā reljefā sakrīt Kornetu – Peļļu subglaciālā iegultne.

Pamatiežus klāj kvartāra nogulumu sega, kuras biezums mainās no 50 līdz 120 m. Senākos kvartāra nogulumus atsevišķos subkvartārās virsas ieagrauzumos veido plāns (4 – 15 m) Elsteres (atbilstoši vietējai stratigrāfiskajai shēmai – Lētīžas) apledojuma morēnas smilšmāla vai mālsmilts slānis. Veclaicenes paugurainē parasti virs devona nogulumiežiem uzguļ Zāles (Kurzemes) apledojuma morēnas mālsmilts vai smilšmāls, tā biezums nepārsniedz 20 m. Kvartāra nogulumus pārsvarā veido Vislas (Latvijas) leduslaikmeta glaciģēnie nogulumi, kuru biezums vietām sasniedz 60 m. Glaciģēnie nogulumi sastāv no sarkanīgi brūnas morēnas mālsmilts vai smilšmāla slāņkopām, kurām raksturīgas glaciotehtoniskās deformācijas ar glacioidislokācijām un glaciodynamiskajām struktūrām. Veclaicenes paugurainē morēnas nogulumus vietām pārklāj glaciofluviālā smilts, grants un oļi vai glaciolimniskas izcelsmes māls un aleirīts. Pēcduslaikmeta ezeru un purvu nogulumi sastopami daudzajās ieplakās un pazeminājumos, bet pauguru piekāpjē – arī koluviālie un proluviālie nogulumi (Āboltiņš, 1998).

Veclaicenes paugurainei ir labi izteikta salveida augstienēm raksturīgā centrālā zona. Tās reljefs galvenokārt veidojies zemledus akumulācijas apstākļos vēl laikā, kad augstieni pārklāja vienlaidus ledus sega. Turpretim periferiālā zona pārsvarā sastāv no marginālajām reljefa formām, kas veidojušās leduslaikmeta beigu posmā, saskarsmes zonā starp aprimušo ledāju pauguraiņu centrālajā daļā un vēl aktīvajām plūsmām zemienēs.

Veclaicenes centrālajai daļai raksturīgi līdz 40 – 50 m augsti dažāda izmēra pauguru un glaciostruktūru, pārsvarā kupolveida, formu kompleksi, kuru augstākās virsotnes atrodas no 230 līdz 270 m vjl. (Dēliņkalns – 271,5 m, Sauleskalns – 266,7 m vjl., Drusku pilskalns 247 m vjl.). Paugurus pārsvarā veido glaciotehtoniski deformēti ledāja nogulumi, kuru sastāvā nereti dominē smilts un grants slāņkopas. Hipsometriski nedaudz zemāku līmeni ieņem ar māla segu pārklātie platopauguri ziemeļos no Māriņkalna. Starppauguru ieplakas nereti ir pārpurvotas vai tās aizņem nelieli ezeri.

Periferiālā zona galvenokārt sastāv no zemiem vaļņveida, kupolveida vai izometriskiem morēnas pauguriem un grēdām, kas orientēti paralēli augstienes nogāzei. Pauguri un grēdas sastāv no sabīdītām un sakrokotām morēnas smilšmāla vai mālsmilts zvīņām, kas mijas ar dažāda biezuma dažādgraudainas, grantainas vai oļainas smilts slāņiem. Pēdējās nereti veido arī atsevišķas reljefa formas (Ziemera

paugurvalnis). Ziemeļos periferiālo zonu šķērso Kornetu – Peļļu subglaciālā iegultne. (Juškevičs, Skrebels, 2002).

Vaidavas pazeminājums lokveidīgi atdala Veclaicenes un Malienas pauguraini. Pazeminājuma zemes virsma pakāpeniski paaugstinās no 140 – 150 m vjl. rietumos līdz 170 – 190 m vjl. Igaunijas pierobežā. To aizņem viļņots glaciofluviālais līdzenums ar atsevišķiem zemiem izometriskas formas morēnas pauguriem un to grupām, starp kurām nereti izveidojušās pārpurvotas ieplakas. Pazeminājuma centrālajā daļā atrodas Vaidavas ieleja, kuras platums mainās no 70-100 m līdz 500-700 m, dziļums nepārsniedz 5 m (Juškevičs, Skrebels, 2002).

Vaidavas pazeminājums atrodas uz samērā plaša pamatiežu pazeminājuma Alūksnes augstienē, kur mūsdienu zemes virsmas augstums ziemeļu daļā ir 130 – 135 m vjl., vidusdaļā nepārsniedz 130 m vjl., bet rietumu virzienā pazeminās līdz 100 m vjl. Virzienā no ziemeļiem uz dienvidiem zemkvartāra virsmā atsedzas augšdevona Pļaviņu, Salaspils un Daugavas svītas karbonātieži (dolomīts, dolomītmerģelis), bet dienvidu daļā izplatīti Katlešu un Ogres svītas terigēno nogulumiežu (smilšakmeņu, aleirolītu, mālu) un karbonātiežu mija. Kvartāra nogulumu biezums pārsvarā ir 20 – 30 m, pauguraiņu tuvumā un dažos reljefa pacēlumos tas palielinās līdz 50 m. Kvartāra nogulumu segas apakšējā daļā ir samērā plāns (5 – 15) Zāles leduslaikmeta morēnas smilšmāla slānis. To visur pārsedz pēdējā Vislas leduslaikmeta morēnas mālsmilts, kuras biezums mainās no 10 – 15 m līdz 20 – 30 m. Gandrīz visā Vaidavas pazeminājumā kvartāra segas virsējo daļu veido ledājkušanas ūdeņu nogulumi. To biezums parasti ir 5 – 10 m, bet vietām pārsniedz 20 m. Vaidavas pazeminājuma ziemeļu daļā ir izplatīti glaciolimniskie nogulumi, galvenokārt smalka aleirītiska smilts, dažviet arī aleirīts un māls. Citur dominē glaciofluviāla smilts vai grantaina smilts, sastopama arī grants un oļi. Starppauguru ieplakās un reljefa pazeminājumos sastopami limniskie, purvu, Vaidavas ielejā arī aluviālie nogulumi.

Vaidavas pazeminājums ir izveidojies, atkāpjoties pēdējā apledojuuma ledāja malai. Sākotnēji zemledus apstākļos izveidojās plānā pamatmorēnas sega un arī dažas lēzenās glaciotehtoniskas izcelsmes pacēluma formas. Tālākajā attīstībā ledāja deglaciācijas gaitā no tagadējā Vaidavas pazeminājuma ziemeļu daļā no Lubāna ledusloba norobežojās aktīva Alūksnes ledusmēle. Tai aprimstot, tālākā reljefa attīstība norisinājās ledājkušanas ūdeņu (ezeru un straumju) darbības ietekmē gan aprimušā ledāja plaisās, gan starp tā blāķiem un gabaliem, gan arī no ledus brīvajās teritorijās. Pie ledus malas veidojās kēmi un līdzenumi, zem aprimušā ledāja veidojās osi. Ledājam pilnīgi izzūdot, turpinājās glaciokarsta procesi, veidojās upju ielejas un ezeri, vēlāk arī purvi (Āboltiņš, 1998a).

AAA teritorijā ietilpst ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Grūbes dolomīta atsegums”. Dabas piemineklis atrodas 10 m augstajā Vaidavas upes labajā krastā, tieši lejpus Grūbes HES dambja (skat. 1.3.1. attēlu) un tajā atsedzas augšējā devona Pļaviņu svītas dolomīti.

1.3.1. attēls. Kopskats uz Pļaviņu svītas dolomīta atsegumu lejpus Grūbes HES dambja (Foto: Ģ. Stinkulis)

Grūbes dolomīta atsegumu kopējais garums ir 115 m, bet atsegumu maksimālais augstums ir 4,5 m. Atsegumu josla ir gandrīz nepārtraukta, bet visaugstākais atsegums (4,5 m) ir vērojams joslas ziemeļu daļā. Atseguma augstākajā vietā (skat.

1.3.2. attēlu) augšējā devona Pļaviņu svītas dolomītu ģeoloģiskais griezumus sastāda:

1. slānis. 0,0-0,8 m. Dolomīts ar plātņu biezumu 5-10 cm, ar regulāru uzbūvi, maz kavernu.
2. slānis. 0,8-1,25 m. Dolomīts (1 plātne) stipri kavernozs sakarā ar stromatoporu, iespējams, arī citu fosīliju klātbūtni.
3. slānis. 1,25-1,5 m. Dolomīts, regulāri plātņains (3 plātnes), bez kavernām.
4. slānis. 1,5-2,7 m. Dolomīts, vidēji kavernozs, vidēji plātņains (plātņu biezums 10-15 cm), vietām sīkplātņains. Kavernas ir nevienmērīgi izkliedētas, tās galvenokārt ir stromatoporu fosīliju vietā.
5. slānis. 2,7-3,7 m. Dolomīts, sīkplātņains (plātņu biezums ap 5 cm), regulāri plātņains. Ir vidēji daudz kavernu nelielu fosīliju (gliemežu vai brahiopodu) vietā.
6. slānis. 3,7-4,5 m. Dolomīts, viendabīgs, bez kavernām, no vidēji līdz ļoti sīki plātņainam.

1.3.2. attēls. Grūbes dolomīta atseguma daļa, kurai sastādīts ģeoloģiskais griezumš (Foto: Ģ. Stinkulis)

Rupjkristālisko Apes tipa dolomītu „apītu” šajā atsegumā nav. 2. un 4. slānī šajā atsegumā, kā arī citur, kavernās ir daudz kalcīta žēodu. Apes tipa dolomīti Grūbes dolomīta atsegumā tika novēroti tikai vienā 0,6 m augstā un 5 m platā atsegumā pamesta karjera dienvidu malā (skat. 1.3.3. attēlu). Konstatētie apīti ir stipri kavernozi, pateicoties izšķīdušām stromatoporu fosīlijām (Stinkulis, 2015).

1.3.3. attēls. Rupjkristālais Apes tipa dolomīts („apīts”) pamesta karjera dienvidu daļā pie Grūbes dolomīta atseguma (Foto: Ģ. Stinkulis)

1.3.3. Hidroloģija un ūdens kvalitāte

Pēc Gaujas baseina apgabala apsaimniekošanas plāna 2009.-2015. gadam izstrādātā iedalījuma AAA „Veclaicene” ietilpst 3 virszemes ūdensobjektos – G235 Vaidava, G237 Mustigi (Pērļupīte) un Muratu ezers (E205) (skat. 1.3.1. tabulu un 1.3.4. attēlu).

Gaujas baseina apgabala apsaimniekošanas plāna ietvaros izvērtēta esošā ūdeņu kvalitāte ūdensobjektos, kā arī izvirzīti kvalitātes mērķi 2015. gadam. Ūdenstilpu un ūdensteču ūdens kvalitāte vērtējama, pamatā balstoties uz diviem kritērijiem – ķīmiskā un bioloģiskā ūdens kvalitāte. Ūdensobjektu ķīmiskā kvalitāte tiek vērtēta pēc tā, vai gada vidējās koncentrācijas bīstamajām un īpaši bīstamajām vielām pārsniedz normatīvajos aktos noteiktos robežlielumus.

Gaujas baseina apgabalā virszemes ūdensobjektu ķīmiskā kvalitāte ir vērtējama kā laba (2. kvalitātes klase), līdz ar to izvirzītais kvalitātes mērķis šiem ūdensobjektiem ir esošās kvalitātes saglabāšana nemainīgā līmenī.

1.3.1. tabula. Virszemes ūdensobjekti aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” teritorijā

Ūdensobjekta nosaukums	Kods	Platība (km ²)	T.sk. platība (km ²) aizsargājamo ainavu apvidū	Ūdensobjekta kvalitātes klase
Vaidava	G235	356,8	164,8	laba
Mustigi (Pērļupīte)	G237	44,1	43,5	laba
Muratu ezers	E205	0,63	0,097	laba

Datu avots: Gaujas baseina apgabala apsaimniekošanas plāns 2009.-2015. gadam

AAA „Veclaicene” teritoriju šķērso Vaidavas upe, kas ir Mustjegi kreisā krasta pieteka. Vaidava iztek no Murata ezera, kas atrodas uz Latvijas un Igaunijas robežas. AAA teritorijā pie Grūbes dzirnavām Vaidavas upē atrodas aptuveni 4,2 m augsts un 12 m plats divpakāpju ūdenskritums. AAA „Veclaicene” teritorijā atrodas arī vairākas Vaidavas upes kreisā krasta pietekas – Dūņupīte, Vārnupīte, Prinduliņa, Apšupīte, Ančku strauts, Cekulupīte (Avotiņa, 1998). Vaidavas upes augštecē upes ūdens ir tumšs, straume lēna, straumes ātrums ir mazāks par 0,2 m/s. Grunts ir dūņaina, ar organiskiem nosēdumiem. Pie iztekas no Murata ezera 5 km garā posmā upes krasti ir pārpurvojušies un nevienmērīga platuma, veidojot dīķveidīgus paplašinājumus, kuros aug niedres *Phragmites australis*. No meža ceļa 2 km pirms Ziemeriem straumes ātrums paātrinās, upes krastos pārsvarā ir neapsaimniekotas un aizaugušas palieņu pļavas. Upes grunts lielākoties smilšaina, taču vietām ir organisko dūņu nosēdumi. Lejpus Ziemeriem Vaidavas upes posms apmēram 2 km kilometru garumā ir regulēts un viendabīgi iztaisnots, veidojot plašu un daļēji apsaimniekotas kultivētu zālāju blokus. Uz leju no Grūbes dzirnavām upes platums ir 15 – 20 m. Upes grunts dažāda – dolomīts, smiltis, oļi un vietām akmeņi (Zaļais koridors, 2013).

Vaidavas upē lauksaimniecības izraisītais piesārņojums ir minimāls, jo starp krastu un lauksaimniecības zemēm ir plaša buferzona. Kā lielā mērā degradēti uzskatāmi atsevišķi Vaidavas regulētie posmi. Lai gan Grūbes HES darbojas dabiskās caurplūdes režīmā ar nelielām ūdens līmeņa svārstībām un atrodas uz dabīgas dolomīta kāpsles, tas ir uzskatāms par vēsturiski izveidojušos šķērslī lašveidīgo zivju migrācijai (Zaļais koridors, 2013).

Pērļupīte ir lielākā Mustjegi pieteka vidustecē. Upe iztek no Trumulīša ezera un no kreisās puses ietek Mustjegi upē. Pērļupītes garums ir 39 km (Latvijā 6 km), kritums 96 m un sateces baseins 203 km². Augštecē upes gultne atrodas pārpurvotā un daļēji applūstošā pļavā. Tad upe nonāk dziļā gravā paugurainā morēnu ainavā un kļūst ievērojami straujāka. Pārsvārā upes grunts ir smilšaina ar atsevišķiem akmeņiem. Uz leju no dzirnavām upes krastos apmēram 600 m posmā atrodas pamestas pļavas. Uz ziemeļiem no plūstošās upes gultne apmēram 1 km garumā ir padziļināta un iztaisnota. Igaunijas robežas tuvumā upes grunts ir smilšaina ar atsevišķiem akmeņiem (Zaļais koridors, 2013).

AAA „Veclaicene” teritorija ir bagāta ar lielu skaitu nelielu ezeru. AAA ziemeļu daļā ir izveidojusies Kornetu – Peļļu subglaciālā iegultne, kur Kornetu un Peļļu iegultnēs un to atzarojumos atrodas gari, šauri un dziļi ezeri (skat. 1.3.5. attēlu). Lielākie ezeri: Raipala ezers, Pilskalna ezers (Druskas ezers), Lielais Baltiņš, Ilgājs (Vizlas ezers), Ievas ezers, Dzērves ezers, Mellītis, Mazais Baltiņš, Smilšājs, Trumulītis (Mazais ezers), Sūneklis, Peļļu ezers. Detalizēta informācija par ezerus apkopota 1.3.2. tabulā.

Pilskalna, Dzērves un Ievas ezeram ir noteka uz Trumulīti, no kura iztek Pērļupīte, kas ir Mustjegi (Igaunija) pieteka. No ziemeļiem tai pievienojas Mellīša notece, no dienvidiem arī Koruļu ezera, kā arī Lielā un Mazā Paiķa ezeru ūdeņi (Tidriķis, 1995).

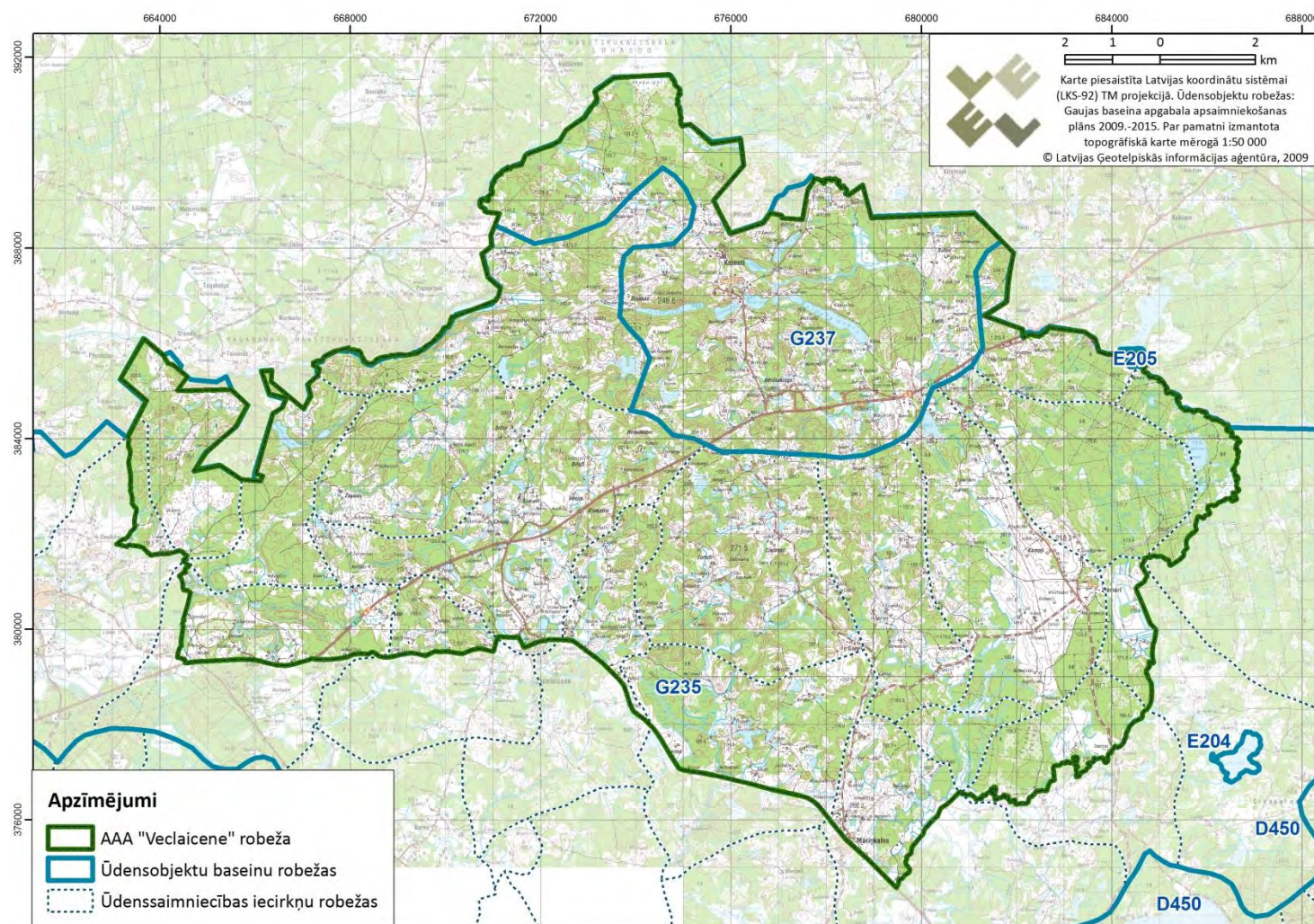
AAA „Veclaicene” austrumos atrodas Vaidavas ezers. Ezera platība ir 23,6 ha, garums ziemeļu – dienvidu virzienā 0,75 km, lielākais platums 0,5 km, bet lielākais dziļums – 1,8 m. Vaidavas ezera ezerdobe ir ovāla, sekla un lēzena. Ezera krasti ir zemi, pārsvārā kūdraini, ziemeļu malā smilšaini. Ezeram ir notece uz Vaidavas upi (Lūmane, 1998).

AAA „Veclaicene” ziemeļaustrumos, uz Latvijas – Igaunijas robežas, atrodas Murata ezers¹. Ezera kopējā platība ir 66 ha, no kuriem Latvijas teritorijā atrodas 11,2 ha. Ezera garums dienvidu – ziemeļu virzienā ir 1,8 km, bet maksimālais dziļums sasniedz 3 m. Ezera dibens ir smilšains, vidū dūņains. Murata ezera kopējā sateces baseina platība ir 84,3 km². Murata ezerā tā ziemeļu daļā ietek Kūra (pietece no ezeriem Hānjas augstienē), bet dienvidos no ezera iztek Vaidavas upe (Lūmane, 1997).

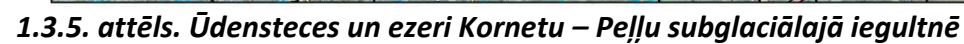
Laika periodā no 2012. gada līdz 2014. gadam Alūksnes novadā ar Eiropas Savienības ERAF fonda līdzfinansējumu tika realizēti ūdenssaimniecības attīstības projekti:

¹ DA plānā izmantots LĢIA uzturētajā Vietvārdu datu bāzē norādītais ezera pamatnosaukums – Murata ezers

- „Ūdenssaimniecības attīstība Alūksnes novada Veclaicenes pagasta Kornetu ciemā”, Nr. 3.DP/3.4.1.1.0/11/APIA/CFLA/084/035 (projekta laikā tika veikta 1,6 km ūdensapgādes tīklu rekonstrukcija, 0,7 km kanalizācijas tīklu rekonstrukcija, kanalizācijas sūkņu stacijas izbūve, bioloģiskā tipa notekūdeņu attīrīšanas iekārtu izbūve, dzeramā ūdens attīrīšanas iekārtu (atdzelžošanas) izbūve);
- „Ūdenssaimniecības attīstība Alūksnes novada Mārkalnes pagasta Mārkalnes ciemā”, Nr.3DP/3.4.1.1.0/13/APIA/CFLA/105 (projekta laikā tika veikta esošā ūdensapgādes urbuma rekonstrukcija, ūdensapgādes tīklu rekonstrukcija, jaunas notekūdeņu stacijas izbūve, kanalizācijas sistēmas rekonstrukcija);
- „Ūdenssaimniecības pakalpojumu attīstība Alūksnes novada Jaunlaicenes ciemā”, Nr.3DP/3.4.1.1.0/13/APIA/CFLA/104 (projekta laikā tika veikta jauna ūdensapgādes urbuma izbūve un esošā urbuma tamponāža, ūdensapgādes tīklu rekonstrukcija un ūdenstorņu demontāža, jaunas notekūdeņu stacijas izbūve);
- „Ūdenssaimniecības attīstība Alūksnes novada Ziemera pagasta Māriņkalna ciemā”, Nr. 3.DP/3.4.1.1.0/11/APIA/CFLA/085 (projekta laikā tika veikta ūdensapgādes urbuma rekonstrukcija un esošā urbuma tamponāža, ūdenstorņa rekonstrukcija, notekūdeņu attīrīšanas iekārtu rekonstrukcija, 2 kanalizācijas sūkņu staciju izbūve, kanalizācijas tīklu un spiedvadu rekonstrukcija).

1.3.4. attēls. Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” teritorijā ietilpstošie ūdensobjekti

1.3.2. tabula. AAA „Veclaicene” ezeru raksturojums

Ezera nosaukums	Platība	Vid. dziļums (m)	Maksimālais dziļums (m)	Ūdens caurredzamība (m) (2015.g.)	pH*	EVS*	Krāsainība (CoPt v.)*	O ₂ mg/l (0,5 m/piegrunts slānī)*	O ₂ pies. (%) (0,5m/piegrunts slānī)*	Kop. P (µg/l) (0,5m/piegrunts slānī)*	Kop. N (µg/l) (0,5m/piegrunts slānī)*
Raipala ezers	36,1	11,9	35,0	2,4	9,02	286	50	12,34/4,14	115,3/35,5	0,024/0,028	0,955/1,43
Pilskalna ezers (Druskas ezers)	15,0	6,2	17,0	3,2							
Kalekaura ezers (Purveita ezers)	11,4	4,1	12,5	2,0							
Lielais Baltiņš	10,0	9,8	30,0	3,1	7,87	77,5	26	9,55/0,19	118,6/1,5	0,025/0,029	2,69/1,56
Ilgājs (Vizlas ezers)	8,7		23,5*	1,6	8,9	245	54	12,34/0,14	153,1/12	0,034/0,066	1,27/1,94
Ievas ezers	9,0	5,2	12,5	3,1							
Dzērves ezers	8,9	5,6	20,0	2,5							
Mellītis	5,0	6,1	21,0								
Mazais Baltiņš	3,2	11,2	32,0	3,0	7,47	58,9	27	9,1/0,01	110,2/6,1	0,031/0,06	0,376/0,54
Smilšājs	2,3		19,8								
Trumulītis (Mazais ezers)	2,0	2,4	4,5	2,7							
Sūneklis	1,7										
Peļļu ezers	1,0										
Murata ezers	11,2	2,2	3,0	0,9	8,17	174	170	9,81/0,04	116,3/0,5	0,038/0,047	2,51/0,961

* - ES Igaunijas – Latvijas programmas projekta „Gauja/Koiva – Towards joint management of the transboundary Gauja/Koiva river basin district” ietvaros iegūtie dati, 30.07. – 01.08.2012.

1.3.4. Augsne

AAA „Veclaicene” teritorija ietilpst Vidzemes pauguraino augstieņu augšņu rajonā. Šajā augšņu rajonā augsnes cilmieži ir dažāda granulometriskā sastāva (pārsvarā smilšmāls un mālsmilts) akmeņaini morēnas materiāli. Vidzemes pauguraino augstieņu augšņu rajonā dominē paugurainam reljefam raksturīgu augšņu kopa – paaugstinātās vietās izplatītas velēnu podzolaugšnes, kas lauksaimniecībā izmantojamo zemju stāvākajās nogāzēs ir stipri erodētas. Eroziiju veicina liels nokrišņu daudzums, biežā sniega sega, kā arī stipri posmotais reljefs. Mežos pauguru nogāzes erozija izteikta vāji, un tur dominē velēnu podzolaugšnes. Ieplakās palielināta mitruma apstākļos izveidojušās zemā purva kūdraugšnes un velēngleja augsnes (Nikodemus u.c., 2009).

1.4. Aizsargājamās teritorijas sociālās un ekonomiskās situācijas apraksts

1.4.1. Iedzīvotāji, apdzīvotās vietas, nodarbinātība

Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” teritorija ietilpst Alūksnes novada Veclaicenes, Jaunlaicenes, Ziemera un Mārkalnes pagastos un Apes novada Apes pagastā. Tā kā dati par iedzīvotāju skaitu un citiem sociālekonomiskajiem rādītājiem tieši par AAA teritoriju nav pieejami, informācija sniegta par katru no pagastiem, balstoties uz Alūksnes teritorijas plānojumā 2015. – 2027. gadam iekļautajiem datiem un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes mājaslapā pieejamo statistikas informāciju.

Veclaicenes pagasta teritorijā 2015. gada sākumā reģistrētais iedzīvotāju skaits ir 382, no tiem 50,5% vīriešu un 49,5% sievietes. Darbspējas vecumā ir 75,4% iedzīvotāju, kas ir augstāks rādītājs kā vidēji Latvijā 2014. gadā (64,4%), pirms darbspējas vecuma – 9,7%, pēc darbspējas vecuma 14,9%. Veclaicenes pagasta vidējais apdzīvotības blīvums ir 5,3 cilv./km². Iedzīvotāju skaits Veclaicenes pagasta teritorijā laikā no 2010. gada līdz 2015. gadam samazinājies par 8,4% (www.pmlp.gov.lv). Veclaicenes pagasta centrs ir Kornetu ciems. Kornetu ciems intensīvi veidojies 1980. gados, kad kolhozā „Veclaicene” strādājošiem tika uzceltas 37 „Līvānu tipa” dzīvojamās mājas, 2 daudzdzīvokļu mājas „Smilgās”, uzbūvēta liela veikala – ēdnīcas ēka un bērnu dārzs. Pagasta un ciema administratīvais centrs izvietots ciema dienvidu daļā valsts autoceļā V381 Bārdaskrogs – Krabi malā. Individuālo dzīvojamo māju apbūve atrodas ciema ziemeļu daļā apmēram 0,5 km attālumā no administratīvā centra. Ciemā atrodas: pagasta pārvalde, tautas nams, bibliotēka, feldšerpunkts, tūrisma informācijas centrs, muzejs (Alūksnes novada teritorijas plānojums 2015. – 2027. gadam, 2015). Veclaicenes pagastā AAA „Veclaicene” teritorijā atrodas 832 nekustamie īpašumi (489 īpašumiem īpašnieki ir fiziskas personas, 126 – juridiskas personas, 193 – Alūksnes novada pašvaldība, 28 – valsts). Saskaņā ar Veclaicenes pagasta pārvaldes informāciju, 174 zemes īpašniekiem deklarētā adrese atrodas ārpus AAA „Veclaicene” teritorijas.

Jaunlaicenes pagastā 2015. gadā reģistrētais iedzīvotāju skaits ir 469, no tiem 49,7% vīriešu un 50,3% sievietes. Darbspējas vecumā ir 67,8% iedzīvotāju, pirms darbspējas

vecuma – 17,3%, pēc darbības vecuma 14,9%. Jaunlaicenes pagasta vidējais apdzīvotības blīvums ir 9,0 cilv./km². Iedzīvotāju skaits Jaunlaicenes pagasta teritorijā laikā no 2010. gada līdz 2015. gadam samazinājies par 4,3% (www.pmlp.gov.lv). Jaunlaicenes pagasta centrs ir Jaunlaicenes ciems, tajā dzīvo 55% no pagasta iedzīvotāju skaita. Ciems izveidojies bijušajā Jaunlaicenes muižas teritorijā. Pagasta iedzīvotājiem centrā pieejamie pakalpojumu objekti: pagasta pārvalde, pamatskola, tautas nams, bibliotēka, tūrisma informācijas centrs, aptieka, veikals, muzejs, ir centralizēta ūdensvada un kanalizācijas sistēma (Alūksnes novada teritorijas plānojums 2015. – 2027. gadam, 2015). Jaunlaicenes pagastā AAA „Veclaicene” teritorijā atrodas 414 nekustamie īpašumi (292 īpašumiem īpašnieki ir fiziskas personas, 54 – juridiskas personas, 62 – Alūksnes novada pašvaldība, 6 – valsts). Saskaņā ar Jaunlaicenes pagasta pārvaldes informāciju, 151 zemes īpašniekiem deklarētā adrese atrodas ārpus AAA „Veclaicene” teritorijas.

Ziemera pagasta teritorijā 2015. gadā reģistrētais iedzīvotāju skaits ir 841, no tiem 51,5% vīriešu un 48,5% sievietes. Darbības vecumā ir 68,7% iedzīvotāju, pirms darbības vecuma – 12,4%, pēc darbības vecuma 18,9%. Ziemera pagasta vidējais apdzīvotības blīvums ir 7,2 cilv./km². Iedzīvotāju skaits Ziemera pagasta teritorijā laikā no 2010. gada līdz 2015. gadam samazinājies par 10,4% (vidēji Latvijā par 4,2%) (www.pmlp.gov.lv). Ziemera pagastā AAA „Veclaicene” teritorijā atrodas 576 nekustamie īpašumi (394 īpašumiem īpašnieki ir fiziskas personas, 72 – juridiskas personas, 86 – Alūksnes novada pašvaldība, 24 – valsts). Saskaņā ar Ziemera pagasta pārvaldes informāciju, 129 zemes īpašniekiem deklarētā adrese atrodas ārpus AAA „Veclaicene” teritorijas.

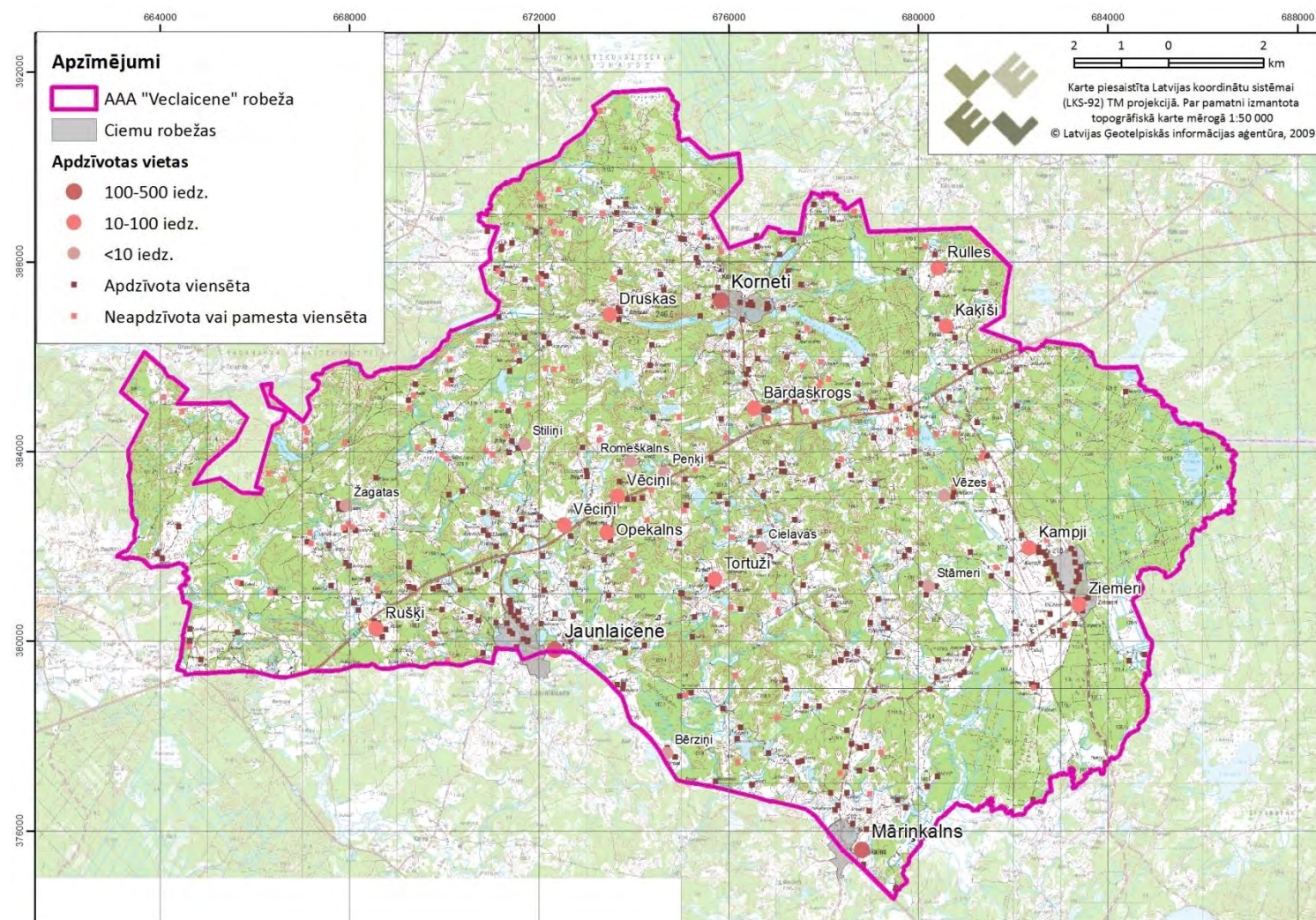
Ziemera pagasta teritorijā 2 lielākās apdzīvotās vietas ir Māriņkalns un Ziemera ciems. Māriņkalns ir pagasta administratīvais centrs, tas ir arī visvairāk apdzīvotais un attīstītais centrs, kas izveidojies pēc kolhozu „Straume”, „Vārpa” un „Vaidava” apvienošanas. Noteicošā šeit ir 60.-80. gadu tipveida arhitektūra: pamatskolas ēka, pagasta pārvaldes nams, divi daudzdzīvokļu nami, veikali, „Līvānu tipa” dzīvojamo māju apbūve. Mazstāvu dzīvojamā apbūve koncentrēta ciema galvenās ielas/autoceļa vienā pusē, bet ceļa otrā pusē izvietota daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas un sabiedriskās nozīmes apbūves teritorijas – skola, pagasta pārvaldes ēka, veikali, pasts u.c. Ziemera ciems, tāpat kā Māriņkalns, savu statusu ieguva 1945.gadā. Ziemeri ir bijušais muižas centrs, kurā atrodas muižas ansamblis. Ziemera ciems ir izteikta lineārās apbūves teritorija, galvenās ciema maģistrāles ir autoceļš V384 Ziemeri – Māriņkalns, V386 Alūksne – Ziemeri – Veclaicene un pašvaldības ceļš (Alūksnes novada teritorijas plānojums 2015. – 2027. gadam, 2015).

Apes pagasta teritorijā 2015. gadā reģistrētais iedzīvotāju skaits ir 527, no tiem 50,3% vīriešu un 49,7% sievietes. Darbības vecumā ir 65,1% iedzīvotāju, pirms darbības vecuma – 14,8%, pēc darbības vecuma 20,1%. Apes pagasta vidējais apdzīvotības blīvums ir 4,2 cilv./km². Iedzīvotāju skaits Apes pagasta teritorijā laikā no 2010. gada līdz 2015. gadam samazinājies par 9,1% (www.pmlp.gov.lv). Apes pagastā AAA „Veclaicene” teritorijā atrodas 297 nekustamie īpašumi (195 īpašumiem īpašnieki ir fiziskas personas, 58 – juridiskas personas, 31 – Apes novada pašvaldība,

13 – valsts). Saskaņā ar Apes novada pašvaldības sniegto informāciju, 66 zemes īpašniekiem deklarētā adrese atrodas ārpus AAA „Veclaicene” teritorijas.

Kopumā visos AAA „Veclaicene” ietilpstošajos pagastos laika periodā no 2010. līdz 2015. gadam ir samazinājies iedzīvotāju skaits, šī tendence (vidēji 9,1%) ir bijusi strauja, salīdzinot ar vidējo iedzīvotāju skaita samazinājumu Latvijā (4,2%). Mazāks iedzīvotāju samazinājums ir Jaunlaicenes un Veclaicenes pagastos (attiecīgi 4,3% un 8,4%), bet Ziemera pagastā laika periodā no 2010. līdz 2015. gadam iedzīvotāju skaits ir samazinājies par 10,4%. Raksturīga izteikta dzimumu disproporcija vecuma grupā pēc darbības (sieviešu skaits var būt pat divreiz lielāks par vīriešu skaitu), kamēr pirms darbības vecuma un darbības vecumā vīriešu skaits nedaudz pārsniedz sieviešu skaitu.

2015. gada sākumā bezdarba līmenis gan Alūksnes novadā, gan Apes novadā bija ir augstāks nekā vidēji Latvijā (6,6%). Laikā no 2011. gada janvāra līdz 2014. gada decembrim bezdarba līmenis Alūksnes novadā ir samazinājies no 13,0% līdz 11,6% no darbības vecuma iedzīvotāju skaita, bet Apes novadā no 9,0% līdz 6,9%. (www.nva.gov.lv).

1.4.1. attēls. AAA „Veclaicene” apdzīvojuma struktūra

1.4.2. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze uz aizsargājamo teritoriju

Informācija par antropogēno slodzi, kas ietekmē teritorijā esošās dabas vērtības, apkopota Natura 2000 standarta datu formā. Kā būtiskākā ietekme, kura minēta datu formā, ir izmaiņas lauksaimnieciskajā darbībā, konkrētāk, lauksaimniecības zemes tiek pamestas. Pie pozitīvajām ietekmēm atzīmēta zālāju biotopu apsaimniekošana tiem piemērotā veidā, kas nodrošina teritorijā gan ainavas, gan bioloģisko vērtību saglabāšanos.

Kā vidēji nozīmīgas ietekmes minētas mežsaimnieciskā darbība, apbūvētās teritorijas un teritorijas izmantošana rekreācijai.

Rekreācijas un tūrisma radītā antropogēnā slodze pamatā attiecināma uz ezeriem un to apkārtni, kā arī tūrisma objektiem un to apkārtni. AAA „Veclaicene” teritorijā ir izveidotas 6 dabas takas, no kurām 4 daļēji ved gar ezeru krastiem. Skatu torņa izbūve pie Dzērves ezera veicinās apmeklētāju skaita pieaugumu Drusku pilskalna takā, jo skatu tornim pieeja ir organizēta tikai pa takas maršrutu.

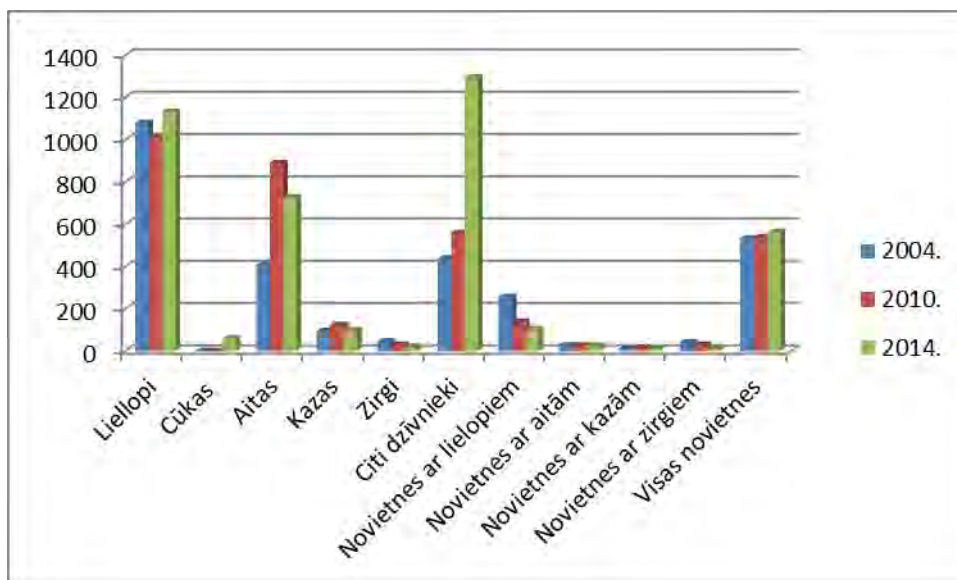
AAA „Veclaicene” teritorijā samērā aktīvi notiek meža ciršana galvenokārt kailcirtēs. Būtiskāko ietekmi mežsaimnieciskā darbība var atstāt uz meža biotopu platībām un to kvalitāti, aizsargājamo augu sugu atradnēm, kā arī uz īpaši aizsargājamām dzīvnieku sugām, it sevišķi putniem un bezmugurkaulniekiem.

1.4.3. Aizsargājamās teritorijas izmantošanas veidi

1.4.3.1. Lauksaimniecība

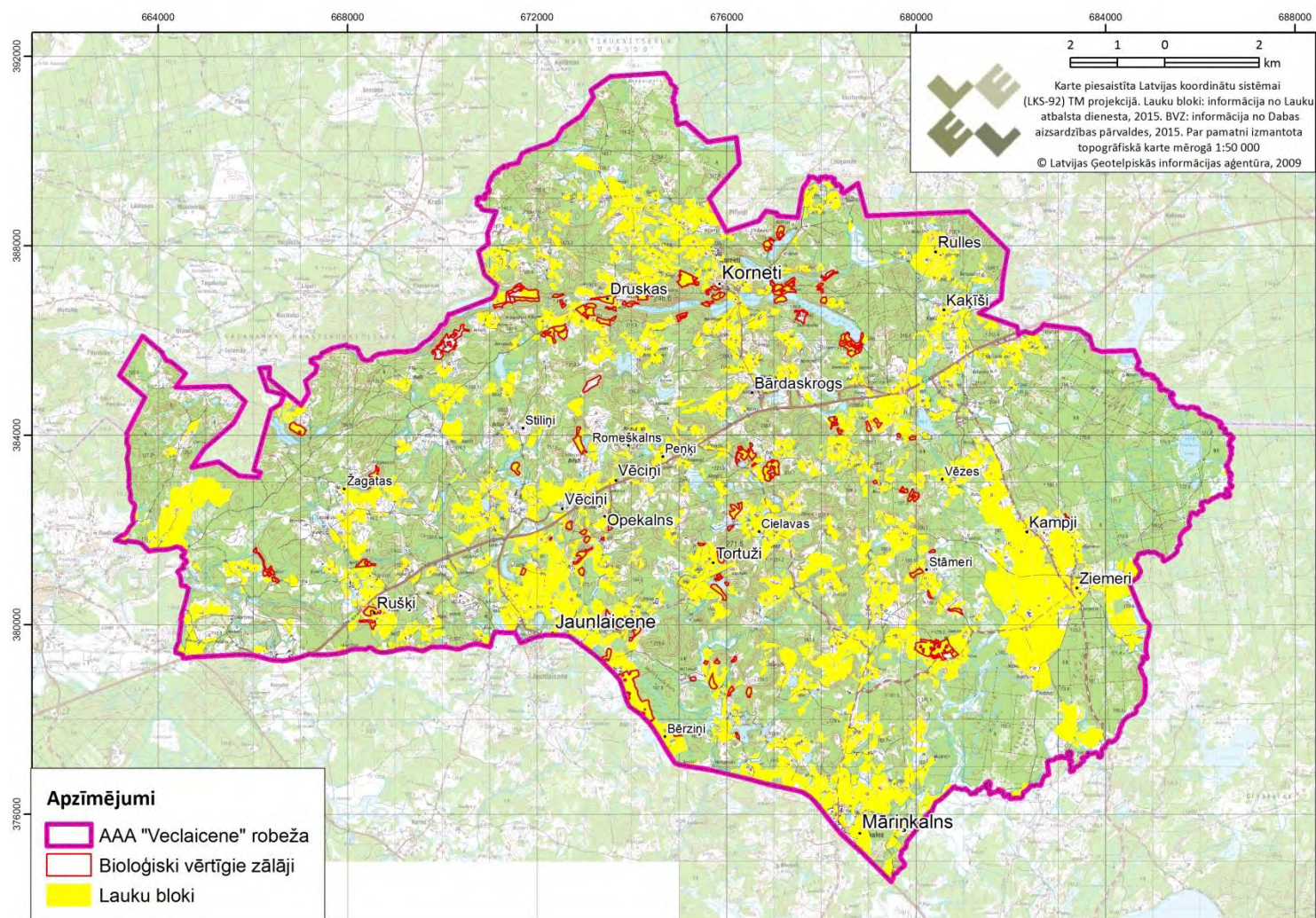
Kopējā lauksaimniecības zemju platība AAA „Veclaicene”, kas reģistrēta Lauku atbalsta dienestā (LAD), ir 3971 ha. (skat. 1.4.3. attēlu).

Lauksaimniecības datu centrā pieejamā informācija par lopu un to novietņu skaitu Jaunlaicenes, Veclaicenes, Ziemera un Apes novados liecina, ka kopš 2004. gada liellopu un aitu skaits nav būtiski mainījies, cūku skaits ir svārstīgs, savukārt zirgu skaits samazinās. Kopējais lopu novietņu skaits ir nedaudz pieaudzis (skat. 1.4.2. attēlu).

1.4.2. attēls. Lauksaimniecības dzīvnieku un to novietņu skaits Jaunlaicenes, Veclaicenes, Ziemera un Apes pagastos

Datu avots: Lauksaimniecības datu centra publiskā datu bāze
http://pub.ldc.gov.lv/pub_stat.php?lang=lv

1.4.3. attēls. Lauksaimniecības platības AAA „Veclaicene”

1.4.3.2. Tūrisms

AAA „Veclaicene” teritorijā tūristus piesaista gan izteismīgā ainava un dabas objekti, gan kultūrvēsturiskie objekti. Teritorijā atrodas vairāki tūrisma objekti un tūrisma pakalpojumu sniedzēji (skat. 1.4.4. attēlu).

AAA „Veclaicene” regulāri tiek rīkoti tematiski pārgājieni un veloekspedīcijas.

Ziemas laikā Paiķu kalnā un Ķauķu kalnā ir iespējams nodarboties ar kalnu slēpošanu un snobordu.

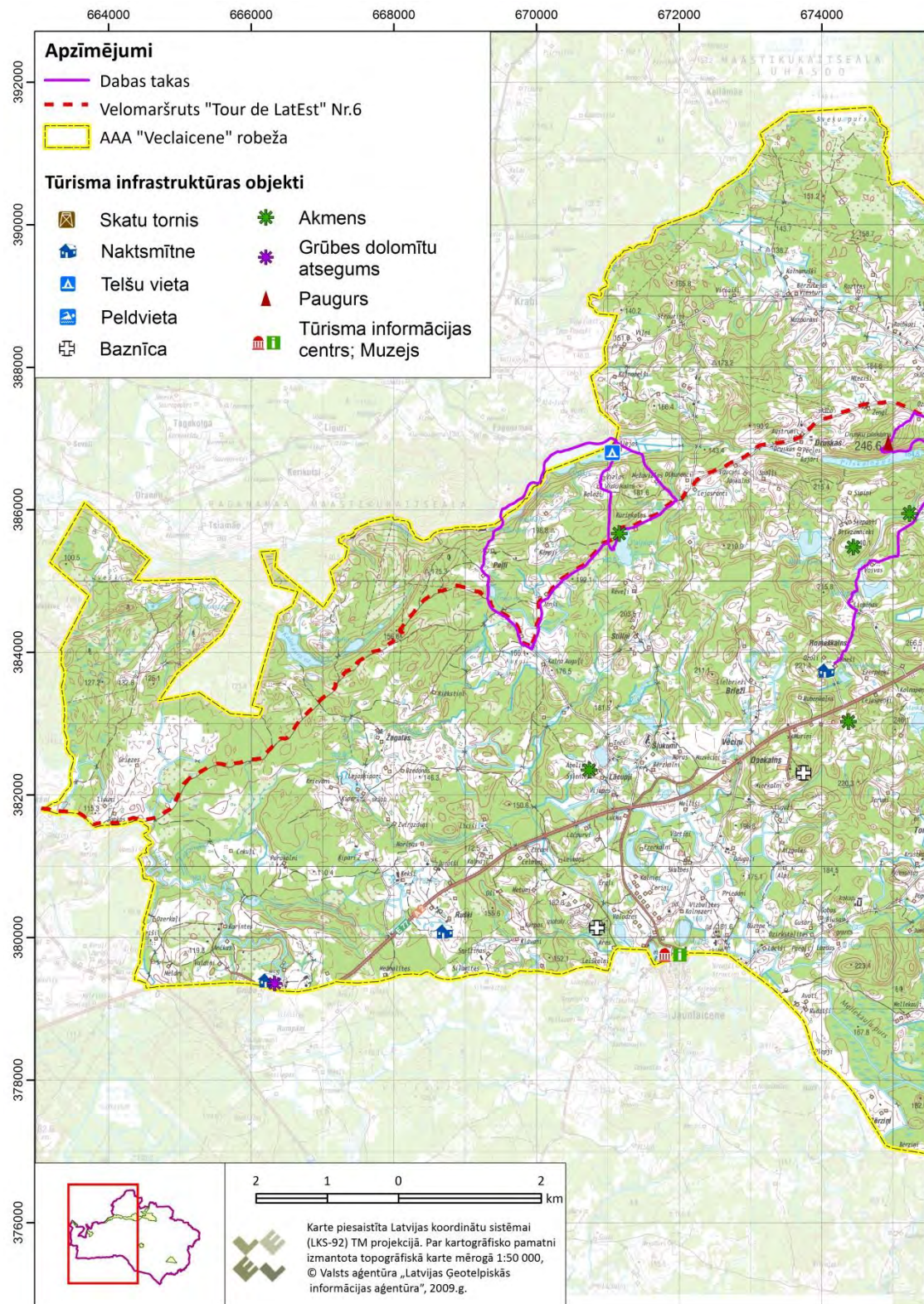
AAA „Veclaicene” teritoriju šķērso velomaršruts „Tour de LatEst” nr.6. Velomaršruts ir marķēts ar speciālām ceļa zīmēm (skat. 1.4.5. attēlu).

AAA „Veclaicene” tūristus un atpūtniekus uzņem Romeškalna muižas ēkā, viesu mājā „Ezerlīči”, brīvdienu mājā „Saliņas”, kā arī lauku mājās „Kalnarušķi” un „Jaunrēveļi”. AAA ir iespējams arī izmantoto labiekārtotās atpūtas un telšu vietas („Mucenieki” pie Dzērvies ezera, „Alejas” pie Ilgāja ezera un „Raudiņas” pie Raipala ezera, kā arī AS „Latvijas valsts meži” apsaimniekotā atpūtas vietā pie Vaidavas ezera).

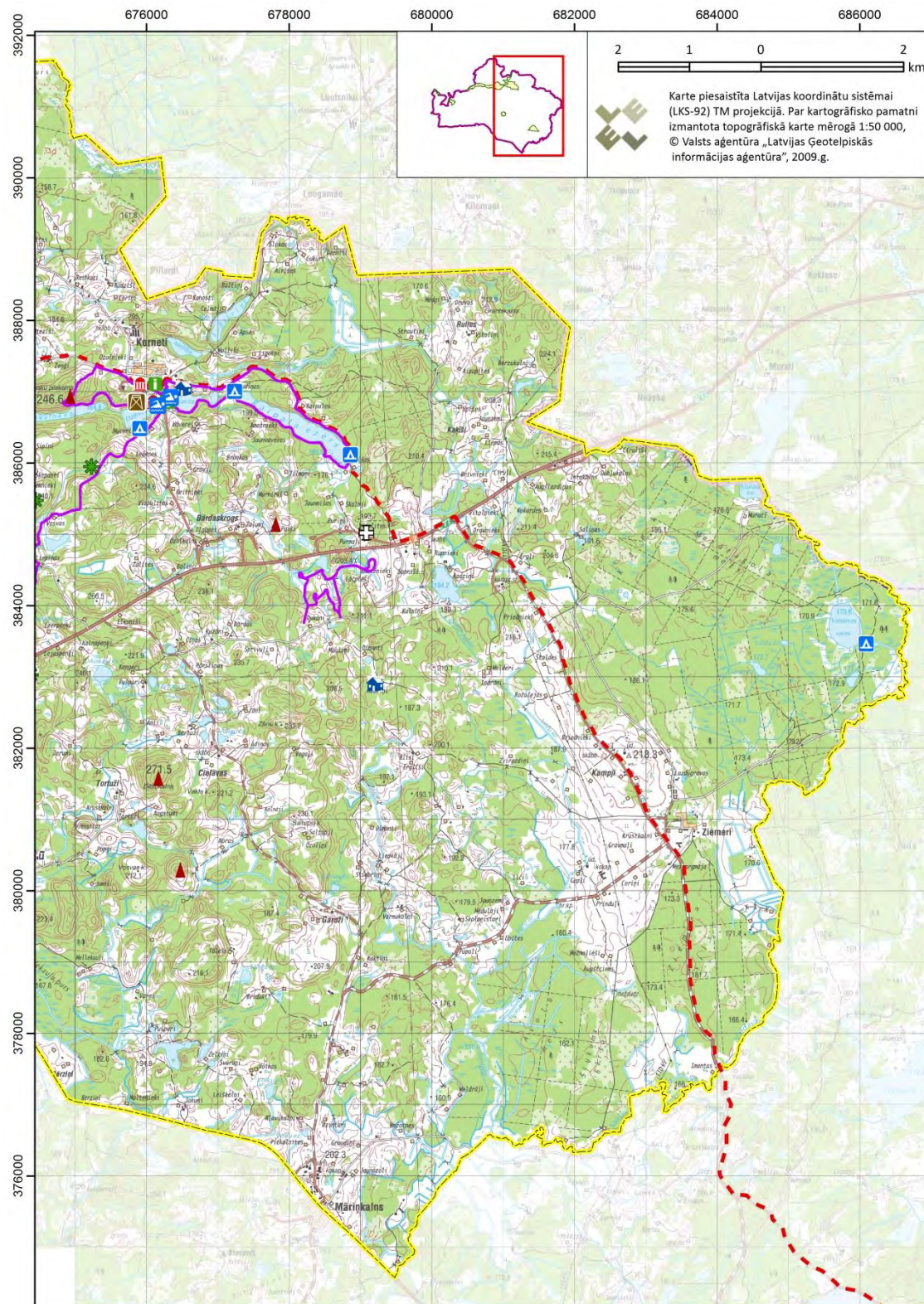
AAA „Veclaicene” ir izveidotas 6 dabas takas – Raipala taka, Peļļu taka, Ilgāja-Naudas akmens taka, Drusku pilskalna dabas taka, Romeškalna dabas taka un Mauriņu biotopu taka (skat. 1.4.4. attēlu un 5. pielikumu).

Raipalas ezeru dabas takas garums ir 7,5 km, un tā ved gar 3 ezeriem – Ievas ezeru, Trumulīti un Raipala ezeru. Dabas takas sākums atrodas Kornešu ciemā pie autobusu pieturas „Korneši”, kurā ir novietots informācijas stends, atpūtas vieta, peldvieta, kā arī bērnu rotaļu laukums. Taka ir marķēta ar sarkanbrūniem virzienu stabiņiem (skat. 1.4.5. attēlu) un zaļas krāsas marķējumu uz kokiem, kā arī tajā ir izvietoti informatīvie stendi ar informāciju par apkārtnē redzamajām dabas vērtībām.

Peļļu taka ir izvietota gan Latvijas, gan Igaunijas teritorijā, un tās garums ir 9,5 km. Peļļu taku ir iespējams apmeklēt gan gājējiem, gan ar velosipēdu. Dabas takas sākums atrodas pie Mežavizļu mājām. Dabas taka ved gar subglaciālo ezeru virkni (Ilgāju, Sūnekli, Peļļu ezeru, Smilšāju, Peļļu ezeru, Eniķu ezeru, Palpiers ezeru, Kūriņkalna ezeru), garām Naudas akmenim, caur Peļļu gravu, kā arī šķērso Peļļupīti. Ilgāja – Naudas akmens takas garums ir aptuveni 4,5 km, un tās apmeklējums aizņem 1,5-2 stundas. Dabas takas maršruts daļēji sakrīt ar Peļļu takas maršrutu. Latvijas teritorijā ir izveidota labiekārtota atpūtas vieta netālu no viensētas „Alejas”.

1.4.4.a attēls. Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” nozīmīgākie tūrisma infrastruktūras objekti

1.4.4.b attēls. Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” nozīmīgākie tūrisma infrastruktūras objekti

1.4.5. attēls. Dabas taku un velomaršruta marķējums aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” teritorijā (Foto: A.Tora)

Drusku pilskalna dabas takas garums ir 3,5 km. Dabas takas sākas pie Veclaicenes pagasta pārvaldes. Dzērves kalnā 2015. gada 26. septembrī ar ES Kohēzijas fonda finansējumu projekta "Antropogēno slodzi samazinošās un informatīvās infrastruktūras izveide Natura 2000 teritorijās. II kārtā" palīdzību tika atklāts Kornešu skatu tornis (skat. 1.4.6. attēlu). Dabas taka no skatu torņa ved uz Drusku pilskalnu, kurā ir izveidota labiekārtota atpūtas vieta. Drusku kalnā 2015. gada pavasarī tika uzstādīts panorāmskata stends (skat. 1.4.7. attēlu). Drusku kalna piekāpē atrodas automašīnu stāvlaukums, kā arī ir izvietoti informācijas stendi. Dabas taka ir marķēta ar oranžas krāsas marķējumu, un tajā ir izvietoti nelieli informatīvie stendi par takas apmeklējuma laikā redzamajām dabas un kultūras vērtībām.

1.4.6. attēls. Skatu tornis pie Dzērves ezera (Foto: A. Tora)

1.4.7. attēls. Panorāmskata stends Drusku kalnā (Foto: A. Tora)

Romeškalna dabas taka savieno Kornetus un Romeškalna muižu. Dabas takas garums ir 4,5 km, un tā ir marķēta ar dzeltenas krāsas marķējumu.

Mauriņu biotopu taka atrodas z/s „Mauriņi” teritorijā. Dabas taka ir marķēta ar violetas krāsas norādēm, un tajā ir izvietoti nelieli informatīvie stendi par takas apmeklējuma laikā redzamajām dabas vērtībām. Dabas takas apmeklējuma laikā ir iespējams apskatīt savvaļas zirgus.

Detalizēta informācija par AAA „Veclaicene” teritorijā izvietotajiem tūrisma infrastruktūras objektiem, to stāvvokli un apsaimniekošanas pasākumiem pieejama DA plāna 2. pielikumā, bet kartogrāfiskā informācija ar esošajiem tūrisma infrastruktūras objektiem pieejama 5. pielikumā.

Jaunlaicē, bijušās klēts ēkā ir ierīkots Jaunlaicenes muižas muzejs (skat. 1.4.8. attēlu). Jaunlaicenes muižas muzejs ir viens no trijiem Alūksnes novada valsts akreditētiem muzejiem. Laika periodā no 2008. līdz 2015. gadam muzeja apmeklētāju skaits ir pieaudzis no 1222 līdz 5851 (skat. 1.4.1. tabulu).

1.4.1. tabula. Jaunlaicenes muižas muzeja apmeklētāju skaits laika periodā no 2008. līdz 2015. gadam

Gads	Apmeklētāju skaits
2008	1222
2009	1411
2010	1812
2011	2177
2012	2357
2013	3773
2014	4754
2015	5851

Vienu no Jaunlaicenes muižas muzeja pamatekspozīcijām veido informācija par Jaunlaicenes muižu, muižas sadzīvi un barona fon Volfa dzimtu. Otrajā muzeja pamatekspozīcijā ir apkopota informācijas par Opekālņa draudzi, ietverot informāciju par baznīcas celšanu, Opekālņa draudzi, mācītājmuižu un mācītājiem, nemieriem 19. gadsimta beigās. Ekspozīcija satur informāciju par malēniešu izcelšanos, kā arī sniedz ieskatu malēniešu valodā un cilvēku raksturīgākajās īpašībās un malēniešu sadzīvē.

**1.4.8. attēls. Jaunlaicenes muižas muzejs, kas izvietots bijušajā muižas klēts ēkā
(Foto: R. Ritums)**

Kornetos, Veclaicenes pagasta pārvaldes ēkā, atrodas Veclaicenes tūrisma informācijas punkts un Veclaicenes pagasta muzejs. 2013. gadā muzeja un tūrisma informācijas centra apmeklētāju skaits sasniedz 863, 2014. gadā – 559, bet 2015. gadā – 1295. Informāciju par tūrisma iespējām AAA „Veclaicene” teritorijā ir iespējams saņemt arī tūrisma informācijas centros Apē un Alūksnē.

2014. un 2015. gadā biedrība "Veclaicenes Avotiņš" ir realizējusi Latvijas vides aizsardzības fonda atbalstīta projekta „Veclaicenes aizsargājamo ainavu apvidus dabas taku tūrisma infrastruktūras apsaimniekošanas pasākumi”. Projekta laikā ir veikta Romeškalna dabas takas un Mauriņu biotopu takas marķēšana, Mauriņu biotopu takā uzstādīti 3 elektriskā gana vārtiņi, kas atvieglo iekļūšanu savvaļas zirgu ganību aplokos, veikta 50 m garas laipas uzstādīšana Romeškalna dabas takā, norāžu uzstādīšana, taku kopšana, kā arī panorāmstenda uzstādīšanas Drusku kalnā (veclaicene.lv).

Teritorijas iespējas tūrismā patlaban tiek izmantotas tikai daļēji, un tai ir liels potenciāls to izmantošanā un attīstīšanā. Ņemot vērā klimatiskos apstākļus Latvijā kopumā, AAA „Veclaicene” daudz aktīvāk būtu attīstāms tūrisma piedāvājums arī ziemā.

1.4.3.3. Zveja un makšķerēšana

Laikā no 2000. gada dažādu projektu ietvaros Vaidava un tās pieteka Pērļupīte apsekotas 2000., 2001., 2002., 2007., 2012. gadā, pavisam kopā 8 reizes. Vaidavas upes baseinā konstatētas 15 zivju sugas, kā arī strauta nēģis un platspīļu vēzis. Vaidava un Pērļupīte apsekotas tikai 3 reizes, konstatētas 12 sugu zivis. Pavisam kopā Vaidavas upes baseina ihtiofaunā, tai skaitā AAA teritorijā „Veclaicene” ihtiofaunā, konstatētas šādas zivju un nēģu sugas: strauta nēģis, grundulis, vīķe, rauda, rudulis, mailīte, sapals, akmeņgrauzis, pīkste, bārdainais akmeņgrauzis, līdaka, forele, alata, vēdzele, platgalve un asaris.

No 1998. gada līdz 2006. gadam zivju pētījumi veikti divos AAA „Veclaicene” teritorijas ezeros: Pilskalna ezerā un Vaidavas ezerā. Abos ezeros konstatētas 18 zivju sugas: grundulis, karūsa, sudrabkarūsa, karpa, plaudis, vīķe, plicis, ausleja, ālants, rauda, rudulis, līnis, akmeņgrauzis, līdaka, deviņadatu stagers, ķīsis, asaris un zandarts, kā arī platspīļu vēzis un šaurspīļu vēzis. No 1931. gada līdz 2014. gadam atsevišķos ezeros AAA „Veclaicenes” ielaistas 10 dažādu sugu zivis: zutis, karūsa, sudrabkarūsa, karpa, plaudis, ālants, līnis, sams, līdaka un zandarts, kā arī platspīļu vēzis.

Ievas, Koruļu, Muratu un Raipala ezerā nelielos apjomos tiek veikta rūpnieciskā zveja. Saskaņā ar Ministru kabineta 2014. gada 23. decembra noteikumiem Nr.796 „Noteikumi par rūpnieciskās zvejas limitiem un to izmantošanas kārtību iekšējos ūdeņos” atsevišķs zivju tīklu limits noteikts Murata ezerā (200 m), Raipala ezerā (160 m), Vaidavas ezerā (125 m). Pārējos ezeros paredzēts 75 m zivju tīklu limits katrā. 2014. gadā Murata ezerā zvejoja viena zemnieku saimniecība, Ievas ezerā – divi

pašpatēriņa zvejnieki, Koruļu ezerā – viens, bet Raipala ezerā – divi pašpatēriņa zvejnieki. AAA „Veclaicene” teritorijā nozveja ezeros ir neliela. 2014. gadā atsevišķos ezeros nozveja bija robežās no 12 kg līdz 139 kg. Parasti tiek zvejotas līdakas, plauži, plīči, raudas, līņi un asari.

Zivju resursus upēs izmanto makšķernieki, tomēr nav pieejama informācija par makšķerēšanas apjomiem un nomakšķerēto zivju sugu procentuālo sadalījumu.

Vaidava ir populāra alatas un strauta foreles makšķerēšanas upe.

Kopš 2010. gada uz Ilgāja ezera februārī vai martā tiek rīkotas zemledus makšķerēšanas sacensības „Ilgāja zivtiņa”.

Tā kā teritorijas reljefs ar daudzajiem pazeminājumiem un hidroloģiskie apstākļi ir pateicīgi uzpludinājumu veidošanai, tad atsevišķās vietās tiek veidoti nelieli zivju dīķi.

Saskaņā ar Civillikuma 1102. pantu un I pielikumu Ilgāja ezera un Murata ezera daļas Latvijas teritorijā, kā arī Vaidavas ezers ir publiskie ezeri. Saskaņā ar Civillikuma 1105. pantu un II pielikumu Raipala ezerā zvejas tiesības pieder valstij. Saskaņā ar Zvejniecības likuma 10. pantu šajos ezeros ir atļauta makšķerēšana un vēžošana jebkurai fiziska persona. Pārējos ezeros, kas pieder privātīpašniekiem, drīkst makšķerēt tikai ar īpašnieku atļauju.

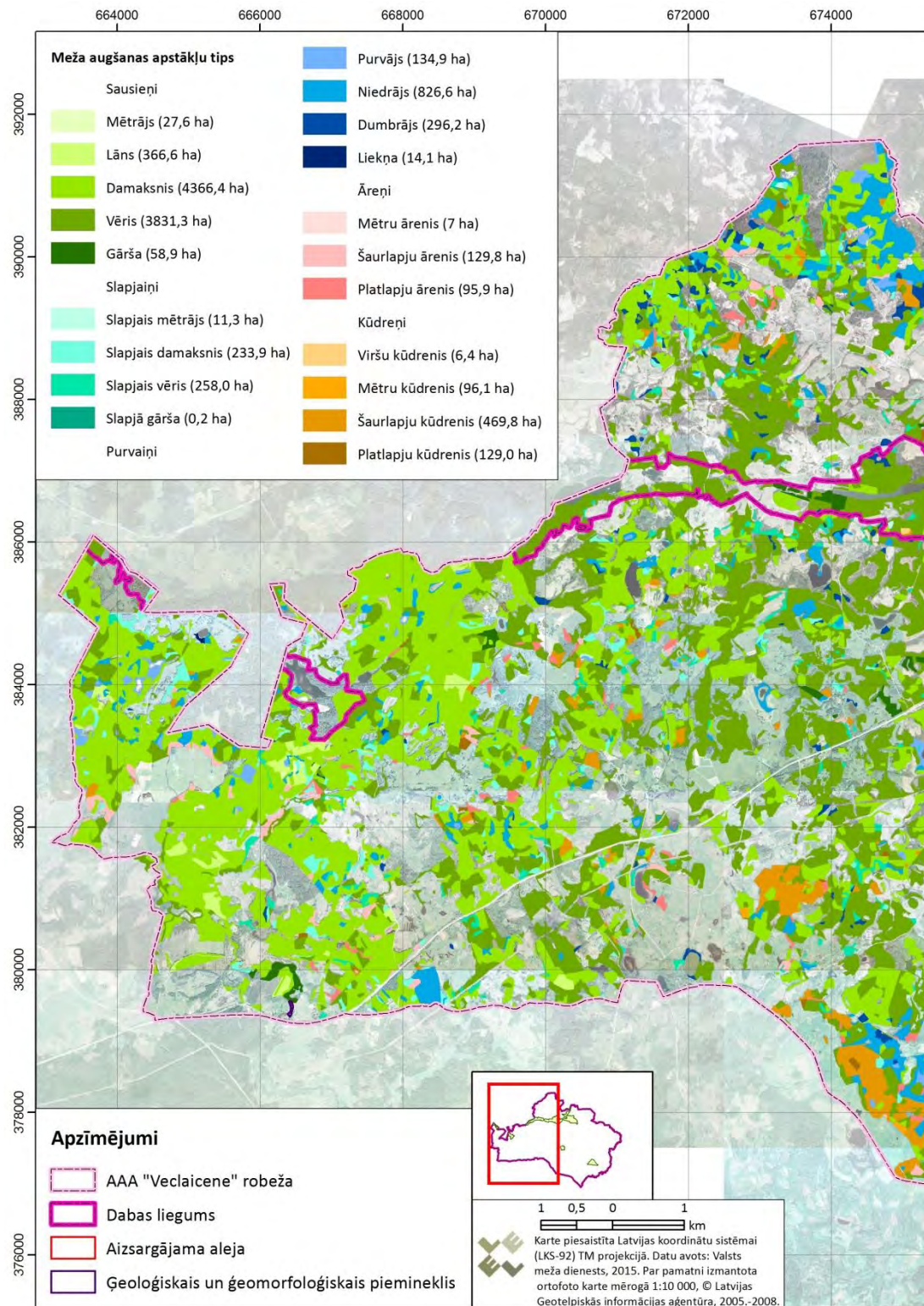
Tauvas joslas platumu nosaka Zvejniecības likuma 9. pants. Gar privāto ūdeņu krastiem tauvas joslas platums ir četri metri, gar pārējo ūdeņu – 10 m. Piekļuve tauvas joslai ir atkarīga no apkārtējo zemju juridiskā statusa.

1.4.3.4. Mežsaimniecība

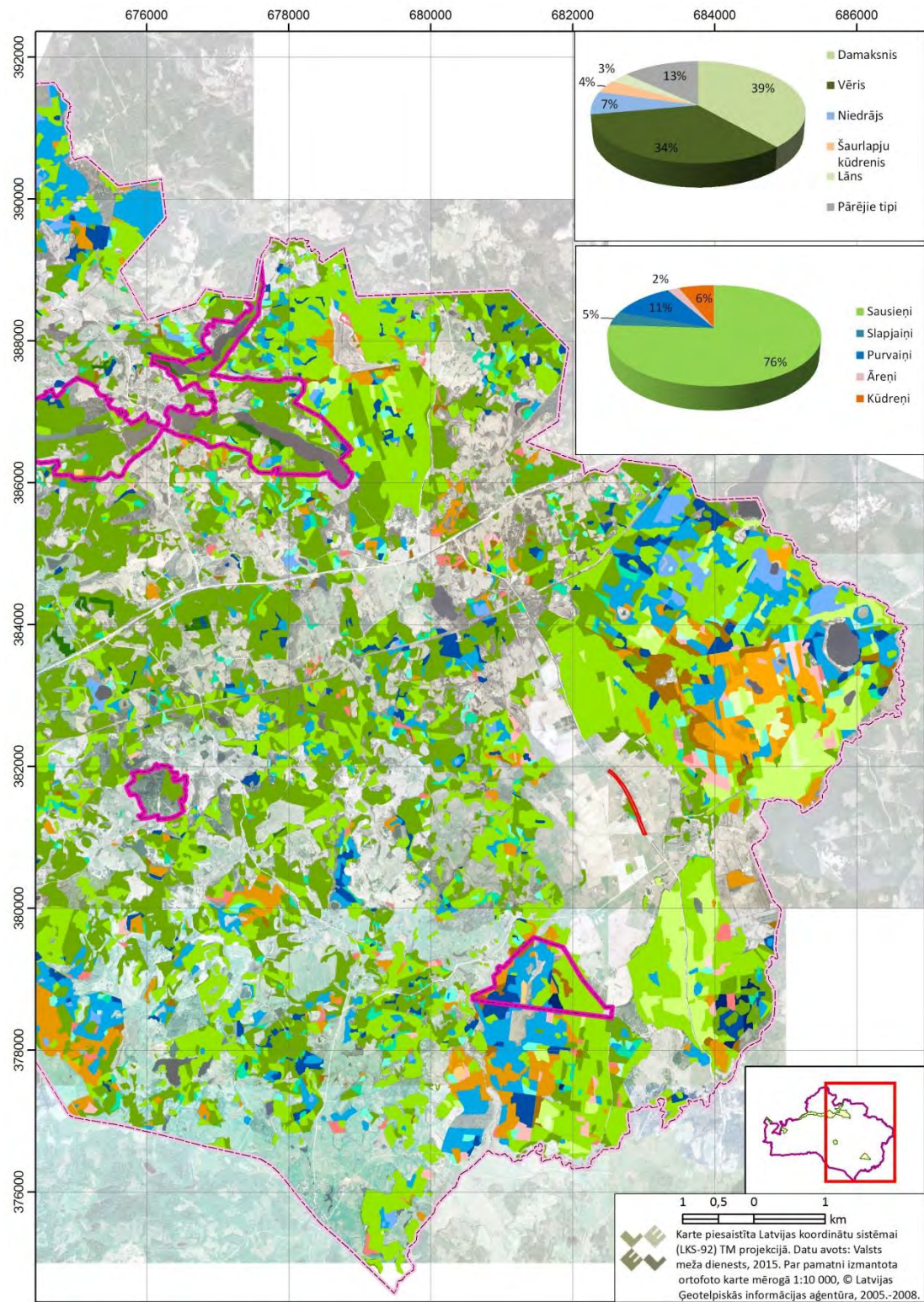
Mežu teritorijas AAA „Veclaicene” aizņem 13 120 ha (atbilstoši informācijai no topogrāfiskās kartes mērogā 1:10 000). 11 360 ha ir iekļauti Valsts meža reģistra datubāzē (VMRDB), no tiem 10 657 ha ir pieejama taksācijas informācija (turpmāk tekstā informācija par mežaudžu platībām un procentuālo sadalījumu sniegta par platībām no VMRDB).

Dominējošais meža augšanas apstākļu tips teritorijā ir vēris (39% platības), otrs izplatītākais ir damaksnis (34%) (skat. 1.4.9. attēlu). Susināto mežu augšanas apstākļu tipi – āreņi un kūdreņi – aizņem ap 8% no meža platībām.

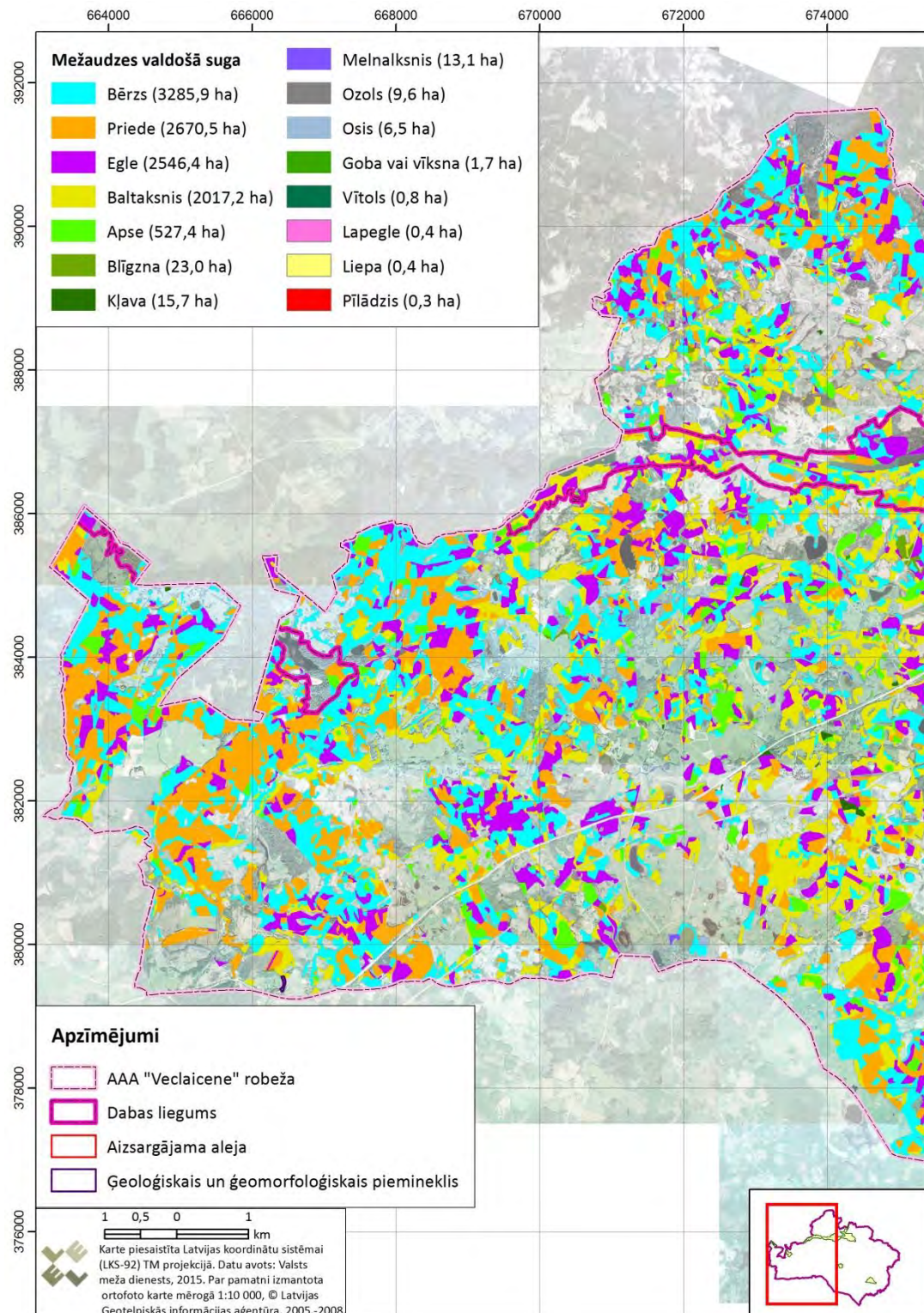
Visbiežāk mežaudzes valdošā suga ir bērzs (29% platības), otra izplatītākā ir priede (24%) (skat. 1.4.10. attēlu). Egle un baltalksnis aizņem attiecīgi 23% un 18% platības, kas norāda uz samērā augstu mežaudžu īpatsvaru, kas izveidojušās, aizaugot kādreizējām lauksaimniecības zemēm. Apse ir valdošā suga 5% platības.

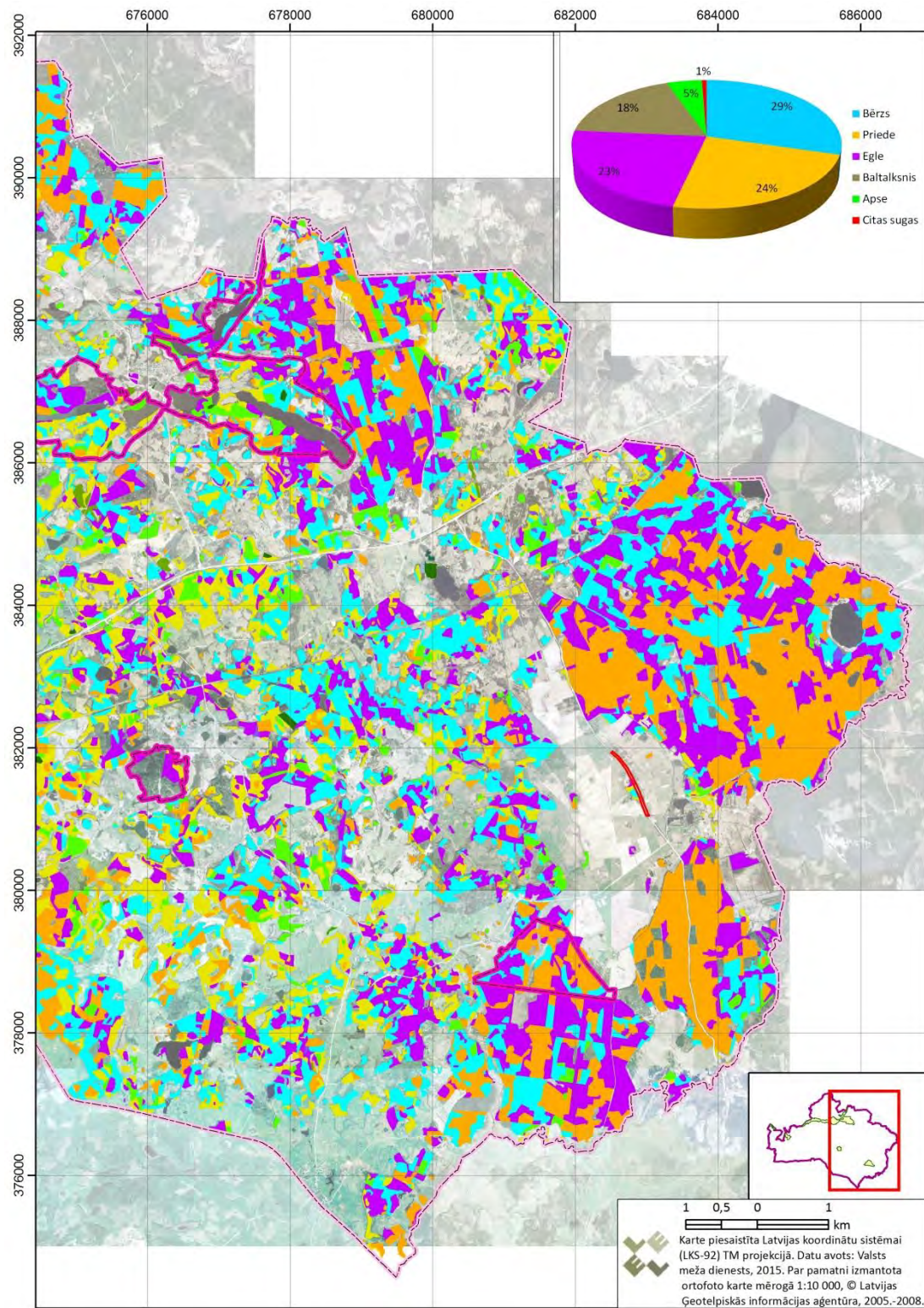
1.4.9.a attēls. Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” meža augšanas apstākļu tipi

1.4.9.b attēls. Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” meža augšanas apstākļu tipi

1.4.10.a attēls. Mežaudzes valdošās sugas aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

1.4.10.b attēls. Mežaudzes valdošās sugas aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

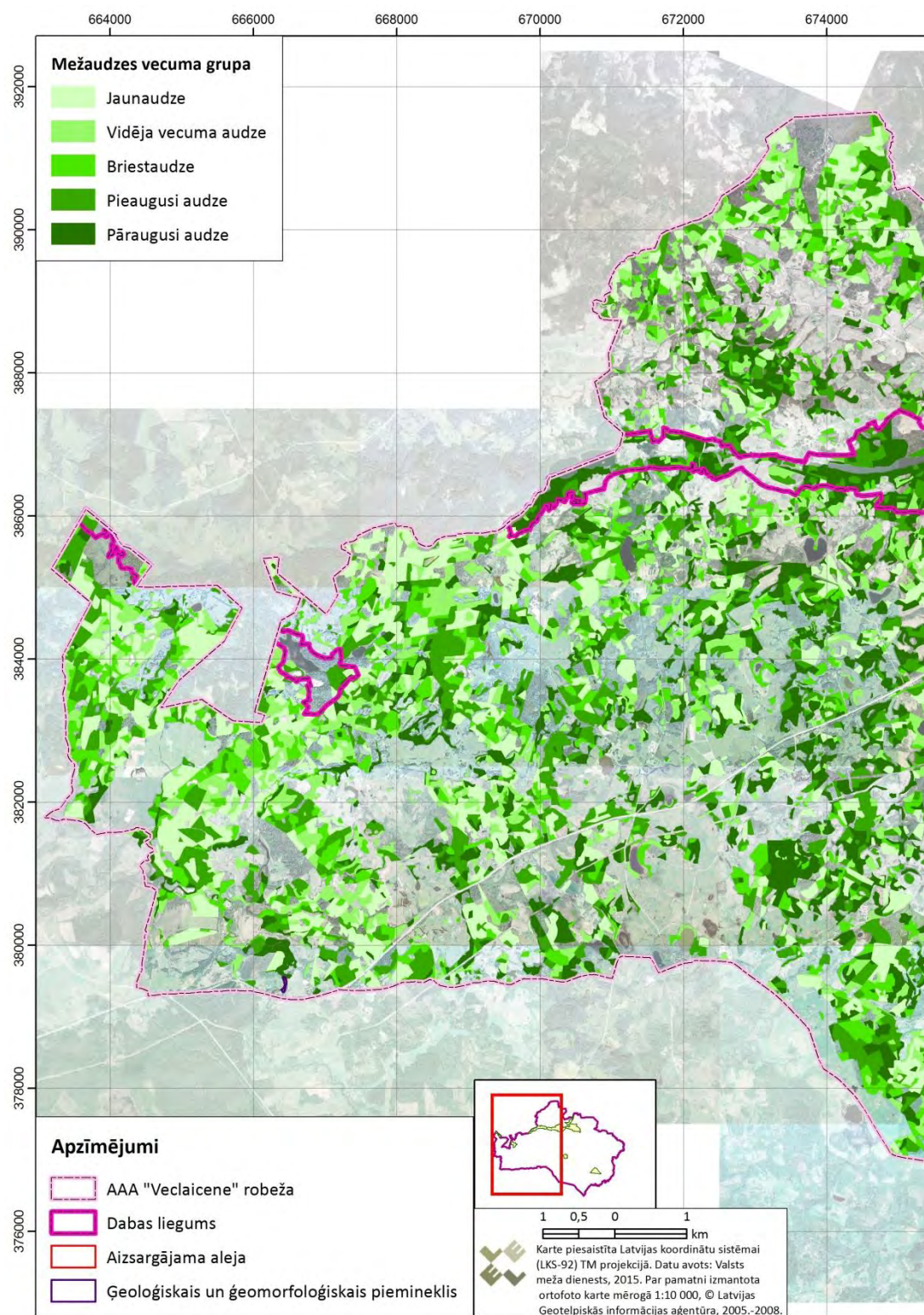
Vērtējot mežaudžu sadalījumu pa vecuma klasēm, tas ir samērā vienmērīgs un pāraugušu audžu (tātad potenciāli bioloģiski vērtīgu teritoriju) ir samērā daudz (skat. 1.4.11. attēlu un 1.4.2. tabulu).

1.4.2. tabula. Mežaudžu vecuma klases aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

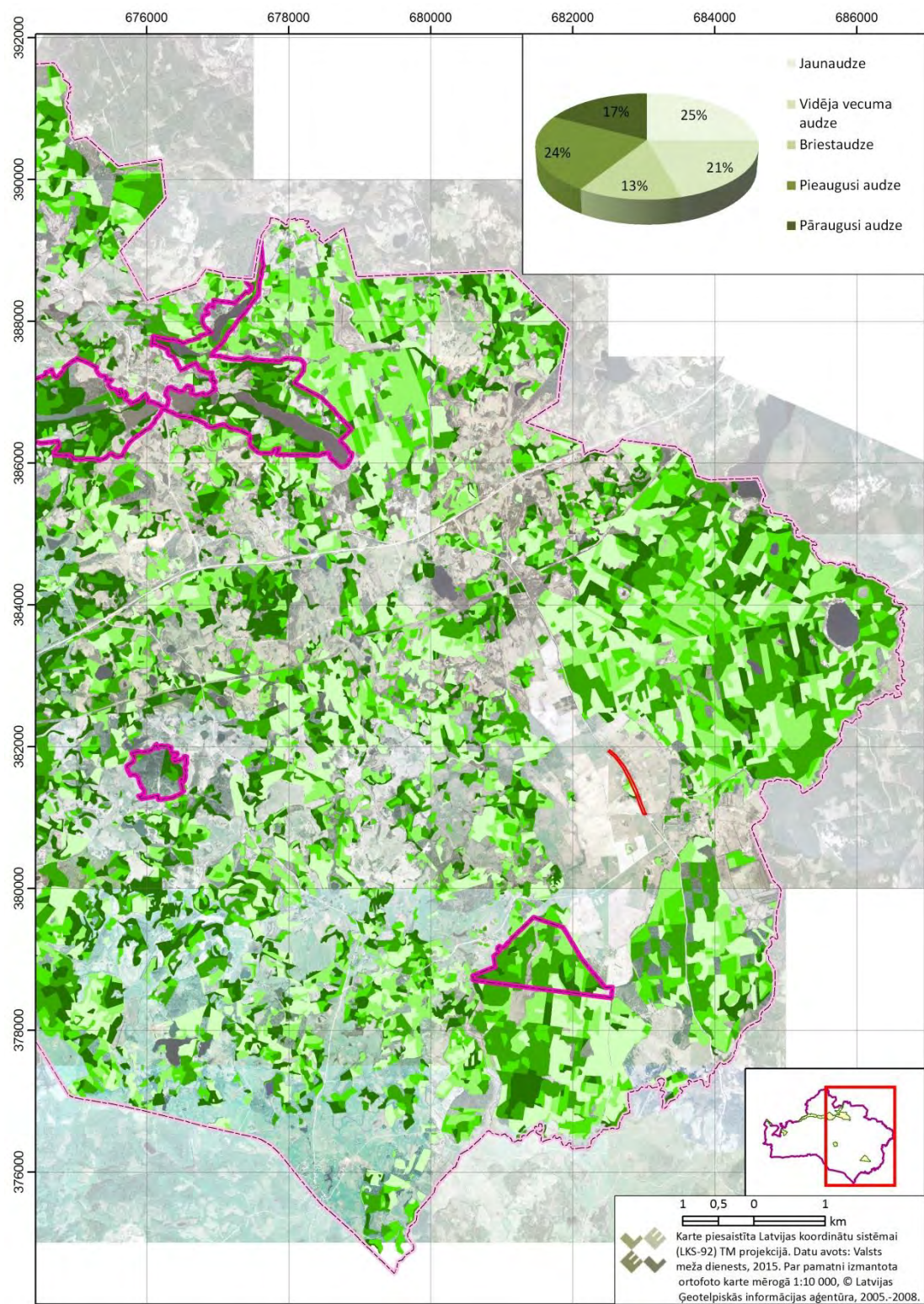
Vecuma klase (desmitgade)	Platība, ha	Procenti no mežaudžu platības
1	1147,2	9,7
2	839,6	7,1
3	1688,3	14,3
4	501,1	4,2
5	696,4	5,9
6	1142,8	9,7
7	945,6	8,0
8	971,9	8,2
9	773,3	6,6
10	795,8	6,7
11	735,1	6,2
12	827,0	7,0
13	443,2	3,8
14	131,6	1,1
15	90,9	0,8
16	40,7	0,3
17	25,3	0,2
18	5,4	0,05
19	2,0	0,02
	0,4	0,003

Datu avots: Valsts meža reģistra datu bāze, 2014

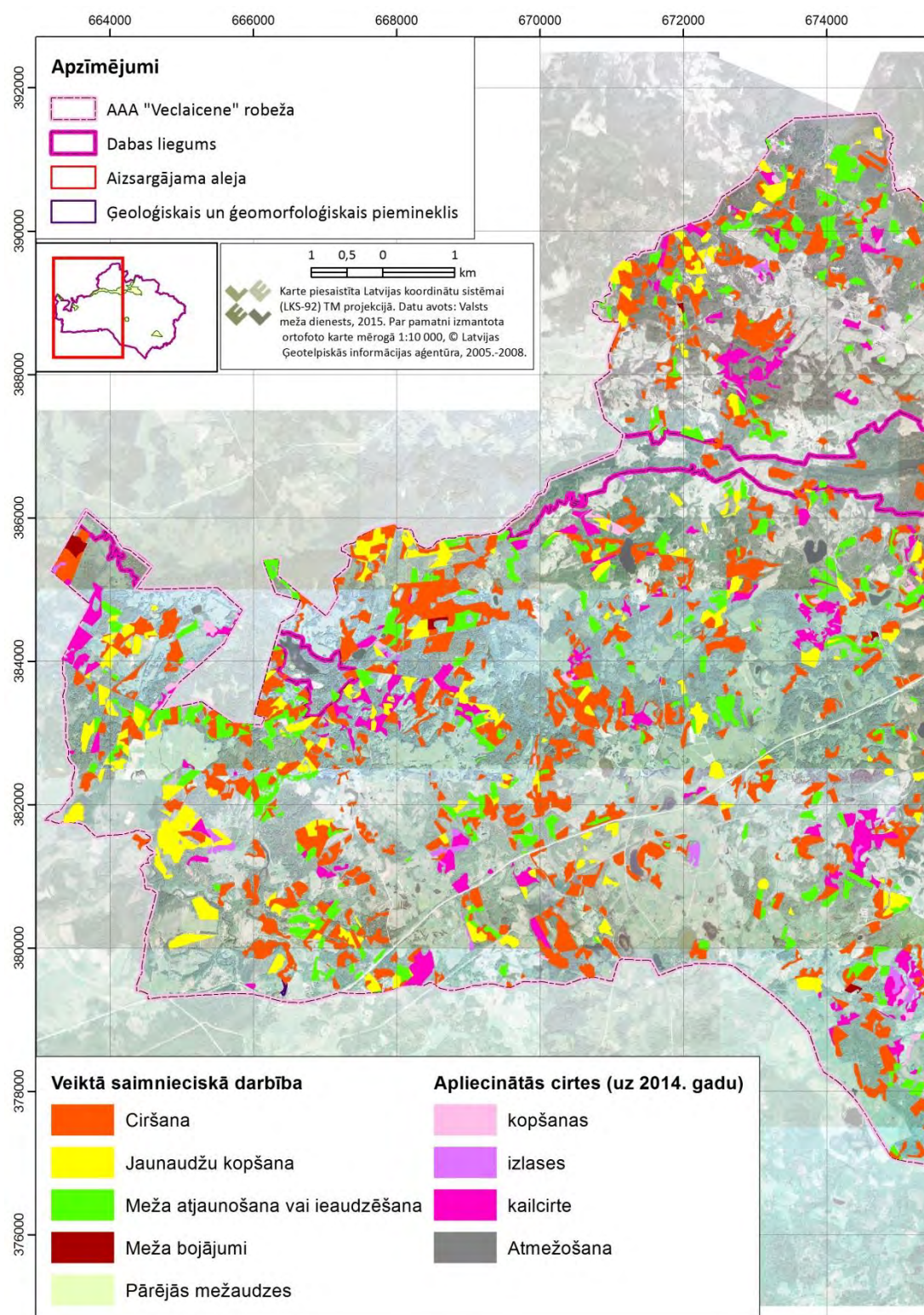
Laikā no 1987. līdz 2014. gadam mežsaimnieciskā darbība veikta 4488 ha mežaudžu (38% mežaudžu platības) – šajā aprēķinā iekļauti gan nogabali, kur pēdējā veiktā darbība ir ciršana, gan arī meža atjaunošana un jaunaudžu kopšana (informācija par cirtes veidu pieejama tikai daļai nogabalu). Uz 2014. gadu reģistrētas apliecinātas cirtes 900 ha platībā, lielākā daļa ir kailcirtes (675 ha), izlases un kopšanas cirtes – attiecīgi 99 ha un 115 ha (skat. 1.4.12. attēlu).

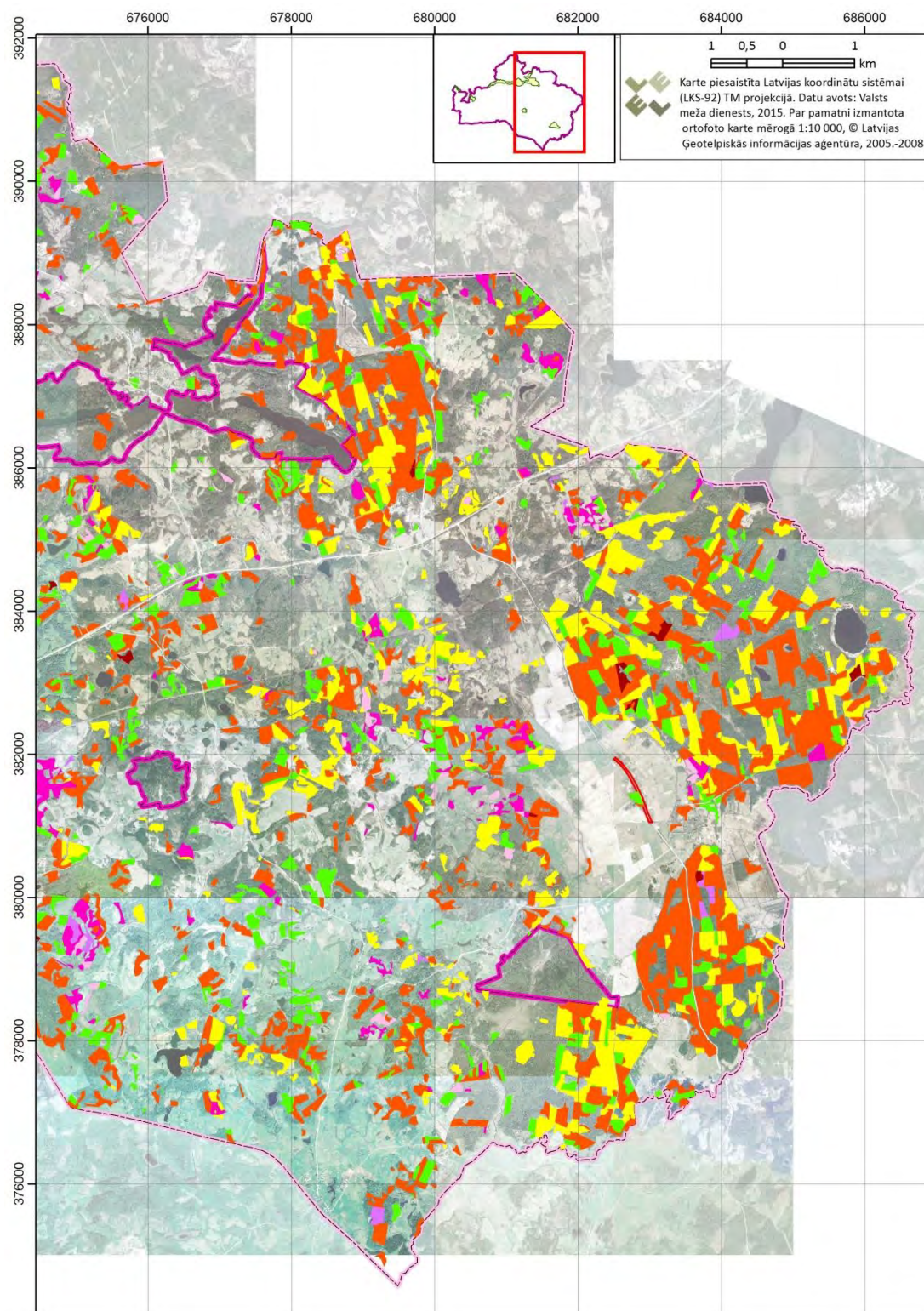
1.4.11.a attēls. Mežaudžu sadalījums pa vecuma grupām AAA „Veclaicene”

1.4.11.b attēls. Mežaudžu sadalījums pa vecuma grupām AAA „Veclaicene”

1.4.12.a. attēls. Mežsaimnieciskās darbības un apliecinātās cirtes AAA „Veclaicene”

1.4.12.b. attēls. Mežsaimnieciskās darbības un apliecinātās cirtes AAA „Veclaicene”

1.4.3.5. Medības

Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” teritorijā medību platības ir iznomātas 11 mednieku formējumiem, tomēr tikai 5 no tiem apsaimnieko 99% no kopējās iznomātās platības (skat. 1.4.3. tabulu un 1.4.14. attēlu). Vairumā gadījumu iznomātāji ir privātpašnieki. Mednieku kolektīvos iesaistīto mednieku skaits variē no 10 līdz 30.

1.4.3. tabula. Medību kolektīviem iznomātās platības aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

Mednieku formējums	Platība, ha
MMK Ziemei	5521
M.K.Babri	3377
G.Bērziņa med.iec.	2798
Apes mednieku biedrība	2190
I.Ratsepa MI Bērziņi-1	1200
M.B.Plakstiņš	60
M.B. Mārkalne	60
J. Krievana MI Lācupji	28
M.Rēdeļa med.iec. Selga	4
MK Lūši	2
MK Silamala	0,1
Kopā:	15242

Datu avots: Valsts meža dienesta Ziemeļaustrumu virsmežniecība, 04.2015., aprēķināts pēc kartogrāfiskajiem datiem

Vairāku platības ziņā lielāko mednieku formējumu gadījumā to medību iecirkņos ietilpst arī zemes ārpus aizsargājamo ainavu apvidus. Piemēram, no Apes mednieku biedrības medību iecirkņa tikai 1/3 ietilpst aizsargājamā dabas teritorijā. Medību resursu apsaimniekošana praktiski neatšķiras kā aizsargājamo ainavu apvidū, tā ārpus tā. Tā kā reģionā konstatēts Āfrikas cūku mēris (atsevišķiem dzīvniekiem), ir aizliegtas medības ar dzinējiem.

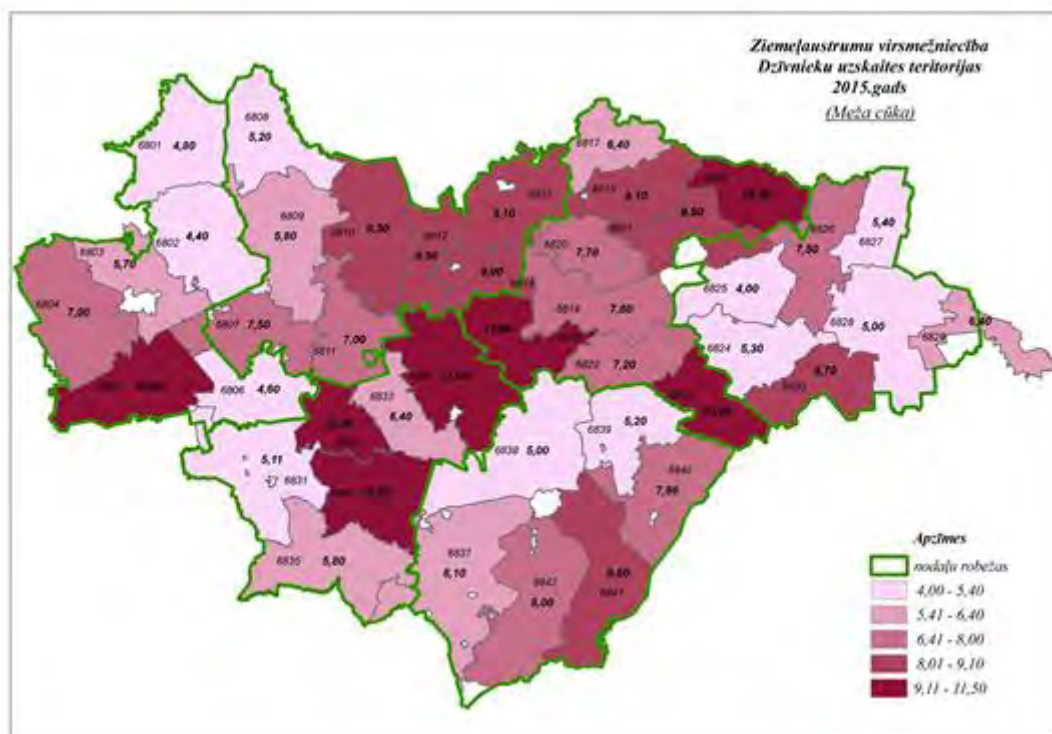
Aizsargājamo ainavu apvidus teritorijā galvenokārt medī mežacūkas, aļņus (skat. 1.4.4. tabulu) un bebrus (skat. 1.4.5. tabulu). Aļņu un mežacūku gadījumā to blīvums ir viens no vislielākajiem visā Ziemeļaustrumu virsmežniecībā. Toties staltbriežu un stirnu gadījumā to blīvums ir vieni no mazākajiem (skat. 1.4.13. attēlu). Tiek medītas arī nevēlamās svešzemju sugas: Amerikas ūdeles un Usūrijas jenotsuņi. Atsevišķi mednieki medī arī meža caunas, kas apdraud dažas aizsargājamo putnu sugas (piemēram, medni), citviet arī zvēru sugas (piemēram, lidvāveri). Nedaudz tiek medīti ūdensputni. Precīzs aizsargājamo ainavu apvidū uzskaitīto un nomedīto dzīvnieku skaits nav zināms, jo uzskaites vienības ir mednieku iecirkņi, kuru robežas nesakrīt ar ĪADT robežu.

Lai gan mežacūku postījumu apmēri piemājas dārziem un dažviet arī zālājiem ir salīdzinoši nelieli, vietējie iedzīvotāji uzskatīta, ka to medību limitu vajadzētu

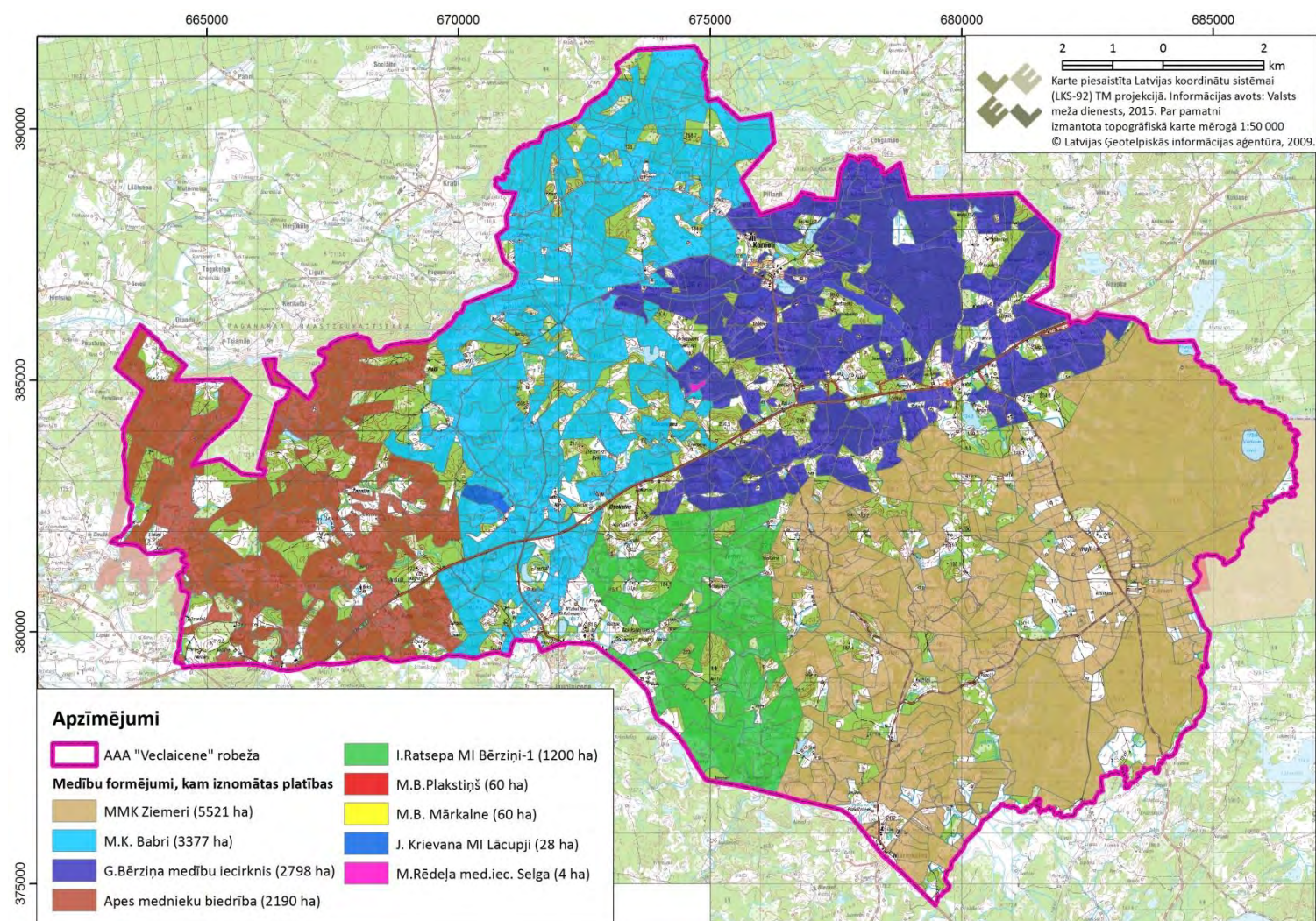
palielināt. Saistībā ar Āfrikas cūku mēri nomedijamo mežacūku limits pēdējos gados jau sasniedzis 120% un to skaits samazinājies 2-3 reizes (skat. 1.4.6. tabulu). Bebru medību intensitātes palielināšana palīdzējusi novērst to radīto kaitējumu mežsaimniecībai. Pašlaik bebru medības uzskatāmas gan kā medību resursa racionāla izmantošana, gan kā preventīvs pasākums kaitējumu nepieļaušanai.

Pieaugot jaunaudzū īpatsvaram mežā un ņemot vērā, ka tās ir iecienītas aļņu barošanās vietas, ar laiku varētu pieaugt vajadzība lielākā mērā regulēt šo dzīvnieku skaitu. Arī stalbriežu un stirnu skaita (skat. 1.4.6. tabulu) izmaiņas, visticamāk, galvenokārt ietekmē dabiskie (piemēram, klimata) faktori.

Kopumā medībām aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene” patlaban ir galvenokārt atpūtas, kā arī resursu izmantošanas un trofeju iegūšanas raksturs.

1.4.13. attēls. Pārnodžu blīvums Ziemeļaustrumu virsmežniecībā 2014.-2015. gada medību sezonā (Datu avots: Valsts meža dienesta Ziemeļaustrumu virsmežniecība)

1.4.14. attēls. Medību kolektīviem iznomātās platības AAA „Veclaicene”

1.4.4. tabula. Pieļaujamais nomedījamo pārnadžu apjoms 2015./2016.gada medību sezonā aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

Medību kolektīvs; medību iecirknis	Iecirkņa platība		Aļņi						Staltbrieži						Stirnas						Meža cūkas				
	kopā (ha)	t.sk. mežs (ha)	Uzskaitīts	Nom. iepr. sez.	Nomedījami				Uzskaitīts	Nom. iepr. sez.	Nomedījami				Uzskaitīts	Nom. iepr. sez.	Nomedījami				Uzskaitīts	Nom. iepr. sez.	Nomed.		
					pieaugušie	teļi	kopā				bulļi	govis	teļi	kopā			āži	kazas, kazlēni	kopā				ga b	%	
							ga b	%						ga b	%				kop ā	%					
Lūši	3288	1518	73	4	9	9	18	2 5	36	2	1	2	2	5	1 4	15 2	0	6	18	24	1 6	71	12	85	12 0
Ape MB	4893	3367		9						2							0						32		
Sanitārā transp.*	1293	1019		0													4						33		
<u>6813</u>	12618	7803	73	13	9	9	18	2 5	36	4	1	2	2	5	1 4	15 2	4	6	18	24	1 6	65	77	85	12 0
I.Ratsepa Bērziņi-1	1997	1100	67	5	10	10	20	3 0								65		1	3	4	6	84	17	10 0	11 9
M.b.MMK Ziemei	5653	3537		10									31												
<u>6815</u>	7650	4637	67	15	10	10	20	3 0								65		1	3	4	6	84	48	10 0	11 9
M.b.Plakstiņš	829	848	80	4	12	12	24	3 0	38		1	2	1	4	1 1	60		1	3	4	7	10 1	5	12 0	11 9
M.b.Mārkalne	6978	4263		17						1													80		
<u>6816</u>	7807	5111	80	21	12	12	24	3 0	38	1	1	2	1	4	1 1	60		1	3	4	7	10 1	85	12 0	11 9
M.b.M.k.Babri	3449	1864	52	7	7	7	14	2 7	6							95		2	6	8	8	55	36	66	12 0
G.Bērziņa Veclaicene	2087	1564		6																			18		
M.Rēdeļa Selga	5	0																							
J.Krievāns Lacupji	29	16																							
<u>6817</u>	5570	3444	52	13	7	7	14	2 7	6	0	0	0	0	0	0	95		2	6	8	8	55	54	66	12 0

1.4.5. tabula. 2014./2015.gada medību sezonā nomedīto nelimitēto dzīvnieku skaits (uz 2015.gada 1.aprīli.) aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

Nr. p.k.	Medību iecirknis	Bebrs	Pelēkais zaķis	Baltais zaķis	Lapsa	Jenotsuns	Meža cauna	Āpsis	Sesks	Amerikas ūdele	Krīklis	Meža pīle	Priķše	Laucis	Sējas zoss	Baltpieres zoss	Pelēkā vārna	Žagata
35	MB Ape	49	4	2	6	11	17		2	4			4	2	3	3	19	6
65	Bērziņi-1	10			1	2												
66	G. Bērziņa IMI	15			6	8						12					4	2
72	MMK Ziemeņi	27			4	12	17				2	5	2					
82	MK Babri	38				6	1	1	1								4	3
67	MK Mārkalne	45			2	3	1											
69	MB Plakstiņš	4																
	Kopā:	188	4	2	19	42	36	1	3	4	2	17	6	2	3	3	27	11

1.4.6. tabula. Dzīvnieku blīvums 2009.-2015. (pēc stāvokļa uz 2015. gada 1.aprīli) aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

Uzsk. vien. nr.	Formējums	Vienības platība, ha			2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
		Kopā	t.sk. mežs								
6813	Lūši, Sanitārā transporta autobāze, MB Ape	12618,7	7803,1	Alnis	6,1	7,6	8,3	8,6	10,1	10,9	9,4
				Staltbriedis	2,6	2,7	3,9	4,5	4,6	5,4	4,6
				Meža cūka	17,1	19	33,2	34,6	28,7	11,2	9,1
				Stirna	41,2	30,9	15,6	15,3	15,1	12,6	12,1
6815	MMK Ziemeri, Z. Lormanis, I. Raceps	10375,2	6388,7	Alnis	6,2	7,7	8	9,2	10,3	10,8	10,5
				Staltbriedis	-	-	-	-	-	-	-
				Meža cūka	13	16	17,5	23,3	19,9	12,2	8,1
				Stirna	38,2	20,8	14,1	15,2	6,1	3,2	6,2
6816	MB Mārkalne, MB Plakstiņš	9477,3	6724,3	Alnis	8,9	9,8	11,1	11,1	12,3	13	11,9
				Staltbriedis	1,1	1,2	2	3,2	5,4	5,6	5,6
				Meža cūka	14,8	15,5	20,4	17,7	16	10,1	10,6
				Stirna	37,1	18,6	11	5,9	5,9	2,7	6,3
6817	MK Babri, G.Bērziņš, M.Rēdeļa iec., J.Krievāna iec. Selga, Lācupji	8586,5	5317,8	Alnis	5,7	7,4	9,2	10,3	11,6	10,5	9,8
				Staltbriedis	-	-	-	-	-	0,7	6
				Meža cūka	6,6	9	13,4	14,5	15,6	7,8	6,4
				Stirna	31,8	20	12,9	11,8	8,5	3,7	11,1

2. Aizsargājamās teritorijas novērtējums

2.1. Aizsargājamā teritorija kā vienota dabas aizsardzības vērtība un faktori, kas to ietekmē

Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” teritorija ir nozīmīga ne tikai ar savām kultūrvēsturiskajām un ainaviskajām vērtībām, bet arī daudzveidīgām dabas vērtībām.

AAA „Veclaicene” īpaši aizsargājamo biotopu platības aizņem kopā aptuveni 6,5% no AAA teritorijas, lielāko daļu – mežu biotopi (760 ha). Otra lielākā biotopu grupa AAA teritorijā ir zālāju biotopi, kas aizņem 379,6 ha lielu platību (1,8% no AAA teritorijas), vēl mazāk ir saldūdeņu biotopu (119 ha) un purvu biotopu (27,6 ha).

AAA „Veclaicene” teritorijā konstatētas 24 retas vai īpaši aizsargājamās vaskulāro augu sugas, 6 retas vai aizsargājamās sūnu sugas un 3 retas ķērpju sugas. Aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene” ir konstatētas 37 īpaši aizsargājamās putnu sugas, no kurām 33 ir iekļautas Putnu direktīvas (2009/147/EK par savvaļas putnu aizsardzību) 1. pielikumā. Aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene” kopumā konstatētas astoņas retas un aizsargājamās sikspārņu sugas. Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” teritorijā kopumā konstatētas 35 īpaši aizsargājamās vai Latvijā retas bezmugurkaulnieku sugas, no kurām sešas ir iekļautas Eiropas Padomes direktīvas 92/43/EEK (21.05.1992) „Par dabisko dzīvotņu, savvaļas floras un faunas aizsardzību” IV pielikumā.

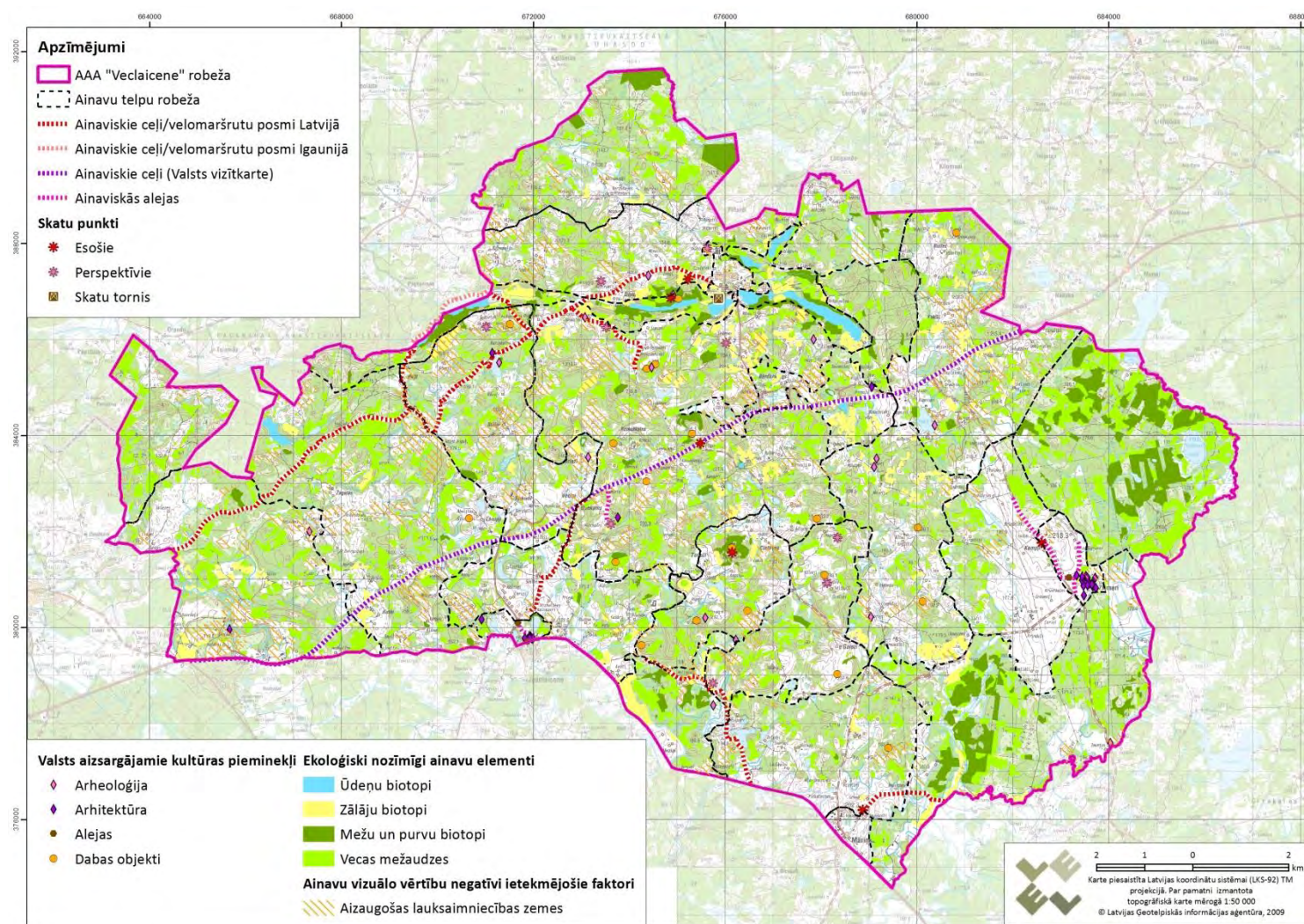
Veicot teritorijas izpēti, konstatēti vairāki dabas vērtības negatīvi ietekmējoši faktori. Nozīmīgākie dabas vērtības ietekmējošie faktori ezeros ir hidroloģiskā režīma izmaiņas, piesārņojums ar biogēnajiem elementiem, blīvas virsūdens augu joslas izveidošanās, detrita un dūņu uzkrāšanās piekrastes joslā. Zālāju biotopi ir viena no retajām biotopu grupām, kur aizsardzības nodrošināšana nozīmē regulāru, ilgstošu, ekstensīvu un pareizu biotopu apsaimniekošanu. Nereti šo nosacījumu izpilde zālāja īpašniekiem ir par grūtu, vai arī nav ekonomiski izdevīga, īpaši, ja netiek piekopts tradicionālais dzīvesveids ar lopu turēšanu, kas nozīmē gan zālāju ganīšanu, gan pļaušanu sienam. Zālāju biotopu aizsardzību apdraud zālāju pamešana, nepareiza apsaimniekošana, pārāk intensīva apsaimniekošana, kā arī AAA „Veclaicene” īpaši aktuālā problēma – invazīvās sugas Sosnovska latvāņa izplatība.

Būtiskākais meža biotopu ietekmējošais faktors ir mežsaimnieciskā darbība – tā var gan pilnībā iznīcināt biotopu un tam raksturīgās dabiskās meža struktūras un sugu kompleksu (cērtot kailcirtē, arī izlases cirtē), gan pazemināt tā kvalitāti (piemēram, samazinot bioloģiski veco koku un mirušās koksnes apjomu, mainot mikroklimatu u.tml.)

2.2. Ainaviskais novērtējums un ainavu struktūrplāns

Tā kā dabas aizsardzības plāna ietvaros tiek izstrādāts ainavu struktūrplāns, tad lielākā daļa informācijas saistībā ar teritorijas ainavām iekļauta ainavu struktūrplānā, kurš ir pievienots DA plāna 3. pielikumā.

AAA „Veclaicene” nacionālā mērogā atpazīstams ar daudzveidīgām dabas un vizuāli augstvērtīgām ainavām. Tās veido Veclaicenes pauguraines saposmotais reljefs, unikālie dabas veidojumi, panorāmas ainavu skati un skati uz unikāliem dabas objektiem, kā arī kultūrvēsturiskie objekti. Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā apkopotā informācija par vizuāli un ekoloģiski nozīmīgākajām ainavām, skatu vietām un ainaviskajiem ceļiem attēlota 2.1. attēlā.

2.1. attēls. AAA „Veclaicene” ainavas objektu karte

2.3. Biotopi, to sociālekonomiskā vērtība un ietekmējošie faktori

Dati par ES aizsargājamo biotopu platībām AAA „Veclaicene” teritorijā pieejami no Natura 2000 standarta datu formas, kurā iekļauti dati no:

- EMERALD projekta laikā veiktie apsekojumi un projektā „Augu un biotopu monitorings Natura 2000 teritorijās Latvijā” 2009. gadā veiktās kartēšanas;
- 2012.-2013. gadā veiktās biotopu inventarizācijas projekta „Saskaņota dabas teritoriju apsaimniekošana Igaunijas un Latvijas pierobežā („Zaļais koridors”)”;
- AS „Latvijas valsts meži” veiktās potenciālo aizsargājamo biotopu inventarizācijas;
- projekta „Potenciālo bioloģiski vērtīgo zālāju inventarizācija” ietvaros 2013.-2014. gadā kartētajiem zālāju biotopiem;
- ekspertu lauka apsekojumiem 2015. gadā.

AAA „Veclaicene” īpaši aizsargājamo biotopu platības aizņem kopā aptuveni 6,5% no AAA teritorijas (skat. 2.2. attēlu), lielāko daļu – mežu biotopi (760 ha). Otrā lielākā biotopu grupa AAA teritorijā ir zālāju biotopi, kas aizņem 379,6 ha lielu platību (1,8% no AAA teritorijas), vēl mazāk ir saldūdeņu biotopu (119 ha) un purvu biotopu (27,6 ha). Dati par biotopu platībām sniegti 2.1. tabulā.

AAA „Veclaicene” detalizēta dabas vērtību karte mērogā 1:10 000 pievienota DA plāna 4. pielikumā.

2.1.a tabula. Īpaši aizsargājamie biotopi aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

Biotopa kods un nosaukums	Platība Natura SDF, ha	Platība pēc 2015. gada apsekojumiem, ha	Procenti no AAA platības	Procenti no Natura 2000 platības Latvijā	Procenti no platības Latvijā	Stāvokļa novērtējums valstī
3130 Ezeri ar oligotrofām līdz mezotrofām augu sabiedrībām (4.2) ¹	1,8	45,8	0,22	1,4	0,82	U2-
3150 Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju (4.20)	115,9	67,1	0,32	0,2	0,10	U2-
3190* Karsta kriteres (8.11)	0,8	-	-	-	-	U1-
3260 Upju straujtecēs un dabiski upju posmi (5.18.)	1,9	6,6	0,03	0,12	0,04	U1-
6120* Smiltāju zālāji (3.17.)	1,6	1,6	0,01	0,42	0,18	U2-
6210 Sausi zālāji kaļķainās augsnes (3.21.)	4,5	5,5	0,03	0,3	0,18	U2-
6230* Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji) (3.22.)	2,3	1,3	0,01	0,7	0,23	U2-
6270* Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas (3.24.)	131,8	283,9	1,36	7,3	1,53	U2-
6410 Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnes (3.23.)	n/a	0,4	0,002	0,1	0,03	U2-
6430 Eitrofas augsto lakstaugu audzes (3.25.)	12,2	-	-	-	-	FV
6450 Palieņu zālāji (3.26.)	5,7	27,4	0,13	0,3	0,18	U2-
6510 Mēreni mitras pļavas (3.27.)	27,0	62,7	0,30	3,3	1,18	U2-
6530* Parkveida pļavas un ganības (3.20.)	0,6	0,6	0,003	0,1	0,05	U2-
7110 Neskarti augstie purvi	1,5	2,5	0,01	0,004	0,001	U2-
7140 Pārejas purvi un slīkšņas (2.7.)	8,6	9,8	0,05	0,2	0,12	U1x
7160 Minerālvielām bagāti avoti un avoksnāji (2.6.)	0,03	12,6	0,06	8,4	5,25	U1x
8210 Karbonātisku pamatiežu atsegumi (8.15.)	0,1	0,0752	0,0004	0,5	0,38	FV=
9010* Veci vai dabiski boreālie meži (1.17.)	2422,6 ²	351,0	1,68	2,6	1,04	U2-
9020* Veci jaukti platlapju meži (1.6.)	3,0	3,0	0,01	0,2	0,04	U2-
9050 Lakstaugiem bagāti egļu meži	n/a ³	81,8	0,4	-	-	- ³

Biotopa kods un nosaukums	Platība Natura SDF, ha	Platība pēc 2015. gada apsekojumiem, ha	Procenti no AAA platības	Procenti no Natura 2000 platības Latvijā	Procenti no platības Latvijā	Stāvokļa novērtējums valstī
9080* Staignāju meži (1.15.)	60,1 ²	20,0	0,10	0,3	0,09	U2-
9160 Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži) (1.10. Ozolu meži)	3,8	5,6	0,03	1,0	0,09	U2-
9180* Nogāžu un gravu meži (1.9.)	154,1	46,4	0,22	1,5	0,71	U2-
91D0* Purvaini meži (daļēji 1.18. Veci un dabiski purvaini meži)	372,2	239,0	1,15	0,7	0,12	U2-
91E0* Aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži) (1.11. Aluviāli krastmalu un palieņu meži)	7,1	2,2	0,01	0,1	0,03	U2-

¹ Eiropas Savienības aizsargājamo biotopu nosaukumi un to kodi (Eiropas Padomes 1992. gada 21. maija direktīva) norādīti pēc grāmatas „Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. precizēts izdevums” 2013. red. Auniņš A. Rīga, 359 lpp. Latvijas aizsargājamo biotopu kodi un nosaukumi (gadījumos, kad atšķiras no ES biotopa nosaukuma) norādīti atbilstoši MK 2000. gada 5. decembra noteikumiem Nr. 421 “Īpaši aizsargājamo biotopu veidu saraksts”.

² Kļūdains datu bāzes ieraksts

³ Biotops līdz šim Latvijā nav ticis kartēts, tāpēc nav pieejams aizsardzības stāvokļa novērtējums.

Informācija par biotopa stāvokli Latvijā no „Ziņojums Eiropas Komisijai par biotopu (dzīvotņu) un sugu aizsardzības stāvokli Latvijā. Novērtējums par 2007.-2012. gada periodu” FV: Aizsardzības stāvoklis labvēlīgs (Favourable); U1: Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-nepietiekams (Unfavourable-Inadequate); U2: Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-slikts (Unfavourable-Bad); XX: Aizsardzības stāvoklis nezināms (Unknown). Apzīmējumi aizsardzības stāvokļa tendencei - + - uzlabojas; - - pasliktinās; = - stabils, x – nezināms. Informācija par biotopa stāvokli Latvijā no „Ziņojums Eiropas Komisijai par biotopu (dzīvotņu) un sugu aizsardzības stāvokli Latvijā. Novērtējums par 2007.-2012. gada periodu” FV: Aizsardzības stāvoklis labvēlīgs (Favourable); U1: Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-nepietiekams (Unfavourable-Inadequate); U2: Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-slikts (Unfavourable-Bad); XX: Aizsardzības stāvoklis nezināms (Unknown). Apzīmējumi aizsardzības stāvokļa tendencei - + - uzlabojas; - - pasliktinās; = - stabils, x - nezināms

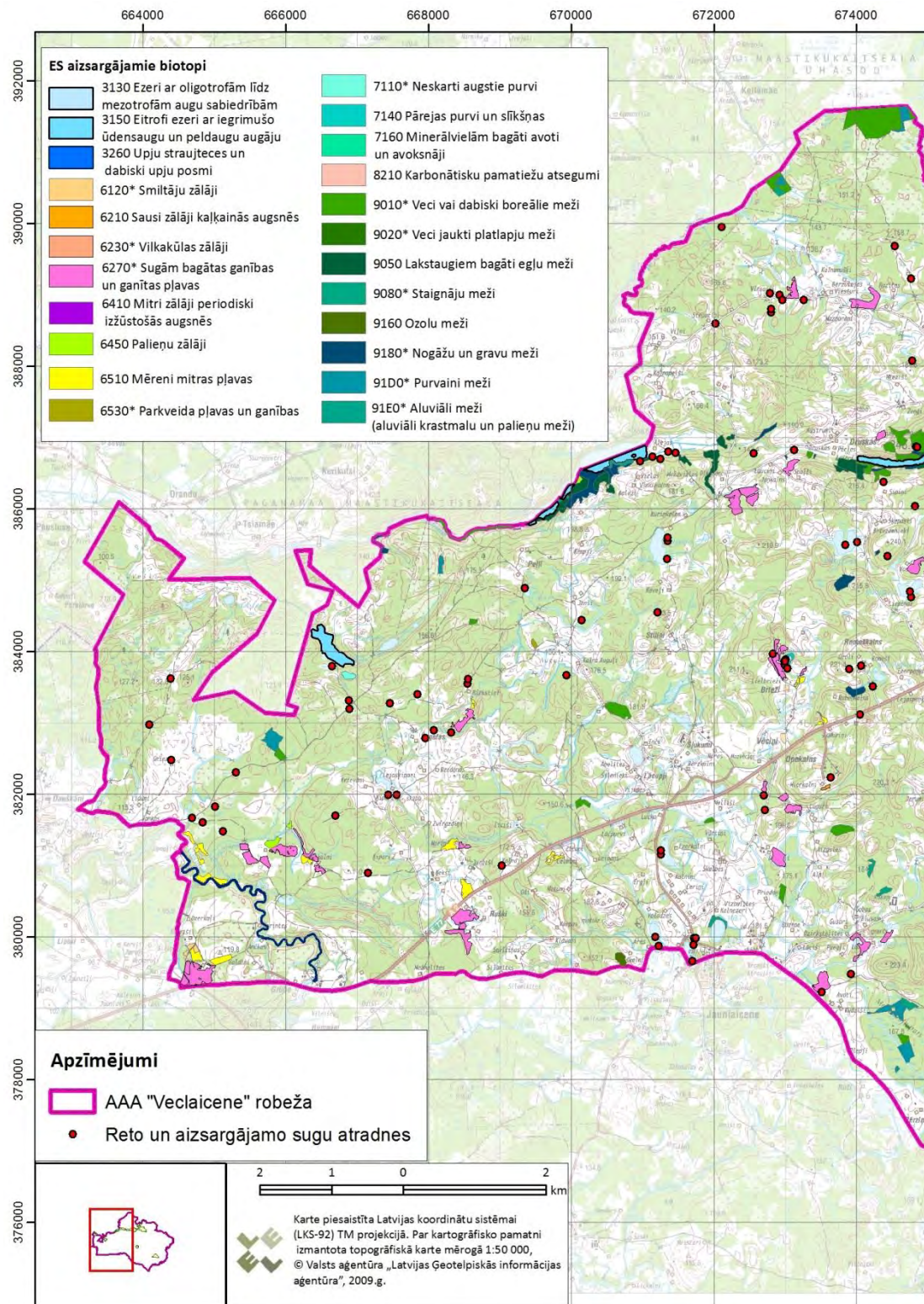
2.1.b tabula. Pārskats par biotopu platību izmaiņām, veicot biotopu kartējuma aktualizāciju aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

ES biotopa kods un nosaukums (*-prioritārs biotops)	Iepriekš kartētā platība	Aktualizētā platība	Starpība	Iemesls
3130 Ezeri ar oligotrofām līdz mezotrofām augu sabiedrībām	1,8	45,8	44,0	Apsekotas jaunas teritorijas
3150 Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju	115,9	67,1	-48,8	Biotopu poligonu dublēšanās DDPS „Ozols” datu bāzē; robežu precizēšana
3190* Karsta kritenes	0,8	0	-0,8	Dabā nav konstatēts
3260 Upju straujtecēs un dabiski upju posmi	1,9	6,6	4,7	Apsekotas jaunas teritorijas; biotopu poligonu dublēšanās DDPS „Ozols” datu bāzē
6120* Smiltāju zālāji	1,6	1,6	0	
6210 Sausi zālāji kalnainās augsnēs	4,5	5,5	1	Apsekotas jaunas teritorijas; biotopu poligonu dublēšanās DDPS „Ozols” datu bāzē
6230* Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji)	2,3	1,3	-1	Biotopu poligonu dublēšanās DDPS „Ozols” datu bāzē; daļa biotopa izzudusi apsaimniekošanas trūkuma dēļ
6270* Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	131,8	283,9	152,1	Apsekotas jaunas teritorijas; daļa neatbilst biotopa kritērijiem; daļa kartēta kā 6510.
6410 Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs	0	0,4	0,4	Apsekotas jaunas teritorijas
6430 Eitrofas augsto lakstaugu audzes	12,2	0	-12,2	Daļa neatbilst biotopa kritērijiem; daļa kartēta kā 6450.
6450 Palieņu zālāji	5,7	27,4	21,7	Apsekotas jaunas teritorijas; daļa neatbilst biotopa kritērijiem.

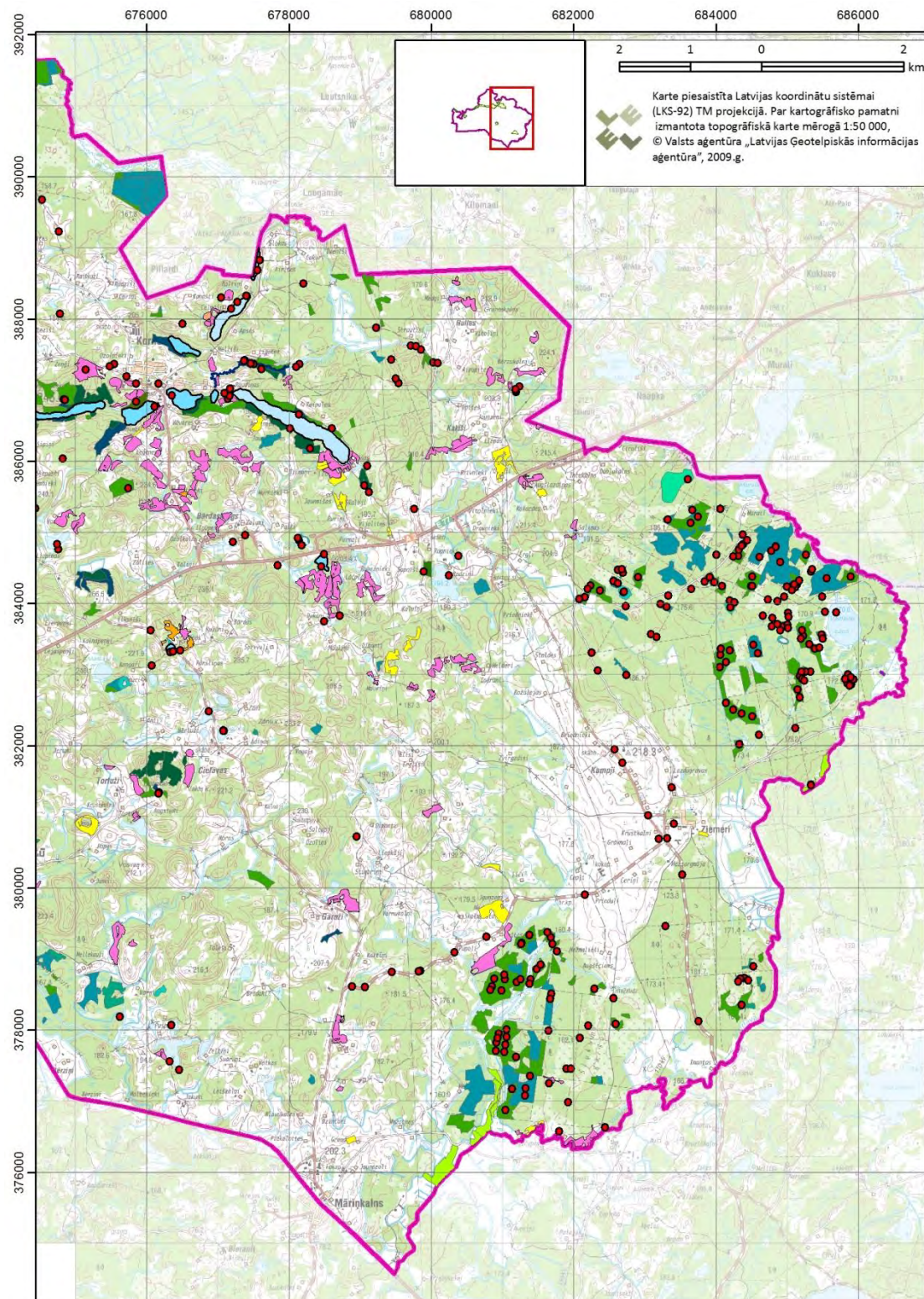
ES biotopa kods un nosaukums (*-prioritārs biotops)	Iepriekš kartētā platība	Aktualizētā platība	Starpība	Iemesls
6510 Mēreni mitras pļavas	27,0	62,7	35,7	Apsekotas jaunas teritorijas; daļa neatbilst biotopa kritērijiem, daļa kartēta kā 6270*
6530* Parkveida pļavas un ganības	0,6	0,6	0	
7110 Neskarti augstie purvi	1,5	2,5	1	Apsekotas jaunas teritorijas
7140 Pārejas purvi un slīkšņas	8,6	9,8	1,2	Apsekotas jaunas teritorijas; biotopu poligonu dublēšanās DDPS „Ozols” datu bāzē; robežu precizēšana
7160 Minerālvielām bagāti avoti un avoksnāji	0,03	12,6	12,6	Apsekotas jaunas teritorijas
8210 Karbonātisku pamatiežu atsegumi	0,1	0,1	0	
9010* Veci vai dabiski boreālie meži	2422,6**	350,98	-2064,1	Apsekotas jaunas teritorijas; robežu precizēšana; pārklāšanās ar biotopu 9180*; daļa kartēta kā 91D0* un 9050; daļa neatbilst biotopa kritērijiem
9020* Veci jaukti platlapju meži	3,0	3,0	0	
9050 Lakstaugiem bagāti egļu meži	0	81,8	81,8	Precizēta ES biotopu noteikšanas metodika; iepriekšējā kartēšanā biotops netika izdalīts
9080* Staignāju meži	60,1**	20,0	-41,1	Apsekotas jaunas teritorijas; robežu precizēšana
9160 Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži)	3,8	5,6	1,8	Apsekotas jaunas teritorijas

ES biotopa kods un nosaukums (*-prioritārs biotops)	Iepriekš kartētā platība	Aktualizētā platība	Starpība	Iemesls
9180* Nogāžu un gravu meži	154,1	46,4	-107,7	Apsekotas jaunas teritorijas; robežu precizēšana; pārklāšanās ar biotopu 9180*; daļa kartēta kā 9010*; daļa neatbilst biotopa kritērijiem
91D0* Purvaini meži	372,2	239,0	-129,8	Apsekotas jaunas teritorijas; robežu precizēšana; biotopu poligonu dublēšanās DDPS „Ozols” datu bāzē, daļa neatbilst biotopa kritērijiem
91E0* Aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži)	7,1	2,2	-4,9	Robežu precizēšana

** Kļūdains datu bāzes ieraksts

2.2.a attēls. ES aizsargājамie biotopi AAA „Veclaicene” teritorijā

2.2.b attēls. ES aizsargājamie biotopi AAA „Veclaicene” teritorijā

2.3.1. Saldūdens biotopi

Dabas aizsardzības vērtība

Saldūdens biotopi aizņem aptuveni 9% no AAA „Veclaicene” esošajiem aizsargājamajiem biotopiem (skat. 2.1. tabulu). Pēc dabas datu pārvaldības sistēmas „Ozols” datiem un 2015. gada vasaras sezonā veiktajiem lauku pētījumiem, teritorijā konstatēti 3 ES aizsargājамie saldūdens biotopi: 3130 Ezeri ar oligotrofām līdz mezotrofām augu sabiedrībām, 3150 Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju, 3260 Upju straujteces un dabiski upju posmi.

Biotops 3130 Ezeri ar oligotrofām līdz mezotrofām augu sabiedrībām ir Latvijā ļoti reti sastopams un pret eutrofikāciju sevišķi jutīgs un apdraudēts ezeru tips. Šāda tipa ezeri ir vienīgā ilgtspējīgā augtene lobēliju-ezereņu kompleksa sugām. Būtiskākais faktors šāda ezeru ekosistēmas pastāvēšanai ir zema biogēnu koncentrācija ūdenī. Tas nosaka eutrofikācijas procesa lēno attīstību un nodrošina raksturīgajām sugām nepieciešamos barošanās un gaismas apstākļus.

AAA „Veclaicene” biotopam 3130 Ezeri ar oligotrofām līdz mezotrofām augu sabiedrībām atbilst Mazais Baltiņš, Lielais Baltiņš (skat 2.3. attēlu) un Raipala ezers. Ezeriem raksturīga augsta ūdens caurredzamība (2,4 – 3,1 m), skrajas virsūdens ūdensaugu audzes un liels minerālgrunts īpatsvars piekrastē, kā arī sastopama pamīšziedu daudzlape *Myriophyllum alterniflorum*. Plašākās pamīšziedu daudzlapes audzes sastopamas Raipala ezerā un Lielajā Baltiņā, bet Mazajā Baltiņā – atsevišķi eksemplāri (skat 2.4. attēlu).

Raipala ezeram gandrīz visā piekrastē raksturīga šaura un skraja parastās niedres *Phragmites australis* josla, ko nomaina peldlapu augi – dzeltenā lēpe *Nuphar lutea* un peldošā glīvene *Potamogeton natans*. Lielajā Baltiņā un Mazajā Baltiņā virsūdens augu attīstību ierobežo apēnojums no krastmalas kokiem, dominējošās ūdensaugu sugas abos ezeros ir mieturu daudzlape *Myriophyllum verticillatum* un vārpainā daudzlape *Myriophyllum spicatum*, kas vietām veido blīvas audzes.

2.3. attēls. Lielā Baltiņa piekraste (Foto: L.Grīnberga)

2.4. attēls. Pamīšziedu daudzlapes *Myriophyllum alterniflorum* audzes Raipala ezerā (Foto: L.Grīnberga)

Biotops 3150 Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju sastopams samērā bieži visā Latvijā. Tas ir dabiskas izcelsmes biotops, kas ir Latvijā nozīmīgākā tipisku saldūdens augu un dzīvnieku sugu dzīvotne. Nereti biotops ir nozīmīga dzīvotne arī retām un īpaši aizsargājamām sugām, piemēram, sīkajai lēpei *Nuphar pumila* (Trumulītī un Lielajā Paiķī), ūdens ērkšķuzālei *Scolochloa festucacea* un matveida glīveneī *Potamogeton trichoides* (Lielajā Paiķī).

AAA „Veclaicene” kā saldūdens biotopa 3150 Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju 1.apakštipam Dzidrūdens ezeri ar iegrimušo augāju atbilst Dzērves ezers, levas ezers, Ilgāja ezers, Kalekauris, Lielais Paiķis, Mācītājmuižas ezers, Mellītis, Palpieris, Peļļu ezers, Pilskalna ezers, Smilšājs, Sūneklis un Trumulītis (skat 2.5 un 2.6. attēlu).

Šiem ezeriem raksturīga daudzveidīga un sugām bagāta veģetācija, kā arī labi izveidojušās visas – virsūdens, peldlapu un iegrimušo ūdensaugu – joslas. Liela daļa no ezeriem ir dziļi, jo atrodas subglaciālās vagās (Dzērves ez., levas ez., Ilgāja ez., Kalekauris, Mellītis, Pilskalna ez. un Smilšājs), tādēļ ūdensaugu attīstība ir ierobežota. Par eutrofikācijas pakāpi liecina aizaugums un ūdensaugu sugu sastāvs seklākajās daļās, kā arī ūdens ziedēšana. Stipri aizauguši ir seklie ezeri – Trumulītis un Peļļu ezers, kurš ir vērtējams kā aizaugošs.

2.5. attēls. levas ezera piekraste (Foto: L.Grīnberga)

2.6. attēls. Kalekaura ezera piekraste (Foto: L.Grīnberga)

AAA „Veclaicene” teritorijā ir vairāki ezeri, kas atbilst biotopa 3150 Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju 2.apakštipam Brūnūdens ezeri ar daudzveidīgu augāju. Biotopam atbilst Murata ezers, kura lielākā daļa atrodas Igaunijā (skat. 2.7. un 2.8. attēlu). Ezers ir sekls, vidējais dziļums – 2,2 m. Gar ezera piekrasti izveidojusies samērā blīva ūdensaugu josla, tie sastopami līdz 1,7 m dziļumam, dziļāk grunts bez veģetācijas, to veido kūdrainas dūņas. Latvijas teritorijā ezera piekraste ir purvaina, ūdensaugu sugu sastāvā dominē parastā niedre, dzeltenā lēpe, šaurlapu vilkvāļīte *Typha angustifolia*, ezera meldrs *Scirpus lacustris* un spožā glīvene *Potamogeton lucens*.

2.7. attēls. Murata ezera Igaunijas piekraste (Foto: L.Grīnberga)

2.8. attēls. Murata ezera Latvijas piekraste (Foto: L.Grīnberga)

Daļa no brūnūdens ezeriem ir platības ziņā ļoti nelieli, atrodas purvainās teritorijās, piemēram, Mazais Paiķis un Kūriņkalna ezers (skat. 2.9. un 2.10. attēlu). Šie ezeri ir grūti pieejami, purvainiem krastiem, ūdensaugi sastopami gandrīz visā ezerā, krastos augstais purvs un niedru audzes. Dominējošās ūdensaugu sugas šajos ezeros ir dzeltenā lēpe, peldošā glīvene, parastais elsis *Stratiotes aloides* un ūdensrozes *Nymphaea sp.*

2.9. attēls. Kūriņkalna ezera apkārtnē un veģetācija (Foto: L. Grīnberga)

2.10. attēls. Mazā Paiķa ezera apkārtnē un veģetācija (Foto: L. Grīnberga)

Biotopam 3260 Upju straujtecēs un dabiski upju posmi atbilst visi upju posmi ar akmeņainu, oļainu vai grantainu gultni, kuros straumes ātrums ir lielāks par 0,2 m/s. AAA „Veclaicene” teritorijā biotops 3260 Straujtecēs un dabiski upju posmi mazajās un vidēja lieluma upēs ir bieži sastopams, jo apvidum raksturīgas strauji tekošas ritrāla tipa upes, kurām galvenokārt raksturīga smilts un grants gultne ar koksni, koksnes un lapu detritu. Oļu un akmeņu substrāts ir mazāk raksturīgs. Vairumā upju ūdens ir brūnganā krāsā, kas liecina par paaugstinātu humīnvielu saturu un lielu pārpurvotu teritoriju īpatsvaru sateces baseinā. Upes ir spēcīgi noēnotas, noēnojums limitē perifitona (apauguma aļģu), makroskopisko aļģu un makrofitu izplatību. Raksturīgas relatīvi daudzveidīgas reofilo (tikai strauji tekošus ūdeņus apdzīvojošo) bentisko bezmugurkaulnieku sabiedrības.

AAA „Veclaicene” kā saldūdens biotops 3260 Upju straujteses un dabiski upju posmi atbilst upes posms Vaidavas upē (lejpus Grūbes ūdenskritumam), upes posms Zvirgzdūpītē (no upes vidusteces līdz uzpludinājumam lejtecē), upes posms Cekulupītē (no viensētas „Žagatas” līdz ietekai Vaidavā), upes posms Apšupītē (no upes vidusteces līdz appludinātajam posmam upes lejtecē) upes posms Vārnupītē (no upes vidusteces līdz ietekai Vaidavā), upes posms Pērļupītē (posms pie Kornetu ciema) (skat 2.11. un 2.12. attēlu).

2.11. attēls. Straujteses posms Pērļupītē
(Foto: L.Grīnberga)

2.12. attēls. Straujteses posms Vaidavā
(Foto: L.Grīnberga)

Pēc dabas datu pārvaldības sistēmas „Ozols” datiem, AAA „Veclaicene” teritorija 0,76 ha platībā atbilst biotopam **3190* Karsta kriteres**, tomēr, apsekojot teritoriju dabā, tika konstatēts, ka šī teritorija neatbilst biotopa 3190* prasībām.

AAA „Veclaicene” ezeros konstatētas reto un aizsargājamo ūdensaugu sugas, kas iekļautas MK noteikumos Nr. 396 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”, atradnes – pamīšziedu daudzlapas *Myriophyllum alterniflorum* DC. Raipala ezerā, Lielajā Baltiņā un Mazajā Baltiņā, matveida glīvenes *Potamogeton trichoides* Cham. et Schltdl. Lielajā Paiķī un lokanās nitellas *Nitella flexilis* L. Kalekaura ezerā, Lielajā Baltiņā un Mazajā Baltiņā, kā arī Sarkanās grāmatas sugas – sīkā lēpe *Nuphar pumila* (Timm) DC. Trumulītī, ūdens ērkšķuzāle *Scolochloa festucacea* (Willd.) Link (3.kategorija) Lielajā Paiķī un un pusgrimusī raglape *Ceratophyllum submersum* L. Jaunlaicenes ezerā.

Sociālekonomiskā vērtība

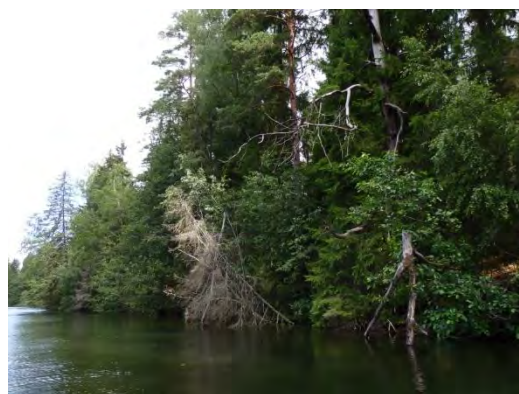
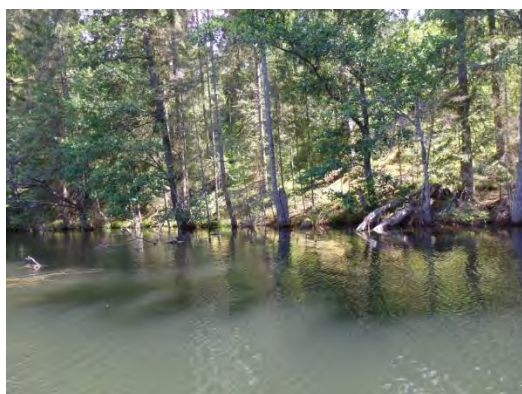
Ezeri un upes veido unikālas ekosistēmas, kas nodrošina dzīves vidi un barošanās vietas daudzām bezmugurkaulnieku, abinieku, putnu un zīdītāju sugām. Nozīmīga ir saldūdens biotopu rekreatīvā funkcija – pie lielākās daļas no ezeriem iekārtotas atpūtas vietas un peldvietas, dabas takas, izplatīta makšķerēšana.

Ietekmējošie faktori

3130 Ezeri ar oligotrofām līdz mezotrofām auqu sabiedrībām, 3150 Eitrofi ezeri ar ieqrimušo ūdensauqu un peldauqu augāju

- **Ezera hidroloģiskā režīma izmaiņas**

Hidroloģiskā līmeņa izmaiņas AAA „Veclaicene” ezeros radušās gan bebru, gan cilvēka darbības rezultātā. Pamatā tā ir ūdens līmeņa paaugstināšanās, ko izraisa iztekošo upīšu vai strautu aizdambēšana (skat. 2.13. attēlu). AAA „Veclaicene” ezeros šādām izmaiņām ir īpaši negatīva ietekme, jo ezeri atrodas subglaciālajās dziļvagās, to krasti ir stāvi, apauguši ar mežu vai koku joslu, ko ir svarīgi saglabāt, lai novērstu krastu eroziju. Ūdens līmeņa paaugstināšanās izraisa ne tikai piekrastes applūdināšanu, piekrastes eroziju un papildus biogēnu ienesi, bet arī koku atmiršanu krasta aizsargjoslā.

2.13. attēls. Paaugstināts ūdens līmenis Mazajā Baltiņā (Foto: L.Grīnberga)

- **Piesārņojums ar biogēnajiem elementiem**

Piesārņojumu ar biogēnajiem elementiem ezeros rada to ienese pa ietekošajiem strautiem un meliorācijas grāvjiem, kā arī no piekrastes teritorijām. Būtiska nozīme ir tam, kā ezeri un to piekrastes tika apsaimniekotas agrāk, jo vairākos ezeros veiktās ūdens ķīmiskās analīzes uzrāda paaugstinātas biogēnu koncentrācijas dziļo ezeru – Lielais Baltiņš, Mazais Baltiņš, Ilgāja ezers – piegrunts slānī (Kalvane I. and Veidemane K., 2013). Biogēni tiek akumulēti sedimentos un, mainoties vides apstākļiem, tiek atbrīvoti, veidojot iekšējo piesārņojuma slodzi.

2.14. attēls. Zaļalģu savairošanās levas ezerā (Foto: L.Grīnberga)

2.15. attēls. Zaļalģu savairošanās Mazajā Baltiņā (Foto: L.Grīnberga)

- **Blīvas virsūdens augu joslas izveidošanās, detrīta un dūņu uzkrāšanās piekrastē**

Blīvas virsūdens augu joslas izveidošanās piekrastē veicina detrīta un dūņu uzkrāšanos Trumulītī (skat. 2.16. attēlu), Ilgajā un Mācītājmuižas ezerā. Organiskais materiāls, kas netiek izņemts no ezera, veicina vēl straujāku ūdensaugu savairošanos un dūņu veidošanos, tādēļ ieteicama virsūdens augu joslas fragmentēšana, to izplaujot un ūdensaugus izvācot no ezera.

2.16. attēls. Virsūdens augu josla Trumulītī ziemeļaustrumu piekrastē (Foto: L.Grīnberga)

- **Bebru darbība**

Bebru darbība ir viens no būtiskākajiem saldūdens biotopus ietekmējošajiem faktoriem teritorijā (skat. 2.17. un 2.18.attēlu). Bebru darbība īpaši būtiski ietekmē nelielus ezerus, kā arī upju straujteču posmus. Aizsprostojot ezera iztekošos strautus un upītes, tiek paaugstināts ūdens līmenis, veicināta ezeru aizaugšana ar iegrimušajiem un peldlapu ūdensaugiem, ūdens caurredzamības samazināšanās.

2.17. attēls. Bebru sagāztie koki mežā Mazā Paiķa piekrastē (Foto: L.Grīnberga)

2.18. attēls. Bebru dambis Pērļupītes straujtes posmā lejpus Kornešiem (Foto: L.Grīnberga)

- **Makšķerēšana, nelegālā zveja**

Makšķerēšanas negatīvais blakusefekts ir zivju piebarošana, īpaši ziemā, kā arī makšķernieku atstātie atkritumi ezeros un to piekrastēs. Būtisku negatīvu ietekmi rada nelegālā zveja.

- **Rekreācija**

Nozīmīgākā rekreācijas ietekme ir novērojama levas ezerā, kura krastos atrodas labiekārtota peldvieta. Kopumā AAA „Veclaicene” peldvietas nav ļoti noslogotas, un to izmantošana nerada būtisku slodzi uz ezeriem. Ierīkojot jaunus tūrisma un atpūtas objektus un dabas takas, jā saglabā koku josla pie ezeriem un upēm, kur krasti ir slīpi un stāvi, kā arī zālāja josla lēzenās piekrastēs.

3260 Upju straujtes un dabiski upju posmi

AAA „Veclaicene” teritorijā biotopa 3260 Upju straujtes un dabiski upju posmi pastāvēšana netiek būtiski apdraudēta, ja tiek saglabāta upju dabiskā hidromorfoloģija un dabiskais hidroloģiskais režīms, netiek būtiski izmainīts zemes lietojuma veids sateces baseinā (piemēram, liels kailciršu īpatsvars) un netiek palielināta biogēnu slodze.

Būtiskāko negatīvo ietekmi uz biotopu AAA „Veclaicene” atstājusi teritorijā jau daudzus gadus atpakaļ veiktā mazo un vidēja lieluma upju hidromorfoloģiskā pārveidošana un dabiskā hidroloģiskā režīma ietekmēšana: iztaisnotas upju gultnes, pārveidoti gultnes profili, uzpludināti dīķi (ezeri). Taisnotajās upēs ar ritrāla upēm raksturīgo straumes ātrumu visbiežāk raksturīgs viendabīgs grants gultnes substrāts bez dabīgi meandrējošajām upēm raksturīgās mozaīkveida struktūras (piemēram, ar liela izmēra substrāta minerālajām daļiņām (akmeņiem, oļiem) un sērēm). Taisnoto upju gultnēm nevajadzētu veikt atkārtotus padziļināšanas un bagarēšanas darbus, lai neradītu traucējumus reofilu sugu sabiedrībām, kas no jauna izveidojušās un daļēji nostabilizējušās pārveidotajos upju posmos.

Posmos, kur upēs sakritušie koki aizsprosto straumi, veidojot uzpludinājumus un detrīta un sedimentu akumulēšanos, būtu rekomendējama daļēja koksnes izvākšana, atjaunojot raksturīgo upes tecējumu un atstājot pārējo koksni, kas nodrošinātu ūdens bezmugurkaulniekiem un zivīm (sevišķi lašveidīgo zivju mazuļiem) nepieciešamos koksnes mikrobiotopus. Koksne kalpo kā olu dēšanas substrāts ūdens kukaiņiem un ir stabils iekūņošanās un izlidošanas substrāts, tā kalpo arī kā substrāts, kur apmesties un pāroties pieaugušajiem ūdens kukaiņiem.

2.3.2. Zālāju biotopi

Dabas aizsardzības vērtība

Apkopojot pieejamos datus par zālāju platībām pirms dabas aizsardzības plāna uzsākšanas un dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā veikto zālāju biotopu kartējumu, AAA „Veclaicene” konstatēti 8 Eiropas Savienības aizsargājami zālāju biotopi 379,6 ha platībā: 6120* Smiltāju zālāji, 6210 Sausi zālāji kaļķainās augsnēs, 6230 Vilkakūlas (tukšaiņu) zālāji, 6270* Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, 6410 Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs, 6450 Palieņu zālāji, 6510 Mēreni mitras pļavas un 6530* Parkveida pļavas un ganības.

Visplašāk no zālāju biotopiem sastopams ES prioritārais biotops 6270* **Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas** - kopā 283,9 ha. Šī biotopa pastāvēšana cieši saistīta ar AAA „Veclaicene” teritorijā esošajām saimniecībām, kas ekstensīvi nodarbojas ar lopkopību. Sastopami visi trīs šī biotopa varianti, tomēr visvairāk – tipiskais jeb 1. variants mēreni mitrās, neitrālās augsnēs, jo īpaši Kornešu apkārtnē. Arī kultūrvēsturiski nozīmīgais objekts un tūrisma piesaistes vieta – Drusku pilskalns – ir biotopa 6270* 1. (tipiskā) un 2. (sausā, nabadzīgā) varianta komplekss. Šī zālāju biotopa aizsardzības statusam ir cieša sociālekonomiskā saistība ar tradicionālo lauku iedzīvotāju dzīvesveidu, kas mūsdienās strauji izzūd. Kopumā biotopa aizsardzības stāvoklis AAA vērtējams kā nelabvēlīgs, jo lielākā daļa no kartētajiem 6270* biotopiem ir pamesti un sukcesijas gaitā izzūd, vai arī tie tiek nepareizi apsaimniekoti, pļaujot un smalcinot (skat. 2.19. un 2.20. attēlu).

2.19. attēls. Biotopa 6270* 2. variants
Drusku pilskalnā. Sastopamas vairākas
dabisku zālāju indikatorsugas - vidējā
ceļteka *Plantago major*, parastā trīsene
Briza media*, klinšu noraga *Pimpinella
***saxifraga* (Foto: M. Grandāne)**

2.20.attēls. Biotopa 6270* 1. variants
pie Bronkām, kur veģetācijā dominē
parastā sekstaine *Cynosurus cristatus*,
parastā smilga *Agrostis tenuis* un
parastā smaržzāle *Anthoxanthum*
***odoratum* (foto: M. Grandāne)**

6210 Sausi zālāji kaļķainās augsnēs AAA „Veclaicene” teritorijā pašreiz konstatēti 5,5 ha platībā. Biotopa 2. jeb austrumu variants Veclaicē lielākoties sastopams pauguru dienvidu nogāzēs, kur sugu sastāvā dominē sarkanā auzene *Festuca rubra*, meža zemene *Fragaria vesca*, lielā dzelzene *Centaurea scabiosa* un raudene *Origanum vulgare*. Biotopa aizsardzības stāvoklis vērtējams kā nelabvēlīgs.

6230* Vilkakūlas zālāji AAA „Veclaicene” teritorijā pēc pašreizējiem datiem konstatēti 1,3 ha platībā. Teritorijā konstatēts biotopa 2. variants, kas sastopams mitrās augsnēs, un veģetācijā novērojamas tādas sugas kā pļavas vilkmēle *Succisa pratensis*, Sāres grīslis *Carex panicea*, stāvais retējs *Potentilla erecta*, parastā smilga *Agrostis tenuis*. Šī biotopa aizsardzības stāvoklis kopumā vērtējams kā nelabvēlīgs, jo lielākā biotopa platības daļa tiek apsaimniekota, pļaujot un atstājot zemē. Izņēmums ir zālājs nelielā platībā Ruļļu ezera ziemeļu krastā, kur ilgstoši bijusi piemērota apsaimniekošana, līdz ar to saglabājusies liela sugu daudzveidība un gandrīz ideāla zālāja struktūra (skat. 2.21. attēlu).

2.21.attēls. Vilkakūlas zālāja 6230* 2. variants pie Ruļu ezera. Veģetācijā novērojama pļavas vilkmēle *Succisa pratensis* un parastā smilga *Agrostis tenuis* (Foto: M. Grandāne)

6410 Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs AAA „Veclaicene” teritorijā konstatēti 0,4 ha platībā, Vaidavas ezera apkaimē, ar mežiem izolētā, bebru apdraudētā un pamazām aizaugošā platībā. Šis biotops nelielā procentuālā piemaisījumā konstatēts arī vairumā no biotopa 6270* Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas 3. jeb mitrā varianta atradnēm. Biotopa aizsardzības stāvoklis vērtējams kā īpaši nelabvēlīgs.

6450 Palieņu zālāji teritorijā konstatēti 27,4 ha platībā. Lielākā daļa no iepriekš kartētiem palieņu zālājiem ir degradējušies ilgstošas apsaimniekošanas trūkuma dēļ vai arī nepareizi apsaimniekojot – pļaujot, smalcinot un atstājot zāli zemē. Īpaši šī tendence vērojama zālajos Vaidavas krastos pie Māriņkalna. Palieņu zālāju aizsardzības statuss vērtējams kā nelabvēlīgs.

6510 Mēreni mitras pļavas teritorijā konstatētas 59 ha platībā un platības ziņā ir otrs izplatītākais zālāju biotops AAA teritorijā. Lielākoties konstatēts zālāja 1. variants mēreni auglīgās augsnēs, kam raksturīgs augsts graudzāļu zelmenis ar pļavas auzeni *Festuca pratensis* un pūkaino pļavauzīti *Helictotrichon pubescens*. Biotopa aizsardzības statuss vērtējams kā nelabvēlīgs.

6530* Parkveida pļavas un ganības AAA „Veclaicene” konstatēts 0,6 ha platībā un ietver vienu meža nogabalu, kurā konstatēti sekundārajā mežā iesaistīti, bioloģiski veci, parkveida koki. Biotopa aizsardzības stāvoklis vērtējams kā nelabvēlīgs.

Sociālekonomiskā vērtība

Zālāju sniegtie ekosistēmu pakalpojumi

Zālāji spēj nodrošināt daudzveidīgus apgādes ekosistēmu pakalpojumus, ko AAA „Veclaicene” iedzīvotāji nereti izmanto, piemēram, iegūstot sienu un skābsienu lopbarībai un izmantojot zālājus lopu ganībām vasaras periodā. Zālājos iespējama arī ārstniecības augu ieguve, kā arī no zāles zaļās masas var iegūt biomasu enerģijas ražošanai.

Viens no ekosistēmu pakalpojumu veidiem, kas īpaši svarīgs aizsargājamo ainavu apvidum – zālājiem ir liela nozīme kā ekosistēmu kultūras pakalpojumam, jo zālāji un lauku ainava ir kultūrvēstures mantojums, kā arī tie nodrošina atpūtas un tūrisma iespējas.

Lai gan grūtāk izprotami, taču kopējai AAA „Veclaicene” vides kvalitātes nodrošināšanai ne mazāk svarīgi ir arī zālāju sniegtie regulācijas ekosistēmu pakalpojumi:

- 1) apputeksnēšana;
- 2) ūdens aprites saglabāšana un kvalitatīva ūdens nodrošināšana;
- 3) augsnes saglabāšana;
- 4) dzīvotņu saglabāšana;
- 5) barības vielu aprite;
- 6) ģenētiskās daudzveidības nodrošināšana.

Ekonomiskā vērtība

Papildus tiešajiem un netiešajiem ekonomiskajiem ieguvumiem no ekosistēmu pakalpojumiem, zālāju biotopu uzturēšana sniedz iespēju saņemt maksājumus no Lauku atbalsta dienesta. Tā kā bioloģiski vērtīgiem zālājiem nepieciešama specifiska, ekstensīva apsaimniekošana, izpildot šīs prasības, ir iespējams saņemt diferencētus, palielinātus atbalsta maksājumus, atkarībā no biotopa un tā apsaimniekošanas grūtības pakāpes un ražīguma.

Ietekmējošie faktori

Zālāju biotopi ir viena no retajām biotopu grupām, kur aizsardzības nodrošināšana nozīmē regulāru, ilgstošu, ekstensīvu un pareizu biotopu apsaimniekošanu. Nereti šo nosacījumu izpilde zālāja īpašniekiem ir par grūtu, vai arī nav ekonomiski izdevīga, īpaši, ja netiek piekopts tradicionālais dzīvesveids ar lopu turēšanu, kas nozīmē gan zālāju ganīšanu, gan pļaušanu sienam. Zālāju biotopu aizsardzību apdraud zālāju pamešana, nepareiza apsaimniekošana, pārāk intensīva apsaimniekošana, kā arī AAA „Veclaicene” īpaši aktuālā problēma – invazīvās sugas Sosnovska latvāņa izplatība.

Zālāju biotopu apsaimniekošanas vēstures saistība ar mūsdienu situāciju

Zālāju apsaimniekošana AAA „Veclaicene”, ir saistīta ar vēsturiski mainīgo politisko un sociālekonomisko situāciju. Kā iespējams spriest pēc 20. gadsimta sākumā uzņemtajām fotogrāfijām (skat 2.23. – 2.25. attēlu), tad AAA „Veclaicene” apkaimē ar lauksaimniecību nodarbojās katrā lauku sētā. Tika apsaimniekotas un koptas

plašas lauksaimniecības zemju platības, dažādu kultūru audzēšanai iekopta aramzeme, savukārt ganīšanai un siena pļaušanai – uzturēti ilggadīgie zālāji.

2.22. attēls. Leģenes, Veclaicenes pagasts, 1941. gads (Foto no www.zudusilatvija.lv)

2.23. attēls. Skats no Opekālna. 20. gs. 30-tie gad. (Foto no www.zudusilatvija.lv)

2.24. attēls. Kartupeļu vagošana Mišās, pie Raipala ezera (Foto no www.zudusilatvija.lv).

2.25. attēls. Ainava Dēliņkalna apkaimē, 1934. gads (Foto no www.zudusilatvija.lv)

Zālāju pamešana, aizauģšana ar mežu

Vairumā no AAA „Veclaicene” teritorijā esošajiem pamestajiem zālāju biotopiem jau tagad novērojama kokaugu - krūmu un koku sugu – ieviešanās lakstaugu stāvā un tālāka attīstība. Ne tik sen pamestie zālāji aizaug ar ekspansīvām sugām – graudzālēm, grīšļiem (pārmitrās vietās), nitrofilēm augiem. Pēc zālāju pamešanas ik gadu uzkrājas biezs kūlas slānis, notiek augu sabiedrību un veģetācijas izmaiņas, samazinās bioloģiskā daudzveidība.

Zālāju biotopu nepareiza apsaimniekošana

Lai saņemtu atbalsta maksājumus un iespējami finansiāli izdevīgiem paņēmieniem apsaimniekotu zālājus, daudzviet Latvijā, arī AAA „Veclaicene”, pēdējo gadu laikā plaši tika praktizēta zālāju smalcināšana jeb mulčēšana. Šāda veida apsaimniekošana īpaši paātrina dabas vērtību samazināšanos zālājos, jo zem blīvā, sasmalcinātā zaļās masas slāņa ir samazināta iespēja izsēties un uzturēt sēklām, īpaši pļavu platlapjiem. Līdzīgi nepareizas apsaimniekošanas paņēmieni ir zāli nopļaut un atstāt uz lauka, vālu vietās veidojot biezu kūlas slāni.

Zālāju intensīva apsaimniekošana

Bioloģiski vērtīgos zālājus apdraud arī pārāk intensīva apsaimniekošana – mēslošana ar minerālmēsliem vai šķidrajiem kūtsmēsliem, kā arī pārganīšana vai ielabošana. Zālāju biotopu uzaršana nozīmē to pilnīgu iznīcināšanu.

Invazīvās sugas un to apkarošana

Pēc Valsts augu aizsardzības dienesta datiem Apes novadā ar Sosnovska latvāņu audzēm ir invadēti ~27 ha teritorijas, savukārt Alūksnes novadā ~260 ha teritorijas. Tas nozīmē, ka AAA „Veclaicene” ir īpašā šīs invazīvās sugas izplatības riska zonā. Dabiskie zālāju biotopi šajā gadījumā ir apdraudēti divējādi – gan pašu latvāņu iespējamā invāzija biotopu teritorijā, gan vietējo iedzīvotāju centieni latvāņus apkarot ar ķīmikālijām (piem., populāro herbicīdu Raundapu), saindējot augsni un iznīcinot dabiskās zālāju augu sugas.

2.3.3. Purvu biotopi

Dabas aizsardzības vērtība

AAA „Veclaicene” kopumā sastopami trīs aizsargājamie ES purvu biotopi – **7110* Neskarti augstie purvi, 7140 Pārejas purvi un slīkšņas** (Latvijā aizsargājams biotops kā 2.7. Pārejas purvi un slīkšņas), **7160 Minerālvielām bagāti avoti un avoksnāji** (Latvijā aizsargājams biotops kā 2.6. Minerālvielām bagāti avoti un avoksnāji).

Platības ziņā AAA „Veclaicene” teritorijā visvairāk sastopams biotops **7140 Pārejas purvi un slīkšņas**, kas pārsvarā ietver ezeru malas (skat. 2.26. attēlu), un biotops **7160 Minerālvielām bagāti avoti un avoksnāji**, kas sastopams fragmentāri nogāzēs un gravās, kur izplūst pazemes ūdeņi. Lielākā platībā biotops - 7160 Minerālvielām bagāti avoti un avoksnāji, sastopams AAA ziemeļu daļā, netālu no Igaunijas robežas pie Murata ezera (skat. 2.27. attēlu).

2.26. attēls. Pārejas purvs pie Lielā Paiķa ezera (Foto: A. Mežaka)

2.27. attēls. Avoksnājs pie Murata ezera (Foto: A. Mežaka)

Sociālekonomiskā vērtība

Sociālekonomiskais ieguvums purvu biotopos saistīts ar ekotūrisma plānošanu, izglītojot sabiedrību par AAA dabas vērtībām.

Ietekmējošie faktori

Apsekotos biotopus 7140 Pārejas purvi un slīkšņas daļēji ir ietekmējusi bebru darbība, kā rezultātā ir pacēlies ūdens līmenis pie pārejas purvu robežas ar mežu. Tomēr nav vērojams, ka šī ietekme negatīvi ietekmētu pārejas purvu biotopus ilglaicīgi. Lai objektīvi novērtētu bebru darbības ietekmi uz purva biotopa kvalitāti, nepieciešams veikt ilggadēju monitoringu.

Lielā Paiķa ezera krastā vērojama makšķernieku taka, tomēr tās ietekme nav vērtējama kā negatīva, jo takas tuvumā tika novēroti 7 purvāja vienlapes *Malaxis monophyllos* eksemplāri.

2.3.4. Iežu atsegumu biotopi

AAA „Veclaicene” konstatēts viens iežu un atsegumu biotops – **8210 Karbonātisku pamatiežu atsegumi.**

Dabas aizsardzības vērtība

Biotops atrodas AAA rietumu daļā un veido Grūbes dolomīta atsegumu (skat 2.28. attēlu). Biotopā izplūst arī avoti, kas atbilst **7220* Avoti, kuri izgulsnē avotkalņus**, paaugstinot biotopa kvalitāti, bet to platība ir niecīga, un tie nav izdalāmi, kā atsevišķs biotops.

2.28. attēls Grūbes dolomīta atsegums – 8210 Karbonātisku pamatiežu atsegums (Foto: A. Mežaka)

Sociālekonomiskā vērtība

Atsegumiem ir liela sociālekonomiskā vērtība, jo tie atrodas blakus labiekārtotai tūrisma infrastruktūrai – stāvlaukumam un atpūtas vietai. Pie atseguma izplūstošā avota ir iekārtota avota ūdens ņemšanas vieta, kuru nepieciešams sakārtot, lai samazinātu antropogēno ietekmi uz atsegumiem.

Ietekmējošie faktori

Grūbes dolomīta atsegumu negatīvi ietekmē cilvēku darbība avota tuvumā, un ir nepieciešama infrastruktūras atjaunošana (skat. 2.29. attēlu).

Grūbes atsegums upes pusē ir nedaudz aizaudzis ar lakstaugiem un krūmiem – nepieciešams reizi sezonā tā apkārtnē veikt to pļaušanu, kas palielinās arī atseguma estētisko vērtību un tūristu piesaisti reģionam. Lai netiktu negatīvi ietekmēta atseguma dabas aizsardzības vērtība, gar Grūbes dolomīta atsegumu būtu nepieciešama koka laipu ar margām izbūve.

2.29. attēls. Infrastruktūra pie Grūbes dolomīta atseguma (Foto: A.Tora)

2.3.5. Mežu biotopi

Dabas aizsardzības vērtība

Dati par AAA „Veclaicene” aizsargājamajiem meža biotopiem iegūti no dažādiem avotiem – 2003. gadā izstrādātajiem dabas aizsardzības plāniem dabas liegumiem „Dēliņkalns” un „Korneti-Peļļi”, 2009. gadā veiktās biotopu kartēšanas projekta „Augu un biotopu monitorings Natura 2000 teritorijās Latvijā”, 2012.-2013. gadā veiktās biotopu inventarizācijas projekta „Saskaņota dabas teritoriju apsaimniekošana Igaunijas un Latvijas pierobežā („Zaļais koridors”)”, AS „Latvijas valsts meži” veiktās potenciālo aizsargājamo biotopu inventarizācijas. DA plāna izstrādes gaitā 2015. gada pavasarī – vasarā tika veikti apsekojumi dabā dabas liegumos „Korneti-Peļļi” un „Dēliņkalns”, kā arī atsevišķos mikroliegumos, precizējot biotopu kartējumu atbilstoši aktuālajai metodikai (Auniņš A. (red.), 2013) un identificējot biotopus, kas atbilst līdz šim Latvijā neizdalītajam ES aizsargājamajam biotopam 9050 Lakstaugiem bagāti egļu meži (Ikauniece *et al.*, 2015). Esošo datu apstrādes un papildus inventarizāciju rezultātā izveidots konsolidēts kartogrāfiskais slānis ar meža biotopiem, iespēju

robežās katram biotopa poligonam piešķirot kvalitātes novērtējumu, līdz ar to radot iespēju izvērtēt pašreizējo biotopa aizsardzības stāvokli teritorijā un nepieciešamos aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumus turpmāk. Kvalitātes novērtējums sadalīts trīs klasēs – izcila vai laba, vidēja un zema kvalitāte, atkarībā no biotopa dabiskuma pakāpes, tajā sastopamo reto un aizsargājamo sugu atradnēm, raksturīgās veģetācijas u.c. parametriem (izcila un labas kvalitātes biotopi apvienoti vienā klasē, jo projekta „Zaļais koridors” ietvaros lietota trīs klašu sistēma, savukārt, 2015. gadā veiktajās inventarizācijās – četru klašu sistēma). Samērā būtiskās biotopu platību izmaiņas, salīdzinot ar DDPS „Ozols” līdz šim esošajām, skaidrojamas ar kartējuma precizēšanu dabas liegumā „Korneti-Peļļi”, kur 2003. gadā praktiski visas subglaciālās iegultnes nogāzes tikušas kartētas kā biotopu 9010* Veci vai dabiski boreālie meži un 9180* Nogāžu un gravu meži pārklāšanās (atbilstoši aktuālajai metodikai, šāda pārklāšanās nav iespējama, kā arī dabā daļa platību neatbilda ES aizsargājamo biotopu minimālajiem kritērijiem), tāpat tika konstatēts kļūdainais biotopu kartējums AAA rietumu daļā, kur biotopu platībās tikušas iekļautas nesen stādītas mežaudzes.

AAA „Veclaicene” teritorijā aizsargājamie meža biotopi izvietojušies nevienmērīgi, lielākās vienlaidus platības ir dabas lieguma „Korneti-Peļļi” teritorijā, dabas liegumos „Dēliņkalns” un „Avotu mežs”, kā arī valsts mežu masīvos AAA austrumu un dienvidaustrumu daļā. Pārējā AAA teritorijā aizsargājamie meža biotopi sastopami atsevišķu fragmentu veidā, daļa no tiem aizsargāti ar mikrolieguma statusu (lielākoties meži uz stāvām nogāzēm un gravās). Nevienmērīgā biotopu izplatība skaidrojama gan ar teritorijā notiekošo mežsaimniecisko darbību, gan ainavas attīstību – lielas mežu platības ir aizaugušas lauksaimniecības zemes ar vidēja vecuma audzēm un briestaudzēm, kurās nav izveidojušās dabiskiem mežiem raksturīgas struktūras.

Biotops **9010* Veci vai dabiski boreālie meži** aizņem vislielākās platības no aizsargājamiem meža biotopiem AAA „Veclaicene” (358,5 ha jeb aptuveni pusi no kartētajiem aizsargājamajiem meža biotopiem), it sevišķi meža masīvos DL „Avotu mežs” un uz ziemeļiem no tā, valsts mežu masīvā teritorijas austrumos, kā arī DL „Korneti-Peļļi”. Biotopa noteikšanas minimālie kritēriji paredz, ka tam jāatbilst dabiskā meža biotopa (DMB) vai potenciālā dabiskā meža biotopa (PDMB) statusam, tātad mežaudzei jābūt ar dabiskam mežam raksturīgām struktūrām (kritalām, sausokņiem, atvērumiem vainaga klājā u.c.) un piemērotai tādām sugām, kas nespēj izdzīvot intensīvas mežsaimnieciskās darbības skartos mežos. Teritorijā sastopams gan biotopa tipiskais variants ar boreālu zemsedzi, gan variants ar netipisku – platlapju mežiem raksturīgu – zemsedzi, gan variants, kas ietver uz susinātām minerālaugsnēm un kūdras augsnēm izveidojušos mežus, kuros aizsardzības vērtības vairs nav saistītas ar kādreizējo hidroloģisko režīmu. Biotopa aizsardzības stāvoklis teritorijā vērtējams kā neadekvāts-nepietiekams, jo, lai arī ir daudz labas kvalitātes nogabalu, lielai daļai no tiem nav nodrošināts nepieciešamais aizsardzības režīms (neiejaukšanās) – 47% no biotopa platībām atrodas aizsargājamo ainavu apvidus teritorijā, kur nav noteikti papildus mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi. Lielākajās platībās aizsardzība nodrošināta biotopiem, kas atrodas Muratagala mežu masīvā, AS „Latvijas valsts meži” apsaimniekotajos medņu mikroliegumos, kā arī DL

„Avotu mežs teritorijā”, taču daudz atsevišķu nogabalu ir gan privātajos mežos, gan arī valsts mežos ārpus mikroliegumiem un to buferzonām.

Biotops **9020* Veci jaukti platlapju meži** konstatēts tikai divos nogabalos, teritorijas austrumu daļā.

Līdz šim Latvijā nav ticis izdalīts ES aizsargājamais biotops **9050 Lakstaugiem bagāti egļu meži**, taču 2015. gadā ir izstrādāts biotopa apraksts un pamatojums tā turpmākai izdalīšanai un inventarizēšanai. AAA „Veclaicene” teritorijā šis biotops konstatēts 81,8 ha platībā (10% no meža biotopiem) DL „Korneti-Pelji” un „Dēliņkalns”, kā arī dažu mikroliegumu teritorijā (skat 2.30. attēlu). Līdz šim attiecīgās platības tikušas kartētas kā biotopi 9010* Veci vai dabiski boreālie meži (ar netipisku zemsedzi) vai 9180* Nogāžu un gravu meži (pieļaujot lielāku egles īpatsvaru kokaudzē). Teritorijas reljefa, augsnes un klimatisko īpatnību dēļ šīs mežaudzes tomēr vairāk atbilst biotopam 9050 Lakstaugiem bagāti egļu meži – mežaudzes 1. un 2. stāvā kopumā dominē egle (notiek arī atjaunošanās ar egli vietās, kur izveidojušies atvērumi vainaga klājā), piemistrojumā ir platlapji, zemsedzē dominē platlapju mežiem raksturīgi lakstaugi un papardes. Izcils šāda biotopa piemērs ir Dēliņkalna ziemeļu nogāzes, arī daudzi nogabali DL „Korneti-Pelji”. 2013. gadā publicētajā ES aizsargājamo biotopu noteikšanas metodikā (Auniņš A. (red.), 2013) paredzēts šādas teritorijas kartēt kā 9010* Veci vai dabiski boreālie meži 2. variantu, atzīmējot, ka faktiski tie atbilst biotopam 9050 Lakstaugiem bagāti egļu meži, taču, paredzot ES aizsargājamo biotopu noteikšanas metodikas papildināšanu ar šo biotopu drīz pēc tam, kad būs apstiprināts DA plāns, šī plāna izstrādes ietvaros meži kartēti, iekļaujot biotopu 9050 Lakstaugiem bagāti egļu meži. Šis biotops teritorijā ir labā aizsardzības stāvoklī, daudzas mežaudzes atbilst DMB kritērijiem un ir nozīmīgas aizsargājamo sugu dzīvotnes (piemēram, lielajam torņgliemezim *Ena montana*), lielākajai daļai biotopa ir nodrošināts nepieciešamais aizsardzības režīms (neiejaucšanās)).

2.30. attēls. Biotops 9050 Lakstaugiem bagāti egļu meži uz Dēliņkalna nogāzes (Foto: A. Pošiva-Bunkovska)

2.31. attēls. Biotops 9180* Nogāžu un gravu meži dabas liegumā „Korneti-Pelji” (Foto: A. Pošiva-Bunkovska)

Biotops **9080* Stagnāju meži** AAA „Veclaicene” atrodams samērā nelielās platībās – ezeru tuvumā, atsevišķos meža fragmentos. Lai arī dabas liegums „Avotu mežs” dibināts tai skaitā pārmitru melnalkšņu mežu aizsardzībai, veicot aizsargājamo biotopu inventarizāciju 2012. gadā, tajā biotops 9080* Stagnāju meži nav konstatēts; dabas liegumā vairāk raksturīgi boreālie meži un purvaini meži. Kopumā AAA

„Veclaicene” teritorijā šī biotopa stāvoklis vērtējams kā neadekvāts – nepietiekams, jo to apdraud gan mežsaimnieciskā darbība, gan hidroloģiskā režīma izmaiņas.

Nelielā platībā teritorijā sastopams biotops **9160 Ozolu meži** – nogāzē pie Dzērves ezera, kā arī netālu no Jaunlaicenes. Šī biotopa aizsardzības vērtība saistās lielākoties ar vecajiem ozoliem, kuri ir piemērota dzīvotne dažādām retām sugām, kā arī ir nozīmīga ainaviskā vērtība, it sevišķi pie Dzērves ezera, kur cauri nogabalam ved tūristu taka.

Gan bioloģiskās daudzveidības, gan ainavisko vērtību ziņā nozīmīgs biotops AAA „Veclaicene” teritorijā ir **9180* Nogāžu un gravu meži** – tas atrodams gan uz atsevišķām stāvām pauguru nogāzēm un gravām, gan Kernetu-Peļļu subglaciālajā iegultnē (skat 2.31. attēlu). Salīdzinot ar 2003. gadā veikto kartējumu, šī biotopa platība DL „Korneti-Peļļi” ir samazinājusies, jo daļa mežu faktiski atbilst biotopam 9050 Lakstaugiem bagāti egļu meži un daļa ir sekundāri baltalkšņu meži, kas neatbilst neviena ES aizsargājamā biotopa minimālajiem kritērijiem. Tomēr DL „Korneti-Peļļi” ir samērā daudz izcilas kvalitātes nogāžu un gravu mežu (piemēram, Pērļupītes ielejā, Mellīša ezera dienvidu krastā), tāpat arī citur AAA „Veclaicene” teritorijā, kur šiem biotopiem noteikts mikrolieguma statuss. Ļoti stāvajās gravu nogāzēs, kas pakļautas erozijai, nereti ir vāji attīstīta zemsedzes veģetācija, taču, pateicoties stabilajam mikroklimatam un paaugstinātajam mitruma līmenim no nelielajām ūdenstecēm un avoksnājiem, šajās mežaudzēs raksturīga bagāta epifītisko sūnu flora, kā arī tās ir nozīmīga dzīvotne retām un aizsargājamām gliemju sugām. Biotopa aizsardzības stāvoklis teritorijā vērtējams kā labs, jo, pateicoties reljefa apstākļiem, daudzas nogāžu un gravu mežu platības ir mežsaimnieciskās darbības neskartas, tām arī nodrošināta aizsardzība dabas liegumu un mikroliegumu ietvaros.

Biotops **91D0* Purvaini meži** AAA „Veclaicene” teritorijā kartēts 242,2 ha platībā (31% no aizsargājamajiem meža biotopiem), kas koncentrējušās AAA austrumu un dienvidaustrumu daļā esošajos valsts mežu masīvos, daži purvaino mežu nogabali ir arī teritorijas ziemeļos pie Igaunijas robežas (kur otrpus robežai turpinās lielāks purvu masīvs) un pie Mellekauļiem. Biotops nozīmīgs gan retu, dabiskiem pārmitriem mežiem raksturīgu bezmugurkaulnieku, sūnu un ķērpju sugu aizsardzībai, gan kā medņu rieta un barošanās teritorijas (teritorijas austrumu daļā esošajos mikroliegumos). Biotopa aizsardzības stāvoklis teritorijā novērtēts kā neadekvāts – nepietiekams, jo lielas tā platības atrodas ārpus stingra aizsardzības režīma zonām; apdraudošs faktors ir arī hidroloģiskā režīma izmaiņas.

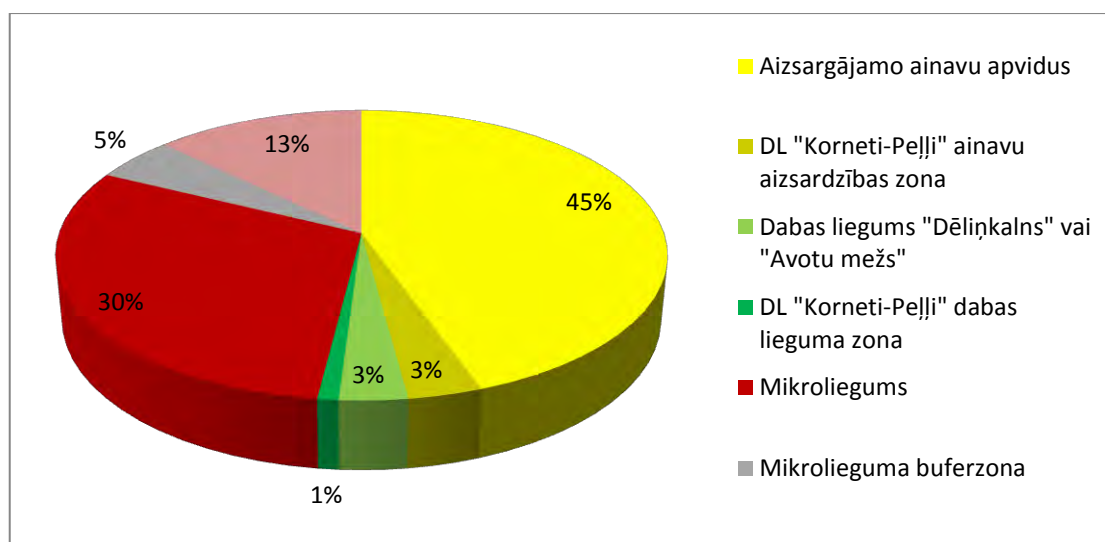
Nelielās platībās pie Ilgāja un Sūnekļa ezeriem esošās mistrotās baltalkšņu un ievu audzes atbilst biotopam **91E0* Aluviāli meži**, tās zināmā mērā ietekmē ūdens līmeņa svārstības ezeru virknē, kā arī paaugstinātais gaisa mitrums, kas rada labvēlīgu dzīves vidi dabisko meža biotopu indikatorsugām un īpaši aizsargājamām gliemju sugām.

Sociālekonomiskā vērtība

Meža biotopu sociālekonomiskā vērtība lielākoties tiek saistīta ar tajos uzkrātajiem koksnes resursiem, taču lielākajā daļā gadījumu koksnes ražas ieguve ir pretrunā ar biotopu aizsardzības prasībām. AAA „Veclaicene” teritorijā meža biotopiem ir nozīmīga ainaviskā un rekreācijas vērtība, it sevišķi teritorijās, kur izveidota tūrisma infrastruktūra (dabas liegumi „Korneti-Peļļi” un „Dēliņkalns”). Ilgstoši neskartie meži uz stāvām nogāzēm un gravās ierobežo erozijas, līdz ar to arī barības vielu noteces procesus. Lielākie mežu masīvi teritorijas austrumu daļā ir piemēroti ogu un sēņu ieguvei. Mežu mozaīka paugurainajā ainavā nodrošina dzīvotnes un arī barošanās vietas medījamo zīdītāju sugām.

Ietekmējošie faktori

Būtiskākais meža biotopus ietekmējošais faktors ir mežsaimnieciskā darbība – tā var gan pilnībā iznīcināt biotopu un tam raksturīgās dabiskās meža struktūras un sugu kompleksu (cērtot kailcirtē, arī izlases cirtē), gan pazemināt tā kvalitāti (piemēram, samazinot bioloģiski veco koku un mirušās koksnes apjomu, mainot mikroklimatu u.tml.). Šobrīd AAA „Veclaicene” teritorijā 299,6 ha meža biotopu (45,3% no kopējās aizsargājamo meža biotopu platības) izmantošanu ierobežo tikai aizsargājamo ainavu apvidus vai ainavu aizsardzības zonai piemērojami nosacījumi, līdz ar to šo biotopu pastāvēšana un/vai kvalitāte ir apdraudēta. 88,4 ha biotopu atrodas dabas liegumā vai dabas lieguma zonā, 97,7 ha dabas lieguma „Korneti-Peļļi” regulējamā režīma zonā, savukārt, 229,9 ha aizsargāti ar mikrolieguma statusu (skat. 2.2. tabulu un 2.32 attēlu). Biotopi, kuriem lielākā daļa AAA „Veclaicene” esošo platību ir stingra aizsardzības režīma zonās, ir 9180* Nogāžu un gravu meži un 9050 Lakstaugiem bagāti egļu meži; arī biotopam 9010* Veci vai dabiski boreālie meži vairāk kā pusei platību ir pietiekams aizsardzības režīms. Dabas lieguma „Korneti-Peļļi” dabas aizsardzības plānā 2003.-2008. gadam paredzēts, ka visos mežos, kas atrodas Korneti-Peļļu subglaciālās iegultnes nogāzēs, nepieciešama saudzīga meža apsaimniekošana, iespēju robežās saglabājot mirušo koksni un citas dabiskiem mežiem raksturīgas struktūras. Izvērtējot meža teritorijas, kurās kopš šī DA plāna stāšanās spēkā ir notikusi mežsaimnieciskā darbība, jāsecina, ka tajās ir ievērotas DA plānā dotās vadlīnijas; nogabalos, kur veikta izlases cirte, ir saglabātas kritālas, līdz ar to dodot iespēju saglabāties arī pret traucējumiem jūtīgām sugām.

2.32. attēls. ES aizsargājamo meža biotopu sadalījums pēc aizsardzības statusa vai funkcionālās zonas

Biotopu 9080* Staignāju meži un 91D0* Purvaini meži kvalitātes nodrošināšanā būtisks ir stabils un biotopa attīstībai labvēlīgs hidroloģiskais režīms. Lielākā daļa biotopa 91D0* Purvaini meži atrodas masīvos, kuros notikusi meliorācija, taču pašreizējā biotopu stāvokļa novērtējumā lielākoties atzīmēts, ka tajos ir biotopam atbilstošs hidroloģiskais režīms (platības, kuras susinātas intensīvāk, vai nu neatbilst biotopa kritērijiem vai kartētas kā biotopa 9010* Veci vai dabiski boreālie meži 3. variants). Lai saglabātu šī biotopa platības nākotnē, kā arī novērstu iespējamu meliorācijas darbu ietekmi uz biotopiem, ieteikti attiecīgi apsaimniekošanas pasākumi (skat. 3. nodaļu).

Kā ietekmējošais faktors ar nelielu intensitāti atzīmējama rekreācija un tūrisma infrastruktūras izveidošana meža biotopu teritorijā. Līdz šim tūrisma taku uzturēšana veikta atbilstoši biotopu aizsardzības prasībām – piemēram, uz takām nokritušos kokus sazāģējot un novietojot turpat mežā, lai nesamazinātu mirušās koksnes apjomu; šāda prakse turpināma arī nākotnē.

Dabiski ietekmējošie faktori, it sevišķi nogāžu un gravu mežos, ir erozijas procesi, kas veido raksturīgo reljefu, reizēm arī radot nelielus noslīdeņus un atsedzot augsni. Šādi procesi raksturīgi biotopam 9180* Nogāžu un gravu meži, un nav uzskatāmi par biotopa kvalitāti pazeminošiem.

2.2. tabula Meža biotopu platības pēc to kvalitātes un aizsardzības statusa

Aizsardzības statuss/funkcionālā zona (platība, ha)							
Biotopa kvalitāte	Aizsargājamo ainavu apvidus vispārējais režīms	DL "Korneti-Peļļi" ainavu aizsardzības zona	DL "Dēliņkalns" vai "Avotu mežs"	DL "Korneti-Peļļi" dabas lieguma zona	Mikroliegums	Mikrolieguma buferzona	DL "Korneti-Peļļi" regulējamā režīma zona
Izcila vai laba	142,2	5,3	54,0	15,7	161,3	35,3	64,5
Vidēja	80,1	1,7	1,1	6,5	40,6	0,9	12,7
Zema	3,0		2,5		20,8		0,5
Nav datu	74,3	0,3	4,9	3,7	7,0	1,2	20,0
Kopā	299,6	7,3	62,4	26,0	229,7	37,4	97,7

2.4. Sugas, to sociālekonomiskā vērtība un sugas ietekmējošie faktori

2.4.1. Flora

AAA „Veclaicene”, balstoties uz apsekojumiem un literatūras datiem, konstatētas 24 retas vai īpaši aizsargājamās vaskulāro augu sugas, 6 retas vai aizsargājamās sūnu sugas un 3 retas ķērpju sugas (skat 2.3. tabulu).

Dabas aizsardzības vērtība

Floristiski vislielākās dabas aizsardzības vērtības AAA „Veclaicene” saistītas ar sugām, kurām vērojama aizsardzība starptautiskā mērogā – dzeltenā akmeņlauzīte *Saxifraga hirculus* un spilvainais ancītis *Agrimonia pilosa* – iekļautas Biotopu direktīvas II pielikumā (skat. 2.4. tabulu). Biotops, kur iepriekš atrasta dzeltenā akmeņlauzīte, 2015. gadā bija degradējies, aizaudzis un tika novērota arī bebru darbības ietekme, tādēļ atradne, iespējams, izzudusi. Biotopu direktīvas V pielikuma sugas - vālišu staipekņis *Lycopodium clavatum*, gada staipekņis *Lycopodium annotinum* un apdzira *Huperzia selago* AAA „Veclaicene” ir biežāk sastopamas meža biotopos. Sastopamas arī sugas ar ļoti retu izplatību Latvijā – akotainais grīslis *Carex atherodes* un purva sūnene *Hammarbya paludosa*.

No sūnu sugām visretāk sastopamas smaržīgā zemessomenīte *Geocalyx graveolens* un kailā apaļlape *Odontoschisma denudatum*. No ķērpju sugām retāk sastopamas kaķpēdiņu artonija *Arthonia leucopellaea* un kastaņbrūnā artonija *Arthonia spadicea*. Reto sūnu un ķērpju izplatība lielā mērā ir saistīta ar bioloģiski veciem meža biotopiem.

Sociālekonomiskā vērtība

AAA „Veclaicene” vērojama liela vaskulāro augu, sūnu un ķērpju daudzveidība, kas nākotnē daļēji būtu saistāma arī ar tūrisma attīstību reģionā.

Ietekmējošie faktori

Floru tiešā veidā ietekmē biotopa stāvoklis, kur konkrētā suga ir izplatīta.

AAA „Veclaicene” teritorijā vērojama liela bebru darbības ietekme, kurai lielākoties raksturīga negatīva ietekme sugu ilglaicīgai eksistencei, tomēr atsevišķos gadījumos iespējama arī pozitīva bebru darbības ietekme. Purvu biotopi, kur sastopamas retas sugas, aizaug ar niedrēm, daļēji arī ar krūmiem. Mežaudžu ciršana iznīcina ne tikai retās sugas, kas sastopamas konkrētajā vietā, bet arī ir iemesls malas ietekmei, kur blakus esošo audžu retās sugas tiek negatīvi ietekmētas, piemēram, palielinoties apgaismojumam vai iztvaikošanas intensitātei. Negatīva ietekme vērojama arī aizaugot plavām, kur sastopamas retas vaskulāro augu sugas. Lauku pētījumu laikā konstatēts, ka Mazo Baltiņa ezeru negatīvi ietekmē uzceltais dambis, kas būtu jālikvidē, lai atjaunotos sākotnējais ezera līmenis. Pastiprināta tūristu koncentrācija

pie ezeriem var palielināt biogēnu ieplūdi ezeros un līdz ar to negatīvi ietekmēt retos ūdensaugus.

2.3. tabula. Īpaši aizsargājamās vaskulāro augu un sūnu sugas aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

Nr. p.k.	Latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzības statuss	Cits statuss	Sugas sastopamība Latvijā ¹	Sugas sastopamība AAA „Veclaicene”	Aizsardzības stāvoklis un tendence AAA „Veclaicene”
Vaskulāro augu sugas, kurām ir normatīvajos aktos noteikts aizsardzības statuss							
1.	Spilvainais ancītis	<i>Agrimonia pilosa</i>	ES II, IV		FV, Latvijā nevienmērīga izplatība, austrumu un vidus daļā – nereti, rietumu daļā – diezgan reti. Latvijā suga atrodas uz izplatības areāla rietumu robežas	ļoti reti, 1 atradne	xx
2.	Apdzira	<i>Huperzia selago</i>	ES V, IIS	SG IV	U1-, nereti	ļoti reti	FV
3.	Gada stapeknis	<i>Lycopodium annotinum</i>	ES V, IIS	SG IV	U1-, bieži	bieži	FV
4.	Vālišu stapeknis	<i>Lycopodium clavatum</i>	ES V, IIS	SG IV	U1-, diezgan bieži	ļoti reti, 1 atradne	xx
5.	Dzeltenā akmeņlauzīte	<i>Saxifraga hirculus</i>	ES II, IV, ĪAS, MIK	SG I, Bernes konvencija	U2x, ļoti reti	iespējams izzudusi no AAA	U2
6.	Akotainais grīslis	<i>Carex atherodes</i>	ĪAS, MIK	SG II	ļoti reti	ļoti reti	FV
7.	Kūdrāja grīslis	<i>Carex heleonastes</i>	ĪAS, MIK	SG II	reti	ļoti reti	xx

Nr. p.k.	Latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzības statuss	Cits statuss	Sugas sastopamība Latvijā ¹	Sugas sastopamība AAA „Veclaicene”	Aizsardzības stāvoklis un tendence AAA „Veclaicene”
8.	Trejdaivu koraļlsakne	<i>Corallorhiza trifida</i>	ĪAS, MIK	SG III	reti	reti	xx
9.	Baltijas dzegužpirkstīte	<i>Dactylorhiza baltica</i>	ĪAS	SG IV	diezgan bieži	bieži	FV
10.	Stāvlapu dzegužpirkstīte	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	ĪAS	SG IV	diezgan bieži	bieži	FV
11.	Purva sūnene	<i>Hammarbya paludosa</i>	ĪAS, MIK	SG III	ļoti reti	ļoti reti, 1 atradne	FV
12.	Sirdsveida divlape	<i>Listera cordata</i>	ĪAS	SG III	diezgan reti	ļoti reti	xx
13.	Purvāja vienlape	<i>Malaxis monophyllos</i>	ĪAS	SG III	reti	ļoti reti	FV
14.	Avotu montija	<i>Montia fontana</i>		SG II	reti	ļoti reti	xx
15.	Pamišziedu daudzlape	<i>Myriophyllum alternifolium</i>	ĪAS	SG II	reti	samērā reti	FV
16.	Sīkā lēpe	<i>Nuphar pumila</i>		SG III	reti	reti	FV
17.	Dižā jāņeglīte	<i>Pedicularis sceptrum-carolinum</i>	ĪAS, MIK	SG II	reti	ļoti reti	xx
18.	Parastā kreimule	<i>Pinguicula vulgaris</i>	ĪAS	SG II	diezgan reti	ļoti reti, 1 atradne	xx

Nr. p.k.	Latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzības statuss	Cits statuss	Sugas sastopamība Latvijā ¹	Sugas sastopamība AAA „Veclaicene”	Aizsardzības stāvoklis un tendence AAA „Veclaicene”
19.	Zaļziedu naktsvijole	<i>Platanthera chlorantha</i>	ĪAS	SG IV	diezgan bieži	ļoti bieži	FV
20.	Iesārtā glīvene	<i>Potamogeton rutilus</i>		SG III	diezgan reti	ļoti reti, 1 atradne	FV
21.	Mellenāju kārkls	<i>Salix myrtilloides</i>	ĪAS	SG III	diezgan reti	ļoti reti	xx
22.	Lokanā nitella	<i>Nitella flexilis</i>	ĪAS		samērā reti	reti	FV
23.	Pusgrimusī raglape	<i>Ceratophyllum submersum</i>		SG II	reti	ļoti reti	FV
24.	Matveida glīvene	<i>Potamogeton trichoides</i>	ĪAS	SG II	reti	ļoti reti	FV
Sūnas							
1.	Hellera ķīļlape	<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	ĪAS, MIK		samērā reti	diezgan bieži	FV
2.	Smaržīgā zemessomenīte	<i>Geocalyx graveolens</i>	ĪAS, MIK	SG IV	reti	ļoti reti	FV
3.	Ēnāja stāvaine	<i>Hylocomiastrum umbratum</i>	ĪAS, MIK	SG III	samērā reti	ļoti reti	xx
4.	Gludkausiņu jungermannija	<i>Jungermannia leiantha</i>	ĪAS, MIK		samērā reti	ļoti reti	xx
5.	Īssetas nekera	<i>Neckera pennata</i>		SG II	samērā reti	nereti	FV

Nr. p.k.	Latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzības statuss	Cits statuss	Sugas sastopamība Latvijā ¹	Sugas sastopamība AAA „Veclaicene”	Aizsardzības stāvoklis un tendence AAA „Veclaicene”
6.	Kailā apaļlape	<i>Odontoschisma denudatum</i>	ĪAS, MIK		reti	ļoti reti, 1 atradne	xx
7.	Tūbainā bārkstlape	<i>Trichocolea tomentella</i>	ĪAS, MIK		samērā reti	ļoti reti, 1 atradne	xx
Kērpji							
1.	Kaķpēdiņu artonija	<i>Arthonia leucopellaea</i>	ĪAS		reti	ne bieži	xx
2.	Kastaņbrūnā artonija	<i>Arthonia spadicea</i>	ĪAS		ļoti reti	ļoti reti	xx
3.	Parastais plaušķērpis	<i>Lobaria pulmonaria</i>	ĪAS	SG II	samērā parasta	ļoti reti, 1 atradne	xx

¹ Pēc Fatore I., 1992, Āboliņa A., 2002, Eglīte, Šulcs 2000, Priedītis N. 2014, Piterāns 2001 un dabas datu pārvaldības sistēmas „Ozols” datiem

Saīsinājumi:

SG – Latvijas Sarkanā grāmata. LSG tiek lietotas šādas apdraudēto sugu kategorijas: **I** - izzūdošās sugas; **II** - sarūkošās sugas; **III** - retās sugas; **IV** - maz pazīstamās sugas.

ES – Eiropas Padomes direktīva 92/43/EEK (21.05.1992) Par dabisko dzīvotņu, savvaļas floras un faunas aizsardzību. **II** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešama īpaši aizsargājamo teritoriju nodalīšana. **V** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru iegūšana un ekspluatācija dabā var būt pieļaujama.

ĪAS – īpaši aizsargājama suga (MK noteikumi Nr. 396. "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu", 14.11.2000., grozījumi 27.07.2004. 1. pielikums)

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1. pielikums 2012. gada 18. decembra MK noteikumiem Nr. 940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”

IIS – "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu", 2. Pielikums

Bernes konvencija – Bernes konvencijas suga.

2.4. tabula. Direktīvu pielikumos iekļauto vaskulāro augu sugu populāciju lielums un sugu dzīvotņu platība aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

Sugas nosaukums (latviski un latīniski)	Sugas populācijas novērtējums teritorijā		Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju Natura 2000 teritorijās Latvijā kopumā	Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju valstī	Sugas dzīvotnes platība (ha)	Sugas dzīvotnes platības attiecība (%) pret sugas dzīvotnes platību Natura 2000 teritorijās Latvijā kopumā	Sugas dzīvotnes platības attiecība (%) pret sugas dzīvotnes platību valstī
	Min.	Maks.					
Spilvainais ancītis <i>Agrimonia pilosa</i>	1	1	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Apdzira <i>Huperzia selago</i>	4	4	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Gada staipeknis <i>Lycopodium annotinum</i>	13	13	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Vāļīšu staipeknis <i>Lycopodium clavatum</i>	1	1	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Dzeltenā akmeņlauzīte <i>Saxifraga hirculus</i>	0	1	5,88	5,88	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu

2.4.2. Fauna

2.4.2.1. Putni

Aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene” ir konstatētas 37 īpaši aizsargājamo putnu sugas, no kurām 33 sugas ir iekļautas Putnu Direktīvas (2009/147/EEK) 1. pielikumā (skat. 2.5. un 2.6. tabulu).

Putnu faunas skaita novērtējums AAA teritorijā veikts kombinēti, t.i., balstoties uz dažādu pētījumu, uzskaišu un gadījuma novērojumu datiem periodā pirms dabas aizsardzības plāna izstrādes un veicot intensīvas reto un īpaši aizsargājamo putnu sugu uzskaites 2015. gada putnu ligzdošanas sezonā. Novērtējot ligzdojošo pāru skaitu, ņemta vērā teritorijas apsekotība konkrētu sugu optimālās konstatējamības periodā un sugām piemēroto biotopu sastopamību pārējā teritorijas daļā ārpus uzskaišu maršrutiem. Reto un īpaši aizsargājamo lauka putnu, vakarlēpja un mazā mušķērāja skaita novērtējums balstīts uz Natura 2000 vietu monitoringa ietvaros izstrādātiem nejauši izvēlētiem maršrutiem un provocēšanas punktiem, kas vienmērīgi izvietoti visā AAA teritorijā un pārklāj dažādus ekoloģiski atšķirīgus biotopus.

Dabas aizsardzības vērtība

AAA „Veclaicene” nozīmīgākās ornitofaunas vērtības ir saistītas ar vecākajām mežaudzēm – teritorijā ir sastopamas pūču un dzeņu sugas, kurām nozīmīga ir dzīvotņu kvalitāte un nepārtrauktība. Cita dabas aizsardzībai nozīmīga suga ir mednis *Tetrao urogallus*, kas saistīts ar augstas kvalitātes veciem un skrajiem priežu mežiem (Angelstam, 2004). Teritorijā ir zināmi trīs aktīvi medņu riesti (izveidoti mikroliegumi), kuros kopumā ir ap desmit riestojošiem gaiļiem, starp riestiem pastāv migrācija, kas pastiprina teritorijas nozīmi sugas saglabāšanā.

Teritorijā ir konstatētas šādas bioloģiski vērtīgas mežaudzes apdzīvojošas putnu sugas, kas ir aizsargājamas, tām veidojot mikroliegumus: apodziņš *Glaucidium passerinum*, bikšainais apogs *Aegolius funereus*, trīspirkstu dzenis *Picoides tridactylus* un baltmugurdzenis *Dendrocopos leucotos*. Trīspirkstu dzenis un apodziņš ir ziemeļu skujkoku un jauktu koku mežu apdzīvotāji, kas Eiropā kopumā cieš no mežaudžu fragmentācijas pieauguma (Rueda *et al.*, 2013) un kvalitātes samazināšanās. Abām sugām nozīmīgākās ir dabiskās mežaudzes un tās, kurās sāk valdīt dabiskie procesi (Butler *et al.*, 2004; Pechacek, 2004; Strom, Sonerud, 2001). Pēc dzīvotnes kvalitātes un platības prasībām vērtējot, abas sugas ir klasificējamās kā lietussarga sugas (Fleishman *et al.*, 2000) – tādas, kuru dzīvotnes saglabājot, tiek nodrošināta aizsardzība arī citām retām un jūtīgām sugām. Šāda suga ir arī mednis (Roberge, Angelstam 2004). To dzīvotnēs ir konstatētas arī citas Putnu direktīvas 1. pielikuma sugas, piemēram, mežirbe *Tetrastes bonasia*, melnā dzilna *Dryocopus martius*, mazais mušķērājs *Ficedula parva* un pelēkā dzilna *Picus canus*. Vecākajās un mitrākajās lapu koku mežaudzēs ir sastopama Eiropā retākā dzeņu suga baltmugurdzenis (Carlson, 2000). Suga apdzīvo tādus mežu biotopus, kuros ir sastopams liels atmirstošās koksnes daudzums (sugai nepieciešami vairāk par 50 m³/ha visā ligzdošanas teritorijā (Czeszczewik, Walankiewicz 2006). Baltmugurdzeņi

ir uzskatāmi par lietussarga sugām (Fleishman *et al.*, 2000; Roberge, Angelstam, 2004, Roberge *et al.*, 2008), jo, nodrošinot to aizsardzību, tiek pasargātas arī citas, sevišķi no atmirstošās lapu koku koksnes atkarīgās bezmugurkaulnieku sugas (Martikainen *et al.*, 1998).

Vēl viena teritorijā konstatēta putnu suga, kuru ligzdošanas vietās veidojami mikroliegumi, ir vidējais dzenis *Leipicus medius*. Vidējais dzenis ir saistīts ar platlapju kokiem (Pasinelli, Hegelbach, 1997) un apšu audzēm. Latvijā suga atrodas tuvu izplatības areāla ziemeļu robežai (BirdLife, 2015), un vidējais dzenis ir uzskatāms par jaunienācēju Latvijas faunā. Suga pirmo reizi Latvijā konstatēta 1923. gada marta sākumā Pilsblīdenē, otrais pierādītais novērojums bija tikai 1979/80. gadu ziemā (Celmiņš, 2015). Šobrīd vidējais dzenis piemērotos biotopos uzskatāms par samērā parastu sugu un regulāri ligzdo vecu koku grupās ap viensētām, parkos un alejās arī urbanizētās vietās. Ņemot vērā platlapju lapu koku audžu trūkumu teritorijā, visi ligzdojošie vidējie dzeņi konstatēti parkos (Ziemera parks, Jaunlaicenes parks) vai viensētu tuvumā. Šīs sugas aizsardzības stāvoklis teritorijā uzskatāms par labu. Teritorijā sastopamā unikālā mežu – ezeru, upīšu un pārmitro mežaudžu ainava ir sevišķi piemērota melnā stārķa *Ciconia nigra* ligzdošanai. Vaidavas ezera krastā zināma ilggadīga zivjērgļa *Pandion haliaetus* ligzda.

Mežaudžu un ekstensīvi apsaimniekoto lauksaimniecības zemju (pļavu un ganību) veidotais ainavas komplekss ir nozīmīgs mazo ērgļu *Clanga pomarina* un ķīķu *Pernis apivorus* ligzdošanas teritoriju klātbūtnei. Abas sugas ligzdo mežaudzēs, bet baroties izlido uz atvērto ainavu, kur mazais ērglis barojas ar peļveidīgajiem grauzējiem *Rodentia*, abiniekiem *Amphibia* un kurmjiem *Talpa europaea*, savukārt ķīķis barojas ar zemē dzīvojošo plēvspārņu *Hymenoptera* kolonijām.

Jaunaudzēs un izcirtumos Ziemera mežu masīvā konstatēts augsts vakarlēpju *Caprimulgus europaeus* blīvums. Šī suga teritorijā nav uzskatāma par prioritāri aizsargājamo, jo sastopamība tieši saistīta ar antropogēnas izcelsmes mežu traucējumiem.

AAA „Veclaicene” teritorijā esošie ezeri ir relatīvi maz aizauguši ar visai nabadzīgu putnu faunu. Ūdensputnu ligzdošanai nozīmīgi ir teritorijā esošie dīķi un ilggadīgi lauku applūdumi. Zālajajos ezeru krastos un patstāvīgi mitrās starppauguru iepakās konstatēti ormanīši *Porzana porzana*.

Ekstensīvais zālāju apsaimniekošanas veids nodrošina augstas kvalitātes dzīvotnes griezei *Crex crex*. Veicot uzskaites naktī iepriekš izplānotos maršrutos, dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā teritorijā uzskaitīti ap 200 vokalizējoši griežu tēviņi. Veicot skaita ekstrapolāciju, balstoties pēc piemērotajiem biotopiem, teritorijā iespējama pat 300 vokalizējošu griežu tēviņu klātbūtne. Izmantojot īpaši aizsargājamo putnu monitoringa Natura 2000 teritorijās datus (izpētes periods 2008. – 2013.), AAA „Veclaicene” pēc 2015. gadā veikto uzskaišu rezultātiem ir konstatēts būtiski pieaudzis ligzdojošo griežu skaits. Skaita pieaugums, visticamāk, nav skaidrojams ar griežu ligzdošanas apstākļu uzlabošanos, bet gan ar uzlabojumiem

uzskaišu metodikā un uzskaišu veikšanu sugas vokālās aktivitātes maksimuma periodā.

Ar krūmājiem un pamestām viensētām saistītā brūnā čakstes *Lanius collurio* teritorijā sastopama salīdzinoši zemā blīvumā. Viensētu apbūve un elektrības stabi ekstensīvās lauksaimniecības ainavā ir piemēroti baltā stārķa ligzdošanai – teritorijā ir konstatētas 48 apdzīvotas ligzdas.

Sociālekonomiskā vērtība

Aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene” ir ļoti augsts putnu vērošanas tūrisma potenciāls. Esošā tūrisma infrastruktūra (velomaršruti, skatu tornis, dabas takas) nodrošina samērā vieglu putnu apdzīvoto biotopu pieejamību. Nozīmīgākās ārzemju putnu vērotājus interesējošās sugas teritorijā ir visu sugu dzeņi un pūces. Tomēr jāņem vērā, ka jebkādam tūrisma aktivitātēm ir jānotiek bez medņu riestu vai citu ligzdojošo putnu sugu traucējuma. Attīstot putnu vērošanas tūrismu, ir jāņem vērā putnu labklājība un jāievēro „Putnu vērotāja ētikas kodekss” (pieejams <http://www.lob.lv/lv/birdwatch/etika.php>).

Nav ziņu par putnu medību intensitāti teritorijā. Ūdensputnu medībām piemērotu biotopu salīdzinoši daudz, medījamo vistveidīgo putnu medības pieļaujamas tikai rudenī.

Ietekmējošie faktori

Mežos ligzdojošās sugas nozīmīgākie negatīvi ietekmējošie faktori ir saistīti ar mežsaimniecisko darbību – dzīvotņu iznīcināšana, mežaudžu fragmentācija, dabisko struktūras elementu izvākšana, ekosistēmu izmaiņšana kopumā un traucējums (cilvēku klātbūtnes un saimniecisko darbību radītā trokšņa piesārņojums).

Jebkāda veida medības ir uzskatāmas par traucējumu putnu ligzdošanas sezonā, kas sevišķi nozīmīgs ir ērgļu ligzdošanas vietu tuvumā. Medījamo dzīvnieku, jo sevišķi meža cūku barotavu ierīkošana apdraud uz zemes ligzdojošos putnus un būtiski izmaina fitocenozes to tuvumā.

Atvērtās ainavas apmežošana un aizaugšana ar krūmiem vai kokiem ir nozīmīgs apdraudējums vairākām sugām, piemēram, griezei un mazajam ērglim. Nozīmīgs griežu populāciju ietekmējošs faktors ir arī pļaušanas laiks un veids. Teritorijās ārpus BVZ rekomendējama vēlā pļauja, kas ir putniem draudzīgāka, jo vismaz daļēji ļauj to mazuļiem iegūt līdzspēju un samazina ligzdu postīšanas risku un vēl nelidojošu vai aizbēgt nespējošu mazuļu sapļaušanas iespējamību. Zālajos ligzdojošajām putnu sugām nozīmīgs ir arī zāles pļaušanas virziens – apsekojumos dabas aizsardzības plānam regulāri tika konstatēta pļaušana no lauka malām uz centru, kas neļauj putniem un to mazuļiem izbēgt no pļaujmašīnas un tos bieži nogalina. Pļavas ir pļaujamas no centra uz perifēriju, tehniku aprīkojot ar putnu atbaidīšanas ierīcēm.

Meliorācijas un vispārējās vides eitrofikācijas rezultātā vērojama egļu paaugus veidošanās un sīkrūmu stāva veģetācijas blīvuma un augstuma pieaugums, kas apdraud medņu riestu pastāvēšanu. Lai šīs ietekmes samazinātu, medņu riestu vietās ir nepieciešama egļu paaugus izvākšana ar starpcirtes metodēm, kontrolētā dedzināšana, meliorācijas sistēmu aizbēršana un citi pasākumi saskaņā ar Latvijas Ornitoloģijas biedrības speciālistu izstrādātajām rekomendācijām riestu apsaimniekošanā (Strazds u.c., 2010). AAA esošajiem medņu riestiem ir nepieciešams veikt apsaimniekošanas pasākumus, kas ir jau aprakstīti projekta „Zaļais koridors” materiālos, kā arī pasākumus saskaņā ar Latvijas Ornitoloģijas biedrības speciālistu izstrādātajām rekomendācijām riestu apsaimniekošanā (Strazds u.c., 2010), vadoties pēc apsaimniekošanas pasākumu rekomendācijām, kas sniegtas DA plāna 3. nodaļā.

Lauka apsekojumos DA plāna izstrādes laikā ir konstatēts, ka biotopu kvalitāte medņu riestos šobrīd, sakarā ar projekta EU 38806 „Zaļais koridors” veiktajām apsaimniekošanas aktivitātēm, kopumā ir laba, tādēļ apsaimniekošanas pasākumi nav nepieciešami. Apsaimniekošanas pasākumi un to nepieciešamības izvērtēšanas metodika apkopota, lai DA plāna darbības gaitā būtu iespējams plānot apsaimniekošanas pasākumus vietās, kur tas kļūst nepieciešams, samazinoties biotopu kvalitātei.

Mitrās starppauguru ieplakas ir nozīmīga niedru liju un ormanīšu ligzdošanas vieta, kā arī tās palielina vispārējo bioloģisko daudzveidību un uzlabo barošanās apstākļus mazajam ērglim. Nav pieļaujama šo ieplaku meliorēšana vai cita veida degradācija.

2.5. tabula. Aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene” sastopamo īpaši aizsargājamo putnu sugu saraksts

N.p.k.	Latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzība	Cits statuss	Sugas stāvoklis Latvijā*	Skaita novērtējums AAA „Veclaicene”
1.	Ziemeļu gulbis	<i>Cygnus cygnus</i>	ĪAS, ES, MIK	SG III	+/+	1 – 2 p ¹
2.	Lielā gaura	<i>Mergus merganser</i>	ĪAS	SG II	?/+	0 -1 p ³
3.	Paipala	<i>Coturnix coturnix</i>	ĪAS	SG II	?/+	1 – 2 p ¹
4.	Mednis	<i>Tetrao urogallus</i>	ĪAS, ES, MIK	SG III	-/+	10 riestojoši gaiļi ³ 6 riestojoši gaiļi ¹
5.	Rubenis	<i>Tetrao tetrix</i>	ĪAS, ES	SG III	-/-	5 riestojoši gaiļi ³ 15 – 20 riestojoši gaiļi ¹
6.	Mežirbe	<i>Tetrastes bonasia</i>	ĪAS, ES		-/+	1 – 50 p ³ 50 – 100 p ¹
7.	Melnais stārķis	<i>Ciconia nigra</i>	ĪAS, ES, MIK	SG III	-/-	0 – 2 p ³ 1 – 2 p ¹
8.	Baltais stārķis	<i>Ciconia ciconia</i>	ĪAS, ES		0/+	15 – 50 ³ ; zināmas 48 ligzdas Starptautiskās balto stārķu uzskaites rezultāti 2014 50 – 60 p ¹
9.	Lielais dumpis	<i>Botaurus stellaris</i>	ĪAS, ES, MIK	SG III	?/+	1 – 2 vokalizējoši tēviņi ³ 3 vokalizējoši tēviņi ¹
10.	Zivju ērglis	<i>Pandion haliaetus</i>	ĪAS, ES, MIK	SG III	+/+	1 – 2 p ¹
11.	Ķīķis	<i>Pernis apivorus</i>	ĪAS, ES		?/-	3 – 5 p ³
12.	Niedru lija	<i>Circus aeruginosus</i>	ĪAS, ES	SG II	?/+	10 - 15
13.	Pļavas lija	<i>Circus pygargus</i>	ĪAS, ES		X/X	0 - 1
14.	Lauku lija	<i>Circus cyaneus</i>	ĪAS, ES		X/-	0 - 1
15.	Melnā klijā	<i>Milvus migrans</i>	ĪAS, ES, MIK	SG II	?/-	0 -1 p ³
16.	Vistu vanags	<i>Accipiter gentilis</i>	MIK		F/-	0 - 1
17.	Mazais ērglis	<i>Clanga pomarina</i>	ĪAS, ES, MIK	SG III	-/-	2 – 3 p ³ 5 – 10 p ¹

N.p.k.	Latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzība	Cits statuss	Sugas stāvoklis Latvijā*	Skaita novērtējums AAA „Veclaicene”
18.	Grieze	<i>Crex crex</i>	ĪAS, ES	SG II	+/+	60 – 200 vokalizējoši tēviņi ³ 200 – 300 vokalizējoši tēviņi ¹
19.	Ormanītis	<i>Porzana porzana</i>	ĪAS, ES	SG II	?/-	2 vokalizējoši tēviņi ³ 5 – 10 vokalizējoši tēviņi ¹
20.	Dzērve	<i>Grus grus</i>	ĪAS, ES	SG III	+/+	3 – 15 p ³ 10 – 15 p ¹
21.	Lielais ķīris	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	ĪAS, ES, MIK		?/-	20 – 30 p ¹
22.	Upes zīriņš	<i>Sterna hirundo</i>	ĪAS, ES, MIK		?/+	0 – 5 p ³ 3 – 5 p ¹
23.	Apodziņš	<i>Glaucidium passerinum</i>	ĪAS, ES, MIK	SG IV	-/?	1 – 2 p ³ 25 – 35 p ¹
24.	Bikšainais apogs	<i>Aegolius funereus</i>	ĪAS, ES, MIK	SG III	?/0	3 – 5 pāri ¹
25.	Urālpūce	<i>Strix uralensis</i>	ĪAS, ES	SG III	-/+	15 – 20 p ¹
26.	Purva pūce	<i>Asio flammeus</i>	ĪAS, ES		?/0	0 – 2 p ³
27.	Vakarlēpis	<i>Caprimulgus europaeus</i>	ĪAS, ES	SG IV	?/+	3 – 30 p ³ 30 – 100 p ¹
28.	Vidējais dzenis	<i>Leiopicus medius</i>	ĪAS, ES, MIK	SG III	+/+	2 – 5 p ³ 12 – 15 p ¹
29.	Baltmugurdzenis	<i>Dendrocopus leucotos</i>	ĪAS, ES, MIK	SG III	-/+	2 – 5 p ³ 15 – 20 p ¹
30.	Trīspirkstu dzenis	<i>Picoides tridactylus</i>	ĪAS, ES, MIK	SG III	?/+	3 – 5 p ³ 15 – 20 p ¹
31.	Melnā dzilna	<i>Dryocopus martius</i>	ĪAS, ES		-/+	3 – 5 p ³ 15 – 20 p ¹
32.	Pelēkā dzilna	<i>Picus canus</i>	ĪAS, ES		F/+	2 – 5 p ³ 15 – 20 p ¹

N.p.k.	Latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzība	Cits statuss	Sugas stāvoklis Latvijā*	Skaita novērtējums AAA „Veclaicene”
33.	Brūnā čakste	<i>Lanius collurio</i>	ĪAS, ES		0/+	10 – 30 ³
34.	Sila cīrulis	<i>Lullula arborea</i>	ĪAS, ES		F/+	6 – 10 p ³ 5 – 10 p ¹
35.	Svītrainais ļauķis	<i>Sylvia nisoria</i>	ĪAS, ES		?/?	2 – 10 p ³
36.	Mazais mušķērājs	<i>Ficedula parva</i>	ĪAS, ES		+/+	5 – 30 p ³ 30 – 50 p ¹
37.	Somzīlīte	<i>Remiz pendulinus</i>	ĪAS	SG III	?/-	1 pāris ¹

* Ziņojums Eiropas Komisijai par biotopu (dzīvotņu) un sugu aizsardzības stāvokli Latvijā. Novērtējums par 2007.-2012. gada periodu

+ - skaits palielinās

- -skaits samazinās

? – nav zināms

F – skaits svārstīgs

0 – skaits stabils

X/X – īstermiņa/ilgtermiņa populācijas izmaiņas

¹ 2015. gada uzskaites (dabas aizsardzības plāna izstrādes un *Natura 2000* monitoringa ietvaros)

² portāls www.dabasdati.lv

³ Natura 2000 monitorings, sadaļa „Putni”, 2008-2012.gadu perioda atskaites

³ Dabas aizsardzības plāns dabas liegumam „Korneti – Pelīi”

³ Projekts „Zaļais koridors”

SG – Latvijas Sarkanā grāmata. SG tiek lietotas šādas apdraudēto sugu kategorijas: **I** - izzūdošās sugas; **II** - sarūkošās sugas; **III** - retās sugas; **IV** - maz pazīstamās sugas.

ES – Eiropas Padomes Direktīva 79/409/EEK Par savvaļas putnu aizsardzību. I pielikums. Sugas, kurām jāpiemēro īpaši dzīvotņu aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu to izdzīvošanu un vairošanos savā izplatības areālā. II pielikumā minētās sugas drīkst medīt saskaņā ar dalībvalstu tiesību aktiem.

ĪAS – īpaši aizsargājama suga, 1. un 2. pielikums MK 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr. 396 “Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1. pielikums 2012. gada MK noteikumiem Nr. 940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”

2.6. tabula. Direktīvu pielikumos iekļauto putnu sugu populāciju lielums un sugu dzīvotņu platība aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

Sugas nosaukums (latviski un latīniski)	Sugas populācijas novērtējums teritorijā		Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju Natura 2000 teritorijās Latvijā kopumā	Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju valstī	Sugas dzīvotnes platība (ha)	Sugas dzīvotnes platības attiecība (%) pret sugas dzīvotnes platību Natura 2000 teritorijās Latvijā kopumā	Sugas dzīvotnes platības attiecība (%) pret sugas dzīvotnes platību valstī
	Min.	Maks.					
Ziemeļu gulbis <i>Cygnus cygnus</i>	1-2		<1%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Rubenis <i>Tetrao tetrix</i>	15-20		1...2%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Mednis <i>Tetrao urogallus</i>	6-10		1...2%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Mežirbe <i>Tetrastes bonasia</i>	30-100		2...3%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Melnais stārķis <i>Ciconia nigra</i>	1-2		1...2%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Baltais stārķis <i>Ciconia ciconia</i>	50-60		5...7%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Lielais dumpis <i>Botaurus stellaris</i>	2-3		1%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Zivju ērglis <i>Pandion haliaetus</i>	1-2		1...2%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Ķīķis <i>Pernis apivorus</i>	10-15		5...6%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Niedru lija <i>Circus aeruginosus</i>	10-15		3...4%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Pļavas lija <i>Circus pygargus</i>	0-1		1...4%	1...3%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Lauku lija <i>Circus cyaneus</i>	0-1		2...6%	8...20%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Melnā klija <i>Milvus migrans</i>	1		3...7%	5...11%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu

Sugas nosaukums (latviski un latīniski)	Sugas populācijas novērtējums teritorijā		Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju Natura	Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju	Sugas dzīvotnes platība (ha)	Sugas dzīvotnes platības attiecība (%) pret sugas dzīvotnes platību	Sugas dzīvotnes platības attiecība (%) pret sugas dzīvotnes platību
Mazais ērglis <i>Clanga pomarina</i>	5-10	trūkst datu	2...3%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Grieze <i>Crex crex</i>	185- 340	trūkst datu	7%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Ormanītis <i>Porzana porzana</i>	4-35	trūkst datu	3...8%	1...4%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Dzērve <i>Grus grus</i>	10-15	trūkst datu	<1%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Lielais ķīris <i>Chroicocephalus ridibundus</i>	20-30	trūkst datu	2...3%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Upes zīriņš <i>Sterna hirundo</i>	3-5	trūkst datu	<1%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Apodziņš <i>Glaucidium passerinum</i>	25-35	trūkst datu	1...10%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Bikšainais apogs <i>Aegolius funereus</i>	3-5	trūkst datu	5...12%	1...3%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Urālpūce <i>Strix uralensis</i>	15-20	trūkst datu	8...14%	1...2%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Purva pūce <i>Asio flammeus</i>	0-2	trūkst datu	>10%	33%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Vakarlēpis <i>Caprimulgus europaeus</i>	30- 100	trūkst datu	2...4%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Vidējais dzenis <i>Leiopicus medius</i>	12-15	trūkst datu	2...4%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Baltmugurdzenis <i>Dendrocopos leucotus</i>	15-20	trūkst datu	3...4%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu

Sugas nosaukums (latviski un latīniski)	Sugas populācijas novērtējums teritorijā		Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju Natura	Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju	Sugas dzīvotnes platība (ha)	Sugas dzīvotnes platības attiecība (%) pret sugas dzīvotnes platību	Sugas dzīvotnes platības attiecība (%) pret sugas dzīvotnes platību
Trīspirkstu dzenis <i>Picoides tridactylus</i>	15-20	trūkst datu	4...6%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Melnā dzilna <i>Dryocopus martius</i>	15-20	trūkst datu	1...2%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Pelēkā dzilna <i>Picus canus</i>	15-20	trūkst datu	3...5%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Brūnā čakste <i>Lanius collurio</i>	25-60	trūkst datu	<2%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Sila cīrulis <i>Lullula arborea</i>	5-10	trūkst datu	<1%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Mazais mušķērājs <i>Ficedula parva</i>	15-25	trūkst datu	1%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Svītrainais kauķis <i>Sylvia nisoria</i>	1-5	trūkst datu	2...4%	<1%	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu

2.4.2.2. Zīdītāji

Dabas aizsardzības vērtība

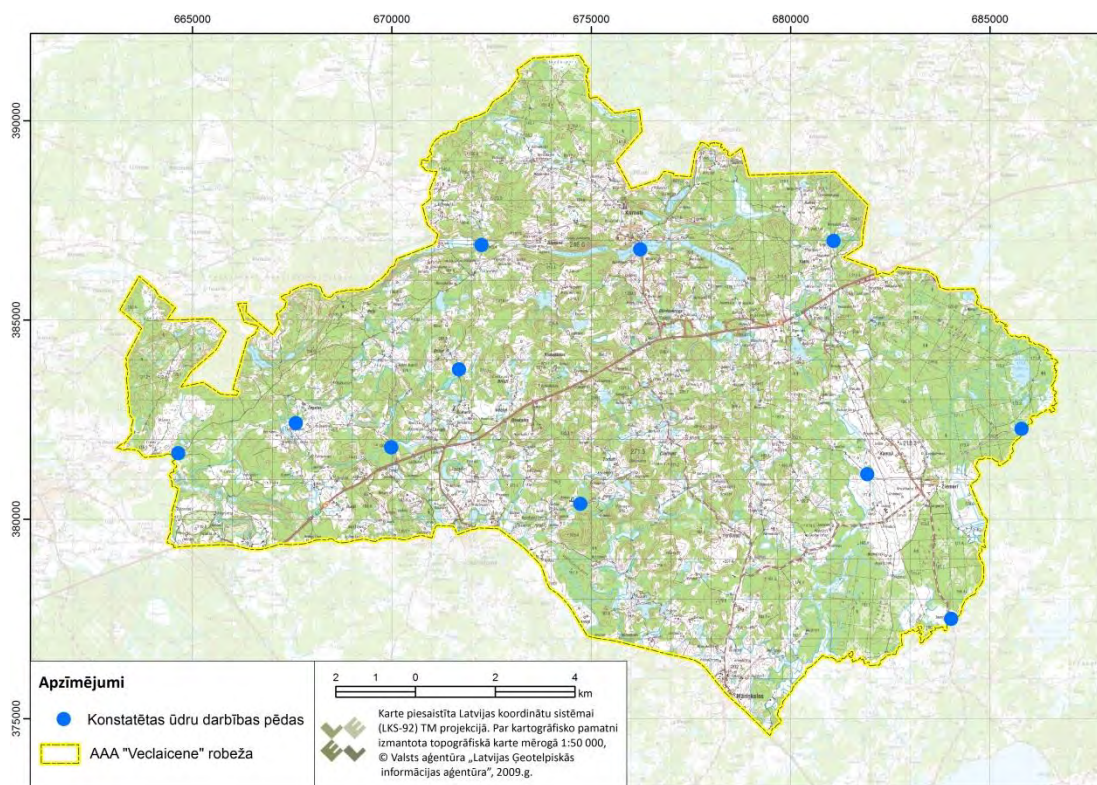
Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” teritorijā zīdītājdzīvnieku faunas pētījumi līdz šim nav veikti. 2000. gadā EMERALD projekta ietvaros ar mērķi noskaidrot Biotopu Direktīvas (92/43/EEK) pielikumu sugu sastopamību apsekota ainavu apvidū ietilpstošā dabas lieguma „Korneti-Pelji” teritorija. Konstatēta bebra *Castor fiber*, ūdra *Lutra lutra* un lūša *Lynx lynx* klātbūtne. Novērtēta teritorijā esošo mežu piemērotība lidvāveru *Pteromys volans* dzīvei. Šīs sugas meklējumi turpināti 2012. un 2013. gadā projekta „Zaļais koridors” ietvaros. Lidvāverēm piemērotas mežaudzes atrastas tikai Vaidavas ezera apkārtnē. Lai gan ainavu apvidus ietilpst lidvāveru vēsturiskajā (vēl 20 gs. sākuma) izplatības apgabalā (Pilāts 2000, 2007), teritorijai kopumā raksturīga mežu sadrumstalotība, t.i., nepiemērotība lidvāverei un acīmredzot tādēļ trūkst konkrētu ziņu par šīs sugas klātbūtni. Tomēr vēl 1990. gadu vidū lidvāvere novērota relatīvi netālu no ainavu apvidus – apmēram 7 km uz dienvidiem no Apes (G. Semjonava mutisks ziņojums).

2015. gadā veikts ūdru monitorings (K.Dukule-Jakušenoka u.c.), apsekojot 10x10 km kvadrātus Austrumlatvijā, t.sk. arī AAA „Veclaicene”. Ūdru klātbūtnes pārbaude veikta ar dzīvnieka darbības pēdu uzskaites metodi, izvēloties vismaz 4 kontrolpunktus katrā no kvadrātiem. AAA „Veclaicene” ūdru darbības pēdas konstatētas 11 vietās (skat.2.32.1. attēlu). Ūdra populācijas lielums AAA „Veclaicene” novērtēts kā 15-21 dzīvnieks.

Gan ūdri, gan bebri atbilstoši mednieku novērojumiem ir bieži sastopami. Bebri aizņēmuši visas tiem piemērotās dzīves vietas: gan tekošus, gan stāvošus ūdeņus. Ik gadu tiek nomedīti vairāk nekā 100 bebru. Tikai nedaudz mazāk nomedī meža caunas *Martes martes*, kas uzskatāma par biežāk sastopamo plēsēju sugu Latvijā.

Mednieki novērojuši arī lielo plēsēju, galvenokārt lūšu un vilku *Canis lupus* klātbūtni, bet nomedī tos reti. Ainavu apvidū varētu uzturēties vairākas lūšu ģimenes. Lūsis novērots arī dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā (19.06.2015.) pie Sauleskalna (A. Pošivas-Bunkovskas rakstisks ziņojums). Savukārt vilku gadījumā ainavu apvidus visticamāk ir tikai daļa no viena vai diviem vilku ģimeņu dzīves iecirkņiem abpus Latvijas-Igaunijas robežas. Raksturīgi un regulāri teritorijas caurstaigātāji ir arī lāči *Ursus arctos*. Iespējams, ka viena un tā paša dzīvnieka pēdas 2015. gada pavasarī redzētas gan pie Jaunlaicenes, gan pie Pelļiem.

Aizsargājamo ainavu apvidū sastopamas arī divas nevēlamas svešzemju zīdītājdzīvnieku sugas: Amerikas ūdele *Mustela vison* un jenotsuns *Nyctereutes procyonoides*. Mednieki tās speciāli neizseko, bet sastapšanas gadījumā iznīcina.

2.32.1. attēls. AAA „Veclaicene” konstatētās ūdru darbības pēdas 2015. gada veiktā monitoringa laikā

Aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene” līdz šim sikspārņu pētījumi nav veikti. Ir zināmi tikai divi ziemeļu sikspārņu *Eptesicus nilssonii* ziemošanas gadījumi pagrabos 12.03.1989. (Ziemeļi, 2 īp., G.Dubas nov.) un 21.12.2007. g. (Jaunlaicene, V.Vintuļa nov., 1 īp.). Vasaras periodā zināmi tikai divi Natūza sikspārņu *Pipistrellus nathusii* un ziemeļu sikspārņu *Eptesicus nilssonii* novērojumi uz ezeriem Kornetos un uz Veclaicenes ezera 28.07.1998.g. (abās vietās abas sugas; G.Pētersona nov.). Cita sikspārņu ekspertu pārbaudīta informācija par sikspārņu faunu AAA „Veclaicene” nav pieejama. Informācija par sugu aizsardzības statusu apkopota 2.7. un 2.8. tabulā.

2015. gadā sikspārņu sastopamības izvērtēšanai aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” teritorija tika apsekota trīs reizes: 25.-26. un 27.-28. jūnijā un 14.–16. jūlijā. Šāds apsekojumu laiks izvēlēts, jo jūnijs ir laiks, kad sikspārņiem vēl ir nelidojoši mazuli un tie vairāk piesaistīti savām koloniju mītnēm, taču dabā novērojami mazākā skaitā, savukārt jūlija vidū vismaz daļa mazuļu jau ir ieguvuši lidotspēju. Sikspārņu konstatēšanai izmantoti ultraskaņas detektori gan manuālās uzskaitēs, gan, galvenokārt, izvietojot 15 vietās automātiskās sikspārņu balsu ieraksta sistēmas (Pettersson Elektronik AB detektorus D500x). Automātiskie ierakstītāji ļauj konstatēt un diagnosticēt līdz 10 sikspārņu sugas un reģistrēt relatīvo sugu aktivitāti nakts laikā, bet nedod konkrētu skaitlisku informāciju par reālo dzīvnieku skaitu, jo viens pats sikspārnis, medījot ierakstītāja tuvumā, var ierakstīties daudzas reizes. Kopā ievākti 2167 analizējami ieraksti; ierakstu skaits dažādās vietās svārstījās no 0 līdz 1064 naktī (ieraksta seansa ilgums 6 stundas no 22:00 – 04:00, viena ieraksta garums 3 sek., minimālā pauze starp diviem secīgiem ierakstiem – piecas sekundes). Veikts

arī maršruts, detektējot sikspārņus no braucošas automašīnas, tomēr šī metode aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene” izrādījās neefektīva, jo reģistrētais sikspārņu blīvums gar ceļiem bija niecīgs (apmēram 1 – 2 sikspārņi uz 10 nobrauktiem km). Automātiskajos reģistrētajos atsevišķās vietās tomēr fiksēta liela sikspārņu aktivitāte, kas liecina par labām barošanās vietām vai citām lokālām dzīvnieku koncentrēšanās vietām.

Aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene” kopumā konstatētas astoņas sikspārņu sugas - Natūza sikspārnis *Pipistrellus nathusii*, pundursikspārnis *Pipistrellus pipistrellus*, ziemeļu sikspārnis *Eptesicus nilssonii*, divkrāsainais sikspārnis *Vespertilio murinus*, rūsganais vakarsikspārnis *Nyctalus noctula*, ūdeņu naktssikspārnis *Myotis daubentonii*, dīķu naktssikspārnis *Myotis dasycneme* un brūnais garausainis *Plecotus auritus* (skat. 2.7. tabulu).

Potenciāli aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” teritorijā vēl būtu iespējams konstatēt vairākas retās mežu biotopos dzīvojošas naktssikspārņu *Myotis* sugas, kuras ir grūti konstatējamas ar ultraskaņas detektoru.

2.7. tabula. Konstatētās retās un aizsargājamās sikspārņu sugas AAA „Veclaicene”

Sugas nosaukums latviski	Sugas nosaukums latīniski	Aizsardzības statuss Latvijā	Cits statuss	Sugas labvēlīga aizsardzības stāvokļa novērtējums Latvijā
Brūnais garausainis (garausainais sikspārnis)	<i>Plecotus auritus</i>	ĪAS 1, ES IV	SG, Bernes un Bonnas konv., EUROBATS	U1
Dīķu naktssikspārnis	<i>Myotis dasycneme</i>	ĪAS 1, ES II, IV	Bernes un Bonnas konv., EUROBATS	U1
Divkrāsainais sikspārnis	<i>Vespertilio murinus</i>	ĪAS 1, ES IV	SG II, Bernes un Bonnas konv., EUROBATS	XX
Natūza sikspārnis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	ĪAS 1, ES IV	SG III, Bernes un Bonnas konv., EUROBATS	U1
Pundursikspārnis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	ĪAS 1, ES IV	Bernes un Bonnas konv., EUROBATS	XX
Rūsganais vakarsikspārnis	<i>Nyctalus noctula</i>	ĪAS 1, ES IV	SG III, Bonnas konv., EUROBATS	U1

Sugas nosaukums latviski	Sugas nosaukums latīniski	Aizsardzības statuss Latvijā	Cits statuss	Sugas labvēlīga aizsardzības stāvokļa novērtējums Latvijā
Ūdeņu naktsikspārnis	<i>Myotis daubentonii</i>	ĪAS 1, ES IV	Bernes un Bonnas konv., EUROBATS	FV
Ziemeļu sikspārnis	<i>Eptesicus nilssonii</i>	ĪAS 1, ES IV	Bernes un Bonnas konv., EUROBATS	FV

SG – Latvijas Sarkanā grāmata. SG tiek lietotas šādas apdraudēto sugu kategorijas: **I** - izzūdošās sugas; **II** - sarūkošās sugas; **III** - retās sugas; **IV** - maz pazīstamās sugas.

ĪAS – īpaši aizsargājama suga (MK noteikumi Nr. 396. "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu", 14.11.2000., grozījumi 27.07.2004. Cipari 1 un 2 apzīmē 1. vai 2. pielikumu)

ES – Eiropas Padomes direktīva 92/43/EEK (21.05.1992) Par dabisko dzīvotņu, savvaļas floras un faunas aizsardzību. **II** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešama īpaši aizsargājamo teritoriju nodalīšana. * - prioritāra suga; **IV** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešams stingrs aizsardzības režīms;

Bernes konvencija, 16.09.1979. „Par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību”. **Bonnas konvencija** 23.06.1979. „Par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību”. **EUROBATS** – līgums par sikspārņu aizsardzību Bonnas konvencijas ietvaros.

Informācija par sugas stāvokli Latvijā no „Ziņojums Eiropas Komisijai par biotopu (dzīvotņu) un sugu aizsardzības stāvokli Latvijā. Novērtējums par 2007.-2012. gada periodu”. **FV**: Aizsardzības stāvoklis labvēlīgs (Favourable); **U1**: Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-nepietiekams (Unfavourable-Inadequate); **U2**: Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-slikts (Unfavourable-Bad); **XX**: Aizsardzības stāvoklis nezināms (Unknown). Apzīmējumi aizsardzības stāvokļa tendencei - + - uzlabojas; - - pasliktinās; = - stabils, x - nezināms

2.8. tabula. Direktīvu pielikumos iekļauto sikspārņu sugu populāciju lielums un sugu dzīvotņu platība aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

Sugas nosaukums (latviski un latīniski)	Sugas populācijas novērtējums teritorijā		Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju Natura 2000 teritorijās Latvijā kopumā	Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju valstī	Sugas dzīvotnes platība (ha)	Sugas dzīvotnes platības attiecība (%) pret sugas dzīvotnes platību Natura 2000 teritorijās Latvijā kopumā	Sugas dzīvotnes platības attiecība (%) pret sugas dzīvotnes platību valstī
	Min.	Maks.					
Brūnais garausainis <i>Plecotus auritus</i>	30	trūkst datu	trūkst datu	<1 - 1	20000	trūkst datu	0,36
Dīķu naktssikspārnis <i>Myotis dasycneme</i>	10	trūkst datu	trūkst datu	<1 - 1	6964	trūkst datu	0,17
Divkrāsainais sikspārnis <i>Vespertilio murinus</i>	5	trūkst datu	trūkst datu	<1	6964	trūkst datu	0,23
Natūza sikspārnis <i>Pipistrellus nathusii</i>	100	trūkst datu	trūkst datu	<1 - 1	10446	trūkst datu	0,26
Pundursikspārnis <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	5	trūkst datu	trūkst datu	<1	6964	trūkst datu	0,23
Rūsganais vakarsikspārnis <i>Nyctalus noctula</i>	1	trūkst datu	trūkst datu	<1	10446	trūkst datu	0,23
Ūdeņu naktssikspārnis <i>Myotis daubentonii</i>	20	trūkst datu	trūkst datu	<1 - 1	6964	trūkst datu	0,23
Ziemeļu sikspārnis <i>Eptesicus nilssonii</i>	100	trūkst datu	trūkst datu	<1	20892	trūkst datu	0,32

No konstatētajām sugām vislielākā aktivitāte reģistrēta Natūza sikspārņim un ūdeņu naktssikspārņim (attiecīgi 1547 un 607 ieraksti). Bieža un, iespējams, visvienmērīgāk izplatītā suga AAA „Veclaicene” ir arī ziemeļu sikspārnis (251 automātiskā reģistrācija, visbiežāk novērots manuālajās uzskaitēs). Pundursikspārnis un divkrāsainais sikspārnis katrs reģistrēti 3 vietās. Abas sugas Latvijā kopumā tiek uzskatītas par samērā retām, un šāds statuss tām ir arī AAA „Veclaicene” teritorijā. Rūsganais vakarsikspārnis reģistrēts tikai vienā ierakstā, kas ir pārsteidzoši, jo šī suga Latvijā kopumā nav reta, turklāt AAA „Veclaicene” teritorijā tam netrūkst piemērotu biotopu. Biotopu direktīvas II pielikuma suga dīķu naktssikspārnis novērots uz levas ezera, Kornetos. Spriežot pēc novēroto sikspārņu skaita un laika, kad tie parādījās uz ūdeņiem, Kornetos vai to tuvumā, visticamāk, ir dīķu naktssikspārņu kolonija. Brūnais garausainis reģistrēts divās vietās, tomēr šīs Latvijā bieži sastopamās sugas sastopamība AAA „Veclaicene” teritorijā noteikti daudz biežāka, tikai sugu ir grūti vai neiespējami reģistrēt ar ultraskaņas detektoru. Brūnā garausaiņa skaita un izplatības noteikšanai būtu jāveic uzskaites piemāju pagrabos ziemas laikā.

Daļa aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” teritorijā konstatēto sugu ir saistītas ar meža biotopiem vai cita veida vecākām kokaudzēm (ūdeņu naktssikspārnis, rūsganais vakarsikspārnis). Šo sugu koloniju mītnes atrodas koku dobumos. Mežu sugām ir ļoti būtiska dobumaino un plaisaino veco koku pieejamība, jo tās vasaras laikā dobumus bieži maina. Gan ūdeņu naktssikspārnis, gan rūsganais vakarsikspārnis galvenokārt barojas uz ūdeņiem.

Otra daļa AAA „Veclaicene” teritorijā reģistrēto sugu vienlīdz labprāt apmetas kā koku dobumos, tā ēkās (Natūza sikspārnis, pundursikspārnis, ziemeļu sikspārnis, arī dīķu naktssikspārnis, brūnais garausainis). Mežu biotopus un citas kokaudzes šīs sugas var izmantot gan kā mītnu vietas, gan kā barošanās biotopus, ja kokaudzei ir atbilstoša struktūra – audzei jābūt skrajai, parkveida, ar laucēm, meža ceļiem u.tml. klajumiem. Divkrāsainais sikspārnis ir izteikti sinantropa suga, tās koloniju mītnes atrodas tikai ēkās. Barošanās vietas šai sugai nereti var būt lauksaimniecības ainava, kaut gan līdzīgi vairumam citu sugu, arī divkrāsainais sikspārnis labprāt barojas uz ūdeņiem.

AAA “Veclaicene” teritorijā visticamāk nav lielu masveida sikspārņu ziemošanas vietu, tomēr vairākas sugas, īpaši brūnais garausainis un ziemeļu sikspārnis, var kopumā ievērojamā skaitā pārziemot mazajos piemāju pagrabos viensētās. Vecākajos un lielākajos pagrabos retos gadījumos potenciāli var pārziemot arī citas Latvijā ziemojošās sugas (naktssikspārņi un Eiropas platausis). Ziemojošo sugu mītnu apzināšanai būtu jāveic pilna AAA „Veclaicene” teritorijas potenciālo sikspārņu ziemošanas vietu inventarizācija ziemas sezonas laikā.

Sociālekonomiskā vērtība

Relatīvi augsta sociālekonomiskā vērtība ir medību dzīvniekiem. Tie gan paši kalpo kā resurss, gan arī nereti atstāj ietekmi uz citiem cilvēka izmantotajiem resursiem, t.i., tie nodara kaitējumu lauksaimniecības kultūrām un mājdzīvniekiem, kā arī mežam.

Aizsargājamo ainavu apvidū lauksaimniekiem kaitējumu visbiežāk nodara mežacūkas, retāk – vilki, lāči un ūdri. No mežacūku darbības cieš galvenokārt piemājas dārzi un zālāji, jo citu lauksaimniecības kultūru ir salīdzinoši maz. Reģistrēti arī vilku uzbrukumi aitām, lāču postījumi bišu dravās un ūdru kaitējums zivju dīķos. Bebru un aļņu gadījumā tiem pašreiz ir lielāka nozīme kā resursam pašiem nevis kā meža resursu apdraudētājiem.

Visas Latvijā sastopamās sikspārņu sugas ir kukaiņēdāji. No saimnieciskā viedokļa tās tādējādi ir „derīgas” sugas, kuras ierobežo dažādu kukaiņu skaitu, t.sk., arī lauksaimniecības un mežsaimniecības kaitēkļus un vienkārši cilvēkam nepatīkamas sugas (odus, knišķus). Sikspārņu darbības efektivitāti raksturo apēsto kukaiņu daudzums – barojoties, vienas nakts laikā sikspārņi uzņem kukaiņu masu, kura līdzinās apmēram 1/3 paša sikspārņa masai. Tā kā Latvijas sikspārņu svars svārstās no 5 līdz 20 gramiem, var secināt, ka katrs dzīvnieks naktī noķer no 1,5 – 7 gramiem kukaiņu (vidēji vairumam sugu barības objekti ir apmēram oda lielumā). Vienā sikspārņu kolonijā atkarībā no sugas ir no desmit līdz vairākiem simtiem dzīvnieku, un šis skaitlis dubultojas, kad mazulī iegūst lidotspēju. Tādējādi sikspārņu iznīcināto kukaiņu daudzums ir ievērojams un ar ekonomisku nozīmību. Latvijā līdz šim nav veikti konkrēti aprēķini, kādu ekonomisku labumu cilvēkam dod sikspārņu klātbūtne, taču to varētu izteikt, piemēram, kā ietaupītos līdzekļus, kurus citādi būtu jāpielieto insekticīdu pielietošanai.

Daļa sikspārņu sugu apmetas cilvēku dzīvojamās u.c. ēkās un atsevišķos gadījumos rada zināmas neērtības iedzīvotājiem (troksnis, ar ekskrementiem iezīmētas ēkas sienas un logi u.tml.). Katrs šāds gadījums jāizvērtē individuāli, ņemot vērā konkrētās sikspārņu sugas retumu un aizsardzības statusu, reāli nodarītās neērtības iedzīvotājiem un labumu no sikspārņu klātbūtnes.

Ietekmējošie faktori

Vislielāko ietekmi uz zīdītājdzīvnieku populācijām ainavu apvidū atstājusi cilvēka saimnieciskā darbība, t.sk. medības. Tomēr nekas neliecina, ka pašlaik tā būtiski ietekmētu aizsargājamo sugu statusu.

Sikspārņiem dabā ir maz dabisko ienaidnieku, un tie ir salīdzinoši labi pielāgojušies klimatiskām svārstībām, tāpēc galvenie ietekmējošie faktori ir saistīti ar cilvēka darbību, kura var būt gan ar pozitīvu, gan negatīvu nozīmi. Galvenās faktoru grupas, kuras ir potenciāli aktuālas AAA „Veclaicene” ir faktori, kuri ietekmē sikspārņu mītnes (ziemas un vasaras), un faktori, kuri ietekmē barošanās biotopus.

Faktori, kuri ietekmē sikspārņu mītnes AAA „Veclaicene” teritorijā:

- a) mežsaimnieciskā darbība vai koku ciršana nemeža zemēs, kuras rezultātā var iet bojā sikspārņiem piemēroti koki ar dobumiem, plaisām vai atlupušu mizu;
- b) parku un stādījumu pārmērīga izkopšana, izzāgējot kalstošos kokus vai to daļas arī vietās, kur tas neapdraud parka apmeklētājus;

- c) sikspārņiem nedraudzīgā veidā un laikā (vasarā, izmantojot dzīvniekiem kaitīgu ķīmisko apstrādi un materiālus) veikts ēku remonts ēkās, kuras kā mītnes izmanto sikspārņi;
- d) sikspārņu apdzīvoto ēku apgaismošana (šobrīd nav zināmi konkrēti gadījumi, bet potenciāli šis faktors pastāv);
- e) traucējumi un/vai apzināta sikspārņu iznīdēšana vasaras un ziemas mītnēs (konkrēti gadījumi šobrīd nav zināmi, bet tādi katru gadu ir novēroti citur Latvijā);
- f) pagrabu pamešana vai pārbūve, tiem kļūstot nepiemērotiem sikspārņu ziemošanai.

Faktori, kuri ietekmē sikspārņu barošanās biotopus:

- a) mežsaimnieciskā darbība, kura var būt ar dažādu efektu dažādām sugām, atkarībā no to ekoloģiskajām prasībām pret meža vidi. Sugas, kuras galvenokārt barojas atklātā telpā, no meža ciršanas reizēm necieš, ja netiek iznīcinātas arī to mītnes. Savukārt izmēros mazākajām vai biežāk dzīvojošām sugām pārrāvumi mežaudzēs var izrādīties barošanās vietu kvalitāti samazinoši;
- b) bebru darbība. Kopumā sikspārņiem labvēlīgs faktors, jo nereti rada jaunus mitrājus, kuros ir paaugstināts sikspārņu barībā piemēroto kukaiņu blīvums. Bebru malās kalstošajos vai nokaltušajos kokos ir lielākas iespējas atrast mītnes (dobumus, kokus ar atlupušu mizu u.tml.). Lokāli bebru var iznīcināt atsevišķus mītnu kokus;
- c) bebru nosusināšana. Bebru radītās mitraines (īpaši lielās un ilggadīgās) ir labi sikspārņu barošanās biotopi. To nosusināšana samazina sikspārņiem barības bāzi un potenciālo barošanās vietu skaitu;
- d) parku un stādījumu pārāk rūpīga pļaušana līdz “maurīņa” līmenim visā parkā, neatstājot nepļautas zāles joslas vai pleķīšus, kuros vairojas sikspārņiem nepieciešamie kukaiņi;
- e) ūdeņu eutrofikācija un aizaugšana, kuru galvenokārt rada lauksaimniecības u.tml. piesārņojums. Tā rezultātā, sasniedzot noteiktu piesārņojuma līmeni, atsevišķām sugām ūdenstilpe var kļūt neizmantojama, gan fizisku iemeslu (aizaugšana) dēļ, gan izmainoties barības bāzei;
- f) gaismas piesārņojums. Kaut gan 2 – 3 sikspārņu sugas var pat izmantot ielu apgaismojumu aukstās naktīs kā kukaiņus pievilinošu vidi, vairums sugu no apgaismotām vietām izvairās. Šobrīd gaismas piesārņojums aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene” vēl nav īpaši aktuāls, tomēr nākotnē, pašvaldībai un īpašniekiem attīstot savas teritorijas, tas atsevišķās vietās var kļūt par problēmu.

2.4.2.3. Abinieki un rāpuļi

Dabas aizsardzības vērtība

Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” ir nozīmīga teritorija abinieku un rāpuļu populāciju aizsardzībai. Šeit vairākkārt konstatēta tāda reti sastopama un aizsargājama suga kā lielais tritons *Triturus cristatus* (Natura 2000 standarta datu forma, apsekojums veikts 2002.-2004. gados, atkārtoti konstatēts 2015. gada jūlijā), kā arī ir ziņas par sila ķirzaka *Lacerta agilis* klātbūtni (Dabas aizsardzības pārvaldes mājaslapa). Vairāk informācijas par sugu aizsardzības statusu sniegta 2.9. tabulā.

AAA „Veclaicene” sastopamas arī tādas Latvijā samērā parastas un plaši izplatītas abinieku un rāpuļu sugas kā parastā varde *Rana temporaria*, purva varde *Rana arvalis*, dīķa varde *Rana lessonae*, zaļā varde *Rana esculenta*, parastais krupis *Bufo bufo*, mazais tritons *Triturus vulgaris*, pļavas ķirzaka *Lacerta vivipara*, odze *Vipera berus* (2015. gada jūlija lauka izpētes dati).

Ņemot vērā, ka lielais tritons ir Latvijā ļoti reta un aizsargājama suga, kas iekļauta MK noteikumos Nr. 396 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”, šīs sugas stāvoklim AAA „Veclaicene” 2015. gada jūlija lauka izpētē tika pievērsta īpaša uzmanība.

Izpētes rezultāti liek secināt, ka lielais tritons šajā teritorijā ir samērā plaši izplatīts un ir sastopams daudzās piemērotās dzīvotnēs (skat. 2.33.-2.35. attēlu). Piecās izpētes dienās suga konstatēta trijās atradnēs, taču arī vairāki vietējie iedzīvotāji norādīja, ka tritonus labi pazīst, un, apskatot lielā un mazā tritonu fotoattēlus, norādīja uz lielā tritona attēliem. Jāatzīmē arī tas, ka blakus esošajos Igaunijas novados lielais tritons ir bieži sastopams (Pappel, 2008); 2006.-2009. gadā Dienvidigaunijā LIFE programmas ietvaros veikts apjomīgs darbs pie tritonam piemērotu dzīvotņu atjaunošanas un izveidošanas.

2.33. attēls. Lielā tritona kāpurs AAA „Veclaicene” (Foto: V. Vilnītis)

2.34. attēls. Dīķis, kurā atrasts 2.33. attēlā redzamais kāpurs (Foto: V. Vilnītis)

Sociālekonomiskā vērtība

Abinieku un rūpuļu sugas netiek izmantotas ekonomiskā labuma gūšanai, tādēļ sugas no sociālekonomiskā viedokļa šķiet maznozīmīgas. Taču abinieki un rūpuļi ir nozīmīgas ekosistēmas sastāvdaļas, jo tie kalpo par barību dažādām putnu un zīdītāju sugām, kā arī būtiski ietekmē bezmugurkaulnieku skaitu.

Ietekmējošie faktori

Dienvidigaunijas teritorijā veiktie pētījumi (Pappel, 2008) norāda uz šādiem galvenajiem faktoriem, kas ietekmē lielā tritona (*Triturus cristatus*) populāciju: vairošanai piemēroto ūdenstilpju aizaugšana, zivju ielaišana vairošanai piemērotos dīķos, dzīvotņu fragmentācija un piemēroto ūdenstilpju nosusināšana. Sākotnējās lauka izpētes (2015. gada jūlijs) rezultāti apliecina, ka AAA „Veclaicene” tritonu nārstam un kāpuru attīstībai piemēroto ūdenstilpju aizaugšana (skat. 2.35. attēlu) un zivju ielaišana vairošanai piemērotos dīķos varētu būt divi svarīgākie faktori, kas noved pie lielā tritona populācijas samazināšanās. Pieaugušie dzīvnieki arī bieži iet bojā, netiekot ārā no dienas slēptuvēm un ziemošanas vietām (tipiski pagrabos, skat. 2.36. attēlu).

Pašlaik nepietiek ticamas informācijas par sila ķirzakas *Lacerta agilis* sastopamību un izplatību „Veclaicē”, lai izdarītu secinājumus par šo sugu ietekmējošiem faktoriem tieši AAA teritorijā.

2.35. attēls. Aizaugošs dīķis, kurā sastapti lielā tritona kāpuri, kas būtiski aizkavējās attīstībā (Foto: V. Vilnītis)

2.36. attēls. Lielais tritons, kas atrasts mājas pagrabā, no kura nevarēja patstāvīgi tikt ārā (Korneti, AAA „Veclaicene”. Foto: V. Vilnītis)

2.9. tabula. Īpaši aizsargājamās abinieku un rāpuļu sugas aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

Sugas nosaukums latviski	Sugas nosaukums latīniski	Aizsardzības statuss	Cits statuss	Sugas stāvoklis Latvijā ¹
Lielais tritons	<i>Triturus cristatus</i>	ES II, ĪAS 1	SG II	U1-
Sila ķirzaka	<i>Lacerta agilis</i>	ES IV, ĪAS 1	SG III	U1=

¹Natura 2000 SDF, daba.gov.lv, Latvijas abinieku un rāpuļu datu bāze (Latvijas, vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs)

Saīsinājumi:

SG – Latvijas Sarkanā grāmata. SG tiek lietotas šādas apdraudēto sugu kategorijas: I - izzūdošās sugas; II - sarūkošās sugas; III - retās sugas; IV - maz pazīstamās sugas.

ES – Eiropas Padomes direktīva 92/43/EEK (21.05.1992) Par dabisko dzīvotņu, savvaļas floras un faunas aizsardzību. II pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešama īpaši aizsargājamo teritoriju nodalīšana. V pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru iegūšana un ekspluatācija dabā var būt pieļaujama.

ĪAS – īpaši aizsargājama suga (MK noteikumi Nr. 396. "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu", 14.11.2000., grozījumi 27.07.2004. Cipari 1 un 2 apzīmē 1. vai 2. pielikumu)

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1. pielikums 2012. gada 18. decembra MK noteikumiem Nr. 940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”

¹Ziņojums Eiropas Komisijai par biotopu (dzīvotņu) un sugu aizsardzības stāvokli Latvijā Novērtējums par 2007.-2012. gada periodu. **FV**: Aizsardzības stāvoklis labvēlīgs (Favourable); **U1**: Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-nepietiekams (Unfavourable-Inadequate); **U2**: Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-slikts (Unfavourable-Bad); **XX**: Aizsardzības stāvoklis nezināms (Unknown). Apzīmējumi aizsardzības stāvokļa tendencei - + - uzlabojas; - - pasliktinās; = - stabils, x - nezināms

2.4.2.4. Zivis un vēžveidīgie

Dabas aizsardzības vērtība

AAA „Veclaicene” teritorijā pēc pētījumu, literatūras un nepublicētu arhīvu materiāliem kopā bijusi sastopama 31 zivju suga: zutis *Anguilla anguilla*, grundulis *Gobio gobio*, karūsa *Carassius carassius*, sudrabkarūsa *Carassius gibelio*, karpa *Cyprinus carpio*, plaudis *Abramis brama*, pavīķe *Alburnoides bipunctatus*, vīķe *Alburnus alburnus*, salate *Aspius aspius*, plicis *Blicca bjoerkna*, ausleja *Leucaspisus delineatus*, ālants *Leuciscus idus*, baltais sapals *Leuciscus leuciscus*, mailīte *Phoxinus phoxinus*, rauda *Rutilus rutilus*, rudulis *Scardinius erythrophthalmus*, sapals *Squalius cephalus*, līnis *Tinca tinca*, akmeņgrauzis *Cobitis taenia*, pīkste *Misgurnus fossilis*, bārdainais akmeņgrauzis *Barbatula barbatula*, sams *Silurus glanis*, līdaka *Esox lucius*, forele *Salmo trutta*, alata *Thymallus thymallus*, vēdzele *Lota lota*, deviņadatu stagars *Pungitius pungitius*, platgalve *Cottus gobio*, ķīsis *Gymnocephalus cernua*, asaris *Perca fluviatilis* un zandarts *Sander lucioperca*, kā arī straute nēģis *Lampetra planeri*, platspīļu vēzis *Astacus astacus* un šaurspīļu vēzis *Astacus leptodactylus*. Informācija par aizsargājamo sugu aizsardzības statusu apkopota 2.10.-2.12. tabulā.

Laika periodā līdz 2000. gadam Vaidavā un tās baseina mazajās upēs zinātniski ihtiofaunas pētījumi nav veikti. Upē sastopamās zivju sugas minētas dažādos

literatūras avotos, bet galvenokārt tie bijuši populārzinātniski un populāri (makšķerniekiem domāti) izdevumi, kā arī valsts iestāžu atskaites. Dažādos literatūras avotos kā Vaidavas upē sastopamas minētas 18 zivju sugas. Laikā no 2000. gada dažādu projektu ietvaros Vaidava un tās pieteka Pērļupīte apsekotas 2000., 2001., 2002., 2007., 2012. gadā, pavisam kopā 8 reizes. Vaidavas upes baseinā konstatētas 15 zivju sugas, kā arī straute nēģis un platspīļu vēzis. Vaidava un Pērļupīte apsekotas tikai 3 reizes, konstatētas 12 sugu zivis. Pavisam kopā Vaidavas upes baseina ihtiofaunā, tai skaitā AAA teritorijā „Veclaicene” ihtiofaunā, konstatētas šādas zivju un nēģu sugas: straute nēģis, grundulis, vīķe, rauda, rudulis, mailīte, sapals, akmeņgrauzis, pīkste, bārdainais akmeņgrauzis, līdaka, forele, alata, vēdzele, platgalve un asaris.

No 1998. gada līdz 2006. gadam zivju pētījumi veikti divos AAA „Veclaicene” teritorijas ezeros: Pilskalna ezerā un Vaidavas ezerā. Abos ezeros konstatētas 18 zivju sugas: grundulis, karūsa, sudrabkarūsa, karpa, plaudis, vīķe, plicis, ausleja, ālants, rauda, rudulis, līnis, akmeņgrauzis, līdaka, deviņadatu stagars, ķīsis, asaris un zandarts, kā arī platspīļu vēzis un šaurspīļu vēzis. No 1931. gada līdz 2014. gadam atsevišķos ezeros AAA „Veclaicenes” ielaistas 10 dažādu sugu zivis: zutis, karūsa, sudrabkarūsa, karpa, plaudis, ālants, līnis, sams, līdaka un zandarts, kā arī platspīļu vēzis.

2015.gadā apsekotas trīs vietas Vaidavas upē, pavisam kopā konstatētas 13 sugas: straute nēģis *Lampetra planeri*, straute forele *Salmo trutta*, alata *Thymallus thymallus*, grundulis *Gobio gobio*, mailīte *Phoxinus phoxinus*, pavīķe *Alburnoides bipunctatus*, bārdainais akmeņgrauzis *Barbatula barbatula*, akmeņgrauzis *Cobitis taenia*, pīkste *Misgurnus fossilis*, vēdzele *Lota lota*, deviņadatu stagars *Pungitius pungitius*, asaris *Perca fluviatilis*, platgalve *Cottus gobio*.

Sociālekonomiskā vērtība

levas, Koruļu, Murata un Raipala ezerā nelielos apjomos tiek veikta rūpnieciskā zveja. Saskaņā ar Ministru kabineta 2014. gada 23. decembra noteikumiem Nr.796 „Noteikumi par rūpnieciskās zvejas limitiem un to izmantošanas kārtību iekšējos ūdeņos” atsevišķs zivju tīklu limits noteikts Murata ezerā (200 m), Raipala ezerā (160 m), Vaidavas ezerā (125 m). Pārējos ezeros paredzēts 75 m zivju tīklu limits katrā. 2014. gadā Murata ezerā zvejoja viena zemnieku saimniecība, levas ezerā – divi pašpatēriņa zvejnieki, Koruļu ezerā – viens, bet Raipala ezerā – divi pašpatēriņa zvejnieki. AAA „Veclaicene” teritorijā nozveja ezeros ir neliela. 2014. gadā atsevišķos ezeros nozveja bija robežās no 12 kg līdz 139 kg. Parasti tiek zvejotas līdakas, plauži, plicīši, raudas, līņi un asari.

Zivju resursus upēs izmanto makšķernieki, tomēr nav pieejama informācija par makšķerēšanas apjomiem un nomakšķerēto zivju sugu procentuālo sadalījumu. Vaidava ir populāra alatas un straute foreles makšķerēšanas upe.

Ietekmējošie faktori

Latvijas teritorijā uz Vaidavas upes atrodas divas mazās HES: Grūbes HES un Karvas HES (atrodas ārpus AAA „Veclaicene” teritorijas). Aizsprosti ir arī upes daļā, kas tek Igaunijas teritorijā, vienā no tiem ir ierīkots ekoloģiskais zivju ceļš (*nature like fish pass*). Grūbes HES aizsprosts ceļotājzivīm nav pārvarams. Vaidava un tās pietekas AAA „Veclaicene” teritorijā nav pieejamas ceļotājzivīm.

Grūbes HES un Karvas HES Vaidavas upi AAA „Veclaicene” teritorijā tieši neietekmē, t.i., tās nemaina hidroloģisko un temperatūras režīmu, kā arī nepārveido biotopus. Grūbes HES ir uzstādītas turbīnas, kas darbojas dabiskajā caurplūduma režīmā.

Pastāv iespējamība, ka no Karvas HES ūdenskrātuves augšup pa Vaidavu varētu migrēt tādas pavasarī nārstojošas zivju sugas kā līdaka, rauda un asaris. Pētījumu rezultāti liecina, ka upes posmos augšpus aizsprostiem pieaug plēsīgo zivju sugu līdakas un vēdzeles īpatņu skaits (Birzaks, 2007; Birzaks, 2013). Ūdenskrātuves foreļupēs parasti "ienes" jaunas sugas, kas aukstūdens upēs nav raksturīgas. Teorētiski pieaug bioloģiskā daudzveidība, taču tās pieaugums ne vienmēr vērtējams kā labs biotas stāvoklis.

Samērā garš Vaidavas upes posms AAA „Veclaicene” teritorijā ir morfoloģiski pārveidots. Šādos upju posmos parasti samazinās ekoloģiski jutīgo zivju sugu, kā forele, alata, platgalve īpatņu skaits, bet pieaug ekoloģiski tolerantu zivju kā līdaka, rauda, asaris un vēdzele, daudzums.

2.10. tabula. Aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene” sastopamo īpaši aizsargājamo zivju un vēžveidīgo sugu saraksts

Sugas nosaukums latviski	Sugas nosaukums latīniski	Aizsardzības statuss	Sugas stāvoklis Latvijā	Sastopamība teritorijā
Akmeņgrauzis	<i>Cobitis taenia</i>	ES II	FV	Uzturas, vairojas
Platgalve	<i>Cottus gobio</i>	ES II	U2	Uzturas, vairojas
Pīkste	<i>Misgurnus fossilis</i>	ES II	FV	Uzturas, vairojas

2.11. tabula. Aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene” potenciāli sastopamo īpaši aizsargājamo zivju un vēžveidīgo sugu saraksts

Sugas nosaukums latviski	Sugas nosaukums latīniski	Aizsardzības statuss	Sugas stāvoklis Latvijā	Sastopamība teritorijā
Strauta nēģis	<i>Lampetra planeri</i>	ES II	FV	Uzturas, vairojas
Alata	<i>Thymallus thymallus</i>	ES II, MIK, ĪAS 2	U2=	Uzturas, vairojas
Platspīļu vēzis	<i>Astacus astacus</i>	ES II, ĪAS 2	U1=	Uzturas, vairojas

SG - Latvijas Sarkanā grāmata (Spuris 1998). SG tiek lietotas šādas apdraudēto sugu kategorijas: **I** - izzūdošās sugas; **II** - sarūkošās sugas; **III** - retās sugas; **IV** - maz pazīstamās sugas.

ES – Eiropas Padomes direktīva 92/43/EEK (21.05.1992) Par dabisko dzīvotņu, savvaļas floras un faunas aizsardzību. **II** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešama īpaši aizsargājamo teritoriju nodalīšana. * - prioritāra suga; **IV** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešams stingrs aizsardzības režīms

ĪAS – īpaši aizsargājama suga, 1. pielikums (īpaši aizsargājamās sugas) vai 2. pielikums (ierobežoti izmantojamās īpaši aizsargājamās sugas) MK 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu"

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1. pielikums 2012. gada 18. decembra MK noteikumiem Nr. 940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”

2.12. tabula. Direktīvu pielikumos iekļauto zivju un vēžveidīgo sugu populāciju lielums un sugu dzīvotņu platība aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

Sugas nosaukums (latviski un latīniski)	Sugas populācijas novērtējums teritorijā		Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju Natura 2000 teritorijās Latvijā kopumā	Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju valstī	Sugas dzīvotnes platība (ha)	Sugas dzīvotnes platības attiecība (%) pret sugas dzīvotnes platību Natura 2000 teritorijās Latvijā kopumā	Sugas dzīvotnes platības attiecība (%) pret sugas dzīvotnes platību valstī
	Min.	Maks.					
Akmeņgrauzis <i>Cobitis taenia</i>	3 ezeri	13 ezeri	trūkst datu	trūkst datu	208	0,4	0,2
Akmeņgrauzis <i>Cobitis taenia</i>	2 upes		trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Platspīļu vēzis <i>Astacus astacus</i>	1 ezers	5 ezeri	trūkst datu	trūkst datu	151	0,4	0,2
Platgalve <i>Cottus gobio</i>	1 upe		trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Pikste <i>Misgurnus fossilis</i>	1 upe		trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu
Alata <i>Thymallus thymallus</i>	1 upe		trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu

2.4.2.5. Bezmugurkaulnieki

Dabas aizsardzības vērtība

Dati par aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” teritorijā sastopamajām reto un aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugām apkopoti, pamatā balstoties uz Igaunijas – Latvijas pārrobežu sadarbības programmas 2007.-2013. gadam Eiropas Kaimiņattiecību un partnerības instrumenta projekta „Saskaņota dabas teritoriju apsaimniekošana Igaunijas un Latvijas pierobežā (Zaļais koridors)” realizācijas gaitā veikto bezmugurkaulnieku sugu inventarizāciju aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”. Dabas aizsardzības plāna sagatavošanā tāpat izmantota Dabas aizsardzības pārvaldes dabas datu pārvaldības sistēmā "Ozols", Natura 2000 datubāzē (<http://natura2000.eea.europa.eu>), dabas novērojumu dienasgrāmatā www.dabasdati.lv iekļautie dati, publicētajā literatūrā pieejamā informācija, kā arī bezmugurkaulnieku eksperta apsekojumos iegūtie dati 2015. gada lauka pētījumu sezonā. Ziņas par atsevišķu bezmugurkaulnieku sugu atradnēm iegūtas no dabas ekspertiem Viestura Vintuļa, Gaida Grandāna un Maijas Grandānes.

Līdz šim AAA „Veclaicene” teritorijā kopumā konstatētas 35 īpaši aizsargājamās vai citādi vērtīgas bezmugurkaulnieku sugas (skat. 2.13. un 2.14. tabulu).

Septiņas no konstatētajām sugām (*Boros schneideri*, *Coenonympha hero*, *Dytiscus latissimus*, *Graphoderus bilineatus*, *Leucorrhinia pectoralis*, *Lycaena dispar*, *Ophiogomphus cecilia*) ir iekļautas Eiropas Padomes direktīvā 92/43/EEK (21.05.1992) „Par dabisko dzīvotņu, savvaļas floras un faunas aizsardzību” II pielikumā, bet sešas sugas (*Aeshna viridis*, *Hirudo medicinalis*, *Leucorrhinia albifrons*, *Leucorrhinia caudalis*, *Lopinga achine*, *Parnassius mnemosyne*) – IV pielikumā. 27 sugas iekļautas Latvijā īpaši aizsargājamo sugu sarakstā, 8 sugām veidojams mikroliegums, 10 sugas ir iekļautas Bernes konvencijā (1979), bet 11 sugas – Pasaules dabas aizsardzības organizācijas (The World Conservation Union) apdraudēto sugu sarakstā. 17 no dabas liegumā sastopamajām bezmugurkaulnieku sugām iekļautas Latvijas Sarkanajā Grāmatā, 4 sugas ir uzskatāmas par dabisko mežu biotopu speciālistu sugām, bet 9 – par dabisko mežu biotopu indikatorsugu.

Īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu un tām nozīmīgāko biotopu novērtējums

Publicētajos materiālos atrodami tikai atsevišķi dati par AAA teritorijā konstatētajām bezmugurkaulnieku sugām (Greķe *et al.*, 2009; Kalniņš, 2008; Kalniņš *et al.*, 2011; Kalniņš, 2014). Būtisku ieguldījumu AAA „Veclaicene” izpētē ir sniedzis Igaunijas – Latvijas pārrobežu sadarbības programmas 2007.-2013. gadam Eiropas Kaimiņattiecību un partnerības instrumenta projekts „Saskaņota dabas teritoriju apsaimniekošana Igaunijas un Latvijas pierobežā”, kura ietvaros veikta arī īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku inventarizācija AAA „Veclaicene”. Atsevišķas ziņas par AAA teritorijā sastopamajām īpaši aizsargājamām un bezmugurkaulnieku sugām atrodamas EMERALD projekta nepublicētajos materiālos.

Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” teritorijai raksturīga salīdzinoši liela biotopu dažādība, un līdz ar to arī liela bezmugurkaulnieku sugu daudzveidība. Septiņas no konstatētajām sugām (*Boros schneideri*, *Coenonympha hero*, *Dytiscus latissimus*, *Graphoderus bilineatus*, *Leucorrhinia pectoralis*, *Lycaena dispar*, *Ophiogomphus cecilia*) ir iekļautas Eiropas Padomes direktīvā 92/43/EEK (21.05.1992) „Par dabisko dzīvotņu, savvaļas floras un faunas aizsardzību” II pielikumā.

Šneidera mizmīlis *Boros schneideri* (skat. 2.37. attēlu) līdz šim AAA teritorijā konstatēts divās atradnēs, taču sugai piemēroti biotopi sastopami arī citviet. Suga ir sastopama priežu mežos, galvenokārt uz sausām minerālaugsnēm, tomēr var būt atrodama arī purvainos mežos. Mežaudžu vecumam nav izšķiroša nozīme, suga var būt sastopama samērā jaunās mežaudzēs un pat izcirtumos uz ekoloģiskajiem kokiem, tomēr optimālais biotops ir vecas, skrajas un labi izgaismotas priežu mežaudzes (skat. 2.38. attēlu). Suga ir cieši saistīta ar nesen atmirušām (1 – 2 gadi) priedēm (retāk – ozoliem), kuru stumbru vairāk vai mazāk vēl klāj miza. Kāpuri atrodami zem šo koku mizas, parasti uz tādiem stumbriem, kuru koksnes virsma ir mitra, melna. Iespējams, suga ir saistīta ar ģints *Aurobasidium* sēnēm, kas uz atmirušo priežu stumbriem rada melnīgsnēju nokrāsu, kas pamanāma jau no lielāka attāluma, bet kļūst īpaši labi saskatāma pēc mizas nolobīšanas (Vilks *et al.*, 2013).

2.37. attēls. Šneidera mizmīļa *Boros schneideri* kāpurs (Foto: U. Valainis)

2.38. attēls. Šneidera mizmīļa *Boros schneideri* biotops AAA „Veclaicene” (Foto: U. Valainis)

Meža sīksamtenis *Coenonympha hero* sastopams dažādos mitros biotopos, kur aug graudzāles - mitrās pļavās, zāļu purvos, izcirtumos, mežmalās un citās zāļainās vietās. Šīs sugas kāpuri barojas ar dažādu sugu graudzālēm. Atbilstoši Natura 2000 bezmugurkaulnieku sugu monitoringa datiem suga pieskaitīta AAA nekorekti, Zaļā koridora projekta laikā konstatēta blakus teritorijās. Nav izslēgts, ka arī AAA pastāv nenoizīmīga populācija. Piemērotu biotopu maz.

Platās airvaboles *Dytiscus latissimus* (skat. 2.39. attēlu) atradnes konstatētas Gaiķu ezerā, Kaķīšu ezerā, Klotiņa ezerā, Luckas ezerā, kā arī Lielā Paiķa ezerā. Suga potenciāli var būt sastopama arī vairākos citos AAA teritorijā sastopamajos ezeros. Suga parasti sastopama ezeru piekrastēs ar labi attīstītu un augu sugām daudzveidīgu

piekrastes augāju (skat. 2.40. attēlu). Ūdenstilpes izmēriem nav noteicošs raksturs, būtiska ir labi attīstīta ūdens augāja sastopamība kombinācijā ar atvērtiem ūdens laukumiem. Pieaugušās vaboles un to kāpuri visbiežāk sastopami ezeru piekrastes joslā ar mezotrofu vai mezooligotrofu ūdensaugu augāju. Olu dēšanai platā airvabole parasti izvēlas labi apgaismotas seklas ezeru piekrastes aizvēja pusē ar *Carex rostrata*, *C. lasiocarpa* u.c. ūdensaugiem. Olu dēšanas vietu šī suga parasti izvēlas 20 – 100 cm dziļumā. Nozīmīgs faktors šīs sugas sastopamībai ūdenstilpē ir maksteņu kāpuru esamība, jo tie ieņem nozīmīgu vietu platās airvaboles ēdienkartē (Baxpyшев, 2009; Kalniņš un Vahruševs, 2013).

2.39. attēls. Platā airvabole (*Dytiscus latissimus*), attēla kreisajā pusē mātīte, labajā pusē tēviņš (Foto: V. Vahruševs)

2.40. attēls. Platās airvaboles (*Dytiscus latissimus*), atradne Luckas ezerā (Foto: U. Valainis)

Divjoslu airvabole *Graphoderus bilineatus* līdz šim konstatēta Luckas ezerā, taču arī vairāki citi teritorijā sastopamie ezeri uzskatāmi kā piemēroti biotopi šīs sugas sastopamībai. Suga apdzīvo pārsvarā dažāda tipa stāvošas ūdenstilpes (ezerus, vecupes vai to daļas) ar daudzveidīgu iegrimušo augu un peldaugu augāju. Retāk sastopama ūdenstilpēs ar vāji attīstītu augāju. Visbiežāk suga sastopama saldūdens biotopos ar labi attīstītām parastā elša *Stratiotes aloides* un parastās mazlēpes *Hydrocharis morsus-ranae* audzēm. Pieaugušās vaboles un kāpuri galvenokārt apdzīvo ūdenstilpes piekrasti (Kalniņš, 2006).

Spilgtā purvuspāre *Leucorrhinia pectoralis* (skat. 2.41. attēlu) konstatēta Lielā Paiķī, Gaiķu ezerā, kā arī meža ezeriņā uz ziemeļrietumiem no Mellīšu mājām, taču potenciāli suga sastopama arī citos ezeros AAA teritorijā. Pārsvarā suga sastopama mežainās ūdenstilpēs. Lielākā daļa atradņu Latvijā konstatētas dabīgos eitrofos ezeros ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju, kā arī vecupēs, taču suga konstatēta arī mezotrofās ūdenstilpēs ar bentisku mieturaugu augāju, distrofos ezeros, arī augstajos un pārejas purvos (Kalniņš, 2007). Suga pārsvarā novērojama no maija vidus līdz jūlija beigām. Šīs sugas spāru mātītes olas dēj ūdenī, olas attīstība notiek apmēram mēnesi, bet kāpurs attīstās aptuveni divus gadus.

2.41. attēls. Spilgtā purvuspāre *Leucorrhinia pectoralis* (tēviņš) (Foto: U. Valainis)

Zirgskābeņu zilenītis *Lycaena dispar* līdz šim konstatēts divās atradnēs, taču piemēroti biotopi sastopami arī citviet AAA teritorijā. Pieaugušie tauriņi mēdz būt sastopami dažādos pļavu biotopos, kas var atrasties tālu no kāpuru attīstības biotopa (skat. 2.42. attēlu). Kāpuru biotops ir mitras un slapjas pļavas ar barības augu krastmalas skābeni *Rumex hydrolapathum*. Sugas attīstībai nepieciešama mitra biotopa, zirgskābeņu un *Myrmica* ģints skudru pūžņu kombinācija. Tauriņi biotopā izvēlas saulainas, vēja aizsargātas vietas ar ziedošiem augiem.

2.42. attēls. Zirgskābeņu zilenīša *Lycaena dispar*, atradne pie ceļa Ziemei – Māriņkalns (Foto: U. Valainis)

2.43. attēls. Zaļā upjuspāre *Ophiogomphus cecilia* atradne Pērļupītē (Foto: U. Valainis)

Zaļā upjuspāre *Ophiogomphus cecilia* novērota Pērļupītē (skat. 2.43. attēlu), kā arī, Ziemei apkārtnē, taču kopumā teritorijā nav daudz šīs sugas sastopamībai piemērotu biotopu. Potenciāli varētu būt sastopama arī Vaidavas upē. Sugas kāpuri apdzīvo vidēji strauji vai strauji tekošas upes ar smilšainu, grantainu vai oļainu gultni, taču ne krācainos posmos. Suga biežāk novērojama pie lielām un vidēja lieluma upēm. Pieaugušās spāres atpūtai un medījuma novērošanai biežāk izmanto vietas ar atklātu augsni vai skraju veģetāciju (Vilks *et al.*, 2013).

Kopumā sešas no AAA „Veclaicene” teritorijā sastopamajām bezmugurkaulnieku sugām (*Aeshna viridis*, *Hirudo medicinalis*, *Leucorrhinia albifrons*, *Leucorrhinia caudalis*, *Lopinga achine*, *Parnassius mnemosyne*) ir iekļautas Eiropas Padomes direktīvā 92/43/EEK (21.05.1992) „Par dabisko dzīvotņu, savvaļas floras un faunas

aizsardzību”, IV pielikumā. Trīs no minētajām spāru sugām – **raibgalvas purvuspāre *Leucorrhinia albifrons***, **resnvēdera purvuspāre *Leucorrhinia caudalis*** (skat. 2.44. attēlu) un **zaļā dižspāre *Aeshna viridis*** konstatētas vairākos no AAA teritorijā sastopamajiem ezeriem. Latvijā visbiežāk konstatētas eitrofos ezeros, retāk diseitrofos ezeros un vecupēs. Šīs sugas biežāk apdzīvo biotopus ar bagātīgu peldlapu ūdensaugu un zemūdens augu augāju (skat. 2.45. attēlu).

2.44. attēls. Resnvēdera purvuspāre *Leucorrhinia caudalis* (Foto: U. Valainis)

2.45. attēls. Resnvēdera purvuspāres *Leucorrhinia caudalis* un raibgalvas purvuspāres *Leucorrhinia albifrons* atradne Linezerā (Foto: U. Valainis)

Līdzīgos biotopos sastopama arī **medicīnas dēle *Hirudo medicinalis*** (skat. 2.46. attēlu). Suga konstatēta Eniņu ezerā (skat. 2.47. attēlu.), bet sugas sastopamībai piemērotas arī citas ūdenstilpes AAA Veclaicene teritorijā. Medicīnas dēle apdzīvo saldūdens ūdenstilpes – gan lauksaimniecības vidē, gan daļēji dabiskā, gan dabiskā vidē un dažādās ekosistēmās – mežos, pārplūstošās pļavās, purvos. Medicīnas dēle ir mugurkaulnieku ārējais parazīts. Tās saimniekorganismi ir dažādi abinieki (tritoni, vārdes, krupji), zīdītāji (gan mājdzīvnieki, gan savvaļas dzīvnieki) un ūdensputni (pīles, gulbji, potenciāli, arī citi), retāk arī zivis (Greķe *et al.*, 2009).

2.46. attēls. Medicīnas dēle *Hirudo medicinalis* (Foto: U. Valainis)

2.47. attēls. Medicīnas dēles *Hirudo medicinalis* atradne Eniņu ezerā (Foto: U. Valainis)

Lapkoku samtenis *Lopinga achine* saistīts ar teritorijā sastopamajiem lapkoku un jauktiem mežiem. Pieauguši īpatņi lido mežmalās un izcirtumos ar piemērotu mikroklimatu. Kāpuri attīstās uz meža īskājes *Brachypodium sylvaticum*. Pieaugušo un kāpuru barošanās vietas ir telpiski nodalītas. 2012. gadā Zaļā koridora ietvaros konstatēts 1 īpatnis pie Ilgāja ezera. Suga konstatēta arī uz rietumiem no AAA.

Cīrulīšu dižtauriņš *Parnassius mnemosyne* AAA teritorijā konstatēts vairākās atradnēs. Pieaugušie īpatņi sastopami mežmalās, pļavās un upju palienēs. Šīs sugas kāpuri barojas ar cīrulīšu lapām (*Corydalis* spp.) (Spuris, 1998). Pēdējos gados Latvijā novērojama šīs sugas populācijas palielināšanās. Vienīgā no direktīvā iekļautajām sugām ar labvēlīgu aizsardzības statusu Latvijā.

No AAA „Veclaicene” teritorijā konstatētajām sugām īpaši atzīmējamas arī lielais torņgliemezis *Ena montana*, bērzu briežvabole *Ceruchus chrysomelinus* un asribu vārpstiņgliemezis *Clausilia cruciata* – visu trīs minēto sugu aizsardzībai atbilstoši Latvijas likumdošanai veidojami mikroliegumi.

Bērzu briežvabole *Ceruchus chrysomelinus* var būt atrodama visdažādākajos Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās meža biotopos. Visbiežāk suga atrodama mitros un ēnainos biotopos tieši uz augsnes guļošās krtālās ar sarkano trupi. Šīs sugas kāpuri mēdz būt sastopami gan lapukoku, gan skujkoku krtālās piecus un vairāk gadus pēc tās atmiršanas. Kāpuru attīstības cikls ilgst 2 – 3 gadus.

Lielajam torņgliemzim *Ena montana* (skat. 2.48. attēlu) AAA „Veclaicene” teritorijā konstatētas vairākas atradnes, pārsvarā teritorijā sastopamajos nogāžu mežos (skat. 2.49. attēlu.). Suga saistīta ar lapu koku mežiem galvenokārt upju ielejās. Latvijā suga izplatīta galvenokārt Vidzemes augstienē un Latgales augstienē (Rudzīte *et al.*, 2010). Līdzīgus biotopus apdzīvo arī cita gliemežu suga, kam Latvijā veidojami mikroliegumi - **asribu vārpstiņgliemezis *Clausilia cruciata*** (šī suga AAA teritorijā līdz šim zināma tikai no vienas atradnes), kā arī citas retas un aizsargājamās gliemju sugas (*Clausilia dubia*, *Clausilia pumila*, *Lacinarina plicata*, *Macrogastra plicatula*, *Macrogastra ventricosa*, *Limax cinereoniger*). Galvenais šo sugu pastāvēšanu apdraudošais faktors ir piemērotu meža biotopu izciršana, kā arī hidroloģiskā režīma izmaiņas.

2.48. attēls. Lielais torņgliemezis *Ena montana* (Foto: U. Valainis)

2.49. attēls. Lielā torņgliemeža *Ena montana* atradne nogāžu mežā pie Pērļupītes (Foto: U. Valainis)

Teritorijā sastopamajos lapu koku un jauktajos mežos, bez iepriekš pieminētajām gliemežu sugām, sastopamas arī vairākas citas retas un aizsargājamas bezmugurkaulnieku sugas. Dabas lieguma „Avotu mežs” teritorijā (skat. 2.50. attēlu) konstatēta īpaši aizsargājamā vaboļu suga - **vītolu slaidkoksngraužis *Necydalis major***. Šīs sugas kāpuri barojas ar trūdošu lapu koku koksni, tādēļ sugas attīstībai būtiska ir vecu lapu koku klātbūtne un saglabāšana. Šīs sugas aizsardzībai svarīgi ir saglabāt neskartus mežā esošos vecos, atmirušos, stāvošos lapu kokus, jo tajos notiek vītolu slaidkoksngrauža kāpuru attīstība. Līdzīgus biotopus apdzīvo arī **lielais asmalis *Peltis grosa***. Ar lapu koku mežiem saistīts arī **rūsganbrūnais koksngraužis *Stenocorus meridiānus***, kas konstatēts mežaudzē pie Linezera.

2.50. attēls. Vītolu slaidkoksngrauža *Necydalis major* un lielā asmaļa *Peltis grosa* atradne dabas liegumā „Avotu mežs” (Foto: U. Valainis)

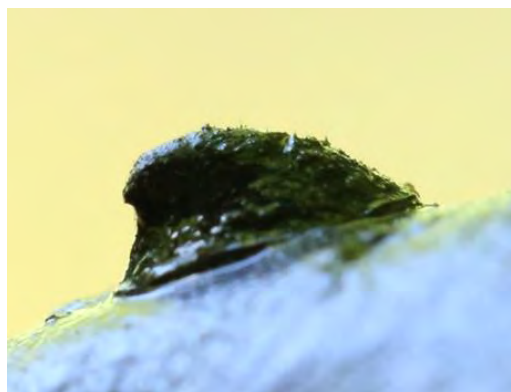
2.51. attēls. Spožās skudras *Lasius fuliginosus* atradne Ziemera alejā (Foto: U. Valainis)

Gan dažādos meža biotopos, gan atsevišķi augošos lapu kokos var būt sastopama AAA teritorijā konstatētā **spožā skudra *Lasius fuliginosus***. Suga saistīta ar veciem, dobumainiem, galvenokārt liela izmēra lapukokiem un pūžņus veido atmirušā koksne. Suga ir samērā ekoloģiski plastiska, tāpēc sastopama gan dabiskos biotopos, kur liela izmēra kritālas un atmirusi koksne ir maz, kā arī cilvēka veidotos biotopos – parkos, alejās u.c. dendroloģiskajos stādījumos (skat. 2.51. attēlu). Lai gan līdz šim

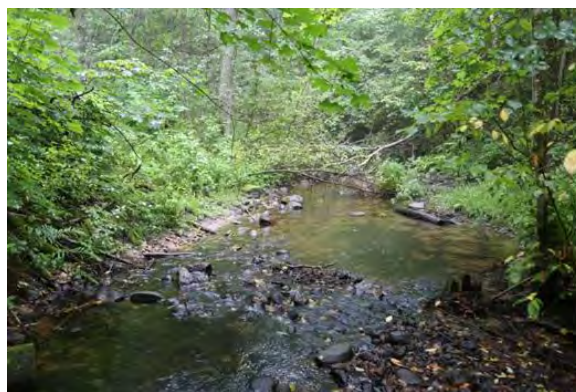
AAA „Veclaicene” zināmas divas šīs sugas atradnes, sugai piemēroti biotopi ir sastopami arī citur. Ar veciem dobumainiem lapu kokiem saistīta arī cita teritorijā konstatētā aizsargājamā bezmugurkaulnieku suga – **marmora rožvabole** *Protaetia lugubris* (ex *Liocola marmorata*).

Teritorijā sastopamie priežu meži ir piemērota dzīvotne **kuprainajai celmmušai** *Laphria gibbosa*. Šī suga saistīta ar skrajiem, veciem priežu mežiem. Šīs sugas attīstība, kā arī lielā mērā kopējā priežu mežu bezmugurkaulnieku sugu daudzveidība ir atkarīga no saules apspīdētām liela diametra priežu krtālām vai stubenīem, ļoti vecām augošām priedēm ar lieliem resniem zariem un meža ilglaicības – vecu priežu un atmirstošas koksnes pieejamības ilgstošā laika periodā.

AAA „Veclaicene” teritorijā Pērļupītē (skat. 2.53. attēlu) konstatēta īpaši aizsargājamā gliemju suga **upes micīte** *Ancylus fluviatilis* (skat. 2.52. attēlu). Suga sastopama galvenokārt tekošos ūdeņos, taču dažkārt atrodama arī uz akmeņiem lielo ezeru bangu joslā (Rudzīte *et al.*, 2010).

2.52. attēls. Upes micīte *Ancylus fluviatilis* (Foto: U. Valainis)

2.53. attēls. Upes micītes *Ancylus fluviatilis* atradne Pērļupītē (Foto: U. Valainis)

Īpaši nozīmīga loma kopējās AAA „Veclaicene” bezmugurkaulnieku faunas daudzveidībā ir teritorijā sastopamajiem daudzajiem ezeriem. Bez iepriekš pieminētajām Eiropas Padomes direktīvā 92/43/EEK (21.05.1992) „Par dabisko dzīvotņu, savvaļas floras un faunas aizsardzību” iekļautajām sugām (*Dytiscus latissimus*, *Graphoderus bilineatus*, *Leucorrhinia pectoralis*, *Hirudo medicinalis*, *Leucorrhinia albifrons*, *Leucorrhinia caudalis*) pieminamas arī īpaši aizsargājamās spāru sugas – sīkspāre *Nehalennia speciosa* un mainīgā spāre *Libellula fulva*.

Sīkspāre *Nehalennia speciosa* AAA teritorijā konstatētas vairākās atradnēs. Latvijā šī suga konstatēta ezeros un dīķos ar zāļu un pārejas purviem apkārt, zāļu purvos un augstajos purvos ar lāmām. Suga atrasta piemērotos mikrobiotopos pārejas purvu veģetācijas zonā, tas ir zonā ar peldošu un applūdušu veģetāciju, kas aptver atklāta ūdens virsmu ezeros un dīķos, kā arī seklās ūdenstilpēs, piemēram, pārplūdušās ieplakās zāļu purvos un augstajos purvos. Pieauguši īpatņi lido maz, sastopami ezeru purvaino krastu augājā galvenokārt jūnija beigās un jūlijā. (Kalniņš *et al.*, 2011).

Mainīgā spāre *Libellula fulva* (skat. 2.54. attēlu). Līdz šim konstatēta vairākos aizsargājamo ainavu apvidus teritorijā esošajos ezeros. Suga sastopama galvenokārt lēni tekošās, ar augiem bagātās upēs, kā arī caurtekošos ezeros. Kāpuri plēsīgi, barojas ar dažādiem ūdens bezmugurkaulniekiem. Pieauguši īpatņi lido jūnijā un jūlijā tekošu ūdeņu un ezeru krastmalās.

2.54. attēls. Mainīgā spāre *Libellula fulva* (Foto: U. Valainis)

Grants karjera „Veclaicene” (skat. 2.56. attēlu) teritorijā konstatēts aizsargājamais **raibspārnu smiltājsisenis *Oedipoda coerulescens*** (skat. 2.55. attēlu). Šīs sugas īpatņus vislabāk var novērot saulainā un karstā laikā sausās, smilšainās un saules labi apspīdētās vietās ar zemu un skraju veģetāciju. Šī siseņu suga nespēj veikt tālus pārlidojumus, tādēļ tās biotopa aizaugšanas vai apbūves rezultātā tai ir grūti atrast piemērotus dzīves apstākļus citur.

2.55. attēls. Raibspārnu smiltājsisenis *Oedipoda coerulescens* (Foto: U. Valainis)

2.56. attēls. Raibspārnu smiltājsiseņa *Oedipoda coerulescens* atradne grants karjerā „Veclaicene” (Foto: U. Valainis)

Ietekmējošie faktori

AAA „Veclaicene” pļavu biotopos sastopamo bezmugurkaulnieku sugu daudzveidību negatīvi ietekmē aizaugšanas procesi. Plānojot apsaimniekošanas pasākumus AAA teritorijā, svarīgi būtu paredzēt regulāru pļavu pļaušanu vietās, kur konstatētas īpaši aizsargājamās tauriņu sugas.

Būtiskākais mežu biotopos konstatēto īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu daudzveidību ietekmējošais faktors ir mežsaimnieciskā darbība. Teritorijā ietilpstošajos dabas liegumos pastāvošais aizsardzības statuss nodrošina mežu biotopos sastopamo aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu aizsardzību, taču ārpus dabas liegumu un mikroliegumu teritorijām redzama būtiska mežsaimnieciskās darbības ietekme. Dendrofāgo kukaiņu un gliemežu populācijas mežos nelabvēlīgi ietekmē kailcirtes, kā arī patvaļīga sausokņu un kritalu izvākšana, tādējādi tiek samazināts mirušās koksnes daudzums un iznīcinātas dabiskiem mežiem specifisku sugu dzīvotnes.

Igaunijas – Latvijas pārrobežu sadarbības programmas 2007.-2013. gadam Eiropas Kaimiņattiecību un partnerības instrumenta projekta „Saskaņota dabas teritoriju apsaimniekošana Igaunijas un Latvijas pierobežā” ietvaros AAA „Veclaicene” teritorijā ieteikti atsevišķi pasākumi īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu daudzveidības saglabāšanai, kuri ir aktuāli arī šobrīd.

Atsevišķās īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku atradnēs novērojama piemēroto biotopu platību samazināšanās. Lielā Paiķa ezera piekrastē esošais zāļu purvs ir jau daļēji aizaudzis un turpina pāraugt ar krūmiem. Tādējādi izzūd sīkspārei *Nehalennia speciosa* piemērotais biotops, kā arī samazinās barošanās biotops spilgtajai purvuspārei *Leucorrhinia pectoralis*, kā arī citām retām bezmugurkaulnieku sugām.

Daudzās AAA „Veclaicene” vietās novērojama bebru negatīvās darbības ietekme. Bebru darbības kontrole - upju posmu uzturēšana bez bebru dambjiem un to radītajiem uzpludinājumiem ir nepieciešama Vaidavā (skat. 2.57. attēlu) un Pērļupītē, kā arī citās teritorijā esošajās upēs ar oļainām vai akmeņainām gruntīm (ilgstošas bebru darbības rezultātā oļi un akmeņi var nebūt redzami, taču pēc bebru dambju nojaukšanas straujteču biotopi labi atjaunojas).

2.57. attēls. Bebru aizsprosts Vaidavā (koordinātes x-685925 y-382329; Foto: M. Kalniņš)

2.13. tabula. Aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene” konstatētās Latvijā un Eiropā aizsargājamās un citādi vērtīgās bezmugurkaulnieku sugas un to aizsardzības statuss

N.p.k.	Sugas nosaukums latviski	Sugas nosaukums latīniski	Aizsardzības statuss	Cits statuss	Sugas stāvoklis Latvijā	Sastopamība teritorijā
1.	Šneidera mizmīlis	<i>Boros schneideri</i>	ES II, ĪAS 1, MIK	IUCN (VU), MAB (BSS)	Piemērotos biotopos samērā bieži sastopama suga.	Teritorijā līdz šim konstatēta viena atradne, taču suga var būt sastopama arī citās vietās skraju priežu mežu nogabalos.
2.	Divjoslu airvabole	<i>Graphoderus bilineatus</i>	ES II, ĪAS 1, MIK	IUCN (VU), Bernes konvencija	Samērā reti (vairums atradņu atrodas Latvijas centrālajā, ziemeļu un ziemeļrietumu daļā)	
3.	Platā airvabole	<i>Dytiscus latissimus</i>	ES II, ĪAS 1, MIK	IUCN (VU), Bernes konvencija, SG III	Reti sastopama suga, izklaidus sastopama visā Latvijas teritorijā.	
4.	Spilgtā purvuspāre	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	ES II, ĪAS 1	IUCN (LC), Bernes konvencija	Samērā plaši izplatīta, bet nelielā skaitā sastopama suga	
5.	Zaļā upjuspāre	<i>Ophiogomphus cecilia</i>	ES II, ĪAS 1	Bernes konvencija, SG III	Samērā reti sastopama suga	
6.	Zirgskābeņu zilenītis	<i>Lycaena dispar</i>	ES II, ĪAS 1	Bernes konvencija, IUCN (LR)	Samērā reti sastopama suga.	
7.	Medicīnas dēle	<i>Hirudo medicinalis</i>	ES IV, ĪAS 1, MIK	IUCN (LC)	Samērā reti sastopama visā Latvijas teritorijā	
8.	Raibgalvas purvuspāre	<i>Leucorrhinia albifrons</i>	ES IV, ĪAS 1	Bernes konvencija	Samērā plaši izplatīta, bet nelielā skaitā sastopama suga	

N.p.k.	Sugas nosaukums latviski	Sugas nosaukums latīniski	Aizsardzības statuss	Cits statuss	Sugas stāvoklis Latvijā	Sastopamība teritorijā
9.	Resnvēdera purvuspāre	<i>Leucorrhinia caudalis</i>	ES IV, ĪAS 1	IUCN (LC)	Samērā plaši izplatīta, bet nelielā skaitā sastopama suga	
10.	Gāršas samtenis	<i>Lopinga achine</i>	ES IV, ĪAS 1	Bernes konvencija	Reti sastopama visā Latvijas teritorijā	
11.	Cīrulišu dižtauriņš	<i>Parnassius mnemosyne</i>	ES IV, ĪAS 1	Bernes konvencija, SG I	Samērā plaši izplatīta suga visā Latvijas teritorijā	
12.	Bērzu briežvabole	<i>Ceruchus chrysomelinus</i>	ĪAS 1, MIK	SG I, MAB (BSS), IUCN (NT)	Reti sastopama visā Latvijas teritorijā	
13.	Asribu vārpstiņgliemezis	<i>Clausilia cruciata</i>	ĪAS 1, MIK	SG III, MAB (IS)	Reti sastopama visā Latvijas teritorijā	
14.	Lielais torņgliemezis	<i>Ena montana</i>	ĪAS 1, MIK	SG III, MAB (BSS)	Ļoti reti sastopama visā Latvijas teritorijā	
15.	Margainais vārpstiņgliemezis	<i>Clausilia dubia</i>	ĪAS 1	SG III, MAB (IS)	Samērā reti sastopama visā Latvijas teritorijā	
16.	Vāļiņveida vārpstiņgliemezis	<i>Clausilia pumila</i>	ĪAS 1	SG III, MAB (IS)	Samērā reti sastopama visā Latvijas teritorijā	
17.	Kuprainā celmmuša	<i>Laphria gibbosa</i>	ĪAS 1	SG I	Samērā reti sastopama visā Latvijas teritorijā	Teritorijā zināma viena atradne
18.	Spožā skudra	<i>Lasius fuliginosus</i>	ĪAS 1		Samērā bieži sastopama visā Latvijas teritorijā	Teritorijā zināma viena atradne
19.	Mainīgā spāre	<i>Libellula fulva</i>	ĪAS 1	SG I, IUCN (LC)	Samērā reti sastopama visā Latvijas teritorijā	
20.	Tumšais kailgliemezis	<i>Limax cinereoniger</i>	ĪAS 1	MAB (IS)	Samērā reti sastopama visā Latvijas teritorijā	

N.p.k.	Sugas nosaukums latviski	Sugas nosaukums latīniski	Aizsardzības statuss	Cits statuss	Sugas stāvoklis Latvijā	Sastopamība teritorijā
21.	Vītolu slaidkoksngrauzis	<i>Necydalis major</i>	ĪAS 1	SG II, MAB (IS)	Ļoti reta suga, izklaidus sastopama visā Latvijas teritorijā	Teritorijā zināma viena atradne
22.	Sīkspāre	<i>Nehalennia speciosa</i>	ĪAS 1	SG II, MIK	Reti sastopama visā Latvijas teritorijā	Suga teritorijā sastopama salīdzinoši bieži. Mazā Paiķa ezera apkārtnē (www.dabasdati.lv) u.c. ezeros
23.	Marmora rožvabole	<i>Protaetia lugubris</i> (ex <i>Liocola marmorata</i>)	ĪAS 1	SG II, MAB (BSS), IUCN (LC)	Samērā reti sastopama visā Latvijas teritorijā	
24.	Kārklū zaigraibenis	<i>Apatura iris</i>		SG II	Samērā bieži sastopama visā Latvijas teritorijā	Suga konstatēta Druskas pilskalna apkārtnē (www.dabasdati.lv)
25.	Kroklūpas vārpstīngliemezis	<i>Laciniaria plicata</i>		MAB (IS)	Samērā bieži sastopama visā Latvijas teritorijā	
26.	Krokainais vārpstīngliemezis	<i>Macrogastra plicatula</i>		MAB (IS)	Samērā bieži sastopama visā Latvijas teritorijā	
27.	Vēderainais vārpstīngliemezis	<i>Macrogastra ventricosa</i>		MAB (IS)	Samērā bieži sastopama visā Latvijas teritorijā	
28.	Čemurziežu dižtauriņš	<i>Papilio machaon</i>		SG IV	Samērā bieži sastopama visā Latvijas teritorijā	Mazā Paiķa ezera apkārtnē (www.dabasdati.lv)
29.	Sirseņu īsspārnis	<i>Velleius dilatatus</i>		SG III	Reti sastopama visā Latvijas teritorijā	Suga konstatēta divās atradnēs

N.p.k.	Sugas nosaukums latviski	Sugas nosaukums latīniski	Aizsardzības statuss	Cits statuss	Sugas stāvoklis Latvijā	Sastopamība teritorijā
30.	Zaļā dižspāre	<i>Aeshna viridis</i>	ES IV, ĪAS 1	SG III, IUCN	Reti sastopama visā Latvijas teritorijā	
31.	Raibspārņu smiltājsisenis	<i>Oedipoda caerulescens</i>	ĪAS 1	SG I	Samērā reti sastopama visā Latvijas teritorijā	
32.	Upes micīte	<i>Ancylus fluviatilis</i>	ĪAS 1	SG III	Samērā reti sastopama visā Latvijas teritorijā	
33.	Rūsganbrūnais koksngrauzis	<i>Stenocorus meridianus</i>		SG II	Samērā bieži sastopama visā Latvijas teritorijā	
34.	Lielais asmalis	<i>Peltis grossa</i>		MAB (IS)	Samērā bieži sastopama visā Latvijas teritorijā	
35.	Meža sīksamtenis	<i>Coenonympha hero</i>	ES IV, ĪAS 1			

*Pēc Kalniņš (2014), Rudzīte *et al.* (2010) un Spuris (1998)

SG - Latvijas Sarkanā grāmata (Spuris 1998). SG tiek lietotas šādas apdraudēto sugu kategorijas: **I** - izzūdošās sugas; **II** - sarūkošās sugas; **III** - retās sugas; **IV** - maz pazīstamās sugas.

ES – Eiropas Padomes direktīva 92/43/EEK (21.05.1992) Par dabisko dzīvotņu, savvaļas floras un faunas aizsardzību. **II** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešama īpaši aizsargājamo teritoriju nodalīšana. * - prioritāra suga; **IV** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešams stingrs aizsardzības režīms; **V** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru iegūšana un ekspluatācija dabā var būt pieļaujama.

ĪAS – īpaši aizsargājama suga, 1. pielikums (īpaši aizsargājamas sugas) vai 2. pielikums (ierobežoti izmantojamas īpaši aizsargājamas sugas) MK 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu"

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1. pielikums 2012. gada MK noteikumiem Nr. 940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu"

MAB - Mežaudžu atslēgas biotopu (MAB) (= dabisku meža biotopu) sugas (Lārmanis u.c. 2000). **BSS** –Speciālā biotopu suga, kuras pastāvēšana ir atkarīga no noteikta biotopa. Tā ir apdraudēta suga, kuras pastāvēšana ir atkarīga no ļoti specifiskiem (mežaudžu atslēgas) biotopiem un kuras izzudīs, ja šie biotopi tiks apsaimniekoti sugu pastāvēšanai nepiemērotā veidā, **IS** - Indikatorsuga, kam ir samērā augstas prasības pret dzīves vidi, bet ne tik augstas kā speciālām biotopu sugām

Bernes konvencija, 16.09.1979. „Par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību”.

IUCN – Pasaules dabas aizsardzības organizācijas (The World Conservation Union) Apdraudēto sugu saraksts: **EN** (endangered) – apdraudēta suga;

VU (vulnerable) – jūtīga suga; **LR** (lower risk) – zemāks sugas apdraudējums; **DD** (data deficient) – datu trūkums par sugu.

2.14. tabula. Direktīvu pielikumos iekļauto bezmugurkaulnieku sugu populāciju lielums un sugu dzīvotņu platība aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

Sugas nosaukums (latviski un latīniski)	Sugas populācijas novērtējums teritorijā		Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju Natura 2000 teritorijās Latvijā kopumā	Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju valstī	Sugas dzīvotnes platība (ha)	Sugas dzīvotnes platības attiecība (%) pret sugas dzīvotnes platību Natura 2000 teritorijās Latvijā kopumā	Sugas dzīvotnes platības attiecība (%) pret sugas dzīvotnes platību valstī
	Min.	Maks.					
Šneidera mizmīlis <i>Boros schneideri</i>	trūkst datu	trūkst datu	trūkst datu	<2%	1600 ha (sugas sastopamībai potenciāli piemēroto dzīvotņu platība)	trūkst datu	<2%
Divjoslu airvabole <i>Graphoderus bilineatus</i>	200	1500	trūkst datu	<5%	120 ha (sugas sastopamībai potenciāli piemēroto dzīvotņu platība)	trūkst datu	<5%
Platā airvabole <i>Dytiscus latissimus</i>	5000	10000	trūkst datu	<5%	120 ha (sugas sastopamībai potenciāli piemēroto dzīvotņu platība)	trūkst datu	<5%
Spilgtā purvuspāre <i>Leucorrhinia pectoralis</i>	1000	5000	trūkst datu	<5%	120 ha (sugas sastopamībai potenciāli piemēroto dzīvotņu platība)	trūkst datu	<5%
Zirgskābeņu zilenītis <i>Lycaena dispar</i>	50	500	trūkst datu	<2%	600 ha (sugas sastopamībai potenciāli piemēroto dzīvotņu platība)	trūkst datu	<2%
Meža sīksamtenis <i>Coenonympha hero</i>	?	?	trūkst datu	<2%	Atbilstoši Natura 2000 bezmugurkaulnieku sugu monitoringa datiem suga pieskaitīta AAA nekorekti, konstatēta Green Corridor projekta laikā blakus teritorijās. Nav izslēgts, ka arī AAA pastāv nenozīmīga populācija. Piemērotu biotopu maz.	trūkst datu	<2%

Sugas nosaukums (latviski un latīniski)	Sugas populācijas novērtējums teritorijā		Teritorijā esošās sugas populācijas	Teritorijā esošās sugas populācijas	Sugas dzīvotnes platība (ha)	Sugas dzīvotnes platības attiecība (%) pret sugas	Sugas dzīvotnes platības attiecība (%) pret sugas
Zaļā upjuspāre <i>Ophiogomphus cecilia</i>	20	200	trūkst datu	<2%	20 ha (sugas sastopamībai potenciāli piemēroto dzīvotņu platība)	trūkst datu	<2%

2.5. Aizsargājamās teritorijas vērtību apkopojums un pretnostatījums

Dabas vērtības	Sociālekonomiskās vērtības	Vērtību pretnostatījums un ietekmējošie faktori
Daudzveidīgas dabas un vizuāli augstvērtīgas ainavas	Lauksaimniecība, mežsaimniecība, tūrisms, rekreācija, iedzīvotāju dzīves vide, apbūve.	Pēdējā gadsimta laikā AAA „Veclaicene” teritorijā ir notikušas ievērojamas ainavu struktūras izmaiņas, izzūdot atklātām LIZ platībām un palielinoties mežu un krūmāju platībām. Lauksaimnieciskā darbība ir pozitīvs faktors, kas nodrošina teritorijā gan ainavas, gan bioloģisko vērtību saglabāšanos. Ir samazinājusies lauku teritoriju apdzīvotība (daudzas lauku sētas ir pamestas). Minēto procesu rezultātā ievērojami pazeminājusies ainavu pieejamība un saskatāmība. Tūrisma un rekreācijas infrastruktūras attīstība nodrošina ainavisko vērtību pieejamību un saglabāšanu.
Saldūdens biotopi kā nozīmīgs ainavas elements, dzīvotne daudzām īpaši aizsargājamām sugām	Rekreācija, apbūve.	Hidroloģiskā līmeņa izmaiņas, kas AAA „Veclaicene” ezeros radušās gan bebru, gan cilvēka darbības rezultātā. Piesārņojumu ar biogēnajiem elementiem veidojusi notekūdeņu iepludināšana ezeros vairākus gadu desmitus. Ņemot vērā, ka biogēnie elementi akumulējas ezera sedimentos, negatīvā ietekme paredzama ilglaicīgi.

Dabas vērtības	Sociālekonomiskās vērtības	Vērtību pretnostatījums un ietekmējošie faktori
		Ezeru piekrastēs ir izvietoti tūrisma infrastruktūras objekti (atpūtas vietas, peldvietas, dabas takas), tomēr tie nerada būtisku antropogēno slodzi uz ezeriem.
Zālāju biotopi kā īpaši aizsargājamo sugu dzīvotne un ainavas elements	Ekstensīvās lauksaimniecības platības, potenciālas rekreācijas un apbūves teritorijas	Lauksaimnieciskā darbība, ja tā saistīta ar atklātu platību uzturēšanu un zālāju biotopu apsaimniekošanu, ir pozitīvs faktors, kas nodrošina teritorijā gan ainavas, gan bioloģisko vērtību saglabāšanos.
Mežu biotopi kā nozīmīgs ainavas elements, dzīvotne daudzām īpaši aizsargājamām sugām.	Koksnes resursi, nekoksnes resursu ieguve (ogas, sēnes), medības.	Meža biotopus visvairāk apdraud saimnieciskā darbība (izciršana, hidroloģiskā režīma regulēšana), jo vairumam meža biotopu labvēlīga aizsardzības statusa sasniegšanai nepieciešams pilnīgs neiejaukšanās režīms.
Īpaši aizsargājamās augu un dzīvnieku sugas	Sugas kā ekosistēmas sastāvdaļa, kas nodrošina tās pilnvērtīgu funkcionēšanu un cilvēkiem svarīgus ekosistēmu pakalpojumus	Īpaši aizsargājamām sugām nepieciešamie apstākļi var tikt uzskatīti par traucēkli teritorijas saimnieciskai izmantošanai; ekonomiskās attīstības apsvērumi prevalē pār teritorijas aizsardzības apsvērumiem. Galvenie ietekmējošie faktori – lokāla palielināta antropogēnā slodze.

3. Informācija par aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanu

3.1. Aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanas ilgtermiņa un īstermiņa mērķi

Ilgtermiņa mērķi

Aizsargājamo ainavu apvidus teritorijā ir saskaņotas dabas aizsardzības, zemes īpašnieku un teritorijas apmeklētāju intereses, saglabāta teritorijai raksturīgā ainavu struktūra, vizuālā vērtība un ekoloģiskie procesi, nodrošinot bioloģiski vērtīgāko platību un dzīvotņu pastāvēšanu vienlaikus ar teritorijas sociālekonomisko attīstību. Aizsargājamo ainavu teritorijā nodrošināts labvēlīgs stāvoklis Eiropas nozīmes dabas vērtībām.

Aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” teritorijā ir jārealizē katrai biotopu un sugu grupai nepieciešamās aizsardzības prasības, kas jāpiemēro dažādās teritorijas daļās, un jāattīsta tūrisma infrastruktūra, kura ir balstīta uz ilgtspējīgu un saudzīgu vietējo dabas, kultūras, vēstures un cilvēkresursu izmantošanu, veicinot aktīvo tūrismu un teritorijas apmeklētāju izglītošanu ar vidi un dabas aizsardzību saistītos jautājumos.

Īstermiņa mērķi

Šajā nodaļā ir uzskaitīti īstermiņa mērķi turpmākajiem 12 gadiem, kurus ir vēlams sasniegt dabas aizsardzības plāna darbības laikā un kas kalpo kā nosacījums, lai sasniegtu ideālos teritorijas apsaimniekošanas mērķus vai tuvotos to sasniegšanai.

Plānošanas perioda galvenie īstermiņa mērķi tiek sadalīti vairākās grupās:

- A. Administratīvie un organizatoriskie mērķi**
- B. Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana**
- C. Izglītojošie un informējošie pasākumi**
- D. Tūrisms un atpūtas organizēšana**
- E. Ainavisko un kultūrvēsturisko vērtību apsaimniekošana**
- F. Izpēte un monitorings**

A. Administratīvie un organizatoriskie mērķi

- A.1. AAA „Veclaicene” IAIN MK noteikumu apstiprināšana;
- A.2. AAA „Veclaicene” ietilpstošo aizsargājamo teritoriju un mikroliegumu integrēšana AAA.

B. Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana

- B.1. Saldūdeņu biotopu aizsardzība un kvalitātes uzlabošana;
- B.2. Zālāju biotopu aizsardzība un apsaimniekošana;
- B.3. Purvu biotopu aizsardzība un kvalitātes uzlabošana;
- B.4. Mežu biotopu aizsardzība un kvalitātes uzlabošana;
- B.5. Īpaši aizsargājamām sugām labvēlīga aizsardzības stāvokļa nodrošināšana;
- B.6. Grūbes dolomīta atseguma aizsardzība.

C. Izglītojošie un informējošie pasākumi

- C.1. Informācijas standu izvietošana;
- C.2. Dabas objektu nosaukumu zīmju uzstādīšana;
- C.3. Informatīvo bukletu sagatavošana teritorijas iedzīvotājiem un apmeklētājiem;
- C.4. Mājas lapas www.veclaicene.lv mājas lapas uzturēšana;
- C.5. Speciālistu lekciju organizēšana, informatīvo materiālu sagatavošana zemes apsaimniekotājiem.

D. Tūrisms un atpūtas organizēšana

- D.1. Tūrisma infrastruktūras papildināšana un uzturēšana;
- D.2. Antropogēnās slodzes samazināšana uz dabas vērtībām.

E. Ainavisko un kultūrvēsturisko vērtību apsaimniekošana

- E.1. Ainavu struktūrplānā iekļauto pārvaldības nosacījumu ievērošana;
- E.2. Kultūrvēsturiskā mantojuma izmantošanas, apbūves nosacījumu un priekšlikumu restaurācijai ievērošana.

F. Izpēte un monitorings

- F.1. Apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes monitorings;
- F.2. Reto un aizsargājamo sugu monitorings un izpēte;
- F.3. Biotopa 7140 Pārejas purvi un slīkšņas monitorings;
- F.4. Ainavu izmaiņu monitorings;
- F.5. Tūrisma un atpūtas ietekmju monitorings.

3.2. Apsaimniekošanas pasākumi

Lai nodrošinātu izvirzītos ilgtermiņa un īstermiņa mērķus, izstrādāts AAA „Veclaicene” apsaimniekošanas pasākumu plāns, kas paredz pasākumus dabas vērtību aizsardzībai un saglabāšanai.

Apsaimniekošanas pasākumi ir aprakstīti 3.1. tabulā, kura ir lietojama kopā ar apsaimniekošanas pasākumu aprakstu un detalizēto infrastruktūras objektu un biotopu apsaimniekošanas pasākumu karti (skat. DA plāna 5. pielikumā).

3.1. tabulā ir sniegta katra pasākuma prioritāte, izpildes termiņš, iespējamais finansējuma avots, aptuvenais finansējuma apjoms, ja tāds ir nepieciešams un ja to var aprēķināt. Katrs pasākums ir attiecināts uz konkrētu īstermiņa mērķi, un tiek norādīti tā izpildes rādītāji.

3.1. tabula. Plānotie apsaimniekošanas pasākumi aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”

N. p. k.	Mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
A - Administratīvie un organizatoriskie pasākumi							
A.1.1.	A.1.	AAA „Veclaicene” IAIN MK noteikumu apstiprināšana	I, 2017	VARAM	VARAM	Administratīvās izmaksas	Apstiprināti IAIN
A.1.2.	A.1. B.1.	Būvniecības ierobežošana ezeru krastos un ezeros	I, 2017	VARAM	VARAM	Administratīvās izmaksas	Apstiprināti IAIN. IAIN iekļauts punkts ar būvniecības aizliegumu 50 m platā joslā ap ezeriem Kornetu-Pelļu subglaciālajā iegultnē
A.1.3.	A.1.	AAA „Veclaicene” robežu precizēšana	I, 2017	VARAM	VARAM	Administratīvās izmaksas	Precizēta un apstiprināta AAA „Veclaicene” robeža
A.1.4.	A.1	Ainavu aizsardzības nosacījumu iekļaušana IAIN	I, 2017	VARAM	VARAM	Administratīvās izmaksas	Apstiprināti IAIN
A.1.5.	A.1.	Mežsaimnieciskās darbības ierobežojums	I, visā plāna darbības periodā	Nav papildus izdevumi	Zemes īpašnieki, AS LVM	Neiegūtie ienākumi no mežsaimniecības	Apstiprināti IAIN. Tiek ievērotas IAIN prasības uz meža nogabaliem, kas atzīti par Direktīvas I pielikuma īpaši aizsargājamiem biotopiem.

N. p. k.	Mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
A.2.1.	A.2.	AAA „Veclaicene” ietilpstošo aizsargājamo teritoriju integrēšana AAA, un to atsevišķa aizsardzības statusa likvidēšana	I, 2017	VARAM	VARAM	Administratīvās izmaksas	Apstiprināti grozījumi MK noteikumos „Noteikumi par dabas liegumiem”, „Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskiem un ģeomorfoloģiskiem dabas pieminekļiem”, „Noteikumi par aizsargājamām alejām”
A.2.2.	A.2.	Mikroliegumu statusa atcelšana pēc funkcionālā zonējuma un IAIN apstiprināšanas	I, 2017	Atbildīgā institūcija atbilstoši MK noteikumiem Nr. 940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”	Atbildīgā institūcija atbilstoši MK noteikumiem Nr. 940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”	Administratīvās izmaksas	Mikrolieguma statusu aizvieto AAA „Veclaicene” IAIN noteiktā regulējamā režīma zona

N. p. k.	Mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
A.2.3.	A.2.	AAA „Veclaicene” aizsardzībai nepieciešamo nosacījumu iekļaušana teritorijas plānojumā un teritorijas plānojuma ieviešana	I, 2017	Pašvaldība	Pašvaldība, TP izstrādātājs	Administratīvās izmaksas	Teritorijas plānojumā iekļauti nosacījumi un rekomendācijas AAA aizsardzībai
B – Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana							
B.1.1.	B.1.	Niedru pļaušana atpūtas vietās un peldvietās	II, Visā plāna darbības periodā	Pašvaldība publiskajās peldvietās, privāto zemju īpašnieki	Pašvaldība publiskajās peldvietās, privāto zemju īpašnieki	150 – 300 EUR/ha	No virsūdens augiem brīvu joslu izveidošanās piekrastē aptuveni 0,1 ha platībā
B.1.2.	B.1.	Pavedienveida zaļajūgu izvākšana levas ezerā	II, Visā plāna darbības periodā	Pašvaldība	Pašvaldība	100 – 300 EUR/ha	No ezera ekosistēmas izvāktas zaļajūgēs uzņemtas barības vielas
B.1.3.	B.1.	Ezeru dabiskā hidroloģiskā režīma uzturēšana	II, Visā plāna darbības periodā	Pašvaldība	Pašvaldība	Precīzi nav nosakāmas	Neizmainīts ezeru dabiskais hidroloģiskais režīms
B.1.4.	B.1.	Zivju ielaišanas regulēšana	II, Visā plāna darbības periodā	Pašvaldība, BIOR	Pašvaldība, BIOR	Precīzi nav nosakāmas	Nodrošināta zivju resursu un ezeru ekosistēmas aizsardzība
B.1.5.	B.1.	Bebru darbības kontrole	II, Visā plāna darbības periodā	Zemes īpašnieks, pašvaldība, DAP	Zemes īpašnieks, pašvaldība, DAP	Precīzi nav nosakāmas	

N. p. k.	Mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
B.1.6.	B.1.	Bebru skaita regulēšana	II, Visā plāna darbības periodā	Pašvaldība, mednieku kolektīvi	Pašvaldība, mednieku kolektīvi, virsmežniecības	Precīzi nav nosakāmas	Bebru skaits tiek uzturēts optimāls teritorijai
B.1.7.	B.1.	Dzirnavu dambja uz Pērļupītes nojaukšana lejpus Kornetiem	II, Visā plāna darbības periodā	Zemes īpašnieks, pašvaldība	Zemes īpašnieks, pašvaldība	Precīzi nav nosakāmas	Atjaunots upes tecējums Pērļupītē, pagarinot straujtes posmu
B.2.1.	B.2 B.5	Aizsargājamo zālāju biotopu aizaugšanas novēršana	I, visā plāna darbības periodā	Zemes īpašnieki un apsaimniekotāji, LAD	Zemes īpašnieki un apsaimniekotāji	50 – 150 EUR/ha	Apsaimniekoti un labā stāvoklī uzturēti 380 ha zālāju biotopu
B.2.2.	B.2	Latvāņu izplatības ierobežošana	I, visā plāna darbības periodā	Zemes īpašnieki un apsaimniekotāji, LAD, DAP	Zemes īpašnieki un apsaimniekotāji	Precīzi nav nosakāmas	Samazinās platība ar teritorijām, kuras ir invadētas ar Sosnovska latvāni.
B.2.3.	B.2	Aizsargājamo zālāju biotopu atbrīvošana no apauguma	II, visā plāna darbības periodā	Zemes īpašnieki un apsaimniekotāji, LAD, DAP	Zemes īpašnieki un apsaimniekotāji	50 – 150 EUR/ha	Tiek uzlabots zālāju biotopu stāvoklis 28,7 ha
B.3.1.	B.3.	Biotopa 7140 Pārejas purvi un slīkšņas apsaimniekošana	II, visā plāna darbības periodā	Zemes īpašnieki, DAP, pašvaldība	Zemes īpašnieki, DAP, pašvaldība	Precīzi nav nosakāmas	Apsaimniekoti un labā stāvoklī uzturēti 8,4 ha purvu biotopu

N. p. k.	Mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
B.3.2.	B.3.	Neiejaukšanās režīma nodrošināšana biotopā 7160 Minerālvielām bagāti avoti un avoksnāji	II, visā plāna darbības periodā	Zemes īpašnieki, DAP, pašvaldība	Zemes īpašnieki, DAP, pašvaldība	Precīzi nav nosakāmas	Labā stāvoklī uzturēti 15,6 ha purvu biotopu
B.4.1.	B.4.	Neiejaukšanās režīma nodrošināšana meža biotopos	I, visā plāna darbības periodā	Zemes īpašnieki, DAP, pašvaldība	Zemes īpašnieki, DAP, pašvaldība	Precīzi nav nosakāmas	Labā stāvoklī uzturēti 434 ha mežu biotopu
B.4.2.	B.4.	Hidroloģiskā režīma atjaunošana purvainu mežu biotopos	II, visā plāna darbības periodā	Zemes īpašnieki, DAP, pašvaldība	Zemes īpašnieki, DAP, pašvaldība	Precīzi nav nosakāmas	Atjaunots hidroloģiskais režīms un labā stāvoklī uzturēti 37,7 ha purvainu mežu biotopu
B.4.3.	B.4.	Hidroloģiskā režīma saglabāšana mitro mežu biotopos	II, visā plāna darbības periodā	Zemes īpašnieki, DAP, pašvaldība	Zemes īpašnieki, DAP, pašvaldība	Precīzi nav nosakāmas	Apsaimniekoti un labā stāvoklī uzturēti 456 ha mežu biotopu
B.5.1. B.3.1.	B.5 B.3.	Krūmu izciršana un atklāta biotopa uzturēšana Lielā Paiķa ezera piekrastē	II, visā plāna darbības periodā	Zemes īpašnieki, DAP, pašvaldība	Zemes īpašnieki, DAP, pašvaldība	250 – 350 EUR/ha	Apsaimniekoti un labā stāvoklī uzturēti 0,05 ha purvu biotopu
B.5.2	B.5	Dīķu, kas piemēroti lielā tritona nārstam, kvalitātes uzlabošana un uzturēšana	III, visā plāna darbības periodā	Projekti, privāto zemju īpašnieki	Privāto zemju īpašnieki	Precīzi nav nosakāmas	Palielinās lielā tritona vairošanās sekmes un kopējā populācijas dzīvotspēja
B.5.3	B.5	Jaunu dīķu, kas piemēroti lielā tritona nārstam, veidošana	III, visā plāna darbības periodā	Projekti, privāto zemju īpašnieki	Privāto zemju īpašnieki	Precīzi nav nosakāmas	Palielinās lielā tritona vairošanās sekmes un kopējā populācijas dzīvotspēja

N. p. k.	Mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
B.5.4. F.1.1./ F.1.2.	B.5. F.1. F.2.	Aizsargājamo putnu sugām piemēroto dzīvotņu apsaimniekošana	II, visā plāna darbības periodā	Privāto zemju īpašnieki, pašvaldība, LVM	Privāto zemju īpašnieki, pašvaldība, LVM	Neiegūtie ienākumi no mežsaimniecības	Labvēlīgā stāvoklī uzturēti apstākļi medņu riestos
B.6.1.	B.6.	Grūbes dolomīta atseguma aizsardzība	II, visā plāna darbības periodā	Zemes īpašnieks, pašvaldība, DAP	Zemes īpašnieks, pašvaldība, DAP	Precīzi nav nosakāmas	Labā stāvoklī uzturēts Grūbes dolomīta atsegums
C – Izglītojošie un informējošie pasākumi							
C.1.1.	C.1.	Informācijas standu izvietošana	II, visā plāna darbības periodā	Pašvaldība, NVO, DAP	Pašvaldība, NVO, DAP, īpašnieki	500 – 1000 Eur/gab.	Pieejama informācija par AAA „Veclaicene” dabas un kultūrvēstures vērtībām, kā arī to apsaimniekošanu
C.2.2.	C.2.	Dabas objektu nosaukumu zīmju uzstādīšana	II, visā plāna darbības periodā	Pašvaldība, NVO, DAP	Pašvaldība, NVO, DAP, īpašnieki	Precīzi nav nosakāmas	Pieejama informācija par AAA „Veclaicene” dabas objektu nosaukumiem
C.3.1.	C.3.	Informatīvo bukletu sagatavošana teritorijas iedzīvotājiem un apmeklētājiem	II, visā plāna darbības periodā	Pašvaldība, NVO, DAP	Pašvaldība, NVO, DAP	Precīzi nav nosakāmas	Pieejama informācija par AAA „Veclaicene” dabas un kultūrvēstures vērtībām, kā arī to apsaimniekošanu
C.4.1.	C.4.	Mājas lapas www.veclaicene.lv uzturēšana	II, visā plāna darbības periodā	Pašvaldība, NVO	Pašvaldība, NVO	Precīzi nav nosakāmas	Pieejama informācija par AAA „Veclaicene” dabas un kultūrvēstures vērtībām, kā arī to apsaimniekošanu

N. p. k.	Mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
C.5.1.	C.5.	Speciālistu lekciju organizēšana, informatīvo materiālu sagatavošana zemes apsaimniekotājiem	II, visā plāna darbības periodā	Pašvaldība, NVO, DAP	Pašvaldība, NVO, DAP	Precīzi nav nosakāmas	Pieejama informācija par AAA „Veclaicene” dabas un kultūrvēstures vērtībām, kā arī to apsaimniekošanu
D – Tūrisms un atpūtas organizēšana							
D.1.1.	D.1.	Esošās tūrisma infrastruktūras uzturēšana, atjaunošana un uzlabošana	I, visā plāna darbības periodā	Pašvaldība, NVO, DAP, īpašnieki	Pašvaldība, NVO, DAP, īpašnieki	Precīzi nav nosakāmas	Esošā tūrisma infrastruktūra uzturēta labā kvalitātē
D.1.2.	D.1.	Jaunu tūrisma infrastruktūras objektu ierīkošana	II, visā plāna darbības periodā	Pašvaldība, NVO, DAP, īpašnieki	Pašvaldība, NVO, DAP, īpašnieki	Precīzi nav nosakāmas	Ierīkoti jauni tūrisma infrastruktūras objekti
D.1.3.	D.1.	Teritorijas robežzīmju izvietošana	II, visā plāna darbības periodā	Pašvaldība, NVO, DAP	Pašvaldība, NVO, DAP	50 EUR/gab.	Izvietotas AAA „Veclaicene” robežzīmes
D.1.5.	D.1.	Papildus norāžu izvietošana	III, visā plāna darbības periodā	Pašvaldība, NVO, DAP, īpašnieki	Pašvaldība, NVO, DAP, īpašnieki	Precīzi nav nosakāmas	Izvietotas norādes uz esošiem un jauniem tūrisma objektiem
D.2.1.	D.2.	Antropogēnās slodzes samazināšana uz ezeriem, uzturot un ierīkojot atpūtas vietas, apsaimniekojot piekrastes teritorijas	II, visā plāna darbības periodā	Atpūtas vietu īpašnieki, pašvaldība	Atpūtas vietu īpašnieki, pašvaldība, DAP	Precīzi nav nosakāmas	Novērsta papildus biogēnu ienese ezeros

N. p. k.	Mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
E – Ainavisko un kultūrvēsturisko vērtību apsaimniekošana							
E.1.1.	E.1.	Ainavu struktūrplānā iekļauto pārvaldības nosacījumu ievērošana	II, visā plāna darbības periodā	Pašvaldība, DAP, zemju īpašnieki	Pašvaldība, DAP, zemju, īpašnieki	Precīzi nav nosakāmas	Ainavu struktūrplāns tiek izmantots AAA „Veclaicene” apsaimniekošanā
E.2.1.	E.2.	Kultūrvēsturiskā mantojuma izmantošanas, apbūves nosacījumu un priekšlikumu restaurācijai ievērošana	II, visā plāna darbības periodā	Pašvaldība, īpašnieki	Pašvaldība, īpašnieki	Administratīvās izmaksas	Tiek ievēroti un īstenoti kultūrvēsturiskā mantojuma izmantošanas un apbūves nosacījumi un priekšlikumi restaurācijai
F – Izpēte un monitorings							
F.1.1.	F.1	Apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes monitorings	I, pēc apsaimniekošanas pasākumu veikšanas	DAP, NVO	DAP, NVO	Precīzi nav nosakāmas	Tiek nodrošināts apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes monitorings
F.2.1.	F.2.	Reto un aizsargājamo ūdensaugu sugu monitorings Raipala ezerā, Lielajā Baltiņā, Mazajā Baltiņā	II, visā plāna darbības periodā	DAP, pašvaldība, zinātniskās institūcijas	DAP, zinātniskās institūcijas	Precīzi nav nosakāmas	Ilgtermiņā uzturēts monitorings, iegūti ilggadīgi dati
F.3.1.	F.3.	Biotopa 7140 Pārejas purvi un slīkšņas pie Ciņu māju ezera monitorings	III, visā plāna darbības periodā	DAP, pašvaldība, zemes īpašnieks	DAP, zemes īpašnieks	Precīzi nav nosakāmas	Nepieciešamības gadījumā veikta biotopa 7140 pie Ciņu māju ezera kvalitātes uzlabošana

N. p. k.	Mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
F.4.1.	F.4.	Ainavu izmaiņu monitorings	II, visā plāna darbības periodā	NVO, pašvaldība	NVO, studenti, skolēni	Precīzi nav nosakāmas	Veikta regulāra ainavu fotofiksācija no izvēlētiem skatu punktiem un bilžu salīdzināšana Aprēķinātas Lauksaimniecības un meža zemju platību izmaiņas, ha
F.5.1.	F.5.	Tūrisma un atpūtas ietekmju monitorings	II, visā plāna darbības periodā	DAP, pašvaldība, NVO	NVO, pašvaldība, studenti, skolēni	Precīzi nav nosakāmas	Apzināts apmeklētāju skaits AAA „Veclaicene” teritorijā, novērtēta apmeklētāju skaita ietekme uz tūrisma infrastruktūras objektiem.

A. Administratīvie un organizatoriskie pasākumi

A.1. AAA „Veclaicene” IAIN MK noteikumu apstiprināšana

A.1.1. IAIN MK noteikumu apstiprināšana

Lai nodrošinātu teritorijas ainavas un dabas vērtību aizsardzību un vienlaikus ekonomisko attīstību, ir izstrādāts funkcionālais zonējums un projekts individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem (IAIN). Priekšlikumus funkcionālajam zonējumam un IAIN skat. 5. nodaļā.

A.1.2. Būvniecības ierobežošana ezeru krastos un ezeros

Tā kā ezeru krastu apbūve veicina ezeru piesārņošanu, rada traucējumus īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem, veicina erozijas procesus, izmaina ainavu, būvniecība jutīgāko ezeru krastos 50 m zonā ir ierobežojama (ap ezeriem Kornetu – Peļļu subglaciālajā iegultnē - Peļļu ezers, Sūneklis, Sūnājs, Ilgājs, Pilskalna ezers, Dzērves ezers, levas ezers, Raipala ezers, Lielais Baltiņš, Mazais Baltiņš, Mellītis, Trumulītis) (IAIN 8.14. punkts).

Aizsargjoslu likuma 37. panta 5. punktā ir noteiks, ka „10 metrus platā joslā papildus šā panta 1., 2., 3., 4. un 4.1 punktā minētajam aizliegts:

b) būvēt un izvietot jebkādas ēkas un būves, tai skaitā nožogojumus (izņemot esošo būvju renovāciju; kultūras pieminekļu restaurāciju; transporta un elektronisko sakaru tīklu būvniecību, ūdensapgādes un kanalizācijas tīklu, ūdens ņemšanas ietaišu un maģistrālo cauruļvadu būvniecību, enerģijas pārvades un sadales būvju būvniecību; peldvietu, celiņu, laivu un motorizēto ūdens transportlīdzekļu piestātņu būvniecību; valsts meteoroloģisko un hidroloģisko novērojumu staciju un posteņu un citu stacionāru valsts nozīmes monitoringa punktu un posteņu būvniecību, kā arī krastu nostiprināšanu; ostu teritorijā esošo hidrotehnisko būvju, piestātņu, infrastruktūras, inženierkomunikācijas, kā arī citu ar ostu darbību saistītu būvju būvniecību; jahtu ostu un to darbības nodrošināšanai nepieciešamo būvju un infrastruktūras objektu būvniecību...)”.

Noteiktā 50 m josla nodrošinās arī aizsargājamo meža biotopu un sugu aizsardzību ezeru krastos.

A.1.3. AAA „Veclaicene” teritorijas robežas precizēšana

AAA „Veclaicene” robeža ir precizēta, novelkot to pa zemes vienību robežām. Robežu precizēšanas rezultātā AAA „Veclaicene” platība ir 20903 ha.

A.1.4. Ainavu aizsardzības nosacījumu iekļaušana IAIN

Lai atbilstoši saglabātu AAA ainavu, IAIN ir iekļauti vairāki punkti, kuri nodrošinās atbilstošu ainavu augstvērtīgo teritoriju un objektu aizsardzību:

- aizliegts veikt darbības, kas būtiski pārveido ainavu un tās elementus, izmaina kultūrvēsturiskās vides īpatnības un reģionam raksturīgos ainavu elementus;
- aizliegts veikt būvniecību vai ierīkot stādījumus un ieaudzēt mežu, kas var aizsegst skatu no publiski pieejamiem skatupunktiem un ainaviskiem ceļiem, kas noteikti ainavu struktūrplānā (DA plāna 3. pielikums, 6.7. attēls), uz

ainavai raksturīgiem elementiem un vērtībām (aprakstīti Ainavu struktūrplānā, DA plāna 3. pielikumā);

- veicot ceļu pārbūvi, aizliegts mainīt ainavisko ceļu, kas noteikti Ainavu struktūrplānā (DA plāna 3. pielikums, 6.7. attēls), trases novietojumu;
- aizliegts uzstādīt vēja elektrostacijas, kuru darba rata diametrs ir lielāks par pieciem metriem vai augstākais punkts pārsniedz 30 metru augstumu, kā arī citas būves, kuras pārsniedz 30 m augstumu;
- gar ainaviskiem ceļiem (skat. ainavu struktūrplāna 6.7. attēlu) kailcirtei piegulošo mežaudzi drīkst cirst ne agrāk kā 10 gadus pēc kailcirtes skuju koku audzēs un piecus gadus pēc kailcirtes lapu koku audzēs, ja kailcirtes platībā mežaudze atzīta par atjaunotu un atjaunotās mežaudzes koku vidējais augstums skuju kokiem ir viens metrs un vairāk, bet lapu kokiem – divi metri un vairāk.

A.1.5. Mežsaimnieciskās darbības ierobežojums

Meža biotopu aizsardzībai būtiski ievērot neiejaukšanās režīmu attiecīgajās funkcionālajās zonās, bet teritorijās, kur pieļaujama mežsaimnieciskā darbība, ievērot prasības mežsaimniecības paņēmieniem, kas sniegti IAIN.

Regulējamā režīma un dabas lieguma zonās prioritāri ir iekļauti biotopi, kas minēti AAA „Veclaicene” Natura 2000 standarta datu formā – 9010* Veci vai dabiski boreālie meži, 9020* Veci jaukti platlapju meži, 9080* Staignāju meži, 9160 Ozolu meži, 9180* Nogāžu un gravu meži, 91D0* Purvaini meži un 91E0* Aluviāli meži.

A.2. AAA „Veclaicene” ietilpstošo aizsargājamo teritoriju un mikroliegumu integrēšana AAA

A.2.1. AAA „Veclaicene” ietilpstošo aizsargājamo teritoriju integrēšana AAA un to atsevišķa aizsardzības statusa likvidēšana

AAA „Veclaicene” teritorijā ietilpst trīs dabas liegumi („Korneti – Peļļi”, „Dēliņkalns” un „Avotu mežs”, viens ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis (Grūbes dolomīta atsegums) un viena aizsargājamā aleja (Ziemera ozolu aleja) (skat. 1.1.1. attēlu). Tā kā šīs ĪADT izstrādātajā DA plānā ir integrētas AAA „Veclaicene” zonējuma, ir nepieciešams veikt grozījumus atsevišķos MK noteikumos:

- 1) Ministru kabineta noteikumos Nr.88 „Noteikumi par aizsargājamām alejām”;
- 2) Ministru kabineta noteikumi Nr.175 „Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskiem un ģeomorfoloģiskiem dabas pieminekļiem”;
- 3) Ministru kabineta noteikumos Nr. 212 „Noteikumi par dabas liegumiem”.

A.2.2. Mikroliegumu statusa atcelšana pēc funkcionālā zonējuma un IAIN apstiprināšanas

Pašlaik teritorijā esošos 12 mikroliegumus paredzēts iekļaut AAA „Veclaicene” regulējamā režīma zonā (skat. DA plāna 5. nodaļu). Saskaņā ar 18.12.2012. MK noteikumu Nr. 940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu” 61. punktu, mikrolieguma statusu var atcelt, ja tā teritorija tiek iekļauta ĪADT regulējamā režīma zonā, kas nodrošina sugas vai biotopa aizsardzībai nepieciešamos nosacījumus.

A.2.3. AAA „Veclaicene” aizsardzībai nepieciešamo nosacījumu iekļaušana teritorijas plānojumā un teritorijas plānojuma ieviešanā

Pēc tam, kad tiks apstiprināti AAA „Veclaicene” IAIN un teritorijas funkcionālais zonējums, kā arī tiks veikta mazāko ĪADT integrēšana AAA „Veclaicene”, Apes un Alūksnes novadu teritorijas plānojumos būs jāveic atbilstošas izmaiņas.

Priekšlikumi nepieciešamajiem teritorijas plānojuma grozījumiem aprakstīti dabas aizsardzības plāna 4. nodaļā.

B. Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana

B.1. Saldūdeņu biotopu aizsardzība un kvalitātes uzlabošana

B.1.1. Niedru plaušana atpūtas vietās un peldvietās

Lai veicinātu barības vielu sadalīšanos un ezeru pašattīrīšanos, vietās, kur pašlaik jau ierīkotas laipas vai peldvietas, ieteicams vairākas reizes vasarā izplaut niedres, izvēcot tās ārpus palu zonas. Niedru joslā aizķeras atmirušās augu daļas, sabirušās lapas, tādēļ aizaugumu ieteicams limitēt (Eiseltova, 2010), taču tas darāms, neizplaujot iegrimušos un uz grunts augošos ūdensaugus. Plaušana veicama ar izkapti, iebrienot ūdenī, vai no laivas ar izkapti īsā kātā, nopļaujot niedres pēc iespējas zem, bet ne zemāk par 10 cm no grunts. Niedru izplaušana jāsāk jūlija sākumā un kopumā jāveic 3 – 4 reizes gadā, vismaz 2 -3 gadus pēc kārtas (Urtāne, 2014). Nopļauto augu daļas pēc nopļaušanas tūlīt jāizvāc no ūdens. Nav pieļaujama niedru plaušana ezera daļās, kur konstatētas aizsargājamo augu atradnes.

Plaušana jāveic saskaņā ar 2006. gada 13. jūnija MK noteikumiem Nr.475 „Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība”, sākot no 1.jūlija.

B.1.2. Pavedienvēda zaļalģu izvākšana levas ezerā

levas ezera veģetācijas sastāvā samērā bieži sastopamās iegrimušās raglapes un pavedienvēda zaļalģes liecina par paaugstinātu biogēnu koncentrāciju ezerā. Daļu biogēno elementu no levas ezera var izņemt, vasaras otrajā pusē izvēcot ūdens virspusē brīvi peldošās pavedienvēdīgās makrofītiskās zaļalģes, kas uzkrājušās ziemeļrietumu piekrastē pie peldvietas.

Liels daudzums zaļalģu, kas savairojušās, rudenī atmirst un pūstot patērē skābekli, kā arī rada jaunas barības vielas. Pavedienvēda zaļalģu izvākšana no ezera ļautu izņemt no aprites barības vielas. Izvāktā organiskā masa noteikti nogādājama ārpus palu zonas.

Zaļalģes izņem ar grābekli vai citu piemērotu darba rīku, iebrienot ezerā no krasta vai arī no laivas. Izņemtās alģes noteikti jānovieto ārpus palu zonas, pēc iespējas tālāk no ezera vai citām ūdenstilpēm, tās kompostē. Izvēcot zaļalģes, jācenšas nebojāt citu ūdensaugu audzes. Nav svarīgi, vai alģes izvāc visas uzreiz vai pa daļām, tas atkarīgs no zaļalģu daudzuma un cilvēku skaita, kas to veic. Zaļalģes izvāc vasaras otrajā pusē,

sākot no jūlija vidus līdz pat septembra beigām, izņemot pēc iespējas vairāk biomasas.

B.1.3. Ezeru dabiskā hidroloģiskā režīma uzturēšana

Nav pieļaujama ūdens līmeņa regulēšana ezeros, it īpaši, Mazajā Baltiņā, Lielajā Baltiņā, Raipala ezerā, Kalekaurā, jo tas negatīvi ietekmētu retos un aizsargājamus augus, palielinātu biogēnu ienesi no piekrastes teritorijām, līdz ar to pasliktinātu ezeru ekoloģisko stāvokli.

Arī pārējos teritorijas ezeros jāuztur dabiskais hidroloģiskais režīms, regulējot bebru skaitu un neierīkojot aizsprostus uz iztekošajām upēm.

B.1.4. Zivju ielaišanas regulēšana

Veicot zivju ielaišanu Pilskalna ezerā, kā arī kādā no citiem AAA „Veclaicene” ezeriem, tā jāveic saskaņā ar 2015. gada 31. marta MK noteikumiem Nr.150 „Kārtība, kādā uzskaita un dabiskajās ūdenstilpēs ielaiž zivju resursu atražošanai un pavairošanai paredzētos zivju mazuļus, kā arī prasības attiecībā uz mākslīgai zivju pavairošanai pielāgotu privāto ezeru izmantošanu”.

Pilskalna ezerā, kurā vērojama intensīva ūdens ziedēšana vasarās, nebūtu pieļaujama papildus karpu ielaišana, ņemot vērā, ka tās barojas pārsvarā uz grunts ar ūdens bezmugurkaulniekiem un ūdensaugiem, tādējādi veicinot uzduļķošanas un sedimentos akumulēto biogēno elementu atbrīvošanas.

B.1.5. Bebru darbības kontrole

Upju posmu uzturēšana bez bebru dambjiem un to radītajiem uzpludinājumiem ir nepieciešama Vaidavā un Pērļupītē, kā arī citās teritorijā esošajās upēs ar oļainām vai akmeņainām gruntīm (ilgstošas bebru darbības rezultātā oļi un akmeņi var nebūt redzami, taču pēc bebru dambju nojaukšanas straujteču biotopi labi atjaunojas) (skat 5. pielikumu). Bebru darbība īpaši būtiski ietekmē arī ezerus, paaugstinot ūdens līmeni un palielinot biogēnu ienesi ūdenstilpē, tādēļ to darbības kontrole ir nepieciešama ezeros, kuri atrodas Kornetu-Peļļu subglaciālajā iegultnē.

B.1.6. Bebru skaita regulēšana

Bebru skaits jāregulē saskaņā ar citiem dabas aizsardzības pasākumiem un prioritātēm teritorijā, iepriekš veicot bebru uzskaiti un nosakot, kāds ir optimālais skaits un kur tas tiek pārsniegts. Bebru populācijas optimālo lielumu jānosaka saskaņā ar Zemkopības ministrijas izdoto „Medījamo dzīvnieku populāciju stāvokļa novērtēšanas un pieļaujamā nomedīšanas apjoma noteikšanas metodiku”.

B.1.7. Dzirnavu dambja uz Pērļupītes nojaukšana lejpus Kornetiem

Dzirnavu dambis atrodas Veclaicenes pagastā lejpus Kornetiem, netālu no Pērļupītes iztekas. Posmā augšpus dambja ir Pērļupītes straujteses posms, kura tecējumu pašlaik pārtrauc bijušo dzirnavu dambis jeb tā drupas. Lai pagarinātu straujteses posmu, atjaunotu upes tecējumu, un līdz ar to uzlabotu ekoloģisko kvalitāti, rekomendējama dambja atlieku nojaukšana.

B.2. Zālāju biotopu aizsardzība un apsaimniekošana

B.2.1. Aizsargājamo zālāju biotopu aizaugšanas novēršana

Tradicionālās mozaīkveida ainavas uzturēšanai būtu vēlams ekstensīvi apsaimniekot visas zālāju platības, pļaujot tās vismaz reizi gadā, taču par prioritāti uzskatāmi zālāji, kuri normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā Dabas aizsardzības pārvaldes uzturētajā valsts reģistrā ir reģistrēti kā īpaši aizsargājami zālāju biotopi. Prioritāri apsaimniekojamo zālāju platības ir 380 ha, tās norādītas biotopu kartē kā Eiropas nozīmes aizsargājamie zālāju biotopi (DA plāna 4. pielikums; 2.2. attēls).

Zālāju dabas daudzveidības saglabāšanas nolūkiem nav pieļaujama ikgadēja ļoti agra pļauja (jūnija sākums, vidus) ar zaļās masas savākšanu plēves ruļļos, kā arī ikgadēja vēla pļauja (augustā).

Pļaujot ES nozīmes aizsargājamās zālāju biotopus, nav pieļaujama zālāja masas smalcināšana un atstāšana nopļautajā teritorijā.

Veicot pļavas pļaušanu, nav pieļaujama zelmeņa nopļaušana zemāk par 2 cm virs augsnes virskārtas (sakņu velēnas kārtā var tikt skarta uz atsevišķiem ciņiem vai reljefa pacēlumiem ne vairāk kā 5% no teritorijas).

Pļaušanas maksimālais biežums nevar pārsniegt 2 reizes sezonā, bet sausajos pļavu tipos (6120*; 6210; 6270* 1. un 2. variants) – vienu reizi sezonā.

Pļavās, kurās dominē liela auguma lakstaugi (parastā vīgrieze *Filipendula ulmaria*, slaidais grīslis *Carex acuta* u.c.), kā arī gadījumos, kad daļu zālāja pārņēmušas ekspansīvas sugas, jo īpaši meža suņuburkšķis *Anthriscus sylvestris* un slotiņu ciesa *Calamagrostis epigeyos*, vēlams pļaušanu veikt 2 reizes gadā vai vismaz vienu reizi laika posmā līdz 1. jūlijam līdz brīdim, kad samazinās liela auguma lakstaugu dominānce. Samazinoties liela augumu lakstaugu domināncei, pļaušanas biežumu var samazināt līdz 1 reizei sezonā.

Pļavās ar vidēja auguma lakstaugu segu, vēlams pļaušanu veikt vienu reizi sezonā, bet ne vēlāk kā augustā. Šādās pļavās vislabākais risinājums būtu pļaušanas un ganīšanas kombinēšana.

Pļaušanas un ganīšanas kombinācija pieļaujama visos ES nozīmes aizsargājamo zālāju biotopu veidu apsaimniekošanas gadījumos, taču ir nepieciešams novērtēt lopu blīvumu uz laukuma vienību. Ja lopu blīvums uz laukuma vienību būs pārāk liels, var veidoties negatīva ietekme uz zālāju.

Zālāju apsaimniekošanā, izmantojot pļaušanu, visos zālājos ir nozīmīgi ievērot pļaujas virzienu – zālājs ir jāpļauj no centra uz malām, vai arī jāizplāno pļaušana atstājot nenopļautas joslas gar mežmalām vai ceļiem, lai putniem un dzīvniekiem būtu kur patverties.

Tā kā putni un citi dzīvnieki ir pieraduši pie traktora radītā trokšņa, pļaušanas traktortehniku ieteicams aprīkot ar putnu atbaidīšanas iekārtām - speciāli traktora priekšpusē izveidotu stienļu sistēmu, kur centrālajā stienī brīvi iestiprināti mazāki stienī vai ķēdes, kas rada troksni un aizbiedē dzīvniekus.

Nav pieļaujama zālāju ielabošana, tajā skaitā uzāršana vai dziļirdināšana, kā arī mēslošana ar minerālmēsliem vai šķidrajiem kūtsmēsliem.

Zālajos, kuros nozīmīgākā dabas vērtība ir pļavu bridējputnu (piemēram, ķikuts, ķīvīte, mērkaziņa) aizsardzība, pļaušanu uzsāk ne ātrāk kā jūnija vidū. Šādiem zālājiem ir vēlams arī atkārtota pļaušana augustā vai septembrī, lai nākamajā pavasarī ir zems zelmenis, kas rada piemērotus apstākļus bridējputnu ligzdošanas uzsākšanai.

Zālajos, kuros nozīmīgākā dabas vērtība ir grieze (*Crex crex*), pļaušanu drīkst uzsākt ne ātrāk kā jūlija vidū. Tā kā grieze cāļus no pļavas neaizved, tad īpaši svarīgi šajās pļavās ievērot pareizu pļaušanas virzienu, kā arī atstāt nenopļautas saliņas vai joslas, kur griezēm un to cāļiem paslēpties.

B.2.2. Latvāna izplatības ierobežošana

Pēc Valsts augu aizsardzības dienesta datiem Apes novadā ar Sosnovska latvāņu audzēm ir invadēti ~27 ha teritorijas, savukārt Alūksnes novadā ~260 ha teritorijas, tādējādi AAA „Veclaicene” atrodas īpašā šīs invazīvās sugas izplatības riska zonā.

Projekta „Zaļais koridors” laikā ir konstatēts, ka Sosnovska latvānis ir sastopams ne tikai gar mājām un mājvietām, ceļmalām, bet vērojama arī tā izplatīšanās gar grāvjiem, zālajos un mežos, tostarp nelielas audzes un atsevišķi eksemplāri sastopami pat augstas kvalitātes aizsargājamās zālāju biotopos.

Lai ierobežotu latvāņu izplatību, nepieciešams regulāri veikt latvāņu apkarošanas pasākumus (pļaušanu; optimālā gadījumā sakņu iznīcināšanu izrokot, centrālo rozešu izduršanu, ziedu čemuru izgriešanu, sēklu savākšanu un sadedzināšanu, ganīšanu) vismaz 48,6 ha platībā. Prioritārās latvāna ierobežošanas platības attēlotas apsaimniekošanas pasākumu kartē DA plāna 5. pielikumā.

Apkarojot latvāņus ES nozīmes biotopos, jāpielieto mehāniskās iznīcināšanas metodes vai noganīšana. Nav pieļaujama ķīmisko augu iznīcināšanas līdzekļu lietošana.

Latvāņu apkarošana veicama saskaņā ar Ministru Kabineta 2008. gada 14. jūlija noteikumiem Nr. 559 „Invazīvo augu sugas – Sosnovska latvāņa – izplatības ierobežošanas noteikumi”. Šajos noteikumos aprakstīti:

- Sosnovska latvāņa izplatības ierobežošanas pasākumus, tā iznīcināšanas kārtību un metodes;
- kārtība, kādā valsts pārvaldes iestādes sniedz informāciju par latvāņa izplatību zemes lietošanas mērķu grupās, un informācijas saturu, kas ir brīvi pieejams sabiedrībai;

- darba aizsardzības prasības, veicot latvāņa izplatības ierobežošanas pasākumus.

B.2.3. Aizsargājamo zālāju biotopu atbrīvošana no apauguma

Zālāju biotopu kvalitātes nodrošināšanai nepieciešama regulāra apsaimniekošana – ekstensīva pļaušana vai ganīšana. Ja zālājs nav ilgstoši pļauts un ir aizaudzis ar krūmiem un kokiem, tas jau var tikt pieskaitīts meža zemēm. Šādā gadījumā atbrīvošanu no apauguma sauc par atmežošanu. Meža likumā (24.02.2000.) ir definēts: atmežošana — personas darbības izraisīta meža pārveidošana citā zemes lietošanas veidā. To drīkst veikt saskaņā ar Meža likuma 41. panta (1) daļu: “Platību atmežo, ja tas nepieciešams būvniecībai, derīgo izrakteņu ieguvei, lauksaimniecībā izmantojamās zemes ierīkošanai un īpaši aizsargājamo biotopu atjaunošanai un ja personai ir izdots kompetentas institūcijas administratīvais akts, kas tai piešķir tiesības veikt minētās darbības, un persona ir kompensējusi valstij ar atmežošanas izraisīto negatīvo seku novēršanu saistītos izdevumus.”

Visos ES nozīmes aizsargājamajos zālāju biotopos nav pieļaujama esošo dabisko zālāju aizaugšana ar kokiem un krūmiem. Nepieciešams uzturēt atklātās platības, nocērtot kokus (izņemot atsevišķi augošus kokus vai nelielas koku grupas virs 70 gadu vecuma) un krūmus (kokmateriālus obligāti aizvācot no teritorijas) – pasākums veicams katru trešo gadu, ja nav iespējams nodrošināt pļaušanu vai ganīšanu. Atļauja koku ciršanai ārpus meža zemēm jāsaskaņo ar pašvaldību. Ārpus meža zemēm bez vietējās pašvaldības atļaujas drīkst cirst krūmus un kokus, ja to apkārtmērs uz celma ir mazāks par 20 cm, lielāku koku ciršana ir jāsaskaņo ar pašvaldību (02.05.2012. MK Noteikumi Nr. 309 “Noteikumi par koku ciršanu ārpus meža”).

Ja zālāji atbrīvoti no lieliem kokiem un krūmiem vietās ar blīvu kokaugu apaugumu, rekomendējoša ir augsnes virskārtas un celmu frēzēšana, lai būtu iespējama zālāju pļaušana.

Lai novērstu koku atvašu veidošanos, katru gadu nepieciešams pļaut zālājus, savācot sienu vai zāles zaļo masu.

B.3. Purvu biotopu aizsardzība un kvalitātes uzlabošana

Purvu biotopu labvēlīga aizsardzības stāvokļa nodrošināšanai būtiskākais ir stabils hidroloģiskais režīms, atsevišķos gadījumos arī darbības, kas ierobežo dabisko sukcesiju (aizaugšanu ar krūmiem).

B.3.1. Biotopa 7140 Pārejas purvi un slīkšņas apsaimniekošana

Pie Kūriņkalna ezera ieteicams veikt purva apsaimniekošanas pasākumu, lai palielinātu pārejas purva un slīkšņu biotopa kvalitāti - nopļaut un savākt niedres (īpaši biotopa ziemeļu un austrumu daļā). Arī pārejas purvu un slīkšņu biotops pie Mazā Paiķa ir aizaudzis ar niedrēm, tādēļ nepieciešama niedru pļaušana un aizvākšana. Pļaušanas darbus ieteicams veikt sasaluma periodā, lai pēc iespējas mazāk tiktu ietekmēta zemsedze. Apsaimniekošanas pasākums veicams regulāri (reizi trīs gados), jo vienreizēja pļaušana nebūs efektīva.

Niedru pļaušana paredzēta 3,7 ha platībā (skat. karti un tabulu DA plāna 5. pielikumā).

Lielā Paiķa ezera krastā vērojams pārejas purvu un slīkšņu biotops, kas aizaug ar kārkliem. Tā kā biotopā atrasti septiņu purvāja vienlapes eksemplāri, strauja krūmu izciršana nav pieļaujama, jo iespējams, tas radīs papildus stresu sugai un var sekmēt tās iznīkšanu. Krūmu ciršana/zāgēšana pieļaujama ziemā un tikai tad, ja tā tiek veikta pakāpeniski un nelielā platībā. Apsaimniekošanas pasākums veicams regulāri (reizi gadā). Ja krūmi tiks cirsti/zāgēti tikai vienu reizi, nākamajos gados palielināsies kārķu atvašu daudzums un apsaimniekošanas pasākums sniegs negatīvu rezultātu purva apsaimniekošanā.

Krūmu ciršanas/zāgēšanas darbi veicami ar trimmeri, mačeti vai cirvi. Niedru pļaušana veicama ar izkapti un/vai trimmeri. Visi apsaimniekošanas pasākumi veicami tikai sertificēta purva un augu sugu eksperta klātbūtnē.

Krūmu ciršana/zāgēšana paredzēta 0,2 ha platībā (skat. karti un tabulu DA plāna 5. pielikumā).

B.3.2. Neiejaukšanās režīma nodrošināšana biotopā 7160 Minerālvielām bagāti avoti un avoksnāji

Biotopos 7160 pie Mišu mājām un Murata ezera nav nepieciešams veikt speciālus biotopu apsaimniekošanas pasākumus. Šajās teritorijās (12,6 ha) nav pieļaujams veikt mežsaimniecisko darbību.

B.4. Mežu biotopu aizsardzība un kvalitātes uzlabošana

B.4.1. Neiejaukšanās režīma nodrošināšana mežu biotopos

Vairumam AAA „Veclaicene” teritorijā esošo meža biotopu apsaimniekošanas pasākumi biotopa kvalitātes uzlabošanai nav nepieciešami (izņēmums ir biotopi, kas atrodas medņu rieta teritorijās, skat. B.5.4. pasākumu), bet ir jānodrošina neiejaukšanās režīms, neveicot saimniecisko darbību un saglabājot dabiskam mežam raksturīgās struktūras un procesus. Gadījumā, ja meža biotopu teritorijā atrodas tūrisma infrastruktūra, to apsaimniekojot, iespējami jāsaglabā mežā esošā mirusī koksne (traucējošas kritālas vai bīstamie koki jāatstāj mežaudzē, tos pārvietojot tālāk no tūrisma infrastruktūras).

Neiejaukšanās mežaudžu dabiskajā attīstībā nozīmē, ka biotopā nenotiek aktīva cilvēka darbība, kas saistīta ar koku vai krūmu ciršanu vai ietekmi uz augsni, transporta pārvietošanās, mākslīgi radītas hidroloģiskā režīma izmaiņas. Dabiskie procesi netiek ierobežoti vai traucēti. Tajā pašā laikā biotopu izmanto rekreācijai, ogu un sēņu lasīšanai, medībām, kas, ja vien nenotiek biotopa struktūru vai sugu iznīcināšana, to negatīvi neietekmē. Dabisko procesu netraucēta norise ļauj novērot procesus ilgākā laika periodā, iegūstot zināšanas par biotopa dabisko attīstību.

B.4.2. Hidroloģiskā režīma atjaunošana purvainu mežu biotopos

Biotops 91D0* Purvaini meži teritorijā sastopams samērā daudz, taču lielākoties mozaīkveidā – atsevišķi nogabali, kas mijas ar biotopu 9010* Veci vai dabiski boreālie meži, kur boreālie meži nereti ir kādreizējie mitrie meži, kas susināšanas ietekmē attīstījušies par sausieņu mežiem, un kuros hidroloģisko režīmu nav iespējams mainīt, negatīvi neietekmējot dabas vērtības. Projekta „Zaļais koridors” ietvaros izvērtēta senāk izveidoto meliorācijas sistēmu ietekme uz biotopu 91D0* Purvaini meži un kā teritorija, kur visā platībā konstatējama nosusināšanas ietekme, norādīts purvaino mežu masīvs ap Ķirliša ezeru (37,3 ha platībā). Šajā masīvā būtu vēlama hidroloģiskā režīma atjaunošana, aizberot vai aizdambējot grāvi, kas savieno Ķirliša ezeru un Vaidavas upi. Pirms pasākuma veikšanas nepieciešams veikt hidroloģiskā režīma detaļu izpēti un pasākumu plānot tā, lai būtiski nepaaugstinātu Ķirliša ezera līmeni.

B.4.3. Hidroloģiskā režīma saglabāšana mitro mežu biotopos

Mežos atrodamās dabas vērtības nereti saistītas ar paaugstinātu mitruma līmeni gan tādos biotopos kā 91D0* Purvaini meži un 9080* Staignāju meži, gan atsevišķos biotopa 9010* Veci vai dabiski boreālie meži apakštipos. Straujas hidroloģiskā režīma izmaiņas (gan nosusināšana, gan applūšana) var negatīvi ietekmēt šos biotopus, tāpēc teritorijās, kurās ir augsta biotopu koncentrācija un vienlaikus notiek intensīva mežsaimnieciskā darbība, nepieciešams izvērtēt meliorācijas sistēmu rekonstrukcijas vai būvniecības ietekmi uz ES aizsargājamiem biotopiem, pat ja plānotā darbība tieši neskar biotopa teritoriju. Plānojot meliorācijas sistēmu būvniecību vai rekonstrukciju, jānorāda tās paredzamais darbības areāls, un gadījumā, ja tas skar biotopus 91D0* Purvaini meži vai 9080* Staignāju meži, jāveic pasākumi ietekmes samazināšanai (piemēram, mainot grāvju konfigurāciju vai nodrošinot ekranēšanu – gruntsūdens plūsmas ierobežošanu ar speciālu ģeotekstila materiālu); situācijās, kur meža biotopu nogabalus susinošie grāvji pieslēdzas maģistrālajiem grāvjiem, to tīrīšanas vai padziļināšanas gadījumā nogabalu grāvji jānoslēdz. Apsaimniekošanas pasākumu kartē atzīmētas teritorijas (aptuveni 456 ha platībā), kurās pirms meliorācijas darbu veikšanas jāizvērtē to iespējamā ietekme uz tuvākajiem mitro mežu vai purvu biotopiem.

B.5. Īpaši aizsargājamām sugām labvēlīga aizsardzības stāvokļa nodrošināšana

Daļēji sugu aizsardzībai paredzētie apsaimniekošanas pasākumi pārklājas ar biotopu apsaimniekošanas pasākumiem, jo, ja biotops tiek uzturēts labā stāvoklī, dzīves vide tiek nodrošināta arī tajā esošajām sugām.

B.5.1. Krūmu izciršana un atklāta biotopa uzturēšana Lielā Paiķa ezera piekrastē

Lielā Paiķa piekrastē biotops 7140 Pārejas Purvi un slīkšņas ir jau daļēji aizaudzis un turpina pāraugt ar krūmiem, tādējādi izzūd sīkspārei *Nehalennia speciosa* piemērotais biotops, kā arī samazinās barošanās biotops spilgtajai purvuspārei *Leucorrhinia pectoralis*, kā arī citām retām bezmugurkaulnieku sugām. Lai mazinātu ietekmi uz īpaši aizsargājamām spāru sugām, krūmu ciršana jāveic no augusta līdz aprīlim.

Krūmu izciršana plānota 0,05 ha platībā (skat. DA plāna 5. pielikumu).

B.5.2. Dīķu, kas piemēroti lielā tritona nārstam, kvalitātes uzlabošana un uzturēšana
Lielā tritona nārstam un tā kāpuru attīstībai ir piemēroti nelieli (līdz 0,1 ha) un relatīvi sekli (līdz 1 m dziļi) dīķi ar lēzeniem, no augstas veģetācijas (niedrēm, vilkvāļītēm, krūmiem) brīviem krastiem. Šiem dīķiem jābūt labi izgaismotiem – lai pavasaros ūdens ātri uzsilst – un bez zivīm; ūdenim tajos jā saglabājas visu vasaras sezonu.

Visā AAA teritorijā ir vēlams veikt piemērota izmēra dīķu uzlabošanu. Vispiemērotākie ir dīķi pie mājām vai ganībās. Piemāju dīķiem vēlams atbrīvot krastus no krūmiem (it īpaši svarīgi ir turēt dienvidu krastu atklātu, vislabāk ne tikai bez krūmiem, bet arī bez kokiem – tad pavasaros ūdens dīķi uzsilst daudz ātrāk), vismaz pusē no krastiem vēlams arī regulāri nopļaut lakstaugus. Nekādā gadījumā nav jālaiž dīķī zivis. Ja zemes īpašniekam ir tehniskas iespējas, vēlams vismaz vienu no dīķa krastiem izveidot lēzenu, kā arī gadījumos, ja dīķis ir stipri aizaudzis, septembra beigās vai oktobrī izvākt daļu no ūdens augiem gar dīķa ziemeļu krastu.

Ar dīķiem ganībās jā rīkojas līdzīgi, taču pļaušana nav nepieciešama, jo lopi nepieļauj krastu pilnīgu aizaugšanu.

Pareizi apsaimniekots piemāju dīķis redzams 3.1. attēlā.

3.1. attēls. Lielajam tritonam atjaunoti dīķi Dienvidigaunijā (attēli no Pappel, 2008 un Rannap, Lõhmus & Briggs, 2008)

B.5.3. Jaunu dīķu, kas piemēroti lielā tritona nārstam, veidošana

Atklātā ainavā – ganībās, pļavās, gar ceļiem, netālu no mājām – vēlams izveidot jaunus dīķus. Šādu dīķu optimāla platība ir starp 30 un 100 m², dziļums – līdz 1 m. Svarīgi, lai dīķis tiek veidots labi apgaismotā vietā, ja tuvumā ir koki – lai tie ir ziemeļu pusē. Krastiem ir jābūt lēzeniem un no krūmiem brīviem. Optimāli izveidota dīķa piemērus skat. 3.2. attēlā.

3.2. attēls. Lielajam tritonam veidoti dīķi Dienvidigaunijā (attēli no Rannap, Lõhmus & Briggs, 2008)

B.5.4. Aizsargājamo putnu sugām piemēroto dzīvotņu apsaimniekošana

Putnu sugām labvēlīga aizsardzības stāvokļa nodrošināšana lielā mērā balstās uz apsaimniekošanas pasākumu A.1. - AAA „Veclaicene” IAIN MK noteikumu apstiprināšana.

Mežos ligzdojošās sugas nozīmīgākie negatīvi ietekmējošie faktori ir saistīti ar mežsaimniecisko darbību – dzīvotņu iznīcināšana, mežaudžu fragmentācija, dabisko struktūras elementu izvākšana, ekosistēmu izmaiņšana kopumā un traucējums (cilvēku klātbūtnes un saimniecisko darbību radītā trokšņa piesārņojums).

Jebkāda veida medības ir uzskatāmas par traucējumu putnu ligzdošanas sezonā, kas sevišķi nozīmīgs ir ērgļu ligzdošanas vietu tuvumā. Medījamo dzīvnieku, jo sevišķi meža cūku barotavu ierīkošana, apdraud uz zemes ligzdojošos putnus un būtiski izmaina fitocenozes to tuvumā. Tā kā ievērojama daļa dzeņu teritoriju ir saistītas ar bebrinēm, bebru medības nedrīkst ietekmēt sugām radītos apstākļus mikroliegumos un to buferzonās, regulējamā režīma un dabas lieguma zonās, ja vien ar Dabas aizsardzības pārvaldes sertificēta eksperta atzinumu netiek pamatots, ka bebru darbības ietekmē tiek būtiski bojāts vai iznīcināts kāds Eiropas Savienībā aizsargājamais biotops.

Teritorijās ārpus BVZ rekomendējama vēlā pļauja, kas ir putniem draudzīgāka, jo vismaz daļēji ļauj to mazuļiem iegūt līdzpēju un samazina ligzdu postīšanas risku un vēl nelidojošu vai aizbēgt nespējošu mazuļu sapļaušanas iespējamību. Zālajos ligzdojošajām putnu sugām nozīmīgs ir arī zāles pļaušanas virziens – apsekojumos dabas aizsardzības plānam regulāri tika konstatēta pļaušana no lauka malām uz centru, kas neļauj putniem un to mazuļiem izbēgt no pļaujmašīnas un tos pastiprināti nogalina. Pļavas ir pļaujamas no centra uz perifēriju, tehniku aprīkojot ar putnu atbaidīšanas ierīcēm.

Mitrās starppauguru ieplakas ir nozīmīga niedru liju un ormanīšu ligzdošanas vieta, kā arī palielina vispārējos bioloģisko daudzveidību un uzlabo barošanās apstākļus mazajam ērglim. Nav pieļaujama šo ieplaku meliorēšana vai cita veida degradācija. Ir jāapsver iespējas kā motivēt zemes īpašniekus saglabāt šādas mitraines, piemēram, piemērojot īpašu valsts atbalstu platību maksājumu veidā.

Aizsargājamo ainavu apvidū esošajiem medņu riestiem ir nepieciešams veikt apsaimniekošanas pasākumus saskaņā ar Latvijas Ornitoloģijas biedrības speciālistu izstrādātajām rekomendācijām riestu apsaimniekošanā. Riestu apsaimniekošanas pasākumu izvērtējums ir veicams meža nogabalu līmenī visā riesta teritorijā (1 km rādiusā ap riestošanas vietu izveidotajos mikroliegumos). Atbilstošu kopšanu riestā ir vērts veikt tikai tad, ja konkrēto objektu apsekojot, minētajām prasībām atbilst vismaz divi viena faktora nosacījumi dzīvotnē kopumā. Viena faktora dēļ iesaistīšanās riestā ir rūpīgi jāapsver, atceroties, ka arī traucējums, „riestu kopjot”, pats par sevi var būt papildus negatīvs faktors, it īpaši novājinātā populācijā.

Faktori, kas norāda uz nelabvēlīgu medņu riestu stāvokli, ir apkopoti 3.2. tabulā.

3.2. tabula. Faktori, kas norāda uz nelabvēlīgu medņu riestu stāvokli

Nr.	Faktors	Raksturojums
1.	riesta zemsedzes aizaugšana	Riesta zemsedze vismaz pusē no riesta platības ir viendabīgi augsta (pārsniedz vidēji 40 cm) vai vismaz trešdaļā platības pārsniedz 60 cm
2.	riesta fragmentācija	Meliorēta riesta agrāk viendabīgo dzīvotni sadala „šķēlēs” grāvji vai kvartālstīgas, gar/uz kurām saauguši citu sugu koki, nekā pamataudzē (parasti bērzi un egles priežu mežā)
3.	slēptuvju trūkums	Klaja riesta zemsedze ir vidēji zemāka par 10 cm un riestā nav vai ir ļoti maz ($\leq 10\%$) egļu
4.	riesta mežaudzes aizaugšana	Riestā, kas izvietots mežā, ir vienveidīga un bieža mežaudze (neattiecas uz riestiem, kas izvietoti purvos)
5.	riesta aizaugšana ar eglēm	Riests sausieņu mežos vai nosusināšanas rezultātā aizaug ar eglēm lielā daļā platības
6.	dziļi un plati grāvji	Riestu šķērso grāvji, kuru platums pārsniedz 1 metru un ūdens līmenis grāvī (kad tas ir pilns) ir vairāk nekā 30 cm
7.	žogi	Riesta tuvumā (≤ 1 km) ir ierīkoti dažāda veida žogi (ap kultūrām, briežu dārziem u.tml.)
8.	meža cūku barotavas	Riesta teritorijā vai tā buferzonā ir ierīkota meža cūku barotava, kurā tiek pievesta barība

Riestos, kuri šiem kritērijiem neatbilst, vislabākā apsaimniekošana ir neiesaistīšanās. Vēlgāzes, degumi, snieglauzes u.tml. dabisku faktoru izraisītās izmaiņas medņu riestiem nekaitē, un to dēļ iesaistīšanās nav nepieciešama. Kopšanas vai jebkādas iesaistīšanās darbi veicami pēc principa, kā darbojas dabiskie faktori – vētra vai uguns

— viss jāizdara vienā paņēmienā, ja paliek neizdarīti darbi, tie jāatstāj, kā ir uz ilgu laiku, lai samazinātu pašas kopšanas radīto traucējumu. Jebkādi kopšanas vai iejaukšanās darbi ir jāveic atbilstoši eksperta sniegtam atzinumam. Jebkādi darbi veicami laikā no 1. septembra līdz 31. decembrim. Ideāla rieta dzīvotne ir dažāda vecuma mozaīkveida mežaudze ar laika gaitā maz mainīgu sugu sastāvu un daudzveidīgu zemes stāva infrastruktūru, kas laika gaitā mainās ļoti lēni. Labākais mežsaimnieciskais rādītājs rieta stāvokļa novērtēšanai ir šķērslaukuma variācija dažādos tā punktos, vērtējot vecos kokus, sausos kokus un kritālas. Nozīmīgs rieta stāvokļa rādītājs ir arī egļu (kopējā un 2. stāva) šķērslaukuma variācija.

Lauka apsekojumos DA plāna izstrādes laikā ir konstatēts, ka biotopu kvalitāte medņu ristos šobrīd, sakarā ar projekta EU 38806 „Zaļais koridors” veiktajām apsaimniekošanas aktivitātēm, kopumā ir laba, tādēļ apsaimniekošanas pasākumi nav nepieciešami. Apsaimniekošanas pasākumi un to nepieciešamības izvērtēšanas metodika apkopota, lai DA plāna darbības gaitā būtu iespējams plānot apsaimniekošanas pasākumus vietās, kur tas kļūst nepieciešams, samazinoties biotopu kvalitātei.

3.3. tabulā apkopota informācija par medņu ristos ietekmējošiem faktoriem un iespējamām darbībām medņu ristu apstākļu uzlabošanai.

3.3. tabula. Medņu ristos ietekmējošie faktori un iespējamās veicamās darbības

Nr.	Faktors	Darbības apraksts
1.	Rieta zemsedzes aizaugšana	1) Ja aizaugšanas iemesls ir meliorācijas sistēma, skat. „meliorācijas ietekmes novēršana”; 2) Ja iemesls ir cits, labākais risinājums ir selektīva zemsegas dedzināšana. Alternatīva ir zemsegas izplaušana (ar krūmgriezi), samazinot tās projektīvo segumu līdz 20% - 30%, veidojot neregulāras formas un dažāda lieluma pudurus ar maksimāli garu robežjoslu.
2.	Rieta fragmentācija	Gar grāvi/uz stigas izcirst lielāko daļu bērzu un daļu egļu. Teorētiski noteikt kritērijus, tieši cik, vai kāda apkārtmēra koki izcērtami, nav iespējams. Egles atstājamas, vadoties pēc to skaita rietā pirms susināšanas; jā saglabā visas egles, kuras medņi var izmantot kā naktsguļas vietas (rekomendācija nav attiecināma uz dabiski mitrajiem egļu mežiem).
3.	Slēptuvju trūkums	Izgāzt ar saknēm vienu vai vairākus lielus kokus (vēlams, egles), vai nozāgēt kā augstus celmus un nozāgētos stumbrus atstāt kā kritālas. Kategoriski nedrīkst zāgēt par 3 m augstākas atsevišķi vai grupās augošas egles, kuru zemākie zari sniedzas tuvu zemei.

Nr.	Faktors	Darbības apraksts
4.	Riesta mežaudzes aizaugšana	Veidot lauces ar platumu 30–50 m vai 0,02–0,1 ha platībā, imitējot dabisku vainaga atvērumu. Daļu no izzāgētajiem kokiem vēlams atstāt kā kritalas. Var kombinēt ar 3. paņēmieni, ja tas nepieciešams.
5.	Riesta aizaugšana ar eglēm	Selektīvi un pēc iespējas nevienmērīgi pa visu rieta teritoriju izcirst ne vairāk kā 30% no egļu (gan 1., gan 2. stāva) krājas. Atkarībā no tā, cik rietā ir kritalu (jo mazāk kritalu, jo vairāk jāatstāj), daļa no izcirstajiem lielajiem kokiem atstājama kā kritalas. Ciršanas rezultātā jāveido logi, lai nodrošinātu labāku mellenāju atjaunošanos zemsedzē. Var izmantot dedzināšanu.
6.	Dziļi un plati grāvji	Skat. „meliorācijas ietekmes novēršana”.
7.	Žogi	Žogi likvidējami
8.	Meža cūku barotavas	Barotavas likvidējamas
9.	Meliorācijas ietekmes novēršana	Labākais risinājums ir traucējošo grāvi pilnībā aizbērt. Ja tas nav iespējams, var izmantot grāvju bloķēšanu (dambju veidošanu), taču, pielietojot šo metodi, maksimāli jāsamazina tīrā ūdens virsma bloķētajos grāvjos, jo grāvji, kuros kaut vai daļēji ir ūdens, ir bīstamāki vistveidīgajiem nekā tukši grāvji, tāpēc, ka palielina mazuļu noslīkšanas iespējamību. Viens no iespējamajiem risinājumiem ir ar regulāru intervālu pāri grāvim izveidot (zaru un koku) tiltiņus, kas novērstu nepieciešamību putnēniem grāvi šķērsot lidojot, vai ierobežotu iespējas tam pārklūt.

B.6. Grūbes dolomīta atseguma aizsardzība

Grūbes atsegums upes pusē ir nedaudz aizaudzis ar lakstaugiem un krūmiem (skat. 3.3. attēlu) – nepieciešams reizi sezonā tā apkārtnē veikt to pļaušanu, kas palielinās arī atseguma estētisko vērtību un tūristu piesaisti reģionam.

3.3. attēls. Skats uz Grūbes dolomīta atsegumu (Foto: A. Tora)

C. Izglītojošie un informējošie pasākumi

C.1. Informācijas stendu izvietošana

Lai gan informācijas stendi ir izvietoti daudzviet AAA „Veclaicene” teritorijā, tomēr atsevišķās vietās (piemēram, ciematu teritorijās, pie jaunizveidotiem tūrisma infrastruktūras objektiem, Dēliņkalna virsotnē, pie Naudas akmens) būtu nepieciešams izvietot lielos informācijas stendus, kuros iekļaujama informācija par aizsargājamo ainavu apvidu un tā dabas vērtībām, teritorijas izmantošanas nosacījumiem, kā arī tūrisma un atpūtas iespējām.

Veclaicenes pagasta pārvalde kopā ar biedrību „Veclaicenes avotiņš” plāno uzstādīt informācijas stendus ar AAA „Veclaicene” kartēm (1,5 m x2m) pie Veclaicenes pagasta pārvaldes Kornetos un Bārdaskrogā pie autoceļa V381 "Bārdaskrogs - Krabi".

Informāciju par aizliegtām un atļautām darbībām būtu vēlams izvietot arī pie lielajiem ezeriem (Ilgāja, Smilšāja, Raipala ezerse, Murata ezera, Kalekaura ezera, Dzērves ezera, Ievas ezera, Lielā Baltiņa, Mazā Baltiņa, Pilskalna ezera, Vaidavas ezera), īpaši akcentējot aizliegumu pārvietoties ar iekšdedzes dzinējiem un ziemā atrasties uz ledus ar auto.

Nepieciešams izvietot mazos katedras tipa informācijas stendus vietās, kur ir samērā liels apmeklētāju skaits un kur jānodrošina informācija par aizliegtajām darbībām teritorijā. Mazajos katedras tipa informācijas stendos ir jāizvieto informācijas, kas

atbilst konkrētajai teritorijai un konkrētai vietai, ietverot objektam raksturīgu, „personalizētu” informāciju.

Peļļu taka ir izvietota gan Latvijas, gan Igaunijas teritorijā. Tā kā takas Igaunijas daļā esošie informācijas stendi ir tikai igauņu valodā, tad būtu nepieciešams, saskaņojot ar Igaunijas valsts mežu apsaimniekošanas aģentūru RMK, veikt identiskas informācijas latviski izvietojumu. Veidojot jaunus standus dabas takā, informāciju būtu vēlams izvietot gan igauņu, gan latviešu valodās.

Stendi izgatavojami, izmantojot Dabas aizsardzības pārvaldes vienoto stilu (pieejams http://www.daba.gov.lv/public/lat/iadt/iadtvienotais_stils/).

C.2. Dabas objektu nosaukumu zīmju uzstādīšana

2015. gada vasarā Veclaicenes pagastā pie ezeriem un Pērļupītes ir uzstādīti vienota stila nosaukuma zīmes (skat. 3.4. un 3.5. attēlu). Nosaukumi uzstādīti pie levas ezera, Dzērves ezera, Raipala ezera (2 gabali), Trumulīša, Lielā Baltiņa, Mazā Baltiņa, Palpiera, Lielā Paika, Veclaicenes, Ilgāja, Ruļu, Mācītājmuižas ezeriem un Pērļupītes. Šādu uzrakstu uzstādīšana ir ieteicama arī pie citiem dabas objektiem AAA „Veclaicene” teritorijā.

3.4. attēls. Informatīvā zīme ar ezera nosaukumu pie Pilskalns ezera (Foto: A.Tora)

3.5. attēls. Informatīvā zīme ar ezera nosaukumu pie Ruļu ezera (Foto: I. Druva-Druvaskalne)

C.3. Informatīvo bukletu sagatavošana teritorijas iedzīvotājiem un apmeklētājiem

Lai nodrošinātu aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” dabas, kultūrvēstures un ainavisko vērtību saglabāšanu un iedzīvotāju, uzņēmēju un apmeklētāju informēšanu par teritorijas izmantošanas un apsaimniekošanas nosacījumiem, vēlams izgatavot bukletus dažāda mērķauditorijai:

- 1) Buklets zemes īpašniekiem, apsaimniekotājiem un uzņēmējiem, kurā apkopota informācija par atļautajām un aizliegtajām darbībām teritorijā, kā arī sniegta informācija par atbalsta maksājumiem un iespējamo finansējuma piesaisti, kas pieejama aktivitātēm *Natura 2000* teritorijās. Buklets sagatavojams pēc individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu un funkcionālā zonējuma apstiprināšanas;
- 2) Vadlīnijas kultūrvēsturiskās ainavas saglabāšanai, tai skaitā vizuālie piemēri būvju proporcijām, krāsojumam, apdares elementiem u.tml., ko varētu izmantot, plānojot teritorijas apbūvi;

- 3) Buklets teritorijas apmeklētājiem, kurā sniegta informācija par teritorijas aizsardzības nozīmi, atļautajām un aizliegtajām darbībām, tūrisma un atpūtas iespējām, padomi dabai draudzīgam tūrismam. Bukletus iespējams izplatīt teritorijā esošajās naktsmītnēs, tūrisma informācijas centrā u.c., interneta mājas lapās.

Tā kā AAA „Veclaicene” teritorijā viena no galvenajām problēmām ir invazīvās sugas Sosnovska latvāņa izplatība, tad būtu ieteicams izdot bukletu par latvāņu izplatības ierobežošanu, ietverot pasākumu aprakstus (pļaušana, optimālā gadījumā sakņu iznīcināšana tās izrokot, centrālo rozešu izduršana, ziedu čemuru izgriešana, sēkļu savākšana un sadedzināšana, ganīšana), kā arī darba drošības pasākumiem.

Konkrētu uz sikspārņu populācijām vērstu apsaimniekošanas pasākumu AAA „Veclaicene” nav, bet ir sagatavotas rekomendācijas pasākumiem sikspārņu sugām labvēlīgo dzīvotņu apsaimniekošanai, ko būtu vēlams izplatīt iedzīvotājiem informatīvo bukletu veidā.

Rekomendācijas sikspārņu sugām labvēlīgo dzīvotņu apsaimniekošanai:

Lai saglabātu sikspārņiem labvēlīgus apstākļus, ir sniegtas rekomendācijas sikspārņiem labvēlīgai apsaimniekošanai:

1. Pēc iespējas saglabāt visus vecos dobumainos, kalstošos, plaisainos un rētainos kokus vai to daļas visā AAA „Veclaicene” teritorijā, t.sk., arī parkos u.c. vecos platlapju stādījumos, ja vien tie tieši neapdraud cilvēku drošību;
2. Mežos saglabāt vecos nogabalus un kalstošos un nokaltušos potenciālos sikspārņu mītņu kokus;
3. Saglabāt bebru radītās mitraines, ja vien bebra darbība neiznīcina citu īpaši aizsargājamo sugu vai biotopu atradnes;
4. Pēc iespējas minimāli pielietot pesticīdus lauksaimniecībā un mežsaimniecībā;
5. Pēc iespējas izvairīties no pastāvīga apgaismojuma uzstādīšanas parkos un pie ezeriem. Ja apgaismojums ir nepieciešams ielu vai parka celiņu apgaismošanai, tad būtu vēlams uzstādīt tikai pret zemi vērstas lampas (nevis lodveida vai citādas uz visām pusēm izgaismojošas apgaismes ierīces). Apgaismojumu ieteicams uzstādīt pēc iespējas zemāk, zem koku lapotnes līmeņa. Rekomendējams mazāk intensīvs, dzeltenī – oranžā spektra apgaismojums;
6. Neuzstādīt apgaismojumu pie ēkām, kurās ir zināmas sikspārņu kolonijas. Gadījumos, ja apgaismojums tomēr nepieciešams, to nevajadzētu uzstādīt tajā ēkas pusē, kur atrodas sikspārņu iekļūšanas skrejas. Vēlams individuāli konsultēties ar sikspārņu ekspertu par labākajiem risinājumiem;
7. Gadījumos, ja paredzēts remontēt ēkas, kurās atrodas sikspārņu kolonija, būtu vispirms jākonsultējas ar sikspārņu ekspertiem, izvēloties īpašniekiem abpusēji vislabvēlīgāko risinājumu un laiku, kad remontu iespējams veikt, nenodarot kaitējumu dzīvniekiem;
8. Neveikt sikspārņu apdzīvotu ēku vai vismaz sikspārņu apdzīvoto ēku daļu remontu laikā no maija beigām līdz jūlija vidum, kad sikspārņiem ir nelidojoši mazuļi.
9. Ziemešanas vietās pagrabos īpašu nosacījumu pagrabu apsaimniekošanai nav, jo tie sikspārņi, kas pagrabos ziemo, ir pielāgojušies regulāriem cilvēku apmeklējumiem. Izņēmums ir pagrabu apsildīšana, kas atsevišķos izsalstošos pagrabos vai īpaši bargās

ziemās ir nepieciešama. Nav pieļaujama pagrabu apsildīšana, ienesot tajā ogles, jo to radītais tvans sīkspārņiem ir nāvējošs. Jebkurā gadījumā uz apsildīšanas laiku sīkspārņus būtu vēlams pārnest un paturēt citā, pēc temperatūras apstākļiem līdzīgā vietā;

10. Piemāju pagrabi ir nozīmīgākais ziemošanas mītņu tips divām sīkspārņu sugām Latvijā. Rekomendējams piemāju pagrabus, īpaši vecos akmeņu u.tml. mūra pagrabus, saglabāt kā sīkspārņu mītnes (ar slēgtām durvīm, neizsalstošus) arī tad, ja tie vairs netiek izmantoti pārtikas produktu uzglabāšanai.

Bukletu izgatavošanai iespējams izmantot DAP vienotā stila vadlīnijas (pieejamas http://www.daba.gov.lv/public/lat/iadt/iadtvienotais_stils/).

C.4. Mājas lapas www.veclaicene.lv uzturēšana

Mājas lapā www.veclaicene.lv ir pieejama informācija par tūrisma objektiem (naktsmītnēm, apskates vietām, tūrisma maršrutiem u.c.), teritorijas vēsturi un aktuālā informācija par plānotajiem pasākumiem. Pašlaik mājas lapas uzturēšanu nodrošina biedrība „Veclaicenes avotiņš”.

Mājaslapu ieteicams papildināt ar teritorijas apsaimniekošanai aktuālu informāciju un iespēju tūristiem lejuplādēt mobilās lietotnes informācijas iegūšanai par dabas un kultūrvēstures objektiem.

C.5. Speciālistu lekciju organizēšana, informatīvo materiālu sagatavošana zemes apsaimniekotājiem

Sekmīgākai ainavu vērtību apsaimniekošanai būtiskas ir zināšanas un praktiskā pieredze. Tāpēc ieteicams pieaicināt dendrologus, ainavu arhitektus, arhitektus, kultūrvēsturniekus u.c. speciālistus, lai veicinātu ainavu vērtību uzturēšanu un praktisku rīcību apspriešanu un demonstrēšanu. Kā veiksmīgs piemērs minams, 2015. gada 16. jūlijā DAP organizētais seminārs – diskusija „Bioloģiski vērtīgo zālāju aizsardzības un apsaimniekošanas aktualitātes”.

D. Tūrisms un atpūtas organizēšana

D.1. Tūrisma infrastruktūras papildināšana un uzturēšana

D.1.1. Esošās tūrisma infrastruktūras uzturēšana, atjaunošana un uzlabošana

Lai uzturētu esošo tūrisma infrastruktūru vai veiktu uzlabojumus, nepieciešams veikt regulāru infrastruktūras apsekošanu, nepieciešamības gadījumā veicot nepieciešamos apsaimniekošanas pasākumus, piemēram, nolietotojušos trepju posmu nomaiņu, zāles pļaušanu, nokritušo koku novākšanu u.c. Esošā tūrisma infrastruktūra ir attēlota DA plāna 5. pielikumā.

D.1.1.1. Infrastruktūras atjaunošana pie Grūbes dolomīta atseguma

Netālu no Grūbes dolomīta atseguma ir izveidota avota izplūdes vieta. Lai nokļūtu līdz avotam un Grūbes dolomīta atsegumam, ir jāizmanto kāpnes, kas pašlaik ir sliktā tehniskā stāvoklī – izpuvuši dēļi, trūkst margas (skat. 2.29. attēlu). Ir ieteicams atjaunot šos dēļus un uzlikt margas.

D.1.1.2. Drusku pilskalņa takas stāvākās nogāzes pieejamības nodrošināšana

Lai uzlabotu Drusku pilskalņa takas stāvākās nogāzes pieejamību, būtu jāveic esošās tūrisma infrastruktūras uzlabošana. Kā iespējamie risinājumi kalna nogāzes pieejamības uzlabošanai minamas trepes ar pāļiem un margām vai arī takas malā novietoti pāļi, kas savienoti ar virvēm (skat. 3.6. attēlu).

Uzsākot plānot pasākumus Drusku pilskalņa nogāzes pieejamības uzlabošanu, ir jāpieaicina Dabas aizsardzības pārvaldes speciālistus vai sertificētus ekspertus.

**3.6. attēls. Tūrisma infrastruktūra Vellamegi takā Hānjas dabas parkā, Igaunijā
(Foto: I. Druva-Druvaskalne)**

D.1.1.3. Dabas taku maršruta izmaiņošana

Lai uzlabotu dabas taku pieejamību vai veidotu skatu vietas/vizūras, ir iespējama dabas taku maršrutu pārvietošana, ņemot vērā aizsargājamo sugu un biotopu atrašanās vietas, kā arī pieaicinot sugu un biotopu ekspertu.

D.1.2. Jaunu tūrisma infrastruktūras objektu ierīkošana

Lai piesaistītu AAA „Veclaicene” teritorijai lielāku tūristu interesi un informētu tūristus un iedzīvotājus par teritorijas dabas un kultūrvēstures vērtībām, ir pieļaujama jaunu tūrisma infrastruktūras objektu izveide, piemēram, AAA „Veclaicene” tūrisma informācijas centra izveide, skatu torņa izbūve Dēliņkalnā, skatu platformu izveide, trošu tilta izveide, jaunu tūrisma maršrutu izveide (skat. 3.8. attēlu).

AAA „Veclaicene” teritorijā atrodas vēsturiska muižas ēka „Romeškalni”, kurā iepriekš atradusies Veclaicenes pamatskola. Nekustamā īpašuma īpašnieks (Alūksnes novada pašvaldība) ir nodevis ēku apsaimniekošanā biedrībām „Veclaicenes Avotiņš” un „EKO teritoriju attīstība” ar mērķi veicināt ainavu teritorijas tūrisma attīstību.

Alūksnes novada pašvaldība, sadarbojoties ar nevalstiskajām organizācijām, ir paredzējusi Romeškalna muižā izveidot AAA „Veclaicene” tūrisma apkalpošanas centru. Romeškalna muižā plānots izvietot informācijas punktu, kurā būtu iespējams iegūt informāciju par AAA „Veclaicene” dabas un kultūrvēstures vērtībām. Romeškalna muižā teritorijas apmeklētājiem tiks piedāvāta pārvietošanās līdzekļu noma, elektrouzlāde atbilstošiem transporta līdzekļiem, ēdināšanas un nakšņošanas iespējas. Romeškalna muižā tiks organizēta un koordinēta AAA „Veclaicene” uzraudzība, uzturēšana un apsaimniekošana.

Sadarbojoties ar Alūksnes novada pašvaldību, dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā AAA „Veclaicene” teritorijā ir noteikti potenciālie tūrisma maršruti, kuru izveidošana un attīstīšana ir iespējama laika periodā no 2016. līdz 2028. gadam (skat. 3.8. attēlu).

Potenciālajos tūrisma maršrutos, lai mazinātu antropogēno slodzi AAA teritorijā, ir plānots izvietot „dabas mājas”, kas tiktu izmantotas kā atpūtas vietas tūristiem – kājāmgājējiem (skat. 3.7. attēlu). Pirms dabas māju izbūves, tās plānotais novietojums un būvniecība tiks saskaņots ar Dabas aizsardzības pārvaldi.

3.7. attēls. Potenciālo tūrisma objektu - dabas māju – piemēri (Avots: www.3radi.lv)

Kā viens no iespējamiem potenciālajiem tūrisma maršrutiem ir dabas takas izveide gar Ilgāja, Sūnekļa un Smilšāja ezeru virknes (ezeru dienvidu daļā, Latvijas teritorijā), Lai izveidotu dabas taku šajā teritorijā, būtiski ir ievērot īpašus nosacījumus dabas aizsardzībai. Šajā teritorijā atrodas ES aizsargājamo meža biotopu platības un aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu atradnes, kurām nepieciešams neiejaukšanās režīms, stabils mikroklimats un minimāls traucējums. Līdz šim teritorijā nav bijušas tūristu takas (tikai reti izmantota makšķernieku taka gar ezeriem) un arī mežsaimnieciskās darbības ietekme ir minimāla. Šajā teritorijā ir pieļaujama tūristu takas izveide, pieaicinot meža biotopu ekspertu konkrēta takas un laipu risinājuma izvēlei un to saskaņojot ar Dabas aizsardzības pārvaldi. Regulējamā režīma zonā gar ezeru virknes krastu nav pieļaujama ugunsgrāku kurināšana un tūristu apmešanās, t.i., atļauta ir tikai pārvietošanās pa taku.

Raipala ezera dienvidaustrumu galā nekustamajā īpašumā „Mišas” 2016. gadā savu darbību uzsāks Mišu medus muzejs, kura mērķis ir saglabāt vēsturisko mantojumu par biškopības tradīcijām dažādos Latvijas novados. Pašlaik tiek veidota muzeja ekspozīcija, kurā būs iespējams aplūkot senlaicīgu biškopības inventāru (medus sviedes, viršu medus spiedes, vaska kausētas, instrumentus vaska sūnu gatavošanai

u.c. Muzeja teritorijā ir plānots izveidot izglītojošu dabas taku, mācību telpu, mūsdienīgu medus ražotni, tējnīcu, „kabatiņas” automašīnu novietošanai, kā arī labiekārtot telts vietas.

AAA „Veclaicene” teritorijā ir plānots izveidot laivu nomu. Kā viens no iespējamajiem maršrutiem, kas ir piemērots laivošanai, ir Raipala ezers – Trumulītis – Ievas ezers – Dzērves ezers (ietverot skatu torņa apmeklējumu) – Pilskalna ezers.

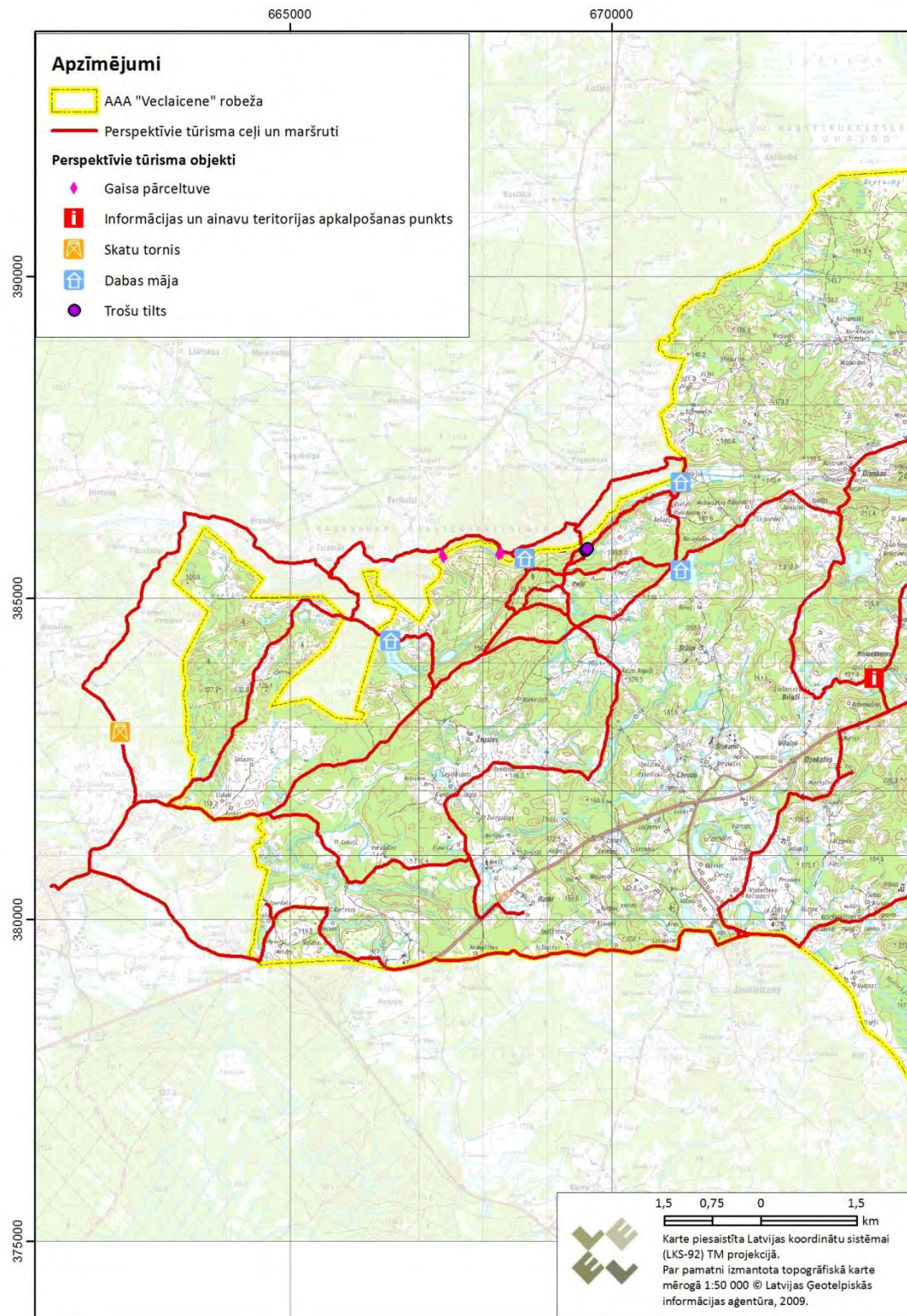
Lai veicinātu sabiedrības izglītošanu dabas daudzveidības un aizsardzības jomā, pilnveidotu aktīva brīvā laika pavadīšanas infrastruktūru un popularizētu aktīvu dabai draudzīgu un veselīgu dzīves veidu, AAA „Veclaicene” paredzēts ierīkot dabu izzinošu orientēšanās mācību trasi ar iespēju orientēties izmantojot mūsdienu tehnoloģijas - QR kodu meklēšanu un skanēšanu. Trasi plānots veidot dabas liegumā „Kornetu – Pelļi” 1,5 km² lielā teritorijā ar 10 kontrolpunktiem.

Nekustamajā īpašumā ar kadastra apzīmējumu 36880030028 ir plānots izveidot tūristu atpūtas kompleksu – kempingu. Paredzētajā atpūtas vietā tiek plānota 3-4 kempinga mājiņu izbūve, nojumes uzstādīšana (ar ietilpību līdz 30 cilvēkiem brīvdabas pasākumu rīkošanai. Dzērves ezera krastā ir paredzēts izbūvēt laipu, no kuras ar laivu būtu iespējams šķērsot Dzērves ezeru un apmeklēt skatu torni. Atpūtas kompleksā tiek plānots esošajā takā gar ezera malu izvietot soliņus dabas skatu vērošanai. Atpūtas kompleksā ir plānots izveidot arī tematisko taku „Krāsainās pasakas”.

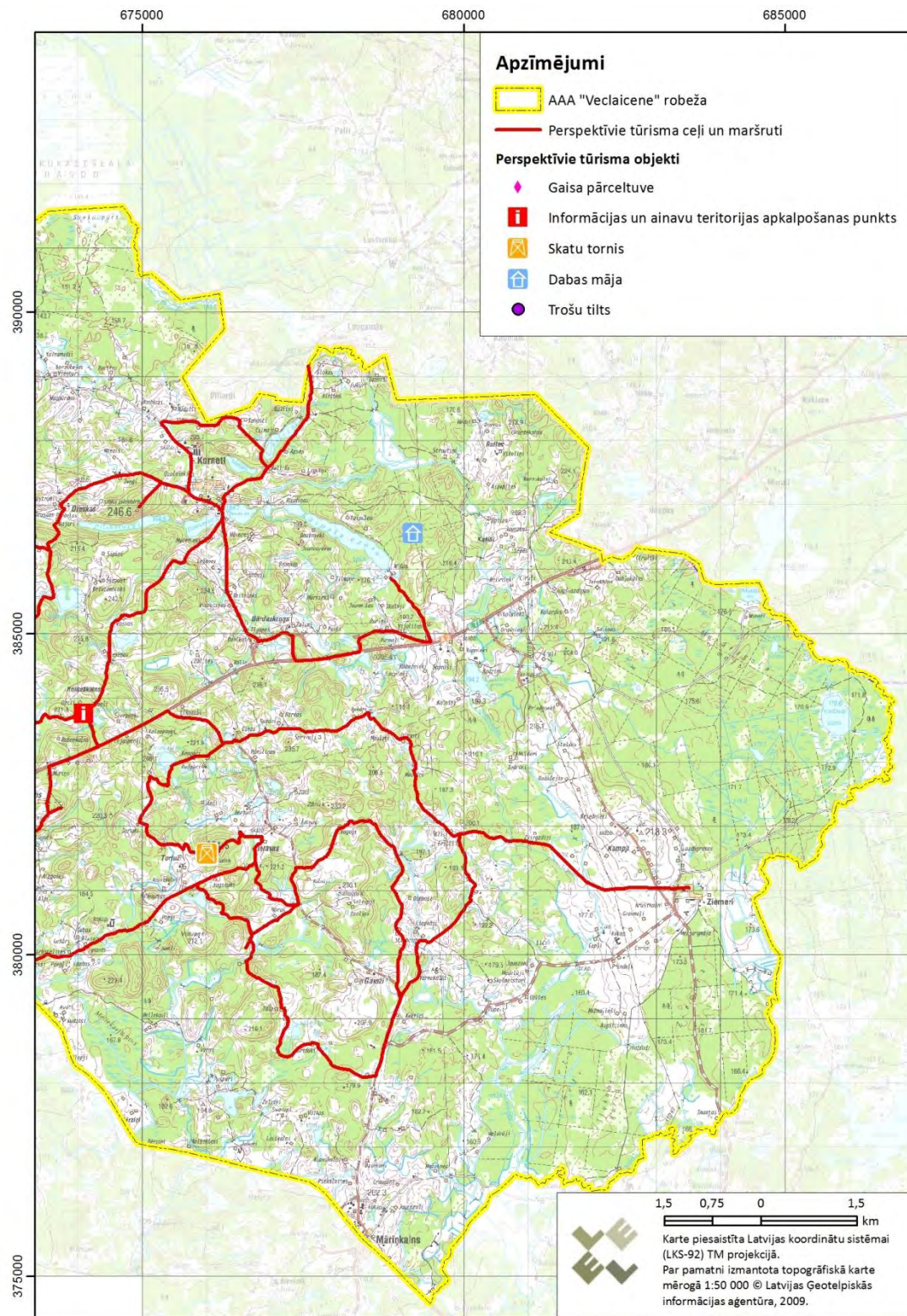
AAA „Veclaicene” teritorija ir piemērota putnu vērošanai. Kā viena no perspektīvākajām vietām, kas būtu piemērota putnu vērošanai, ir Vaidavas ezers, kura apkārtnē būtu iespējams novērot tādas putnu sugas kā zivjērgis, ziemeļu gulbis, kā arī dažādus ūdensputnus. Tā kā ezeram ir augsts niedru apaugums no krastiem, būtu nepieciešams ierīkot putnu vērošanas platformu. Piemērota vieta skatu platformas izbūvei ir ezera dienvidu daļā, netālu no laivu piestātnes un AS „Latvijas valsts meži” atpūtas vietas.

Eiropā un Latvijā reto dzeņu sugu vērošanai piemērots ir Jaunlaicenes muižas parks. Šajā parkā varētu tikt izvietots informatīvais stends, kurš sniedz informāciju par sugām, kas šeit novērojamas un īpaši interesē, t.sk., ārzemju putnu vērotājus: vidējais dzenis, baltmugurdzenis, pelēkā dzilna. Vietas ar līdzīgu novērojamo putnu sugu sastāvu un vides pieejamību ir skatu torņa apkārtnē Kornetos, Ziemera muižas parks, Dēliņkalns.

Veidojot jaunus tūrisma infrastruktūras objektus, kas nav paredzēti DA plānā, ir jāievēro spēkā esošie normatīvie akti, kā arī nepieciešamības gadījumā ir jākonsultējas ar DA pārvaldes pārstāvjiem vai attiecīgās jomas ekspertiem (piemēram, biotopu ekspertiem, ornitologiem u.c.) par konkrētā objekta, tā ekspluatācijas un piesaistīto apmeklētāju iespējamo ietekmi uz dabas vērtībām.

3.8.a attēls. Potenciālie tūrisma objekti un maršruti AAA „Veclaicene” un tās apkārtnē

3.8.b attēls. Potenciālie tūrisma objekti un maršruti AAA „Veclaicene” un tās apkārtnē

D.1.3. Teritorijas robežzīmju izvietošana

Ir nepieciešama AAA „Veclaicene” teritorijas robežzīmju izvietošana, paredzot lielākas zīmes (tūrisma objektus apzīmējošais standarts) uz autoceļa A2 Rīga – Sigulda – Igaunijas robeža (Veclaicene), kā arī īpaši aizsargājamās dabas teritorijas apzīmējošās zīmes (ozollapas) uz mazākas nozīmes ceļiem, kas šķērso aizsargājamā ainavu apvidus robežu. Zīmju iespējamās atrašanās vietas attēlotas 5. pielikumā.

D.1.4. Papildus norāžu izvietošana

Lai gan AAA „Veclaicene” teritorijā ir izvietots salīdzinoši liels skaits norāžu, tomēr atsevišķās vietās, piemēram, Dēliņkalnā, pie Vaidavas ezera u.c., ir nepieciešama papildus norāžu izvietošana.

D.2. Antropogēnas slodzes samazināšana uz dabas vērtībām

D.2.1. Antropogēnās slodzes samazināšana uz ezeriem, uzturot un ierīkojot atpūtas vietas, apsaimniekojot piekrastes teritorijas

Uzturot esošās un ierīkojot jaunas atpūtas vietas, kempingus pie kāda no ezeriem, jāseko līdzi to infrastruktūras izvietojumam, nebūvējot būves tuvāk par 30 m no ezera un ņemot vērā biotopu atrašanās vietas, nepieļaujot koku pilnīgu izciršanu piekrastē, atmežošanu, kā arī notekūdeņu ieplūdi ezeros. Jānodrošina ezera satences baseina ekstensīva apsaimniekošana, papildus biogēno elementu ienesošu darbību nepieļaušana.

E. Ainavisko un kultūrvēsturisko vērtību apsaimniekošana

E.1. Ainavu struktūrplānā iekļauto pārvaldības nosacījumu ievērošana

Dabas aizsardzības plāna 3. pielikumā ir iekļauts AAA „Veclaicene” struktūrplāns, kura 5. nodaļā ir sniegti ainavu pārvaldības ieteikumi teritorijas turpmākai attīstībai un apsaimniekošanai:

- 1) ainavu pārvaldības vispārīgi ieteikumi;
- 2) ainavu apsaimniekošanas priekšlikumi, iekļaujot karti ar konkrētiem apsaimniekošanas pasākumiem (7.3. attēls 3. pielikumā – Ainavu struktūrplāns);
- 3) priekšlikumi kultūrvēsturiskā mantojuma izmantošanai;
- 4) apbūves nosacījumi un priekšlikumi restaurācijai.

Ieteiktie pārvaldības vispārīgie ieteikumi un konkrētie apsaimniekošanas pasākumi jāņem vērā, plānojot teritorijas attīstību, kā arī saskaņojot konkrētus projektus.

E.2. Kultūrvēsturiskā mantojuma izmantošanas, apbūves nosacījumu ievērošana un priekšlikumi restaurācijai

Ainavu struktūrplānā (3. pielikums) ir iekļauti ierosinājumi un priekšlikumi kultūrvēsturiskā mantojuma izmantošanai.

F. Izpēte un monitorings

F.1. Apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes monitorings

Veicot pasākumus dabas vērtību aizsardzībai un apsaimniekošanai, nepieciešams paredzēt šo pasākumu ietekmes monitoringu, lai izvērtētu pasākumu atbilstību konkrētās teritorijas prasībām, kā arī sagatavotu ieteikumus apsaimniekošanas pasākumu veikšanai nākotnē.

F.2 Reto un aizsargājamo sugu monitorings un izpēte

E.2.1. Reto un aizsargājamo ūdensaugu sugu monitorings Raipala ezerā, Lielajā Baltiņā, Mazajā Baltiņā

Raipala ezerā, Lielajā Baltiņā un Mazajā Baltiņā sastopamā retā un aizsargājamā pamišziedu daudzlape *Myriophyllum alterniflorum* ir indikators visa ezera ekoloģiskā stāvokļa izmaiņām, jo suga ir jutīga pret augstu biogēno vielu koncentrāciju ūdenī, un tās sastopamības izmaiņas labi parādīs visas ekosistēmas ekoloģisko stāvokli. Ņemot vērā, ka ūdensaugi uz vides izmaiņām reaģē samērā lēni, monitorings būtu jāveic vienu reizi četros gados.

F.1.1./F.2.2. Medņu riestu monitorings

Tā kā mednis ir viena no nozīmīgākajām AAA „Veclaicene” ligzdojošajām putnu sugām, ir nepieciešams ikgadējs populācijas monitorings un rezultātu analīze attiecībā pret apsaimniekošanas pasākumiem.

F.3. Biotopa 7140 Pārejs purvi un slīkšņas pie Ciņu māju ezera monitorings

Biotops 7140 pie Ciņu māju ezera ir nedaudz degradējies bebru darbības rezultātā, tādēļ šajā teritorijā būtu jāveic monitorings un jāvērtē, kā laika gaitā mainās purva biotopa kvalitāte un bebru darbības ietekme.

F.4. Ainavu izmaiņu monitorings

Ainavu izmaiņu rezultātā pazeminās teritorijas ainavu vērtības, tāpēc ieteicams veikt ainavu izmaiņu monitoringu. Viens no vienkāršākajiem veidiem būtu veikt ikgadēju un iksezonas ainavu fotofiksāciju izvēlētajos punktos. Tāpat uzkrājami dati par zemes lietojuma veidiem.

F.5. Tūrisma un atpūtas ietekmju monitorings

AAA „Veclaicene” teritorijā ir izvietotas 6 dabas takas, tomēr nav pieejama informācija par to apmeklētāju skaitu, tādēļ būtu vēlams uz kādas no dabas takām uzlikt elektronisko apmeklētāju uzskaites mērītāju, kā arī 1 reizi 5-8 gados būtu jāveic dabas taku antropogēnās slodzes novērtējumi.

Apmeklētāju uzskaitē būtu jāveic arī 2015. gadā atklātajā skatu tornī pie Dzērves ezera.

4. Priekšlikumi nepieciešamajiem grozījumiem pašvaldības teritorijas plānojumos

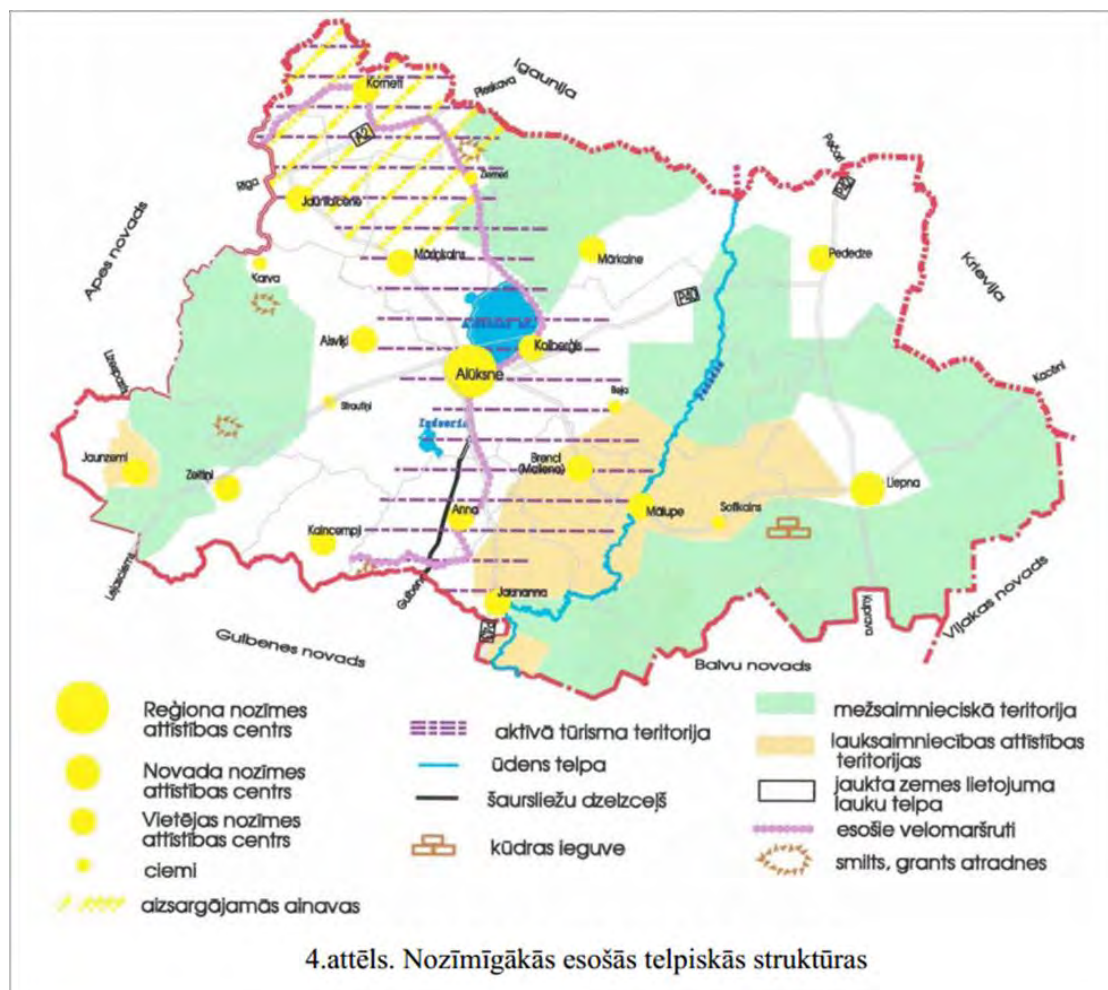
Šobrīd priekšlikumi ir sagatavoti, ņemot par pamatu DA plāna zonējumu (aktuālā versija 18.01.2016.), kā arī 3. nodaļā norādītos apsaimniekošanas pasākumus, un izstrādāto Ainavu struktūrplānu – DA plāna 3. pielikumu un IAIN projektu, salīdzinot tos ar TP risinājumiem grafiskajā daļā un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos (TIAN).

Spēkā esošajos Alūksnes un Apes novada teritorijas plānojumos ir iekļauti ar AAA „Veclaicene” saglabāšanu saistīti nosacījumi, piemēram, Alūksnes novada teritorijas plānojumā minimālā zemes gabala platība AAA „Veclaicene” lauku teritorijās noteikta 3 ha, bet meža zemēs 5 ha bez apbūves iespējām, Apes novada teritorijas plānojumā noteikti ainaviskie ceļi u.tml. Teritorijas plānojumos noteikti nosacījumi apmežošanai, kas ir ainavu izmaiņas būtiski ietekmējošs faktors. DA plāna izstrādes procesā, analizējot teritorijas plānojumus, netika konstatētas ievērojamas pretrunas starp AAA „Veclaicene” aizsardzības mērķiem, plānoto apsaimniekošanu un teritorijas plānojumos plānoto un atļauto izmantošanu.

Ņemot vērā DA plānu, ieteicams papildināt Apes un Alūksnes novadu attīstības dokumentus. Šajā DA plāna izstrādes stadijā tiek piedāvāti šādi papildinājumi vai grozījumi:

1. Priekšlikumus vietējās pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģijai

Alūksnes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas (IAS) 2012. – 2030. telpiskās attīstības perspektīvā ir dažādu telpiskās struktūras elementu pašreizējās situācijas raksturojums un perspektīvās attīstības redzējums, kas ietver vadlīnijas turpmākajām darbībām.

4.1. attēls. Nozīmīgākās esošās telpiskās struktūras Alūksnes novadā (Avots: Alūksnes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2012. – 2030. gadam)

4.1. attēlā redzams, ka AAA „Veclaicene” teritorija attēlota kā “aizsargājamas ainavas”, kas atrodas areālā “jaukta zemes lietojuma lauku telpa”. IAS tās ir “zemes ar jauktu (mozaīkveida) zemes lietojumu (meži, lauksaimniecības zemes, ūdeņi, purvi, apbūves zemes) un dažādu saimniecisko darbību, kurās nav lielu vienlaidus augstvērtīgu mežu masīvu un novada nozīmes lauksaimniecībā izmantojamo zemju platību.”

Apes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2013. – 2030. telpiskās attīstības perspektīvā norādīti nozīmīgākie telpiskās struktūras elementi, vēlamās ilgtermiņa pārmaiņas un galvenās funkcionālās telpas, tostarp dabas un kultūrvēsturiski nozīmīgās teritorijas kā teritorijas ar tūrisma potenciālu. Atzīmēts, ka “viena no Apes novada prioritātēm ir augstas kvalitātes tūrisma infrastruktūras attīstība, pilnvērtīgi izmantojot dabas resursus un apstākļus, skaistās ainavas un bagātīgo kultūras mantojumu.”

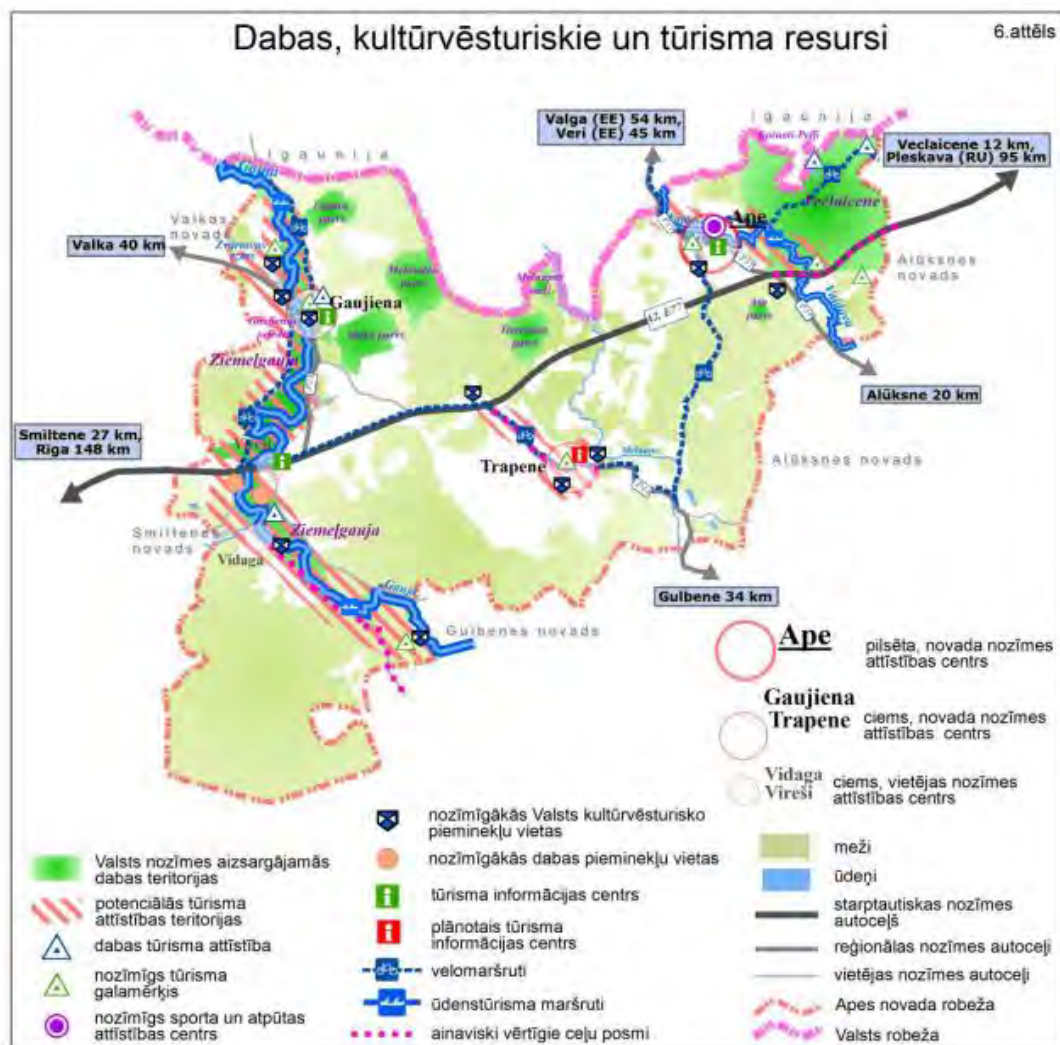
Attīstības vadlīnijās paredzēts nodrošināt novadam raksturīgās kultūrvides un ainavas daudzveidības saglabāšanu, kā arī sabalansētas un draudzīgas ar tūrismu un rekreāciju saistītas aktivitātes un saimniecisko darbību, kā arī Vidzemei raksturīgās

apbūves un tradīciju saglabāšanu, novada ainavas uzturēšanu un kopšanu, jaunu estētisku vērtību attīstīšana degradētās teritorijās. Aizsargājamo ainavu apvidi „Veclaicene” un „Ziemeļgauja” atzīti kā dabas izziņas tūrisma attīstības potenciāls.

Kopīgo interešu teritoriju attīstības vadlīnijas paredz aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” un tajā ietilpstošo dabas liegumu kvalitatīvu un ilglaicīgu saglabāšanu, aizsardzību un attīstīšanu un norāda, ka tas ir kopīgs turpmākās plānošanas objekts Apes un Alūksnes novadam.

Piemēram, IAS ilgtermiņa prioritātes un telpiskās attīstības vadlīnijas varētu būt papildinātas ar ainavu pārvaldības jautājumiem, piemēram, ņemot vērā DA plāna ietvaros izstrādātā Ainavu struktūrplānā ietvertos ieteikumus un uzdevumus turpmākajiem 12 gadiem. Piemēram:

- *Teritorijā ir saglabāta vēsturiski izveidojusies mozaīkveida ainavu struktūra un lielie meža masīvi. Pilnībā apturēta vai būtiski samazināta teritorijas apmežošanās.*
- *Saglabāti vizuāli augstvērtīgie panorāmas skati un iekšējo skatu lauku ainavas.*
- *Tiek uzturēti atbilstošā kvalitātē un regulāri kopti ainaviskie ceļi (maršruti) un ceļmalas (ceļmalu regulāra pļaušana/meža teritorijās, skatus uz ainavu vērtībām aizsedzošu otrā stāva koku, krūmu un pameža ciršana). Ainaviskajiem ceļiem tieši pieguļošās mežaudzes tiek apsaimniekotas neradot būtiskas ainavu vizuālās izmaiņas, t.i., neveidojot kailcirtes vai saglabājot vietai atbilstošu meža joslas buferzonu.*
- *Atbilstoši vietējo iedzīvotāju vēlmēm un dabai draudzīgi tiek izmantots un ilgtspējīgi attīstīts teritorijas tūrisma potenciāls.*
- *Saglabātas kultūrvēsturiskās ainavas vērtības.*
- *Ainaviski nozīmīgās vietās jaunā apbūve iekļaujas teritorijas ainavā, neveidojot dominējošu lomu, un nekontrastē ar to. Apbūve tiek attīstīta (prioritāri esošajās un vecajās mājvietās), izmantojot vēsturiskās un teritorijai tipiskās apbūves apjomu un elementus u.c.*

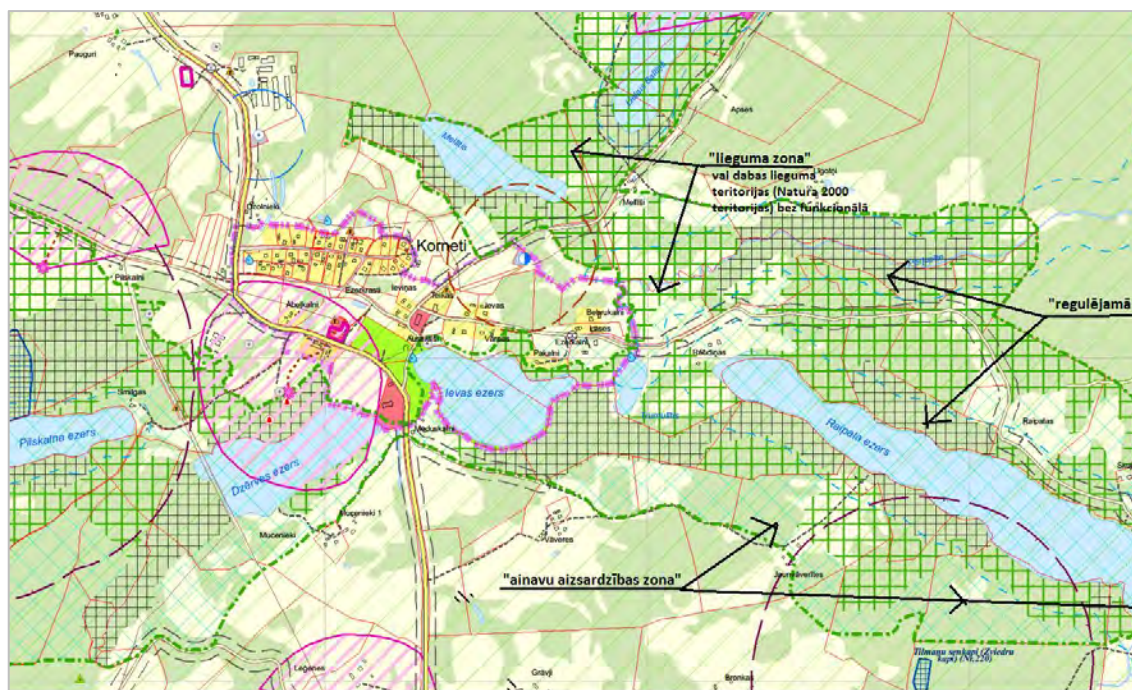

4.2. attēls. Nozīmīgākās esošās telpiskās struktūras Apes novadā (Avots: Apes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013. – 2030 gadam)

2. Priekšlikumi pašvaldības teritorijas plānojumam

Šobrīd šie priekšlikumi ir sagatavoti, ņemot par pamatu DA plāna zonējumu, Ainavu struktūrplānu un IAIN projektu, salīdzinot tos ar TP risinājumiem grafiskajā daļā un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos (TIAN).

- 1) Apstiprinātā Alūksnes novada teritorijas plānojumā 2015. – 2027. gadam teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu (turpmāk TIAN) 199. punktā norādīts: “Grafiskajā daļā attēlotas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, to funkcionālās zonas, dabas objekti un mikrolieģumi” (sk. 4.3. attēlu). Savukārt minēto TIAN 200. punktā uzskaitītas novadā esošās ĪADT. Apes novada teritorijas plānojumā 2014. – 2025. gadam attēlota AAA „Veclaicene” teritorija, norādot tās robežu. Izvērtējamās teritoriju funkcionālā zonējuma kartēs norādīt ĪADT funkcionālās zonas, ņemot vērā DA plāna ietvaros izstrādātās ĪADT funkcionālās zonas un precizējot tās teritorijas plānojumā vai nosakot kā teritorijas ar īpašiem noteikumiem (TIN).

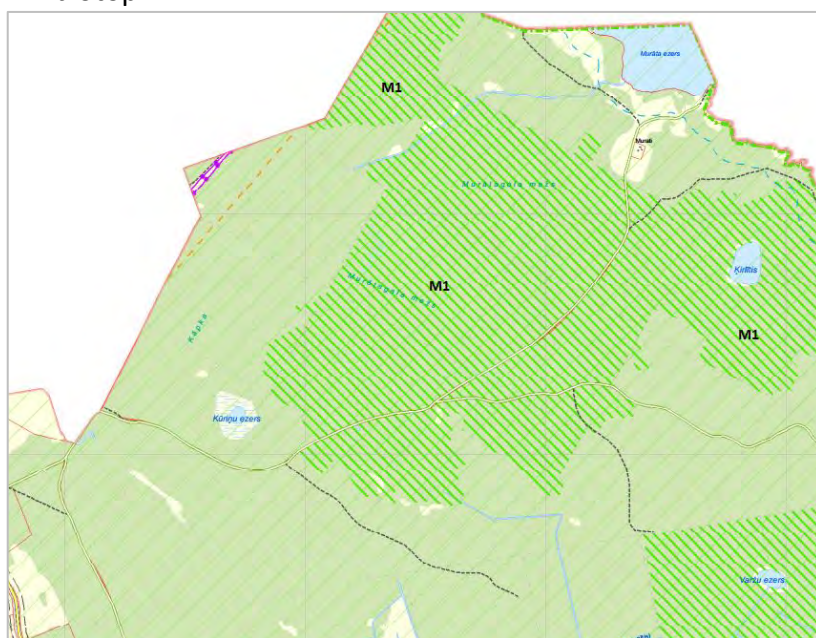

4.3. attēls. Veclaicenes pagasta teritorijas funkcionālā zonējuma kartes fragments
(Avots: Alūksnes novada teritorijas plānojums 2015. – 2027. gadam)

- 2) Izvērtējams, vai Ainavu struktūrplāna izstrādes gaitā noteikti **ainaviskie ceļi, ainaviskās alejas, skatu vietas** (skat. 6.7. attēlu AAA “Veclaicene” ainavisko objektu karte un 7.3.attēlu Ainavu apsaimniekošanas pasākumi) šobrīd atbilst Alūksnes novada TP un Apes novada TP grafiskajās daļās attēlotajam. Iespējams tas jāprecizē TP grafiskajā daļās. Alūksnes novada TIAN 261.punktā norādīts: “Teritorijas plānojumā tiek noteiktas ainavu telpas gar autoceļiem un no skatu punktiem, un Grafiskajā daļā tās attēlotas ar violetu punktotu līniju un skatu vērsuma līnijām”, bet TIAN 268.punktā rakstīts, ka “Ainaviski vērtīgas teritorijas identificē un nosaka izstrādājot lokālos vai tematiskos ainavu plānus un atsevišķu teritoriju detālplānojumus.” Atbilstīgi minēto TIAN 269.punktam “Ainavu plānos vai lokālajos ainavu plānos jānosaka: ainaviski vērtīgās teritorijas un jānosaka ierobežojumus to izmantošanā, kultūrvēsturiskās ainavas vai ainavu elementi un to attīstības iespējas, ainavu struktūras raksturīgie elementi, publiski pieejamie skatu punkti un skatu perspektīvas, ainaviskie ceļi, ainavu kopšanas un uzturēšanas pasākumi, kas nepieciešami ainavas vai tās vienību mērķu sasniegšanai.” Ievērojot DA plāna Ainavu struktūrplāna ieteikumus, precizējams, vai TP funkcionālajās zonās (Mežu teritorijas, Lauksaimniecības teritorijas, Rūpniecības apbūves teritorijās, noteiktā atļautā izmantošana nav pretrunā ar šiem ieteikumiem, īpaši ainavisko ceļu joslās, ainavisko aleju un skatu vietās, piemēram, apmežošana, derīgo izrakteņu ieguve, telekomunikāciju torņu, vēja elektrostaciju vai citu augstu būvju izbūve u.tml.
- 3) DA plāna Ainavu struktūrplānā atzīmēts, ka “vairākās vietās AAA “Veclaicene” teritorijās nepieciešama detaļa dabas un kultūrvēsturisko vietu izpēte, apsekojot tās ainavu arhitektam un sagatavojot apsaimniekošanas plānu, norādot šīs vietas: Jaunlaicenes ciema teritorijai (muižas kompleksam), Ziemera muižas kompleksam, Romeškalna skolas apkārtnē, Drusku pilskalna apkārtnē. Tās TP

varētu noteikt kā turpmākās lokālplānojumu vai tematisko plānojumu vietas, kur izstrādājams ainavu plāns.

- 4) Regulējamā režīma zonas TP varētu apzīmēt kā konkrēto funkcionālo zonu apakšzonas, piemēram, Mežu teritorijā ar M1 (sk. 4.4. attēlu), kur ir viena atļautā izmantošana: Mežs īpaši aizsargājamās dabas teritorijās (Meža apsaimniekošana atbilstoši normatīvo aktu prasībām īpaši aizsargājamās dabas teritorijās) saskaņā ar MKN 240 3.pielikumu. Vai arī TIAN attiecīgajos punktos, kur norādīta atļautā izmantošana mežu teritorijā norādīt: Mežs īpaši aizsargājamās dabas teritorijās (Meža apsaimniekošana atbilstoši normatīvo aktu prasībām īpaši aizsargājamās dabas teritorijās) kartē norādītajās vietās M1 un AAA “Veclaicene” teritorijā Latvijas un Eiropas Savienības nozīmes īpaši aizsargājamās mežu un purva biotopos, kas reģistrēti Dabas datu pārvaldības sistēmā kā īpaši aizsargājami biotopi.

4.4. attēls. Ziemera pagasta teritorijas funkcionālā zonējuma kartes fragments
(Avots: Alūksnes novada teritorijas plānojums 2015. – 2027. gadam)

- 5) IAIN projekta 9.11.punktā ietverta norma, kas aizliedz: “stādīt vai ieaudzēt mežu teritorijās, kas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā Dabas datu pārvaldības sistēmā ir reģistrētas kā īpaši aizsargājami zālāju vai purvu biotopi.” Bet Alūksnes novada TIAN 216.punktā ir norāde: “Ja teritorijās, kuras atzītas par Eiropas Savienības vai Latvijas īpaši aizsargājamiem biotopiem, tiek plānota zemes lietošanas veida maiņa un dažādu būvju un objektu ierīkošana, jāizstrādā detālplānojums, ietverot tajā bioloģiskās daudzveidības izpēti ar nolūku mazināt nelabvēlīgu ietekmi uz aizsargājamiem biotopiem un to fragmentāciju, vai/un jāveic ietekmes uz vidi”, kas būtu precizējama.
- 6) Alūksnes novada TIAN 424.punktā ir norma: “Apbūve (izņemot esošās inženiertehniskās būves) aizliegta ne mazāk kā 6m līdz tauvas joslai no ūdensteču, ūdenstilpju un mākslīgo ūdensobjektu krastu kraujas vai visā

applūstošās teritorijas platumā.”, kas būtu precizējama ņemot vērā IAIN projekta 8.18.punktu.

- 7) TIAN 8.8.apakšnodaļā prasībā ūdens teritorijām, mākslīgo ūdenstilpju un grāvju ierīkošanai, kur ietverti nosacījumi dīķu ierīkošanai, būtu precizējams, AAA “Veclaicene” aizliegts ierīkot dīķus 50 metru joslā ap ezeriem, ņemot vērā IAIN projekta 8.14.punktu.
- 8) *Veclaicenes aizsargājamo ainavu apvidus teritorijā doti priekšlikumi 12 arheoloģijas pieminekļu (Ķiparu senkapiem, Lielbriežu senkapiem, Dimantu Baznīcas kalnam, Jāņkalnu viduslaiku kapsētai, Kūriņkalna senkapiem, Ķempju senkapiem, Maskalu senkapiem, Mauliņu senkapiem, Radziņu senkapiem, Zeņģu senkapiem, Ignašu senkapiem, Semeiku senkapiem) individuālās aizsardzības zonas izveidei. Priekšlikums individuālajai aizsardzības zonai dots arī Zamanu senkapiem, kas atrodas Ziemera pagastā pie ainavu apvidus robežas. Šie priekšlikumi izvērtējami un iekļaujami turpmākajā teritoriju plānošanas procesā, saskaņojot šos priekšlikumus Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijā un izstrādājot teritorijas plānojumu vai tā grozījumus vai lokālplānojumus.*

5. Priekšlikumi aizsargājamās teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam

5.1. Priekšlikums teritorijas zonējumam

Pašreizējais AAA „Veclaicene” teritorijas aizsardzības statuss nostiprināts 02.03.1993. likumā „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”. 2005. gadā ar grozījumiem šajā likumā AAA „Veclaicene” iekļauta Natura 2000 tīklā (kods LV0600100) kā C tipa teritorija, t.i., noteikta īpaši aizsargājamo sugu un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai.

Tā kā DA plāna izstrādes procesā tika konstatēti Latvijā un Eiropas Savienībā īpaši aizsargājamo sugu atradnes un biotopi, kā arī ir nepieciešams integrēt AAA „Veclaicene” ietilpstošās ĪADT (dabas liegumi, ģeoloģiskas un ģeomorfoloģiskas dabas pieminekļi, aizsargājamā aleja, mikroliegumi un to buferzonas), ir nepieciešams to aizsardzībai veidot piemērotu zonējumu.

Piedāvātā zonējuma karte apskatāma 5.1. attēlā, kā arī DA plāna 6. pielikumā (mērogā 1: 10 000). Lai atvieglotu apsaimniekošanu, funkcionālo zonu robežas iezīmētas pa meža nogabalu vai zemes vienību robežām.

Tiek piedāvāts AAA „Veclaicene” izveidot šādas zonas (skat. 5.1. tabulu):

- 1) Regulējamā režīma zona (RRZ);
- 2) Dabas lieguma zona (DLZ);
- 3) Dabas parka zona (DPZ);
- 4) Ainavu aizsardzības zona (AAZ);
- 5) Neitrālā zona (NZ).

Regulējamā režīma zona ietver visus esošos mikroliegumus un atsevišķas īpaši aizsargājamo meža biotopu platības dabas liegumu „Korneti – Pelļi”, „Dēliņkalns” un „Avotu mežs” teritorijā.

Dabas lieguma zona izveidota, lai aizsargātu atsevišķas dabas liegumu „Korneti – Pelļi” un „Dēliņkalns” platības, kā arī vērtīgākos īpaši aizsargājamo mežu biotopus, kuru platības pārsniedz 1 ha, un/vai īpaši aizsargājamo putnu sugu atradnes (sugām, kurām saskaņā ar Ministru kabineta 2012. gada 18. decembra noteikumiem Nr. 940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”, būtu jāveido mikroliegumi (lielais dumpis, zivjērglis, baltmugurdzenis, vidējais dzenis, apodziņš, pelēkā dzilna, trīspirkstu dzenis, bikšainais apogs, urālpūce)).

Dabas parka zona izveidota, lai nodrošinātu mikroliegumu un dabas lieguma zonas buferzonas, kā arī lai aizsargātu putnu sugām piemērotas dzīvotnes (200 m rādiusā). Dabas parka zona veidota arī Muratagala meža masīvā, lai samazinātu masīva fragmentāciju kailciršu rezultātā un nodrošinātu buferzonas regulējamā režīma zonai.

Vislielāko platību aizņem piedāvātā ainavu aizsardzības zona, kas ar saviem nosacījumiem ļaus uzturēt AAA „Veclaicene” esošo mozaīkveida ainavu un nodrošinās ekonomiskās intereses.

Neitrālā zona ietver ciemus un gan valsts nozīmes, gan pašvaldības ceļus.

5.1. tabula. AAA „Veclaicene” funkcionālo zonu platības

Funkcionālā zona	Platība, ha	Platība no AAA, %
Regulējamā režīma zona	863,2	4,1
Dabas lieguma zona	524,6	2,5
Dabas parka zona	953,7	4,6
Aizsargājamo ainavu zona	18159,6	86,9
Neitrālā zona	401,5	1,9

Detalizēti zonējuma veidošanas principi

Īpaši aizsargājamām putnu sugām piemērotas dzīvotnes iekļautas dabas lieguma un dabas parka zonā, pamatojoties uz Latvijā īpaši aizsargājamu putnu sugu konstatēšanu, kurām, saskaņā ar spēkā esošo likumdošanu, to ligzdošanas vietās izveidojami mikroliegumi: trīspirkstu dzenis, baltmugurdzenis, apodziņš. Zonējuma izstrādes laikā ņemta vērā arī citu Latvijā īpaši aizsargājamu putnu sugu sastopamība, kā arī teritorijas nākotnes potenciāls retu un aizsargājamu putnu sugu ligzdošanas nodrošināšanai.

AAA „Veclaicene” teritorijā meža biotopi izvietoti nevienmērīgi – lielākās to platības un koncentrācijas vietas ir Kornetu-Peļļu subglaciālajā iegultnē, Muratagala meža masīvā teritorijas austrumos, dabas lieguma „Avotu mežs” apkārtnē, dabas liegumā „Dēliņkalns”, kā arī Mellekauļu pūra meža masīvā. Pārējā teritorijā saglabājušies atsevišķi aizsargājamo meža biotopu fragmenti viena vai dažu meža nogabalu apjomā. Lai nākotnē saglabātu ar meža biotopiem saistītās dabas vērtības (retas un aizsargājamās sūnu, ķērpju, sēņu un bezmugurkaulnieku sugas, ligzdošanas vietas aizsargājamajām putnu sugām) nepieciešams nodrošināt gan pašreizējo biotopu aizsardzību (tai skaitā mežsaimnieciskās darbības un meliorācijas ierobežojumus blakus nogabalos, lai neietekmētu mežaudzes mikroklimatu un hidroloģisko režīmu), gan lielāku meža masīvu aizsardzību, tādējādi nodrošinot nākotnes dzīves telpu retajām sugām un migrācijas koridorus starp esošajām dzīvotnēm. Līdz ar to par prioritāti meža biotopu aizsardzībā noteikta vērtīgo biotopu konsolidācija lielākajos meža masīvos un pašreizējās dabas liegumu teritorijās, kā arī atsevišķo vērtīgo biotopu aizsardzība pārējā AAA teritorijā, iespēju robežās paredzot tiem buferzonas.

Regulējamā režīma un dabas lieguma zonās prioritāri ir iekļauti biotopi, kas minēti AAA „Veclaicene” Natura 2000 standarta datu formā – 9010* Veci vai dabiski boreālie meži, 9020* Veci jaukti platlapju meži, 9080* Staignāju meži, 9160 Ozolu meži, 9180* Nogāžu un gravu meži, 91D0* Purvaini meži un 91E0* Aluviāli meži.

Līdz brīdim, kad tiks apstiprināti jauni IAIN un AAA zonējums, dabas lieguma „Korneti-Peļļi” teritorijā paliks spēkā ar 25.02.2011. MK noteikumiem Nr. 71 „Dabas lieguma „Korneti–Peļļi” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” apstiprinātais funkcionālais zonējums. Tā kā iepriekšējais zonējums ir izstrādāts 2002. gadā, tad, ņemot vērā pieejamos datus par meža nogabalu, zemes vienību robežām, kā arī dabas vērtībām, tika veikta esošā zonējuma precizēšana.

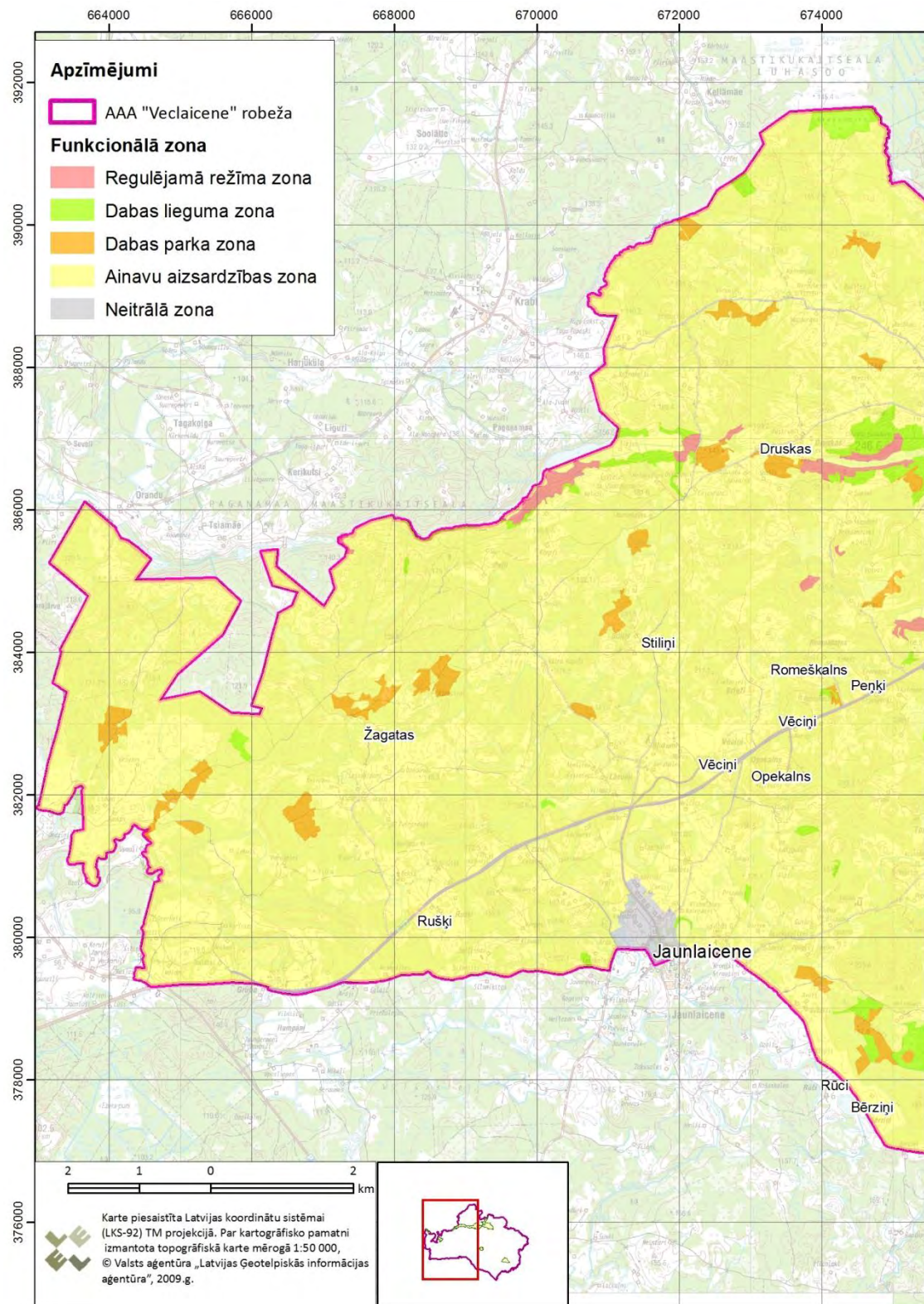
Dabas lieguma „Dēliņkalns” teritorijā noteikta regulējamā režīma zona lieguma ziemeļu daļā, kur atrodas vērtīgākie egļu mežu biotopi (9050 Lakstaugiem bagāti egļu meži un kur nav paredzamas tūrisma un rekreācijas aktivitātes. Lieguma dienvidu daļā noteikta dabas lieguma zona, paredzot iespēju, ka tiek attīstīta tūrisma infrastruktūra un dabas tūrisma aktivitātes, kā arī pieļaujama kopšanas cirte.

Dabas lieguma „Avotu mežs” teritorijā un uz dienvidiem no tās noteikta regulējamā režīma zona, savienojot lieguma teritoriju ar netālu esošo putnu aizsardzībai nodibināto mikroliegumu. Šai zonai pieguļošajā masīvā noteikta dabas lieguma zona, lai izveidotu pēc iespējas lielāku teritoriju meža biotopiem raksturīgo reto un aizsargājamo sugu pastāvēšanai un izplatībai.

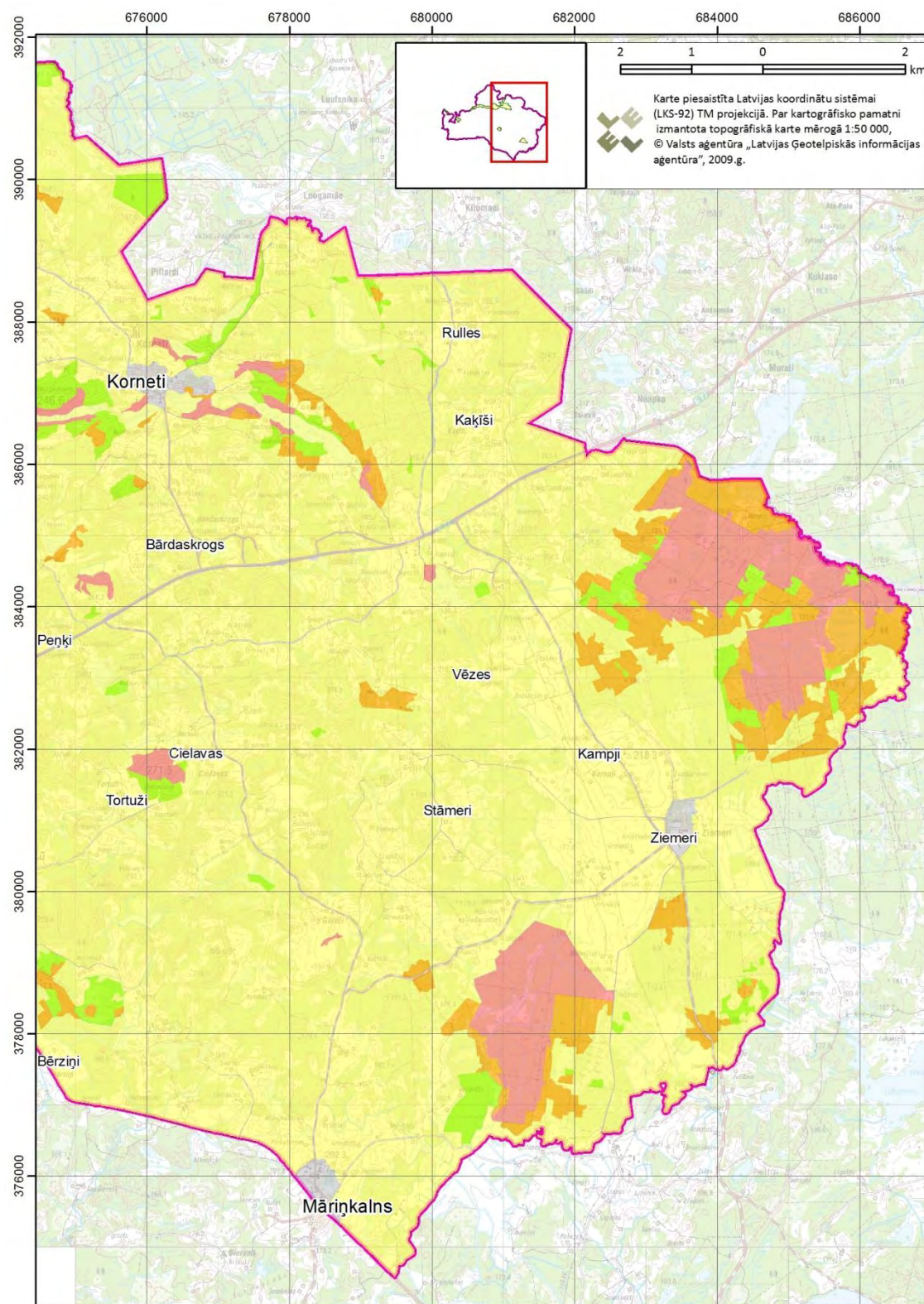
Regulējamā režīma zonā iekļauti meža biotopu aizsardzībai izveidotie mikroliegumi, nosakot pilnīgu mežsaimnieciskās darbības aizliegumu. Gadījumos, kad šādi mikroliegumi atrodas lielākā meža masīvā un to kvalitātes aizsardzībai un uzlabošanai svarīgi saglabāt pietiekamu buferjoslu (stabila mikroklimata nodrošināšanai), noteikta dabas parka zona pieguļošajos nogabalos.

Muratagala masīvā AAA austrumos regulējamā režīma zona noteikta medņu aizsardzībai izveidotajos mikroliegumos, paredzot, ka tajos tiks veikti biotehniskie pasākumi riestu kvalitātes uzlabošanai (egļu paaugas izciršana, veco meliorācijas grāvju aizbēršana u.tml.). Šajās mežaudzēs ir arī visaugstākais biotopu platību īpatsvars. Mikroliegumu buferzonās dabas parka zona noteikta primāri putnu aizsardzības interesēs, taču tā ietver arī meža biotopu teritorijas un nodrošina regulējamā režīma zonu savienojumu, lai būtu iespējama reto sugu izplatība lielākā teritorijā.

Dabas lieguma zona paredzēta arī Mellekauļu pūra meža masīvā, kur ir vairāki samērā netālu viens no otra esoši meža biotopu nogabali un meža masīvs ir nozīmīgs ligzdojošo putnu sugu aizsardzībai. Tāpat dabas lieguma zona paredzēta AAA ziemeļu daļā esošo purvaino mežu un boreālo mežu koncentrācijas vietu aizsardzībai pie Igaunijas robežas.

5.1.a. attēls. AAA „Veclaicene” piedāvātais funkcionālais zonējums

5.1.b attēls. AAA „Veclaicene” piedāvātais funkcionālais zonējums

5.2. Priekšlikumi teritorijas individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem

I Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka:
 - 1.1. aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene” (turpmāk—ainavu apvidus) individuālo aizsardzības un izmantošanas kārtību;
 - 1.2. ainavu apvidus apzīmēšanai dabā lietojamās speciālās informatīvās zīmes paraugu, tās izveidošanas un lietošanas kārtību;
 - 1.3. ainavu apvidū esošo dabas pieminekļu – aizsargājamo ģeoloģisko un ģeomorfoloģisko dabas pieminekļu, aizsargājamo koku un aizsargājamo aleju aizsardzības un izmantošanas kārtību.
2. Ainavu apvidū, lai nodrošinātu teritorijai raksturīgās ainavas un dabas vērtību saglabāšanu, ir noteiktas šādas funkcionālās zonas:
 - 2.1. regulējamā režīma zona;
 - 2.2. dabas lieguma zona;
 - 2.3. dabas parka zona;
 - 2.4. ainavu aizsardzības zona;
 - 2.5. neitrālā zona.
3. Ainavu apvidus platība ir 20903 ha. Ainavu apvidus funkcionālo zonu shēmas noteiktas šo noteikumu 1. pielikumā (*skat. dabas aizsardzības plāna 6. pielikumu*).
4. Ainavu apvidus robežas dabā apzīmē ar speciālo informatīvo zīmi, kuras paraugs, izveidošanas un lietošanas kārtība noteikta šo noteikumu 2. pielikumā (*skat. DA plāna 7. pielikumu*).
5. Dabas aizsardzības pārvalde nosaka ierobežotas pieejamības statusu informācijai par ainavu apvidū esošo īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu un īpaši aizsargājamo biotopu atrašanās vietu, ja tās atklāšana var kaitēt vides aizsardzībai. Šādu informāciju izplata tikai ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju.
6. Dabas aizsardzības pārvalde, izsniedzot rakstisku atļauju noteikumos minētajām darbībām, izmanto ainavu apvidus dabas aizsardzības plānā ietverto informāciju un jaunāko pieejamo informāciju par īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem konkrētajā teritorijā.
7. Darbībām, kurām saskaņā ar normatīvajiem aktiem par ietekmes uz vidi novērtējumu Valsts vides dienests izsniedz tehniskos noteikumus vai veic sākotnējo ietekmes uz vidi novērtējumu, Dabas aizsardzības pārvaldes atļauja nav nepieciešama.

II Vispārīgie aprobežojumi visā ainavu apvidus teritorijā

8. Ainavu apvidus teritorijā aizliegts:
 - 8.1. ierīkot atkritumu poligonus;
 - 8.2. audzēt ģenētiski modificētus kultūraugus;
 - 8.3. izmantot citzemju sugas meža atjaunošanā un ieaudzēšanā (izņemot aizsargājamās dendroloģiskās stādījumus);
 - 8.4. lietot minerālmēslus un ķīmiskos augu aizsardzības līdzekļus mežaudzēs, izņemot repelentus pārnadžu atbaidīšanai un feromonus koku stumbrā kaitēkļu ierobežošanai;
 - 8.5. dedzināt sausās zāles, virsāju un niedru platības, kā arī meža zemsedzi. Aizliegums neattiecas uz īpaši aizsargājamo sugu un biotopu atjaunošanas pasākumiem, kuru veikšanai ir saņemta Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiska atļauja un par kuriem rakstiski informēta par ugunsdrošību un ugunsdzēsību atbildīgā institūcija;
 - 8.6. iegūt sūnas un ķērpjus, savvaļas sēnes, augus un to produktus, bojājot vai iznīcinot zemsedzi. Savvaļas ogu ievākšanai aizliegts izmantot speciālas vākšanas palīgierīces;
 - 8.7. lietot ūdensputnu medībās šāviņus, kas satur svinu;
 - 8.8. bojāt vai iznīcināt pļavas un ganības, kuras normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā Dabas datu pārvaldības sistēmā ir reģistrētas kā īpaši aizsargājami biotopi vai īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnes, tai skaitā arot un kultivējot;
 - 8.9. stādīt vai ieaudzēt mežu teritorijās, kas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā Dabas datu pārvaldības sistēmā ir reģistrētas kā īpaši aizsargājamie zālāju vai purvu biotopi;
 - 8.10. bez Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas:
 - 8.10.1. veikt darbības, kuru rezultātā tiek mainīta zemes lietošanas kategorija teritorijās, kuras normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā Dabas datu pārvaldes sistēmā ir reģistrētas kā īpaši aizsargājami biotopi vai īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnes;
 - 8.10.2. ierīkot dabā publiski pieejamus dabas tūrisma un izziņas infrastruktūras objektus (piemēram, takas, maršrutus, skatu torņus, telšu vietas, stāvlaukumus, apmeklētāju centrus un informācijas centrus);
 - 8.10.3. - ceļu bojājumu gadījumos, kuri radušies izskalojumu rezultātā, atbilstoši apstiprinātam būvprojektam vai būvinženiera atzinumam pieļaujama:
 - 8.10.3.1. jaunu grāvju rakšana;
 - 8.10.3.2. atsevišķu, īpaši bīstamu, ceļu posmu iztaisnošana;

8.10.3.3. upju un ūdensteču atsevišķu posmu līdz 10 m no ceļa uz katru pusi, iztaisnošana un koku izciršana šajos posmos.

- 8.11. pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem, tai skaitā automašīnām, traktortehniku, motocikliem, tricikliem, kvadracikliem un mopēdiem ārpus ceļiem un dabiskām brauktuvēn, izņemot pārvietošanos ar velosipēdiem un gadījumus, ja pārvietošanās ir saistīta ar šo teritoriju apsaimniekošanu, uzraudzību, valsts aizsardzības uzdevumu veikšanu vai glābšanas un meklēšanas darbiem
- 8.12. uzstādīt vēja elektrostacijas, kuru darba rata diametrs ir lielāks par pieciem metriem vai augstākais punkts pārsniedz 30 metru augstumu;
- 8.13. zemes īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem savā īpašumā vai valdījumā esošajā nekustamajā īpašumā ierobežot ainavu apvidus apmeklētāju pārvietošanos pa ceļiem un takām, kas paredzēti ainavu apvidus un tajā esošo infrastruktūras objektu apskatei un izmantošanai.
- 8.14. 50 metru joslā ap ezeriem Kornetu – Peļļu subglaciālajā iegultnē (Peļļu ezers, Smilšājs, Sūneklis, Ilgājs, Pilskalna ezers, Dzērvē ezers, Levas ezers, Raipala ezers, Lielais Baltiņš, Mazais Baltiņš, Mellītis, Trumulītis) aizliegts :
- 8.14.1. mainīt esošās reljefa formas;
 - 8.14.2. būvēt ēkas un būves, kā arī ierīkot dīķus, izņemot
 - 8.14.2.1. īslaicīgas lietošanas būvju un mazēku būvniecību;
 - 8.14.2.2. esošo būvju pārbūvi;
 - 8.14.2.3. kultūras pieminekļu restaurāciju;
 - 8.14.2.4. transporta un elektronisko sakaru tīklu būvju būvniecību, ūdensapgādes un kanalizācijas tīklu, ūdens ņemšanas ietaišu un maģistrālo cauruļvadu būvniecību, enerģijas pārvades un sadales būvju būvniecību;
 - 8.14.2.5. peldvietu, eliņu, laivu un motorizēto transporta līdzekļu piestātņu būvniecību;
 - 8.14.2.6. valsts meteoroloģisko un hidroloģisko novērojumu staciju un posteņu un citu stacionāru valsts nozīmes monitoringa punktu un posteņu būvniecību;
 - 8.14.2.7. biotopu apsaimniekošanai nepieciešamo īslaicīgās lietošanas būvju un dabas tūrismam nepieciešamo skatu torņu, laipu u.tml. objektu būvniecību;
 - 8.14.3. būvēt un izvietot notekūdeņu attīrīšanas iekārtas ar filtrāciju gruntī, kā arī novadīt vidē neattīrītus ražošanas un sadzīves notekūdeņus un notekūdeņu dūņas;
 - 8.14.4. veikt darbības, kuru rezultātā tiek mainīta ezeru krasta līnija;

- 8.15. ezeros veidot mākslīgas salas, kā arī būvēt un izvietot peldošas konstrukcijas, izņemot ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju un pašvaldības saskaņojumu, un izņemot laipu konstrukcijas.
9. Ainavu apvidū meža zemēs aizliegts cirst kokus rekonstruktīvajā cirtē (izņemot neproduktīvu egļu tīraudžu dabiskošanu un sugu sastāva dažādošanu, kā arī mežaudzē, kuras šķērslaukums ir mazāks par kritisko šķērslaukumu);
10. Visi mežsaimnieciskās darbības aizliegumi visās ainavu apvidus funkcionālajā zonās neattiecas uz īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu un īpaši aizsargājamo biotopu apsaimniekošanas un atjaunošanas pasākumiem, kuru veikšanai ir saņemta Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiska atļauja.
11. Ar ikreizēju Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju var veikt kokmateriālu izvešanu dabas stihiju un nelabvēlīgu klimatisko apstākļu gadījumā.
12. Lai saglabātu reģionam raksturīgo ainavu struktūru, tās ainavu elementus, tipiskos zemes izmantošanas veidus un apbūves, kā arī kultūrvēsturiskās vides īpatnības, ainavu apvidū esošo vietējo pašvaldību teritorijas plānojumos un apbūves noteikumos ietver prasības būvniecībai un zemes izmantošanas veidiem.

III Regulējamā režīma zona

13. Regulējamā režīma zona izveidota, lai nodrošinātu pret traucējumiem jutīgo īpaši aizsargājamo sugu un to dzīvotņu, kā arī meža biotopu aizsardzību.
14. Regulējamā režīma zonā aizliegta saimnieciskā un cita veida darbība, izņemot šādas darbības:
 - 14.1. teritorijas aizsardzības režīma ievērošanas kontrole;
 - 14.2. ugunsdzēsības un ugunsdrošības pasākumu īstenošana, kā arī cilvēku glābšana un meklēšana;
 - 14.3. savvaļas sēņu, augu un to produktu ievākšana šo noteikumu 8.6. punktā noteiktajā kārtībā;
 - 14.4. pārvietoties pa ceļiem un dabā norādītiem maršrutiem;
 - 14.5. ceļu ikdienas un periodiska uzturēšana.
 - 14.6. ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju:
 - 14.6.1. zinātniskās pētniecības darbi,
 - 14.6.2. ceļu pārbūve,
 - 14.6.3. būvju un infrastruktūras objektu uzturēšana, kā arī renovācija būvniecību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā;
 - 14.6.4. ekosistēmu, īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai un saglabāšanai nepieciešamo pasākumu īstenošana.

IV Dabas lieguma zona

15. Dabas lieguma zona izveidota, lai nodrošinātu vērtīgāko īpaši aizsargājamo meža biotopu un īpaši aizsargājamo putnu sugu aizsardzību.
16. Dabas lieguma zonā aizliegts:
 - 16.1. kurināt ugunscurus ārpus speciāli ierīkotām vietām, kuras nodrošina uguns tālāku neizplatīšanos, izņemot ugunscurus pagalmos un ugunscurus ciršanas atlieku sadedzināšanai, atbilstoši meža apsaimniekošanu regulējošajiem normatīvajiem aktiem un ugunsdrošību un ugunsdzēsību regulējošajiem normatīvajiem aktiem;
 - 16.2. nosusināt purvus, mežaudzes slapjās minerālaugsnēs un slapjās kūdras augsnēs;
 - 16.3. ierīkot purvos dzērveņu plantācijas;
 - 16.4. veikt darbības, kuru rezultātā tiek mainīta upju, vecupju un strautu krasta līnija un gultne, izņemot upju dabiskā tecējuma vai ūdenstecēm un ūdenstilpēm piegulošo teritoriju dabiskā hidroloģiskā režīma atjaunošanu ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju;
 - 16.5. veikt darbības, kas veicina augsnes erozijas attīstību, izņemot augsnes sagatavošanu lauksaimniecības vajadzībām un mežsaimnieciskajai darbībai;
 - 16.6. pārvietoties pa virszemes ūdensobjektiem ar kuģošanas un citiem peldošiem līdzekļiem, kuru mehāniskā dzinēja vai motora jauda pārsniedz 3,7 kW, izņemot valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un pilnvaroto personu pārvietošanos, pildot dienesta pienākumus;
 - 16.7. rīkot autosacensības, motosacensības, velosacensības, ūdensmotosporta un ūdensslēpošanas, orientēšanas sacensības un cita veida sporta un piedzīvojumu sacensības brīvā dabā, rallijus, treniņbraucienus un izmēģinājuma braucienus, kā arī ārpus telpām Nacionālo bruņoto spēku, civilās aizsardzības un zemessargu mācības, izņemot pa pašvaldības autoceļiem;
 - 16.8. veikt darbības, kuru rezultātā tiek mainītas zemes lietošanas kategorija, izņemot:
 - 16.8.1. dabiski applūdušajās zemes lietošanas kategorijas maiņu uz dabā konstatēto zemes lietošanas kategoriju;
 - 16.8.2. ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju:
 - 16.8.2.1. īpaši aizsargājamo biotopu un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu atjaunošanai;
 - 16.8.2.2. upju dabiskā tecējuma atjaunošanai;
 - 16.8.2.3. publiski pieejamu dabas tūrisma un izziņas infrastruktūras objektu (piemēram, taku, skatu torņu, telšu vietu,

- stāvlaukumu, apmeklētāju centru un informācijas centru)
ierīkošanai;
- 16.8.2.4. ceļu, inženierkomunikāciju un citu būvju pārbūvei un
atjaunošanai, ja tiek mainīts trases platums un novietojums;
- 16.8.3. būvēt hidrotehniskas būves un ierīkot meliorācijas sistēmas,
veikt to pārbūvi un atjaunošanu, izņemot:
- 16.8.3.1. upju dabiskā tecējuma, ūdenstecēm un ūdenstilpēm
piegulošo teritoriju hidroloģiskā režīma atjaunošanai;
- 16.8.3.2. īpaši aizsargājamo biotopu un īpaši aizsargājamo sugu
dzīvotņu atjaunošanas pasākumu veikšanai;
- 16.8.3.3. zivju migrācijas ceļu atjaunošanai;
- 16.9. ierīkot lauksaimniecības dzīvnieku – ierobežotā platībā turētu savvaļas
sugu dzīvnieku audzētavas, kā arī nožogotas platības savvaļas dzīvnieku
turēšanai nebrīvē;
- 16.10. cirst kokus, kuru caurmērs 1,3 metru augstumā virs koku sakņu kakla
pārsniedz 60 centimetrus, izņemot bīstamos kokus. Šādā gadījumā bīstamo
koku novākšana ārpus meža zemes ir pieļaujama ar Dabas aizsardzības
pārvaldes rakstisku atļauju;
- 16.11. bez Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas organizēt brīvā dabā
publiskus pasākumus, kā arī nometnes, kurās piedalās vairāk par 60
cilvēkiem, izņemot pasākumus un nometnes, kas tiek organizētas šim
 nolūkam paredzētās un speciāli ierīkotās vietās.
17. Dabas lieguma zonā zemes vienību sadalīšana atļauta tikai gadījumos, ja katras
atsevišķās zemes vienības platība pēc sadalīšanas nav mazāka par 10 hektāriem.
Šis nosacījums neattiecas uz:
- 17.1. zemes robežu pārkārtošanu vai zemes vienību apvienošanu;
- 17.2. zemes vienībām, kas tiek atdalītas infrastruktūras un
inženierkomunikāciju būvniecībai vai uzturēšanai, un kuru apbūves
nosacījumus nosaka vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā;
- 17.3. gadījumiem, kad no īpašuma tiek atdalīta zemes vienība ar dzīvojamām
un saimniecības ēkām, pagalmu un zemi, kas nepieciešama saimniecības
uzturēšanai. Šādos gadījumos uz jaunveidojamās zemes vienības, uz kuras
neatrodas ēkas, jaunu ēku būvniecība nav pieļaujama.
18. Dabas lieguma zonā meža zemēs aizliegts:
- 18.1. veikt mežsaimniecisko darbību no 15. marta līdz 31. jūlijam, izņemot:
- 18.1.1. meža nekoksnes vērtību ieguvī;
- 18.1.2. meža ugunsdrošības un ugunsdzēsības pasākumus;
- 18.1.3. meža atjaunošanu ar rokas darbarīkiem bez motora;
- 18.1.4. bīstamo koku (koku, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību,
tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus) ciršanu un novākšanu;
- 18.2. cirst kokus galvenajā cirtē ;

- 18.3. cirst kokus kopšanas cirtē (izņemot sausos kokus), ja valdaudzes vecums pārsniedz:
 - 18.3.1. priežu un ozolu audzēm – 60 gadu;
 - 18.3.2. egļu, bērzu, melnalkšņu, ošu un liepu audzēm – 50 gadu;
 - 18.3.3. apšu audzēm – 30 gadu;
- 18.4. atzarot augošus kokus mežaudzēs, izņemot koku atzarošanu skatu punktu ierīkošanai un uzturēšanai, elektropārvades un citu lineāro komunikāciju uzturēšanai, kā arī satiksmes drošībai uz ceļiem;
- 18.5. ierīkot jaunus mežsaimniecības (komersantu) ceļus;
- 18.6. atjaunot mežu stādot vai sējot;
- 18.7. lai samazinātu dzīvnieku bojāeju – mežā un gar ceļiem ierīkot sietveida nožogojumus, kuri nav apzīmēti redzamības palielināšanai (piemēram, izmantojot zarus, lentes vai citus dzīvniekiem pamanāmus materiālus);
- 18.8. bojāt vai iznīcināt (arī uzarot vai kultivējot) meža pļavas un lauces, izņemot Meža valsts reģistrā reģistrētās medijamo dzīvnieku piebarošanas lauces.
19. Ja slimību inficētie, kaitēkļu invadētie vai citādi bojātie koki rada masveidīgas kaitēkļu savairošanās draudus un var izraisīt audžu bojāeju ārpus dabas lieguma zonas, bojātos kokus atļauts cirst sanitārajā cirtē pēc Valsts meža dienesta sanitārā atzinuma, kurā noteikts konkrēts apjoms šo bojāto koku izvākšanai. Veicot sanitāro cirti, saglabā visus augtspējīgos kokus.
20. Mežaudzēs uz hektāru saglabā ne mazāk kā 20 kubikmetru sausu stāvošu koku, svaigi vēja gāztu koku un kritalu, kuru diametrs resnākajā vietā pārsniedz 25 centimetrus. Ja to kopējais apjoms ir lielāks, vispirms saglabā resnākos kokus. Pieļaujams izvākt svaigi vēja gāztas egles, kuru apjoms pārsniedz piecus kubikmetrus uz hektāru un kuras saskaņā ar Valsts meža dienesta atzinumu var izraisīt mežaudžu bojāeju masveidīgas kaitēkļu savairošanās dēļ. Pieļaujams izvākt vēja gāztus kokus un kritalas no ezeriem un upēm.
21. Šo noteikumu 19. punktā minētos sausos kokus un kritalas, kā arī nocirstos bīstamos kokus un nocirsto koku celmus atstāj mežaudzē, lai nodrošinātu trūdošo (atmirušo) koksni kā dzīvesvietu meža ekosistēmā svarīgām sugām.
22. Uz mežaudzēm, kurās vējgāzes, vējlauzes, slimību infekcijas vai kaitēkļu invāzijas dēļ mežaudzes šķērslaukums kļuvis mazāks par kritisko šķērslaukumu un vēja gāztie, bojātie, sausie stāvošie koki un kritalas netiek izvākti, neattiecina meža atjaunošanas un jaunaudžu kopšanas prasības.
23. Dabas lieguma zonā kopšanas cirtē uz cirsma hektāru saglabā vismaz 15 dzīvotspējīgus vecākos un lielāko izmēru kokus (ekoloģiskos kokus), vispirms saglabājot resnākos (koku caurmērs lielāks par valdošās koku sugas koku vidējo caurmēru) ozolus, liepas, priedes, ošus, gobas, vīksnas, melnalkšņus un kļavas. Ja šādu koku mežaudzē nav, vispirms saglabā apses un bērzus, kā arī kokus ar lieliem un resniem zariem, dobumainus kokus un kokus ar deguma rētām.

V Dabas parka zona

24. Dabas parka zona izveidota, lai nodrošinātu vērtīgāko īpaši aizsargājamo mežu biotopu, kā arī īpaši aizsargājamo putnu sugām piemēroto mežaudžu aizsardzību. Dabas parka zona nodrošina buferzonu īpaši aizsargājamiem biotopiem.
28. Dabas parka zonā aizliegts:
- 28.1. kurināt ugunsiskus ārpus speciāli ierīkotām vietām, kuras nodrošina uguns tālāku neizplatīšanos, izņemot ugunsiskus pagalmos un ugunsiskus ciršanas atlieku sadedzināšanai atbilstoši meža apsaimniekošanu regulējošajiem normatīvajiem aktiem un ugunsdrošību un ugunsdzēsību regulējošajiem normatīvajiem aktiem;
 - 28.2. lai samazinātu dzīvnieku bojāeju – pļaut lauksaimniecībā izmantojamās zemes un lauces virzienā no malām uz centru. Nelīdzena reljefa apstākļos pļauj slejās virzienā no lauka atklātās malas (arī no pagalma, ceļa, atklāta grāvja, žoga) uz krūmāju vai mežu;
 - 28.3. nosusināt purvus un mežaudzes slapjās minerālaugsnēs un slapjās kūdras augsnēs;
 - 28.4. veikt darbības, kas veicina augsnes erozijas attīstību, izņemot augsnes sagatavošanu lauksaimniecības un mežsaimniecības vajadzībām;
 - 28.5. veikt darbības, kuru rezultātā tiek mainīta ezeru, upju, vecupju un strautu krasta līnija un gultne, izņemot upju dabiskā tecējuma vai ūdenstecēm un ūdenstilpēm piegulošo teritoriju dabiskā hidroloģiskā režīma atjaunošanu ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju;
 - 28.6. ierīkot lauksaimniecības dzīvnieku – ierobežotā platībā turētu savvaļas sugu dzīvnieku audzētavas, kā arī nožogotas platības savvaļas dzīvnieku turēšanai nebrīvē;
 - 28.7. cirst kokus, kuru caurmērs 1,3 metru augstumā virs koku sakņu kakla pārsniedz 60 centimetrus, izņemot bīstamos kokus;
 - 28.8. būvēt hidrotehniskas būves un ierīkot meliorācijas sistēmas, veikt to pārbūvi un atjaunošanu, izņemot ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju:
 - 28.8.1.1. lai novērstu teritoriju applūšanu ārpus aizsargājamas teritorijas vai līdz šim neapplūdušu teritoriju applūšanu ainavu apvidū;
 - 28.8.1.2. lai atjaunotu upju dabisko tecējumu un ūdenstecēm un ūdenstilpēm piegulošo teritoriju hidroloģisko režīmu;
 - 28.8.1.3. lai nodrošinātu īpaši aizsargājamo biotopu apsaimniekošanas un atjaunošanas pasākumu veikšanu;
 - 28.8.1.4. lai atjaunotu zivju migrācijas ceļus.
 - 28.9. ainaviski vērtīgās teritorijās, kas noteiktas vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā (*skat. DA plāna 3. pielikumu Ainavu struktūrplānu*), veikt darbības, kas būtiski pārveido ainavu un tās elementus, izmaina kultūrvēsturiskās vides īpatnības un reģionam raksturīgos ainavu

elementus vai samazina bioloģisko daudzveidību un ainavas ekoloģisko kvalitāti;

28.10. veikt būvniecību vai ierīkot stādījumus un ieaudzēt mežu, kas var aizsegst skatu no publiski pieejamiem skatu punktiem un ainaviskiem ceļiem, kas noteikti vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā, uz ainavai raksturīgajiem elementiem un vērtībām (*šobrīd Ainavu struktūrplānā 6.7. attēls*);

28.11. bez Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas:

- 28.11.1. veikt darbības, kuru rezultātā tiek mainīta zemes lietošanas kategorija, izņemot dabiski apmežojušās vai dabiski applūdušās zemes lietošanas kategorijas maiņu uz dabā konstatēto zemes lietošanas kategoriju;
- 28.11.2. rīkot autosacensības, motosacensības un velosacensības, ūdensmotosporta un ūdensslēpošanas, orientēšanas sacensības un cita veida sporta un piedzīvojumu sacensības brīvā dabā, rallijus, treniņbraucienus, izmēģinājuma braucienus ārpus valsts autoceļiem un pašvaldību ceļiem, kā arī ārpus telpām rīkot Nacionālo bruņoto spēku, civilās aizsardzības un zemessargu mācības;
- 28.11.3. organizēt brīvā dabā publiskus pasākumus, kā arī nometnes, kurās piedalās vairāk par 60 cilvēkiem, izņemot pasākumus un nometnes, kas tiek organizētas šim nolūkam paredzētās un speciāli ierīkotās vietās;

29. Dabas parka zonā zemes vienību sadalīšana atļauta tikai gadījumos, ja meža zemēs katras atsevišķās zemes vienības platība pēc sadalīšanas nav mazāka par 10 hektāriem, bet lauksaimniecībā izmantojamās zemēs un pārējās zemēs – mazāka par trim hektāriem. Šis nosacījums neattiecas uz:

- 29.1. zemes robežu pārkārtošanu vai zemes vienību apvienošanu;
- 29.2. zemes vienībām, kas tiek atdalītas infrastruktūras un inženierkomunikāciju būvniecībai vai uzturēšanai, un kuru apbūves nosacījumus nosaka vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā;
- 29.3. gadījumiem, kad no īpašuma tiek atdalīta zemes vienība ar dzīvojamām un saimniecības ēkām, pagalmu un zemi, kas nepieciešama saimniecības uzturēšanai. Šādos gadījumos uz jaunveidojamās zemes vienības, uz kuras neatrodas ēkas, jaunu ēku būvniecība nav pieļaujama;

30. Dabas parka zonā meža zemēs aizliegts:

- 30.1. cirst kokus kailcirtē;
- 30.2. veikt mežsaimniecisko darbību no 15. marta līdz 31. jūlijam, izņemot:

- 30.2.1. meža nekoksnes vērtību ieguvi;
 - 30.2.2. meža ugunsdrošības un ugunsdzēsības pasākumus;
 - 30.2.3. meža atjaunošanu ar rokas darbarīkiem bez motora;
 - 30.2.4. bīstamo koku ciršanu un novākšanu.
31. Dabas parka zonā mežaudzēs saglabā sausus stāvošus kokus, svaigi vēja gāztu kritālas, kuru diametrs resnākajā vietā pārsniedz 25 centimetrus. Ja to kopējais apjoms ir lielāks par 20 kubikmetriem, vispirms saglabā resnākos kokus. Pieļaujams izvākt svaigi vēja gāztas egles, kuru apjoms pārsniedz piecus kubikmetrus uz hektāru un kuras saskaņā ar Valsts meža dienesta atzinumu var izraisīt mežaudžu bojāeju masveidīgas kaitēkļu savairošanās dēļ.
32. Sausos kokus un kritālas šo noteikumu 31. punktā minētajā apjomā, kā arī nocirstos bīstamos kokus un nocirsto koku celmus atstāj mežaudzē, lai nodrošinātu trūdošo (atmirušo) koksnī kā dzīvesvietu meža ekosistēmā svarīgām sugām.
33. Dabas parka zonā galvenajā un kopšanas cirtē saglabā vismaz 15 dzīvotspējīgus vecākos un lielāko izmēru kokus (ekoloģiskos kokus) uz cirsmas hektāru, vispirms saglabājot resnākos (koku caurmērs lielāks par valdošās koku sugas koku vidējo caurmēru) ozolus, liepas, priedes, ošus, gobas, vīksnas, melnalkšņus un kļavas. Ja šādu koku mežaudzē nav, vispirms saglabā apses un bērzus, kā arī kokus ar lieliem un resniem zariem, dobumainus kokus un kokus ar deguma rētām.
34. Uz mežaudzēm, kurās vējgāzes, vējlauzes, slimību infekcijas vai kaitēkļu invāzijas rezultātā mežaudzes šķērslaukums kļuvis mazāks par kritisko šķērslaukumu un vēja gāztie, bojātie, sausie stāvošie koki un kritālas netiek izvākti, neattiecina meža atjaunošanas un jaunaudžu kopšanas prasības.

VI Ainavu aizsardzības zona

35. Ainavu aizsardzības zona noteikta, lai saglabātu teritorijai raksturīgo ainavu un veicinātu ainavu aizsardzības principu pielietošanu.
36. Ainavu aizsardzības zonā aizliegts:
- 36.1. ainaviski vērtīgās teritorijās, kas noteiktas vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā (*skat. DA plāna 3. pielikumu Ainavu struktūrplānu*), veikt darbības, kas būtiski pārveido ainavu un tās elementus, izmaina kultūrvēsturiskās vides īpatnības un reģionam raksturīgos ainavu elementus vai samazina bioloģisko daudzveidību un ainavas ekoloģisko kvalitāti;
 - 36.2. veikt būvniecību vai ierīkot stādījumus un ieaudzēt mežu, kas var aizsegt skatu no publiski pieejamiem skatu punktiem un ainaviskiem ceļiem, kas noteikti vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā, uz ainavai raksturīgajiem elementiem un vērtībām (*šobrīd Ainavu struktūrplānā 6.7. attēls*);

- 36.3. iegūt derīgos izrakteņus ainaviski augstvērtīgās teritorijās un objektos, kas noteikti vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā (*Ainavu struktūrplāna – DA plāna 3. pielikums*), izņemot pazemes ūdens ieguvu;
- 36.4. veicot ceļu pārbūvi, bez Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas, mainīt ainavisko ceļu, kas noteikti vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā (*šobrīd Ainavu struktūrplānā 6.7. attēls*), trases novietojumu;
- 36.5. bez Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas organizēt brīvā dabā publiskus pasākumus, kā arī nometnes, kurās piedalās vairāk par 100 cilvēkiem, izņemot pasākumus un nometnes, kas tiek organizētas šim nolūkam paredzētās un speciāli ierīkotās vietās;
- 36.6. veikt mežsaimniecisko darbību no 15. marta līdz 31. jūlijam, izņemot:
- 36.6.1. meža nekoksnes vērtību ieguvu;
 - 36.6.2. meža ugunsdrošības un ugunsdzēsības pasākumus;
 - 36.6.3. meža atjaunošanu ar rokas darbarīkiem bez motora;
 - 36.6.4. bīstamo koku ciršanu un novākšanu;
37. Ainavu aizsardzības zonā maksimāli pieļaujamā kailcirtes platība ir 3 hektāri, izņemot meža nogabalus, kas minēti šo noteikumu 4. pielikumā (*DA plāna 10. pielikums*) - kailcirtes platība ir 1 ha. Kailcirtēs, kas lielākas par 2 ha, cirsmas veido asimetriskas un neregulāras.
38. Kailcirtē saglabājamus kokus pēc iespējas atstāj grupās, saglabājot tajās arī paaugu vai pamežu, izņemot gadījumus, ja apsaimniekojamā meža platība vienā kadastra vienībā ir mazāka par vienu hektāru.
39. Ainavu aizsardzības zonā gar ainaviskiem ceļiem, kas noteikti vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā, kailcirtei piegulošo mežaudzi nocērt ne agrāk kā 10 gadus pēc kailcirtes skuju koku audzēs un piecus gadus pēc kailcirtes lapu koku audzēs, ja kailcirtes platībā mežaudze atzīta par atjaunotu un atjaunotās mežaudzes koku vidējais augstums skuju koki ir viens metrs un vairāk, bet lapu koki – divi metri un vairāk.
40. Ezeros Kornetu – Peļļu subglaciālajā iegultnē (Peļļu ezers, Smilšājs, Sūneklis, Ilgājs, Pilskalns ezers, Dzērves ezers, Ievas ezers, Raipala ezers, Lielais Baltiņš, Mazais Baltiņš, Mellītis, Trumulītis) aizliegts braukt ar jebkādiem kuģošanas līdzekļiem, izmantojot iekšdedzes dzinēju, tajā skaitā arī ūdens motocikliem, kā arī aizliegts ziemas sezonā atrasties uz ledus ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem un sniega motocikliem, izņemot valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu pārvietošanos, pildot dienesta pienākumus. Pārējos ezeros aizsargājamo ainavu apvidus teritorijā ir atļauts pārvietoties ar iepriekšminētajiem līdzekļiem, saskaņojot ar Dabas aizsardzības pārvaldi.

VI Neitrālā zona

41. Neitrālā zona noteikta, lai nodrošinātu blīvi apdzīvotu teritoriju funkcionēšanu un attīstību, kā arī lai nodrošinātu autoceļu uzturēšanu.

VII Dabas pieminekļi

42. Šīs nodaļas prasības attiecas uz šādiem dabas pieminekļiem:
- 42.1. aizsargājamiem ģeoloģiskiem un ģeomorfoloģiskiem dabas pieminekļiem, tai skaitā dižakmeņiem (laukakmeņi, kuru virszemes tilpums ir 10 un vairāk kubikmetru), un 10 metru joslu ap tiem;
 - 42.2. aizsargājamiem kokiem – vietējo un citzemju sugu dižkokiem (koki, kuru apkārtmērs 1,3 metru augstumā virs koka sakņu kakla vai augstums nav mazāks par šo noteikumu 3. pielikumā minētajiem izmēriem, tai skaitā sausi koki, kritālas un koku stubeņi) un teritoriju ap kokiem vainagu projekcijas platībā, kā arī 10 metru platā joslā no tās (mērot no aizsargājamā koka vainaga projekcijas ārējās malas);
 - 42.3. aizsargājamām alejām.
43. Ja dabas piemineklis vai tā daļa atrodas valsts aizsargājamā kultūras pieminekļa teritorijā vai tā aizsardzības zonā, šajos noteikumos atļauto darbību veikšanai papildus nepieciešama Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas rakstiska atļauja.
44. Dabas pieminekļu teritorijā aizliegts:
- 44.1. veikt darbības, kuru dēļ tiek bojāts vai iznīcināts dabas piemineklis vai mazināta tā dabiskā estētiskā, ekoloģiskā un kultūrvēsturiskā vērtība;
 - 44.2. iegūt derīgos izrakteņus, izņemot pazemes ūdens ieguvi;
 - 44.3. veikt darbības, kuru rezultātā tiek mainīta zemes lietošanas kategorija;
 - 44.4. kurināt ugunsiskus ārpus speciāli ierīkotām vietām, kuras nodrošina uguns tālāku neizplatīšanos, izņemot ugunsiskus pagalmos un ugunsiskus ciršanas atlieku sadedzināšanai atbilstoši ugunsdrošību un ugunsdzēsību regulējošajiem normatīvajiem aktiem.
45. Bez Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas saņemšanas dabas pieminekļa teritorijā aizliegts veikt darbības, kas izraisa pazemes ūdeņu, gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu līmeņa maiņu.
46. Aizsargājamā koka teritorijā aizliegts:
- 46.1. veikt darbības, kas var negatīvi ietekmēt aizsargājamā koka augšanu un dabisko attīstību. Ja aizsargājamais koks atrodas pilsētā vai apdzīvotā

- vietā, ir pieļaujama infrastruktūras vai inženierkomunikāciju izbūve vai atjaunošana, kā arī ēku pārbūve;
- 46.2. novietot lietas (piemēram, būvmateriālus vai malku), kas aizsedz skatu uz koku, ierobežo piekļuvi tam vai mazina tā estētisko vērtību;
- 46.3. mainīt vides apstākļus – ūdens režīmu un koka barošanās režīmu;
- 46.4. iznīcināt dabisko zemsedzi.
- 46.5. Ja aizsargājamo koku nomāc vai apēno jaunāki koki un krūmi, saskaņā ar normatīvajiem aktiem, kas regulē koku ciršanu meža zemēs vai ārpus tām, atļauta to izciršana kopšanas vai citā cirtē aizsargājamā koka vainaga projekcijā un tai piegulošā zonā, izveidojot no kokiem brīvu 10 metru platu joslu (mērot no aizsargājamā koka vainaga projekcijas līdz apkārtējo koku vainagu projekcijām).
- 46.6. Aizsargājamā koka nociršana (novākšana) pieļaujama tikai gadījumos, ja tas kļuvis bīstams un nav citu iespēju novērst bīstamības situāciju (piemēram, apzāgēt zarus, izveidot atbalstus), un saņemta Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiska atļauja. Šādā gadījumā Dabas aizsardzības pārvalde rakstisku atļauju izsniedz pēc kokkopja (aborista) pozitīva atzinuma saņemšanas.
- 46.7. Ja aizsargājamais koks ir nolūzis vai nozāgēts, koka stubrs un zari, kuru diametrs ir lielāks par 50 centimetriem, meža zemēs ir saglabājami koka augšanas vietā vai tuvākajā apkārtnē.
- 46.8. Aizsargājamajās alejās bīstamos kokus atļauts nocirst (novākt), ja nav citu iespēju novērst bīstamu situāciju (piemēram, apzāgēt zarus, izveidot atbalstus, izvietot norobežojošas barjeras un braukšanas ātrumu ierobežojošas zīmes) pēc Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas saņemšanas. Šādā gadījumā Dabas aizsardzības pārvalde rakstisku atļauju izsniedz pēc kokkopja (aborista) pozitīva atzinuma saņemšanas.

1. pielikums

Ministru kabineta

xxxx. gada xx. septembra noteikumiem Nr.xxx

Ainavu apvidus “Veclaicene” funkcionālo zonu shēma

Shēma

1. Funkcionālo zonu robežas noteiktas Latvijas koordinātu sistēmā LKS-92 TM, par kartogrāfisko pamatu izmantotojot ortofotokarti mērogā 1:10 000, Nekustamā īpašuma valsts kadastra datus un Meža valsts reģistra datus. Funkcionālo zonu robežas noteiktas bez robežu uzmērīšanas dabā.
2. Funkcionālo zonu robežu ģeotelpiskie dati pieejami Dabas datu pārvaldības sistēmā, atbilstoši normatīvajiem aktiem par dabas datu pārvaldības sistēmas uzturēšanas, datu aktualizācijas un informācijas aprites kārtību.

2. pielikums

xxxx. gada xx. septembra noteikumiem Nr.xxx

Speciālās informatīvās zīmes paraugs, tās lietošanas un izveidošanas kārtība

(Skat. dabas aizsardzības plāna 7. pielikumu)

3. pielikums

Ministru kabineta

xxxx. gada xx. septembra noteikumiem Nr.xxx

Aizsargājamie koki – vietējo un citzemju sugu dižkoki (pēc apkārtmēra vai augstuma)

Nr.p.k.	Nosaukums latviešu valodā	Nosaukums latīņu valodā	Apkārtmērs 1,3 metru augstumā (metros)	Augstums (metros)
I. Vietējās sugas				
1.	Āra bērzs (kārpainais) bērzs	<i>Betula pendula (Betula verrucosa)</i>	3,0	33
2.	Baltalksnis	<i>Alnus incana</i>	1,6	25
3.	Blīgzna (pūpolvītols)	<i>Salix caprea</i>	1,9	22
4.	Eiropas segliņš	<i>Euonymus europaeus</i>	1,0	6
5.	Hibrīdais alksnis	<i>Alnus x pubescens</i>	1,5	32
6.	Melnalksnis	<i>Alnus glutinosa</i>	2,5	30
7.	Meža bumbiere	<i>Pyrus pyraeaster</i>	1,5	13
8.	Meža ābele	<i>Malus sylvestris</i>	1,5	14

9.	Parastā apse	<i>Populus tremula</i>	3,5	35
10.	Parastā egle	<i>Picea abies</i>	3,0	37
11.	Parastā goba	<i>Ulmus glabra</i>	4,0	28
12.	Parastā ieva	<i>Padus avium</i>	1,7	22
13.	Parastā (ogu) īve	<i>Taxus baccata</i>	0,6	8
14.	Parastā kļava	<i>Acer platanoides</i>	3,5	27
15.	Parastā liepa	<i>Tilia cordata</i>	3,5	33
16.	Parastais osis	<i>Fraxinus excelsior</i>	3,5	34
17.	Parastais ozols	<i>Quercus robur</i>	4,0	32
18.	Parastais pīlādzis	<i>Sorbus aucuparia</i>	1,5	21
19.	Parastā priede	<i>Pinus sylvestris</i>	2,5	38
20.	Parastais skābardis	<i>Carpinus betulus</i>	1,5	20
21.	Parastā vīksna	<i>Ulmus laevis</i>	4,0	30
22.	Purva bērzs (pūkainais bērzs)	<i>Betula pubescens</i> (<i>Betula alba</i>)	3,0	32
23.	Šķetra	<i>Salix pentandra</i>	1,6	22
24.	Trauslais vītols	<i>Salix fragilis</i>		
25.	Parastais kadiķis	<i>Juniperus communis</i>	0,8	11
II. Citzemju sugas				
26.	Baltais vītols	<i>Salix alba</i>	4,5	20
27.	Baltā robīnija	<i>Robinia pseudoacacia</i>	1,9	20
28.	Balzama baltegle	<i>Abies balsamea</i>	1,5	24
29.	Eiropas baltegle	<i>Abies alba</i>	2,7	32
30.	Eiropas ciedrupriede	<i>Pinus cembra</i>	1,6	22
31.	Eiropas lapegle	<i>Larix decidua</i>	3,2	39
32.	Holandes liepa	<i>Tilia x europaea</i>	2,8	26
33.	Kalnu kļava	<i>Acer pseudoplatanus</i>	2,2	20
34.	Lēdebūra lapegle	<i>Larix ledebourii</i>	3,0	34
35.	Krimas liepa	<i>Tilia x euchlora</i>	1,9	20
36.	Lauku kļava	<i>Acer campestre</i>	1,5	18
37.	Mandžūrijas riekstkoks	<i>Juglans mandshurica</i>	1,6	18

38.	Melnā priede	<i>Pinus nigra</i>	1,9	23
39.	Menzīsa duglāzija	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	2,4	30
40.	Papele	<i>Populus spp.</i>	5,0	35
41.	Parastā zirgkastaņa	<i>Aesculus hippocastanum</i>	3,0	23
42.	Eiropas dižskābardis	<i>Fagus sylvatica</i>	3,8	30
43.	Pensilvānijas osis	<i>Fraxinus pennsylvanica</i>	2,0	23
44.	Platlapu liepa	<i>Tilia platyphyllos</i>	3,1	27
45.	Pelēkais riekstkoks	<i>Juglans cinerea</i>	2,8	20
46.	Rietumu tūja	<i>Thuja occidentalis</i>	1,5	16
47.	Saldais ķirsis	<i>Cerasus avium</i>	1,6	12
48.	Sarkanais ozols	<i>Quercus rubra</i>	1,9	27
49.	Sarkstošais vītols	<i>Salix x rubens</i>	3,1	25
50.	Sibīrijas baltegle	<i>Abies sibirica</i>	1,8	30
51.	Sibīrijas ciedrupriede	<i>Pinus sibirica</i>	1,9	22
52.	Sudraba kļava	<i>Acer saccharinum</i>	3,2	26
53.	Veimuta priede	<i>Pinus strobus</i>	2,7	36
54.	Vienkrāsas baltegle	<i>Abies concolor</i>	1,7	32

4. pielikums

Ministru kabineta

xxxx. gada xx. septembra noteikumiem Nr.xxx

**Kvartālu un nogabalu saraksts, kuros maksimālā pieļaujamā kailcirtes platība
nepārsniedz 1 ha**

6. Izmantotie informācijas avoti

1. Alūksnes novada attīstības programma 2011. – 2017. gadam (apstiprināta ar Alūksnes novada domes 30.06.2011. lēmumu Nr. 256). Alūksnes novada dome, 2010.-2011.
2. Alūksnes novada teritorijas plānojums 2015. – 2027. gadam (pēc sabiedriskās apspriešanas pilnveidotā redakcija). Alūksnes novada dome
3. Apes novada teritorijas plānojums 2014. – 2025. gadam (apstiprināts ar Apes novada domes 26.06.2014. lēmumu Nr. 124). Apes novada dome, 2013.-2014.
4. Auniņš A. (red). 2013. Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. precizēts izdevums. Latvijas Dabas fonds un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Rīga. 359 lpp.
5. Avotiņa R., 1998. Vaidava – Latvijas daba. Enciklopēdija, 6. sējums. Rīga, Latvijas enciklopēdija, 23. lpp.
6. Āboltiņš O., 1998a. Vaidavas pazeminājums – Latvijas daba. Enciklopēdija, 6. sējums. Rīga, Latvijas enciklopēdija, 23.-25. lpp.
7. Āboltiņš O., 1998b. Veclaicenes pauguraine – Latvijas daba. Enciklopēdija, 6. sējums. Rīga, Latvijas enciklopēdija, 90.-91. lpp.
8. Kalvane I. and Veidemane K. (eds.) 2013. Final report on assessment of the quality status of the transboundary water bodies (coastal, lakes, rivers) in Gauja/Koiva river basin district.
9. Birzaks J. 2007. The river fish communities structure- results of biodiversity monitoring. Acta Biol. Univ. Daugavp., 7(2): 73- 85.
10. Birzaks J. 2013. Latvijas upju zivju sabiedrības un to noteicošie faktori. Latvijas universitāte, Rīga, 191 lpp.
11. Boruks A., 2004. Dabas apstākļi un to ietekme uz agrovīdi Latvijā. Latvijas republikas Valsts zemes dienests
12. Dabas lieguma „Korneti – Pelji” dabas aizsardzības plāns, 2003. (Latvijas Dabas fonds, projekta vadītājs I. Rove)
13. Dukule-Jakušenoka K., Lūkins M. (sastād.) 2015. Ūdru monitorings. Atskaite par 2014.-2015. gadu. LVMI “Silava”.
14. Ek T., Suško U., Auziņš R. 2002. Mežaudžu atslēgas biotopu inventarizācija. Metodika. Rīga: 76
15. Grāvētis V., 1995. Grūbes dolomīta atsegums – Latvijas daba. Enciklopēdija, 2. sējums. Rīga, Latvijas enciklopēdija, 129. lpp.
16. Greķe K., Teļnovs D., Kalniņš M., 2009. Medicīnās dēles *Hirudo medicinalis* (LINNAEUS, 1758) sugas aizsardzības plāns. Latvijas Entomoloģijas Biedrība, Rīga, 66 lpp.
17. Juškevičs, V., Skrebels J., 2002a. Kvartāra nogulumi. Krāj.: Āboltiņš, O., Brangulis, A.J. (red.), Latvijas ģeoloģiskā karte, Mērogs 1:200 000, 44. – 45. – 54. lapa – Alūksne – Viļaka – Valka; paskaidrojuma teksts un kartes. VĢD, Rīga, lpp. 9–26.
18. Kalniņš M. 2006. Protected aquatic insects of Latvia – *Graphoderus bilineatus* (Degeer, 1774). - *Latvijas entomologists*, 43: 132-137.
19. Kalniņš M. 2007. Protected aquatic insects of latvia – *Leucorrhinia pectoralis* (Charpentier, 1825) (Odonata: Libellulidae). - *Latvijas Entomologists*, 44: 26-32.

20. Kalniņš M. 2008. Protected aquatic insects of Latvia – *Leucorrhinia albifrons* (Burmeister, 1839) and *Leucorrhinia caudalis* (Charpentier, 1840) (Odonata: Libellulidae). – *Latvijas Entomologs*, 45: 5-13.
21. Kalniņš M. 2014. Resnvēdera purvuspāres *Leucorrhinia caudalis* (Charpentier, 1840) sugas aizsardzības plāns. Rīga, 71 lpp.
22. Kalniņš M. Bernard R., Miķelsone I. 2011. Protected aquatic insects of Latvia – *Nehalennia speciosa* (Charpentier, 1840) (Odonata: Coenagrionidae). – *Latvijas Entomologs* 50: 41-54.
23. Kalniņš M., Vahruševs V. 2013. Broadest Diver *Dytiscus latissimus* Linnaeus, 1758 (Coleoptera: Dytiscidae) in the Baltic States: a rare or little known species, *Zoology and Ecology*, DOI: 10.1080/21658005.2013.811906: 3-14
24. Latvijas abinieku un rūpuļu datu bāzē (Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra)
25. Lūmane H., 1997. Muratu ezers – Latvijas daba. Enciklopēdija, 4. sējums. Rīga, Latvijas enciklopēdija, 17. lpp.
26. Lūmane H., 1998. Vaidavas ezers – Latvijas daba. Enciklopēdija, 6. sējums. Rīga, Latvijas enciklopēdija, 23. lpp.
27. Nikodemus O. (red.) 2009. Augsnes ilgtspējīga izmantošana un aizsardzība. LU Akadēmiskais apgāds, Rīga. 254 lpp.
28. Nikodemus O., Kalniņš G. 2000. Ainavu aizsardzība. Nozares pārskats rajona plānojuma izstrādāšanai, VARAM.
29. Pappel, P. The great crested newt in Estonia. Protection of the great crested newt. Best Practice Guidelines. Ministry of the Environment of the Republic of Estonia, 2008
30. Pilāts, V. 2000. Lidvāvere *Pteromys volans* (Linnaeus, 1758). Grām: Andrušaitis G. (Red.). *Latvijas Sarkanā grāmata*. 6.sej. Putni un zīdītāji. LU Bioloģijas inst., Rīga: 200-201.
31. Pilāts, V. 2007. Medījot lidvāveres. Medības. Makšķerēšana. Daba, 11: 32-35.
32. Priedītis N. 2014. Latvijas augi. Enciklopēdija. Gandrs, 888 lpp.;
33. Projekta „Saskaņota dabas teritoriju apsaimniekošana Igaunijas un Latvijas pierobežā” jeb „Zaļais koridors” materiāli, 2011.-2013.
34. Rudzīte M., Dreijers E., Ozoliņa-Moll L., Parele E., Pilāte D., Rudzītis M., Stalažs A. 2010. Latvijas gliemji: sugu noteicējs. A Guide to the Molluscs of Latvia. LU akadēmiskais apgāds. Rīga. 252 lpp.
35. Spuris Z. 1998. Latvijas Sarkanā grāmata. 4. sējums. Bezmugurkaulnieki. LU Bioloģijas institūts, Rīga: 388
36. Tidriķis A., Kornetu ezeri – Latvijas daba. Enciklopēdija, 3. sējums. Rīga, Latvijas enciklopēdija, 13. lpp.
37. V. Pilāts, M. Bergmanis, P. E. Rasmussen, V. Ziņģis un J. Prangelis EMERALD projekta 19.03.2000. vietas apsekošanas forma.
38. Vilks K., Kalniņš M., Pilāte D., Rudzītis M., Spuņģis V., 2013. Bezmugurkaulnieku monitoringa metodika Natura 2000 teritorijās. Latvijas Entomoloģijas biedrība, 65 lpp.
39. Вахрушев В. Г. 2009. „Экспериментальные наработки в области содержания и разведения широкого плавунца *Dytiscus latissimus* Linnaeus, 1758 (Dytiscidae: Coleoptera) в условиях рамкнутой аквасистемы

- лаборатории”. Материалы Международной научно-практической конференции по аквариологии. Проблемы аквакультуры 3: 16–31. Москва.
40. Angelstam, P. 2004. Habitat thresholds and effects of forest landscape change on the distribution and abundance of black grouse and capercaillie. — Ecol. Bull. 51: 173–187.
41. Butler R., Angelstam P., Schlaepfer R. 2004. Quantitative snag targets for the three-toed woodpecker *Picoides tridactylus*. Ecological Bulletins 51: 219-232.
42. Carlson A. 2000. The effect of habitat loss on a deciduous forest specialist species: the White-backed Woodpecker (*Dendrocopos leucotos*). Forest Ecology and Management 131: 215-221
43. Celmiņš A. 2015. Vidējais dzenis. Putni Latvijā un pasaulē. Interneta vietne (<http://www.putni.lv>)
44. Czeszczewik D., Walankiewicz W. 2006. Logging affects the White-becked woodbecker *Dendrocotos leucotos* distribution in the Bialowieża Forest. Annales Zoologici Fennici 43: 221 – 227.
45. Fleishman E., Murphy D. D., Brussard P. F. 2000. A new method for selection of umbrella species for conservation planning. Ecological Applications 10: 569 – 579.
46. Martikainen P., Kaila L., Haila Y. 1998. Threatened beetles in White-Backed Woodpecker habitats. Conservation biology 12-2: 293-301.
47. Pasinelli G. & J. Hegelbach 1997. Characteristics oftrees preferred by foraging Middle Spotted Woodpecker *Dendrocopos medius* in northern Switzerland. Ardea 85: 203-209
48. Oja R., Valdman H. 2014. Supplementary feeding of wild boar increases ground nest depredation. 9th Baltic theriological conference. Daugvpils, 16-18 October, 2014. Book of Abstracts.
49. Pechacek P. 2004. Spacing behavior of Eurasian three-toed woodpeckers (*Picoides tridactylus*) during the breeding season in Germany. The Auk 121(1): 58-67.
50. Rannap R., A. Lõhmus A., Briggs L. Results of pond management in Estonia. Protection of the great crested newt. Best Practice Guidelines. Ministry of the Environment of the Republic of Estonia, 2008
51. Roberge J.-M., Angelstam P. 2004 Usefulness of the Umbrella Species Concept as a Conservation Tool. Conservation Biology 18 (1): 76 – 85.
52. Roberge J.-M., Mikusinski G., Svensson S. 2008. The white backed woodpecker: umbrella species for forest conservation planning? Biodiversity Conservation 17: 2479 – 2494
53. Rueda M., Hawkins B. A., Morales-Castilla I., Vidanes R. M., Ferrero M., Rodriguez M. A. 2013. Does fragmentation increase extinction thresholds? A European-wide test with seven forest birds. Global Ecology and Biogeography 22: 1282–1292
54. Strazds M., Hofmanis H., Reihmanis J. 2010. Priekšlikumi medņu riestu apsaimniekošanai Latvijā. Projekta atskaite. Latvijas Ornitoloģijas biedrība.
55. Strom H., Sonerud G. A. 2001. Home range size and habitat selection in the Pygmy Owl *Glaucidium passerinum*. Ornis Fennica 78: 145-158

Interneta informācijas avoti:

Biedrības "Latvijas ezeri" datubāze www.ezeri.lv

Dabas aizsardzības pārvalde. Pieejams: www.daba.gov.lv

Dabas datu novērojumu portāls „Dabasdati”. Pieejams <http://www.dabasdati.lv/>

Dabas datu pārvaldības sistēma „Ozols”. Pieejama <http://ozols.daba.gov.lv/pub/>

Enciklopēdija “Latvijas Daba”. Pieejams: www.latvijasdaba.lv; <http://latvijas.daba.lv>

Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs (LVĢMC). Pieejams:
www.meteo.lv

LR Iekšlietu ministrijas Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde. Pieejams:
www.pmlp.lv

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. Pieejams: www.varam.gov.lv

„Ziņojums Eiropas Komisijai par biotopu (dzīvotņu) un sugu aizsardzības stāvokli
Latvijā. Novērtējums par 2007.-2012. gada periodu” Pieejams:
http://www.daba.gov.lv/public/lat/dati1/zinojumi_eiropas_komisijai/;
<http://cdr.eionet.europa.eu/lv/eu/art17/envuc1kdw>

Biedrības „Veclaicenes avotiņš” mājaslapa www.veclaicene.lv

Nepublicētie materiāli

Ikauniece S., Pošiva-Bunkovska A., Evarts-Bunders P., 2015. Biotopa 9050
Lakstaugiem bagāti egļu meži izdalīšanas pamatojums Latvijā un biotopa apraksts.
Sagatavots pēc Dabas aizsardzības pārvaldes pasūtījuma.

Gunta Bērziņa, Inta Ratsepa, Gvido Semjonova un Ivara Zariņa mutiski sniegtā
informācija.

A.Pošivas-Bunkovskas sniegtā informācija.

Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultātes herbārijs